

Αξιολόγηση της Εθνικής
Στρατηγικής Ε&Κ για την
Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3)
2014 – 2020

Παραδοτέο Π-5:

Αναλυτικό τεύχος Μελέτης
Αξιολόγησης της RIS3 / Ενότητα
Εργασίας 4 – Περιφερειακή
Διάσταση της RIS3

Οκτώβριος 2023

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ.....	6
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
1.1 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	7
1.2 Η ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ RIS3.....	7
2. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ RIS3 & ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥΣ.....	10
2.1 ΟΡΘΟΤΗΤΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ E&K ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ RIS3 / ΕΞΕΛΙΞΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ.....	10
2.1.1 Ορθότητα παρουσίασης και ανάλυσης του κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος και του Συστήματος E&K στις περιφερειακές RIS3	10
2.1.2 Εξέλιξη βασικών μεγεθών που χαρακτηρίζουν τις περιφερειακές στρατηγικές RIS3 και σημερινή κατάστασή τους	17
2.2 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΝΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΈΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ, ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΜΕΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗΣ / ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ RIS3	27
2.2.1 Εκτίμηση εφαρμογής της έννοιας και των αρχών της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στις περιφερειακές RIS3.....	27
2.2.2 Αποτίμηση διαδικασιών επιλογής τομέων προτεραιότητας και διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης.....	29
2.2.3 Συνέργεια και συμπληρωματικότητα περιφερειακών στρατηγικών με την εθνική RIS3	30
2.3 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ RIS3	35
2.3.1 Ορθότητα διαδικασίας καθορισμού στρατηγικών επιλογών και βαθμός σύνδεσής τους με την ανάλυση προκλήσεων/ αναγκών.....	35
3. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ RIS3.....	37
3.1 ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΕΣΕΕ 2014-2020.....	37
3.2 ΟΡΘΟΤΗΤΑ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ.....	39
3.3 ΒΑΘΜΟΣ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ	44
3.4 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΔΟΜΩΝ, ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ.....	48
4. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ RIS3 – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	55
4.1 ΒΑΘΜΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ, ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ RIS3, ΟΡΘΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥΣ, ΒΑΘΜΟΣ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑΣ ΟΡΓΑΝΩΝ ΚΑΙ ΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΕΤΑΚ.....	55
4.1.1 Βαθμός εφαρμογής των Σχεδίων Δράσης των περιφερειακών στρατηγικών	55
4.1.2 Ορθότητα και επάρκεια χρηματοδοτικών πηγών και εργαλείων για έρευνα και καινοτομία	74
4.2 ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ – ΠΟΡΕΙΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΔΕΙΚΤΩΝ	75
4.3 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΕΤΑΚ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ – ΒΑΘΜΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ	90
4.3.1 Παρουσίαση αποτελεσμάτων δράσεων ΕΤΑΚ ανά περιφέρεια / Αποδοτικότητα Συστήματος Παρακολούθησης και Διαχείρισης	90
4.3.2 Επιδόσεις / παρακολούθηση δεικτών – επιπτώσεις στο σύστημα έρευνας και καινοτομίας ανά Περιφέρεια.....	98

4.3.3	Παρουσίαση παραδειγμάτων πορείας υλοποίησης των περιφερειακών RIS3 σε ευρωπαϊκό επίπεδο 108	
4.3.4	Συνάφεια, συνδυασμός και συντονισμός εθνικής και περιφερειακών RIS3 και εντοπισμός καλών πρακτικών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο στις περιπτώσεις χωρών που εφάρμοσαν παράλληλα εθνικές και περιφερειακές RIS3.....	134
4.4	ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ RIS3 ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	146
4.4.1	Έλεγχος προστιθέμενης αξίας από την υλοποίηση της RIS3 των Περιφερειών	146
4.4.2	Συμπεράσματα & Προτάσεις / Κατευθύνσεις.....	156
5.	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	161
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	165
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	165
	Πίνακες Πορείας Υλοποίησης Περιφερειακών Σχεδίων RIS3 και Πίνακας Αποτελεσμάτων Περιφερειακής Καινοτομίας.....	165
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	195
	Έκθεση Συνεντεύξεων & Ομάδων Εστίασης	195

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Κατά Κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) (σε ευρώ, τρέχουσες τιμές)	17
Πίνακας 2. Απασχόληση και η κατανομή της σε επίπεδο Περιφέρειας (σε χιλ.)	17
Πίνακας 3. Ποσοστό ανεργίας (15+) ανά Περιφέρεια (σε χιλ.)	18
Πίνακας 4. Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) και κατανομή της σε επίπεδο Περιφέρειας 2013-2020 (σε εκατ. ευρώ)	19
Πίνακας 5. Διάρθρωση ΑΠΑ κατά Περιφέρεια και τομέα παραγωγής 2013, 2019 και 2020 (σε εκ. €, τρέχουσες τιμές)	20
Πίνακας 6. Διάρθρωση ΑΠΑ κατά Περιφέρεια και τομέα παραγωγής 2013, 2019 και 2020 (%)	20
Πίνακας 7. Δαπάνες Ε&Α (σε εκ. €) ανά Περιφέρεια και Τομέα Εκτέλεσης* και μεταβολή (%) 2021 vs 2013	22
Πίνακας 8. Καινοτόμες επιχειρήσεις 2016-2018 στις Περιφέρειες (% του συνόλου των επιχειρήσεων) ..	23
Πίνακας 9. Ανθρώπινοι πόροι για την Επιστήμη και την Τεχνολογία* (% στο σύνολο του ενεργού πληθυσμού)	23
Πίνακας 10. Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED) που απασχολούνται στην Επιστήμη και την Τεχνολογία (% στο σύνολο του ενεργού πληθυσμού)	24
Πίνακας 11. Κατανομή ερευνητικού προσωπικού ανά περιφέρεια 2013 και 2019 (σε μονάδες ΙΠΑ)	24
Πίνακας 12. Αριθμός επιστημονικών δημοσιεύσεων* ανά Περιφέρεια	25
Πίνακας 13. Δείκτης απήχησης επιστημονικών δημοσιεύσεων ανά Περιφέρεια	25
Πίνακας 14. Εκτίμηση εφαρμογής της έννοιας και των αρχών της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στις περιφερειακές RIS3	28
Πίνακας 15. Διασύνδεση των τομέων προτεραιότητας εθνικής και περιφερειακών RIS3	33
Πίνακας 16. Βαθμός συνοχής των προκλήσεων / αναγκών της ανάλυσης με τις στρατηγικές επιλογές ..	35
Πίνακας 17. ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ RIS3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ 2014-2020	46
Πίνακας 18. Ενεργοποίηση ΠΣΕΚ ανά Περιφέρεια	47
Πίνακας 19. Περιφερειακοί Αρμόδιοι Φορείς Διακυβέρνησης της ΕΣΕΕ 2021-2027	53
Πίνακας 20. Στοχοθεσία και επίτευξη τιμών δεικτών αποτελεσμάτων των περιφερειακών RIS3 ανά Επενδυτική Προτεραιότητα (στοχοθεσία των ΠΕΠ της ΠΠ 2014-2020)	76
Πίνακας 21. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Αττικής που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	79
Πίνακας 22. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Βόρειου Αιγαίου που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	80
Πίνακας 23. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	81
Πίνακας 24. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Κρήτης που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	81
Πίνακας 25. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	82

Πίνακας 26. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	83
Πίνακας 27. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	84
Πίνακας 28. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Ηπείρου που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	84
Πίνακας 29. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Θεσσαλίας που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	85
Πίνακας 30. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	85
Πίνακας 31. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	86
Πίνακας 32. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	87
Πίνακας 33. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Πελοποννήσου που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3	88

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ

ΑΑ	Αναθέτουσα Αρχή
ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΒΔ	Βάση Δεδομένων
ΓΓΕΚ	Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας
ΓΓΕΤ	Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας
ΕΔΚ	Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ
Ε&Α	Έρευνα και Ανάπτυξη
Ε&Κ	Έρευνα και Καινοτομία
Ε&Τ	Έρευνα και Τεχνολογία
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΑνεΚ	Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΤΑΚ	Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΠ	Προγραμματική Περίοδος
ΠΡΟ	Δ/ση Σχεδιασμού & Προγραμματισμού Πολιτικών και Δράσεων Έρευνας & Καινοτομίας
ΠΣΚΕ	Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων
RIS3	Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Σκοπός και αντικείμενο της αξιολόγησης

Αντικείμενο της σύμβασης με ημερομηνία υπογραφής την 12/05/2023 μεταξύ της «Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας, Δ/νση Σχεδιασμού και Προγραμματισμού Πολιτικών και Δράσεων Έρευνας & Καινοτομίας» και της Εταιρείας Planet A.E. είναι η **αξιολόγηση της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014 – 2020 (εφεξής ΕΣΕΕ 2014-2020 ή RIS3)**, ως βασική δραστηριότητα παρακολούθησης της εφαρμογής και διαρκούς επικαιροποίησής της. Σύμφωνα με τις διατυπωμένες αρχές της RIS3, βασική επιδίωξη της αξιολόγησης αποτελεί η διερεύνηση της συνεισφοράς της Στρατηγικής στις επιδιωκόμενες διαρθρωτικές και αναπτυξιακές αλλαγές. Επιπλέον στόχος της αξιολόγησης είναι η επιβεβαίωση και η ερμηνεία των αιτιών επιτυχίας ή απόκλισης των αποτελεσμάτων εφαρμογής της Στρατηγικής και ο καθορισμός των δυνάμει απαραίτητων διορθωτικών παρεμβάσεων. Η αξιολόγηση της RIS3 εντάσσεται στο πλαίσιο του Μηχανισμού Παρακολούθησης της υλοποίησής της (Monitoring Mechanism) και περιλαμβάνει τα κάτωθι μέρη:

- *συνολική αξιολόγηση της αναγκαιότητας, της στοχοθέτησης, των προτεραιοτήτων, της διαδικασίας και της προτεινόμενης δομής διακυβέρνησης της Στρατηγικής* και
- *μελέτη της συνεισφοράς των προτεινόμενων από τη Στρατηγική Δράσεων στους στόχους και τα αποτελέσματα της Στρατηγικής στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020.*

Το παρόν παραδοτέο **Π5: Περιφερειακή Διάσταση της RIS3 2014 – 2020** αφορά στην αξιολόγηση της περιφερειακής διάστασης της RIS3 και ειδικότερα στην αξιολόγηση της ορθότητας του λογικού πλαισίου των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης και των Σχεδίων Δράσης τους, της ορθότητας καθορισμού και λειτουργίας των περιφερειακών οργάνων διακυβέρνησης και των διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης, των αποτελεσμάτων και επιπτώσεων από την εφαρμογή των στρατηγικών, της συνάφειας τους με την εθνική RIS3 καθώς και στη ανάδειξη καλών πρακτικών και της προστιθέμενης αξίας για την επικαιροποίηση του περιφερειακού σχεδιασμού για την ΠΠ 2021-2027. Περιλαμβάνει τέσσερις (4) επιμέρους Υποενότητες (Βασικά θέματα αξιολόγησης):

- Σχεδιασμός των Περιφερειακών RIS3 & των Σχεδίων Δράσης τους
- Αποτίμηση περιφερειακού συστήματος διακυβέρνησης της RIS3
- Αποτίμηση εφαρμογής των Σχεδίων Δράσης των περιφερειακών RIS3
- Προστιθέμενη αξία από την υλοποίηση των RIS3 των Περιφερειών

1.2 Η Εθνική και οι Περιφερειακές RIS3

Στην Πολιτική Συνοχής της ΕΕ για την ΠΠ 2014-2020 η RIS3 εισήχθη ως βασική προϋπόθεση («εκ των προτέρων αιρεσιμότητα») που η «εκπλήρωσή» της θα επέτρεπε στα κράτη μέλη να λάβουν οικονομική στήριξη για επενδύσεις στην έρευνα και καινοτομία μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) και ειδικότερα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ).

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης αναπτύχθηκε τόσο σε εθνικό, όσο και περιφερειακό επίπεδο (μία εθνική στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης και 13 περιφερειακές) κατά την περίοδο 2013 – 2015 ακολουθώντας ένα υβριδικό μοντέλο.

Η ΓΓΕΚ συμβάλλοντας ενεργά στην αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας προέβη στην εκπλήρωση δύο αιρεσιμοτήτων, οι οποίες ήταν απαραίτητο να εκπληρωθούν προκειμένου να είναι δυνατή η χρηματοδότηση δράσεων μέσω των επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020, έχοντας την ευθύνη για το Θεματικό Στόχο 1 «Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας». Ειδικότερα η ΓΓΕΚ ανέλαβε τη διαμόρφωση, στο πλαίσιο της Σύμβασης Εταιρικής Σχέσης (ΣΕΣ) (Partnership Agreement) της ΠΠ 2014-2020, της Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση και τη διαμόρφωση ενός Πολυετούς Χρηματοδοτικού Σχεδίου Ερευνητικών Υποδομών, λαμβάνοντας υπόψη την ευθυγράμμιση με τις προτεραιότητες της ΕΣΕΕ, αλλά και τον περιφερειακό αντίκτυπο των συγκεκριμένων επενδύσεων.

Αντίστοιχα οι περιφέρειες της χώρας προχώρησαν στην εκπλήρωση της αιρεσιμότητας που αφορούσε στην εκπόνηση περιφερειακών στρατηγικών για έξυπνη εξειδίκευση που επέτρεψε την ενεργοποίηση των δράσεων έρευνας και καινοτομίας των Περιφερειακών Προγραμμάτων της ΠΠ 2014-2020.

Σε όλα τα στάδια εκπόνησης των στρατηγικών υπήρξε αλληλοτροφοδότηση μεταξύ του εθνικού και περιφερειακού επιπέδου, ενώ οι περιφερειακές στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης αξιοποίησαν:

- τα πορίσματα των μελετών στρατηγικής που τροφοδότησαν επιμέρους πτυχές της εθνικής στρατηγικής (π.χ. McKinsey & Company, «Η Ελλάδα δέκα χρόνια μπροστά», ΣΕΒ, IOBE, κ.λπ.), αλλά και επιμέρους μελετών εστιασμένων σε επιμέρους πτυχές της περιφερειακής ανάπτυξης,
- τα πορίσματα και τις συστάσεις εκθέσεων εμπειρογνομώνων προς την DG REGIO της ΕΕ για τις πρώτες επεξεργασίες τόσο της εθνικής, όσο και των περιφερειακών στρατηγικών για την υποστήριξη της προετοιμασίας στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης της χώρας ως βάση για τον προγραμματισμό των διαρθρωτικών ταμείων για την περίοδο 2014-2020 (13 εκθέσεις για τις περιφέρειες και 1 έκθεση για το σύνολο της χώρας) που δημοσιεύθηκαν τον Δεκέμβριο του 2012,
- τις ανοικτές διεργασίες διαβούλευσης στο πλαίσιο των εργασιών εκπόνησης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) της ΠΠ 2014-2020 (αναπτυξιακά συνέδρια, ημερίδες κοκ.),
- τις διαδικασίες εκτεταμένης επιχειρηματικής ανακάλυψης (ΔΕΑ) που εφαρμόστηκαν σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο κατά το σχεδιασμό των στρατηγικών.

Συνολικά εντοπίστηκαν δυσκολίες στον σχεδιασμό των περιφερειακών στρατηγικών, απόρροια της περιορισμένης εμπειρίας των περιφερειακών φορέων πολιτικής, της έλλειψης οργάνων/ μονάδων αρμόδιων για το σχεδιασμό των στρατηγικών και της περιορισμένης επιχειρησιακής ικανότητας και στελέχωσης των λοιπών φορέων του περιφερειακού οικοσυστήματος. Μερικά και άτυπα αυτό το κενό καλύφθηκε από τις μονάδες των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των περιφερειών, λόγω της σχετικής εξοικείωσης τους όχι με τις αρχές και κατευθύνσεις των πολιτικών έξυπνης εξειδίκευσης αλλά με την ευρύτερη λογική και τις απαιτήσεις οριοθέτησης/ αξιοποίησης και παρακολούθησης εφαρμογής στρατηγικών και πολιτικών.

Την πρωτοβουλία για την εκπόνηση των περιφερειακών στρατηγικών επωμίσθησαν οι Ειδικές Υπηρεσίες των Περιφερειακών Προγραμμάτων, κατά κανόνα μέσω της προσφυγής σε υπηρεσίες εξωτερικών συμβούλων, λύση που υιοθετήθηκε λόγω της ανάγκης άμεσης εκπλήρωσης των σχετικών αιρεσιμοτήτων και γρήγορης ενεργοποίησης/ κινητοποίησης των πόρων στήριξης των παρεμβάσεων ενίσχυσης του περιφερειακού συστήματος έρευνας και καινοτομίας.

Η διαδικασία εκπόνησης των περιφερειακών στρατηγικών αποτέλεσε μια πολύπλοκη και χρονοβόρα διαδικασία, που κινήθηκε παράλληλα με τις διαδικασίες εκπόνησης των προγραμματικών κειμένων των

επιχειρησιακών προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, ενώ συνεχίσθηκε μέχρι την έγκρισή τους από τα Περιφερειακά Συμβούλια στο πρώτο εξάμηνο του 2015.

Σε γενικές γραμμές ακολουθήθηκε μικτό μοντέλο συγκρότησης και εκπόνησης των περιφερειακών στρατηγικών, μέσα από λογικούς συμβιβασμούς bottom up και top down διαδικασιών. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, ο καθορισμός των περιφερειακών προτεραιοτήτων στο πλαίσιο της RIS3, συνδέεται με μια αποτελεσματική αντιστοίχιση μεταξύ της από την κορυφή προς τη βάση διαδικασίας διατύπωσης των γενικών στόχων που ευθυγραμμίζονται με τις πολιτικές της ΕΕ και της από τα κάτω προς τα πάνω διαδικασίας που αναδεικνύει τις θέσεις των εμπλεκομένων για την έξυπνη εξειδίκευση και τις περιοχές πειραματισμού/μελλοντικής ανάπτυξης ανά Περιφέρεια.

Συνολικά παρατηρείται σύμπτωση των τομέων προτεραιότητας της εθνικής στρατηγικής και των περιφερειακών στρατηγικών, με τους τομείς των περιφερειακών στρατηγικών να αποτελούν κατά κανόνα υποσύνολο των τομέων προτεραιότητας της εθνικής στρατηγικής. Παρατηρείται σε γενικές γραμμές περιορισμένη διαφοροποίηση/ εξειδίκευση των περιφερειακών στρατηγικών σε σχέση με την εθνική, με περιορισμένη εστίαση ορισμένων περιφερειών σε κλάδους και αλυσίδες αξίας όπου εντοπίζεται περιφερειακή συγκέντρωση/ κλαδική εξειδίκευση η/και αυξημένος εξαγωγικός προσανατολισμός (βιομηχανίες μετάλλου, πλαστικών, μαρμάρου κοκ.).

2. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ RIS3 & ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥΣ

2.1 Ορθότητα παρουσίασης και ανάλυσης του κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος και του Συστήματος E&K στις περιφερειακές RIS3 / Εξέλιξη βασικών μεγεθών

2.1.1 Ορθότητα παρουσίασης και ανάλυσης του κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος και του Συστήματος E&K στις περιφερειακές RIS3

Για την αξιολόγηση της ορθότητας της παρούσας κατάστασης των ελληνικών Περιφερειών κατά την χρονική περίοδο εκπόνησης των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης πραγματοποιήθηκε ενδελεχής επισκόπηση των βασικών εγγράφων των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης και ειδικότερα επισκόπηση της καταγραφής της αρχικής κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης, της χαρτογράφησης των περιφερειακών συστημάτων E&K, καθώς και της ανάλυσης SWOT.

Συνολικά στις περιφερειακές RIS3 παρατηρείται ότι δεν υπήρξε ομοιογενής τρόπος τεκμηρίωσης και ανάλυσης του κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος και του περιφερειακού Συστήματος E&K. Για την αποτίμηση της ορθότητας της ανάλυσης των περιφερειακών RIS3 αξιοποιήθηκε η βασική δόμηση και λογική των παραπάνω παραμέτρων της εθνικής RIS3.

Από την επισκόπηση των βασικών εγγράφων των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και των λοιπών στοιχείων που διατέθηκαν στον σύμβουλο από τα περιφερειακά όργανα (αρμόδιες υπηρεσίες και ΕΥΔ των περιφερειών) προκύπτουν τα παρακάτω ευρήματα και συμπεράσματα για την ορθότητα της παρουσίασης και της ανάλυσης των στοιχείων που χρησίμευσαν ως βάση για την ανάπτυξη των περιφερειακών στρατηγικών:

A. Παρουσίαση και ανάλυση του κοινωνικο-οικονομικού περιβάλλοντος

Περιφέρεια	Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη	Απασχόληση	Επιχειρηματικότητα & ανταγωνιστικότητα	Κλαδική διάρθρωση	Τομεακή / κλαδική εξειδίκευση
Αττική	Συνοπτική αποτύπωση των βασικών μεγεθών & σύγκριση με άλλες περιφέρειες (ΑΕΠ, ΑΠΑ), χωρίς επαρκή ανάλυση τάσεων (στατική εικόνα ή περιορισμένη χρονοσειρά στα έτη 2009-2011)	Συνοπτική αποτύπωση της κατάστασης της αγοράς εργασίας για το έτος 2013, χωρίς ανάλυση τάσεων. Ιδιαίτερα θετική η αναγνώριση κλάδων συγκέντρωσης εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού	Στατική παρουσίαση μεγεθών οικονομικής δραστηριότητας (αριθμός επιχειρήσεων, κύκλος εργασιών). Ικανοποιητική ανάλυση εξαγωγικών επιδόσεων και ενδοπεριφερειακών ιδιαιτεροτήτων. Δεν γίνεται προσέγγιση λοιπών στοιχείων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων/ αδυναμιών	Ικανοποιητική τομεακή και κλαδική ανάλυση σε όρους ΑΠΑ και απασχόλησης (2009-2013)	Ικανοποιητική ανάλυση με όρους εξειδίκευσης και εστίασης
Βόρειο Αιγαίο	Συνοπτική ανάλυση χωρίς κατάλληλη τεκμηρίωση από πηγές	Συνοπτική ανάλυση χωρίς κατάλληλη τεκμηρίωση από πηγές	Συνοπτική ανάλυση χωρίς κατάλληλη τεκμηρίωση από πηγές	Συνοπτική ανάλυση χωρίς κατάλληλη τεκμηρίωση από πηγές	Συνοπτική ανάλυση χωρίς κατάλληλη τεκμηρίωση
Νότιο Αιγαίο	Εξαιρετικά συνοπτική αποτύπωση βασικών μεγεθών (κκ ΑΕΠ, ΑΠΑ), χωρίς επαρκή ανάλυση τάσεων	Συνοπτική αποτύπωση της κατάστασης της αγοράς εργασίας, χωρίς επαρκή τεκμηρίωση τάσεων (στατική εικόνα ή περιορισμένη χρονοσειρά)	Στατική παρουσίαση μεγεθών οικονομικής δραστηριότητας (αριθμός επιχειρήσεων, κύκλος εργασιών), χωρίς ανάλυση στοιχείων ανταγωνιστικότητας της οικονομίας	Εξαιρετικά συνοπτική ανάλυση της κλαδικής διάρθρωσης της οικονομίας	Περιοριστική ανάλυση της τομεακής/ κλαδικής εξειδίκευσης της οικονομίας
Κρήτη	Περιοριστική και στοχευμένη ανάλυση μακροοικονομικού περιβάλλοντος και της αναπτυξιακής δυναμικής (κκ ΑΕΠ, ΑΠΑ, ρυθμοί ανάπτυξης κκ.) και πολύ ικανοποιητική ανάλυση τάσεων	Εξαιρετικά συνοπτική αποτύπωση της κατάστασης της αγοράς εργασίας (μόνο στοιχεία ανεργίας)	Περιοριστική ανάλυση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας (Δείκτης RCI, σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες κκ.) και των εξαγωγικών επιδόσεων (διάρθρωση και χώρες προορισμού εξαγωγών)	Ικανοποιητική ανάλυση κλαδικής διάρθρωσης (ΑΠΑ και επενδύσεις ανά κλάδο, αγροτικά προϊόντα με σημαντικά μερίδια συμμετοχής στο σύνολο της χώρας, δείκτες του τομέα τουρισμού κκ.)	Περιοριστική και τεκμηριωμένη ανάλυση κλαδικής εξειδίκευσης της οικονομίας
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	Η περιφερειακή στρατηγική εστιάζει στην κριτική θεώρηση του περιφερειακού συστήματος και δεν αναλύει τα συνολικά μακροοικονομικά μεγέθη της περιφέρειας	Δεν αποτελεί αντικείμενο της στρατηγικής η συνολική ανάλυση της κατάστασης της αγοράς εργασίας στην περιφέρεια (υπάρχουν εξειδικευμένες και στοχευμένες αναφορές και εκτιμήσεις για την κατάσταση της απασχόλησης στους επιμέρους τομείς/ κλάδους)	Η δυναμική της επιχειρηματικής δραστηριότητας και το επίπεδο ανταγωνιστικότητας εξετάζονται υπό το πρίσμα των καινοτομικών δραστηριοτήτων έντασης γνώσης και των δικτύων, των ξένων άμεσων επενδύσεων, καθώς και της	Εξαιρετικά στοχευμένη και τεκμηριωμένη ανάλυση της κλαδικής διάρθρωσης και των στοιχείων που χαρακτηρίζουν τους επιμέρους κλάδους της περιφερειακής οικονομίας	Εξαιρετικά αναλυτική τεκμηρίωση της κλαδικής εξειδίκευσης

Περιφέρεια	Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη	Απασχόληση	Επιχειρηματικότητα & ανταγωνιστικότητα	Κλαδική διάρθρωση	Τομεακή / κλαδική εξειδίκευση
			εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας και των επιμέρους κλάδων της. Παρουσιάζεται η θέση της περιφέρειας ως προς τους δείκτες περιφερειακής ανταγωνιστικότητας.		
Κεντρική Μακεδονία	Όπως παραπάνω	Όπως παραπάνω	Όπως παραπάνω	Όπως παραπάνω	Όπως παραπάνω
Δυτική Μακεδονία	Εξαιρετικά συνοπτική αποτύπωση των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών, χωρίς ανάλυση των τάσεων	Δεν αποτελεί αντικείμενο της στρατηγικής η συνολική ανάλυση της κατάστασης της αγοράς εργασίας στην περιφέρεια	Δεν υπάρχει ευδιάκριτη ανάλυση/ τεκμηρίωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και του επιπέδου ανταγωνιστικότητας της περιφερειακής οικονομίας. Σε παράρτημα της στρατηγικής γίνεται ανάλυση των εξαγωγικών επιδόσεων της περιφέρειας	Δεν υπάρχει ευδιάκριτη ανάλυση/ τεκμηρίωση της κλαδικής διάρθρωσης της οικονομίας	Δεν υπάρχει ανάλυση/ τεκμηρίωση της τομεακής/ κλαδικής εξειδίκευσης πέραν των στοιχείων των εκθέσεων των εμπειρογνομόνων της ΕΕ που εκπονήθηκαν τον Δεκέμβριο του 2012 (παρατίθενται σε πίνακα στο παράρτημα της στρατηγικής). Σε σχετική μελέτη αξιολόγησης της Περιφερειακής RIS3 διατυπώνονται προτάσεις προσαρμογής των κριτηρίων ανάλυσης της κλαδικής εξειδίκευσης στην περιφέρεια
Ήπειρος	Ανάλυση της εξέλιξης της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας και παρουσίαση τάσεων μεταβολής του ΑΕΠ	Περιεκτική αποτύπωση της κατάστασης της αγοράς εργασίας για το έτος 2013, χωρίς ανάλυση τάσεων. Ιδιαίτερα θετική η αναγνώριση της σύνδεσης του επιπέδου εκπαίδευσης απασχολούμενων με τους κλάδους της Περιφέρειας Ηπείρου Περιφέρειας Ηπείρου με διψήφιους κλάδους οικονομικών δραστηριοτήτων ανάλογα με το επίπεδο εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού τους	Παρουσίαση μεγεθών οικονομικής δραστηριότητας (αριθμός επιχειρήσεων, κύκλος εργασιών), με αναγνώριση τάσεων και συνεπειών της οικονομικής κρίσης. Ικανοποιητική ανάλυση εξαγωγικών επιδόσεων και των αγορών στόχων των υφιστάμενων οικονομικών δραστηριοτήτων της περιφέρειας	Περιεκτική αποτύπωση της κλαδικής διάρθρωσης της περιφερειακής οικονομίας με τα επιμέρους χαρακτηριστικά της	Ικανοποιητική ανάλυση της τομεακής/ κλαδικής εξειδίκευσης της οικονομίας

Περιφέρεια	Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη	Απασχόληση	Επιχειρηματικότητα & ανταγωνιστικότητα	Κλαδική διάρθρωση	Τομεακή / κλαδική εξειδίκευση
Θεσσαλία	Η ανάλυση εξαντλείται στην παρουσίαση της ΑΠΑ των επιμέρους τομέων οικονομικής δραστηριότητας.	Η ανάλυση περιορίζεται σχεδόν αποκλειστικά στο ανθρώπινο δυναμικό που απασχολείται στους τομείς της Ε&Α	Συνοπτική παρουσίαση της θέσης της περιφέρειας με βάση τον Δείκτη RCI, ανάδειξη στοιχείων δυνητικού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος σε τομείς ενδιαφέροντος της περιφέρειας, ικανοποιητική ανάλυση των εξαγωγικών επιδόσεων της περιφέρειας.	Πολύ ικανοποιητική η ανάλυση του μεγέθους και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των επιμέρους κλάδων και αλυσίδων αξίας	Αναδεικνύονται με εύστοχο τρόπο οι τομείς και κλάδοι εξειδίκευσης της περιφέρειας, που διαφοροποιούνται μερικά από τους τομείς προτεραιότητας της εθνικής RIS3
Ιόνια Νησιά	Συνοπτική και περιεκτική ανάλυση των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών (ΑΕΠ, εξέλιξη ΑΠΑ συνολικά και ανά τομέα παραγωγής), ανάλυση ενδο-περιφερειακών ανισοτήτων (κκ ΑΕΠ, εισόδημα κοκ.).	Περιεκτική ανάλυση της κατάστασης της αγοράς εργασίας (αποδοτικότητα αγοράς εργασίας, εξέλιξη και χαρακτηριστικά οικονομικά ενεργού πληθυσμού, συνολικής ανεργίας, μακροχρόνιας ανεργίας, μεταβολή απασχόλησης ανά κλάδο), σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού (εκπαιδευτικό επίπεδο, συμμετοχή σε προγράμματα δια βίου μάθησης κοκ.)	Ανάλυση δεικτών περιφερειακής ανταγωνιστικότητας και εξαγωγικών επιδόσεων	Ικανοποιητική ανάλυση της κλαδικής διάρθρωσης χωρίς ανάλυση των τάσεων	Ικανοποιητική ανάλυση της τομεακής/ κλαδικής εξειδίκευσης της οικονομίας
Δυτική Ελλάδα	Πολύ ικανοποιητική ανάλυση των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών (ΑΕΠ, εξέλιξη ΑΠΑ συνολικά και ανά τομέα παραγωγής) και τεκμηρίωση τάσεων και ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων	Αναλυτική παρουσίαση της κατάστασης και των αλλαγών της αγοράς εργασίας και των επιμέρους ποιοτικών και κλαδικών παραμέτρων της	Με εξαίρεση τις επιδόσεις της περιφέρειας στα θέματα καινοτομίας δεν υπάρχει ανάλυση/ τεκμηρίωση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας της περιφερειακής οικονομίας	Συνοπτική και περιεκτική ανάλυση της κλαδικής διάρθρωσης και των παραγόντων που την επηρεάζουν	Πρόσφορη και λεπτομερής ανάλυση της τομεακής/ κλαδικής εξειδίκευσης της οικονομίας
Στερεά Ελλάδα	Συνοπτική και κατάλληλη ανάλυση των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών, περιλαμβανομένων των περιφερειακών ανισοτήτων και διαφορών που δίνουν μερική εικόνα των επιδόσεων της περιφέρειας	Συνοπτική αποτύπωση της κατάστασης (οικονομικά ενεργός και μη πληθυσμός και επίπεδο συνολικής και μακροχρόνιας ανεργίας), κατάλληλη αναγνώριση τάσεων και εύστοχος εντοπισμός διαρθρωτικών προβλημάτων της αγοράς εργασίας.	Κυριαρχεί η ποιοτική ανάλυση χωρίς στατιστικό υλικό τεκμηρίωσης κρίσιμων συμπερασμάτων, τα οποία κινούνται στην ορθή κατεύθυνση	Ανάλυση των τάσεων στο επίπεδο των τομέων και ποιοτικά χαρακτηριστικά της κλαδικής διάρθρωσης της οικονομίας	Λεπτομερής ανάλυση της τομεακής/ κλαδικής εξειδίκευσης της οικονομίας που εκτείνεται και στο επίπεδο των περιφερειακών ενοτήτων

Περιφέρεια	Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη	Απασχόληση	Επιχειρηματικότητα & ανταγωνιστικότητα	Κλαδική διάρθρωση	Τομεακή / κλαδική εξειδίκευση
		Εύστοχη ανάλυση των χαρακτηριστικών του ανθρώπινου δυναμικού καθώς και των ποιοτικών χαρακτηριστικών του εργατικού δυναμικού (επίπεδο εκπαίδευσης, συμμετοχή σε προγράμματα δια βίου μάθησης κοκ.)			
Πελοπόννησος	Αναλυτική παρουσίαση και κατάλληλη τεκμηρίωση των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών και τάσεων	Περιεκτική ανάλυση της αγοράς εργασίας και κατάλληλη αναγνώριση τάσεων (κατάσταση απασχόλησης και ανεργίας, εκπαιδευτικό επίπεδο, ηλικιακή σύνθεση και τομεακή σύνθεση εργατικού δυναμικού κοκ.)	Λεπτομερής ανάλυση οικονομικών επιδόσεων, στοιχείων βιωσιμότητας και δημογραφίας επιχειρήσεων, εξαγωγικών επιδόσεων (χρονοσειρά) και χωρών προορισμού τους, εντοπισμός δυναμικών και συσχετιζόμενων κλάδων	Εξαιρετικά αναλυτική και παρουσίαση της κλαδικής διάρθρωσης	Ικανοποιητική ανάλυση της τομεακής/ κλαδικής εξειδίκευσης της οικονομίας

Β. Παρουσίαση και ανάλυση του συστήματος Έρευνας & Καινοτομίας των περιφερειών

Περιφέρεια	Επιδόσεις καινοτομίας	Δαπάνες Ε&Α	Ανθρώπινο δυναμικό	Υποδομές	Ευρεσιτεχνίες & επιστημονικές δημοσιεύσεις	Συνεργασία / Δικτύωση
Αττική	Παράθεση και ανάλυση επιδόσεων του δείκτη RIS 2014 και σύγκριση με δείκτες καινοτομίας άλλων Περιφερειών	Ανάλυση δαπανών Ε&Α ανά τομέα εκτέλεσης και συμμετοχών σε ερευνητικά έργα της ΠΠ 2007-2013 σε επιμέρους τομείς δραστηριοτήτων	Ανάλυση μορφωτικού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού, απασχόλησης στην Επιστήμη και Τεχνολογία και προσωπικού στην Ε&Α	Αναλυτική παρουσίαση υποδομών υποστήριξης της έρευνας και καινοτομίας, υποδομών και χρήσης και ΤΠΕ	Παρουσίαση δεδομένων	Παρουσίαση τυπικών και άτυπων clusters
Βόρειο Αιγαίο	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Νότιο Αιγαίο	Παράθεση επιδόσεων του δείκτη RIS 2014	Ανάλυση δαπανών Ε&Α ανά τομέα εκτέλεσης και συμμετοχών σε ερευνητικά έργα της ΠΠ 2007-2013 σε	Ανάλυση μορφωτικού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού, απασχόλησης στην Επιστήμη και	Αναλυτική παρουσίαση υποδομών υποστήριξης της έρευνας και καινοτομίας (σχολές, ΕΛΚΕΘΕ, ΕΘΙΑΓΕ),	Παρουσίαση στοιχείων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και δεικτών επιστημονικών	N/A

Περιφέρεια	Επιδόσεις καινοτομίας	Δαπάνες Ε&Α	Ανθρώπινο δυναμικό	Υποδομές	Ευρεσιτεχνίες & επιστημονικές δημοσιεύσεις	Συνεργασία / Δικτύωση
		επιμέρους τομείς δραστηριοτήτων	Τεχνολογία και προσωπικό στην Ε&Α	υποδομών και χρήσης και ΤΠΕ και ΒΙΠΕ Ρόδου	δημοσιεύσεων (Παν/μιο Αιγαίου)	
Κρήτη	Παράθεση και ανάλυση επιδόσεων του δείκτη RIS 2013 και σύγκριση με δείκτες καινοτομίας άλλων Περιφερειών	Συνοπτικά στοιχεία επιπέδου δαπανών Ε&Α	Συνοπτική παρουσίαση ερευνητικού δυναμικού (ερευνητές, μέλη ΔΕΠ/ΕΠ κοκ.)	Αναλυτική παρουσίαση ακαδημαϊκών και ερευνητικών υποδομών	Παρουσίαση στοιχείων και δεικτών επιστημονικών δημοσιεύσεων, πατεντών	Παρουσίαση clusters
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	Παρουσιάζεται η θέση της περιφέρειας ως προς τους δείκτες περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, περιλαμβανομένης της διάστασης της καινοτομίας	Συνοπτικά στοιχεία επιπέδου δαπανών Ε&Α (€/κάτοικο και σχετική θέση της περιφέρειας)	Ανάλυση ανθρωπίνων πόρων στην Έρευνα & Τεχνολογία, προσωπικού ΕΤΑ ανά κλάδο (τομέα εκτέλεσης)	Συνοπτική παρουσίαση ακαδημαϊκών / ερευνητικών υποδομών	Παρουσίαση στοιχείων και δεικτών επιστημονικών δημοσιεύσεων & ευρεσιτεχνιών	Γίνεται αξιολόγηση των διασυνδέσεων/ δεσμών της “τριπλής έλικας”
Κεντρική Μακεδονία	Παρουσιάζεται η θέση της περιφέρειας ως προς τους δείκτες περιφερειακής ανταγωνιστικότητας, περιλαμβανομένης της διάστασης της καινοτομίας	Συνοπτικά στοιχεία επιπέδου δαπανών Ε&Α (€/κάτοικο και σχετική θέση της περιφέρειας)	Ανάλυση ανθρωπίνων πόρων στην Έρευνα & Τεχνολογία, προσωπικού ΕΤΑ ανά κλάδο (τομέα εκτέλεσης)	Συνοπτική παρουσίαση ακαδημαϊκών / ερευνητικών υποδομών	Παρουσίαση στοιχείων και δεικτών επιστημονικών δημοσιεύσεων & ευρεσιτεχνιών	Γίνεται αξιολόγηση των διασυνδέσεων/ δεσμών της “τριπλής έλικας”
Δυτική Μακεδονία						
Ήπειρος	Περιορισμένη ανάλυση σε όρους δαπανών, πληθυσμού ανώτατης εκπαίδευσης, ανθρωπίνων πόρων Επιστήμης & Τεχνολογίας κοκ.	Ανάλυση δαπανών Ε&Α (€/ κάτοικο, ως % του ΑΕΠ και ανά τομέα εκτέλεσης)	Ανάλυση μορφωτικού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού, απασχόλησης στην Επιστήμη και Τεχνολογία και προσωπικό στην Ε&Α	Αναλυτική παρουσίαση ακαδημαϊκών / ερευνητικών υποδομών (σχολές, διδακτικό & διοικητικό προσωπικό, μέλη ΔΕΠ, φοιτητές κοκ.)	Παρουσίαση αιτημάτων ευρεσιτεχνίας και δεικτών επιστημονικών δημοσιεύσεων	N/A
Θεσσαλία	Δεν γίνεται χρήση δεικτών επιδόσεων καινοτομίας	Ανάλυση δαπανών Ε&Α (€/ κάτοικο, ως % του ΑΕΠ και ανά τομέα εκτέλεσης) καθώς και συμμετοχών σε προγράμματα ΕΤΑΚ μέσω ΕΣΠΑ	Ανάλυση ανθρωπίνων πόρων στην Ε&Α και προσωπικού Ε&Α ανά κλάδο (τομέα εκτέλεσης)	Συνοπτική παρουσίαση ακαδημαϊκών / ερευνητικών υποδομών	Παρουσίαση αιτημάτων χορήγησης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και δεικτών επιστημονικών δημοσιεύσεων	Γίνεται αναφορά σε προσπάθειες συγκρότησης συνεργατικών σχημάτων

Περιφέρεια	Επιδόσεις καινοτομίας	Δαπάνες Ε&Α	Ανθρώπινο δυναμικό	Υποδομές	Ευρεσιτεχνίες & επιστημονικές δημοσιεύσεις	Συνεργασία / Δικτύωση
Ιόνια Νησιά	Έμμεση αναφορά μέσω του Δείκτη περιφερειακής ανταγωνιστικότητας (υποδείκτης καινοτομίας)	Συνοπτική αναφορά στη θέση της περιφέρειας ως προς τις δαπάνες Ε&Α και διάρθρωσή τους σε τομείς εκτέλεσης	Εξαιρετικά συνοπτική ανάλυση ανθρώπινων πόρων στην Ε&Α (πλήθος απασχολούμενων και προσωπικό Ιδρυμάτων γβάθμιας εκπαίδευσης)	Συνοπτική παρουσίαση ακαδημαϊκών / ερευνητικών υποδομών	Παρουσίαση συνοπτικών στοιχείων καταχώρησης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας	N/A
Δυτική Ελλάδα	Δεν υφίσταται συγκροτημένη ανάλυση των επιδόσεων/ δεικτών καινοτομίας	Ανάλυση δαπανών Ε&Α ανά τομέα εκτέλεσης και συμμετοχών σε προγράμματα της ΠΠ 2007-2013	Ανάλυση μορφωτικού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού, απασχόλησης στην Επιστήμη και Τεχνολογία και προσωπικού στην Ε&Α	Αναλυτική παρουσίαση ακαδημαϊκών / ερευνητικών υποδομών, επιστημονικών τους περιοχών	Παρουσίαση στοιχείων και δεικτών επιστημονικών δημοσιεύσεων & ευρεσιτεχνιών	Συνοπτική παρουσίαση συμμετοχών σε clusters
Στερεά Ελλάδα	Περιορισμένη ανάλυση σε όρους δαπανών, πληθυσμού ανώτατης εκπαίδευσης, ανθρώπινων πόρων Επιστήμης & Τεχνολογίας κοκ.	Ανάλυση δαπανών Ε&Α ανά τομέα εκτέλεσης και συμμετοχών σε προγράμματα της ΠΠ 2007-2013	Ανάλυση μορφωτικού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού, απασχόλησης στην Επιστήμη και Τεχνολογία και προσωπικού στην Ε&Α	Αναλυτική παρουσίαση ακαδημαϊκών / ερευνητικών υποδομών (σχολές, διδακτικό & διοικητικό προσωπικό, μέλη ΔΕΠ, φοιτητές κοκ.)	Παρουσίαση στοιχείων και δεικτών επιστημονικών δημοσιεύσεων & ευρεσιτεχνιών	N/A
Πελοπόννησος	Παράθεση και ανάλυση επιδόσεων του δείκτη RIS 2013 και σύγκριση με δείκτες καινοτομίας άλλων Περιφερειών	Συνοπτική παρουσίαση δαπανών Ε&Α, χωρίς ανάλυση των τομέων εκτέλεσης	Ανάλυση μορφωτικού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού, απασχόλησης στην Επιστήμη και Τεχνολογία και προσωπικού στην Ε&Α	Αναλυτική παρουσίαση ακαδημαϊκών / ερευνητικών υποδομών (σχολές, διδακτικό & διοικητικό προσωπικό, μέλη ΔΕΠ, φοιτητές κοκ.)	Παρουσίαση στοιχείων και δεικτών επιστημονικών δημοσιεύσεων & αναφορών	N/A

2.1.2 Εξέλιξη βασικών μεγεθών που χαρακτηρίζουν τις περιφερειακές στρατηγικές RIS3 και σημερινή κατάστασή τους

Στην παρούσα ενότητα αποτυπώνεται η εξέλιξη των βασικών μεγεθών που χαρακτηρίζουν τις περιφερειακές στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης. Η δόμηση της παρούσας ενότητας και τα μεγέθη που εξετάζονται αντιστοιχούν στα περιεχόμενα της **Ενότητας 3. Περιφερειακή διάσταση της ΕΤΑΚ** της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020, που αποτελούν τον κοινό τόπο για το σύνολο των περιφερειακών στρατηγικών.

Περιφερειακό ΑΕΠ και απασχόληση

Το κατά κεφαλή ΑΕΠ κατά το έτος 2020 στο σύνολο των Περιφερειών της χώρας, με εξαίρεση τις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας, εξακολουθεί να υπολείπεται του αντιστοιχου μεγέθους του έτους πριν την έναρξη της ΠΠ 2014-2020 (2023). Σημειώνεται η συνεχής υποχώρηση του κκ ΑΕΠ της περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, που επηρεάζεται μεταξύ των άλλων από τη μετάβασή της σε νέο παραγωγικό μοντέλο (απολιγνιτοποίηση). Εξακολουθούν και υπάρχουν σημαντικές διαφορές στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ των περιφερειών, με τη διαφορά μεταξύ των υψηλότερων και των χαμηλότερων επιδόσεων να υπερβαίνει το 100% και τη μεταξύ τους απόσταση να διευρύνεται για τις μισές περιφέρειες. Σημειώνεται ότι το κατά κεφαλή ΑΕΠ του 2020 επηρεάσθηκε σημαντικά από την αναστολή λειτουργίας σειράς παραγωγικών δραστηριοτήτων (υπηρεσίες εστίασης, τουρισμού κοκ.) λόγω των συνεπειών της πανδημίας COVID19.

Πίνακας 1. Κατά Κεφαλή Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) (σε ευρώ, τρέχουσες τιμές)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
ΕΛΛΑΔΑ	16.405	16.272	16.299	16.193	16.449	16.730	17.101	15.461
Αττική	22.158	22.023	21.992	21.975	22.453	22.854	23.430	21.134
Βόρειο Αιγαίο	12.903	12.911	12.654	12.154	11.732	11.415	11.355	10.163
Νότιο Αιγαίο	18.167	18.435	18.182	17.395	17.431	17.911	18.332	14.572
Κρήτη	13.653	13.976	13.972	13.611	13.939	14.212	14.490	12.374
Αν. Μακ., Θράκη	11.463	11.218	11.207	11.277	11.308	11.472	11.643	10.908
Κεντρική Μακεδονία	12.561	12.335	12.611	12.649	12.799	13.121	13.343	12.092
Δυτική Μακεδονία	18.032	17.810	17.102	15.817	15.895	15.513	14.656	12.838
Ήπειρος	12.090	12.089	12.286	12.152	12.318	12.606	13.064	12.172
Θεσσαλία	14.804	15.204	14.935	14.743	14.877	15.447	16.041	12.914
Ιόνια Νησιά	12.103	11.975	11.977	11.758	11.845	12.091	12.424	11.616
Δυτική Ελλάδα	14.594	14.209	14.416	14.639	14.959	15.175	15.497	15.322
Στερεά Ελλάδα	13.666	13.371	13.693	13.677	13.946	13.995	14.553	13.456
Πελοπόννησος	16.405	16.272	16.299	16.193	16.449	16.730	17.101	15.461

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

* προσωρινά στοιχεία

Παράλληλα σταθερή είναι η τάση περαιτέρω συγκέντρωσης της απασχόλησης στις δύο μεγάλες περιφέρειες της χώρας (Αττική και Κεντρική Μακεδονία), στις οποίες το 2022 απασχολείται το 54,5% του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Πίνακας 2. Απασχόληση και η κατανομή της σε επίπεδο Περιφέρειας (σε χιλ.)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ΕΛΛΑΔΑ	3.513,2	3.536,2	3.610,7	3.673,6	3.752,7	3.828,0	3.911,0	3.875,5	3.928,0	4.140,6
Αττική	1.312,0	1.325,9	1.335,9	1.360,3	1.366,0	1.378,5	1.442,4	1.471,7	1.506,2	1.575,4

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Β. Αιγαίο	65,6	62,3	65,0	67,4	69,4	70,9	74,8	72,8	71,9	74,6
Ν. Αιγαίο	122,8	123,8	132,3	129,8	127,7	131,6	133,0	117,6	117,4	126,1
Κρήτη	214,8	212,2	209,1	220,5	234,8	247,3	253,0	231,5	230,6	250,5
ΑΜΘ	187,4	195,0	197,9	200,7	205,8	213,4	214,6	203,6	200,3	213,6
Κεντρ. Μακ.	553,6	563,4	600,8	618,8	626,0	642,1	642,7	638,8	643,0	682,7
Δυτ. Μακ.	77,1	82,5	81,2	81,1	84,5	86,2	87,1	87,1	89,7	89,0
Ήπειρος	103,9	103,9	105,3	106,5	104,6	108,9	112,7	108,8	103,9	117,8
Θεσσαλία	235,5	233,5	229,8	232,7	250,9	253,3	253,2	252,1	257,7	269,6
Ιόνια Νησιά	75,2	71,1	73,0	75,8	73,2	78,3	77,2	72,1	72,3	74,7
Δ. Ελλάδα	202,7	200,9	206,2	205,4	216,8	218,2	214,7	216,6	230,7	241,1
Στ. Ελλάδα	171,3	173,1	181,0	178,4	188,0	191,3	194,2	188,9	192,2	209,1
Πελ/σος	191,3	188,7	193,2	196,3	205,0	208,2	211,4	213,9	212,0	216,4

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ – Έρευνες Εργατικού Δυναμικού

Η αποκλιμάκωση των ποσοστών ανεργίας μετά το 2013 αποτελεί σαφή τάση, που διακόπτεται όμως αστάθμητους παράγοντες που επηρεάζουν την αγορά εργασίας, όπως οι επιπτώσεις στην απασχόληση από την εκδήλωση της πανδημίας COVID19. Αυτού του είδους οι εξελίξεις επηρεάζουν με αντίστροφο τρόπο τα χαρακτηριστικά και το ύψος της ανεργίας των περιφερειών. Ενώ κατά την περίοδο της δημοσιονομικής κρίσης οι νησιωτικές περιφέρειες ήταν περισσότερο ανθεκτικές, την περίοδο της πανδημίας αποδεικνύονται περισσότερο ευάλωτες λόγω της υποχώρησης του τουρισμού.

Πίνακας 3. Ποσοστό ανεργίας (15+) ανά Περιφέρεια (σε χιλ.)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ΕΛΛΑΔΑ	26,8%	24,2%	23,4%	22,8%	19,5%	15,9%	16,2%	17,2%	18,5%	14,7%
Αττική	28,7%	27,3%	25,2%	23,0%	21,6%	19,9%	16,9%	14,0%	11,9%	10,0%
Β. Αιγαίο	22,0%	22,3%	18,0%	18,3%	22,5%	22,3%	17,6%	16,5%	13,8%	11,5%
Ν. Αιγαίο	28,4%	28,7%	28,5%	29,8%	26,3%	24,1%	24,1%	21,6%	17,4%	12,6%
Κρήτη	31,6%	27,6%	30,7%	31,3%	29,1%	27,0%	24,5%	19,7%	19,7%	17,7%
ΑΜΘ	27,4%	26,8%	24,5%	24,3%	24,8%	20,1%	16,4%	17,8%	15,1%	13,3%
Κεντρ. Μακ.	25,4%	25,4%	26,9%	25,5%	20,6%	18,3%	18,5%	16,8%	16,6%	16,3%
Δυτ. Μακ.	18,1%	21,4%	19,0%	16,0%	19,6%	15,9%	12,3%	15,9%	13,2%	12,9%
Ήπειρος	30,2%	28,7%	26,0%	24,5%	22,9%	20,7%	19,6%	18,4%	16,1%	14,7%
Θεσσαλία	24,9%	24,0%	24,2%	22,6%	17,7%	13,4%	11,7%	17,3%	16,3%	12,1%
Ιόνια Νησιά	21,3%	20,1%	14,9%	17,4%	16,0%	16,9%	13,7%	16,7%	18,8%	10,7%
Δ. Ελλάδα	21,9%	23,4%	22,3%	19,2%	16,8%	14,4%	12,0%	11,3%	12,7%	12,6%
Στ. Ελλάδα	28,2%	26,8%	25,8%	25,0%	20,8%	18,9%	17,2%	19,3%	17,2%	13,8%
Πελ/σος	27,5%	26,5%	24,9%	23,5%	21,5%	19,3%	17,3%	16,3%	14,7%	12,4%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ – Έρευνες Εργατικού Δυναμικού

Αναπτυξιακές δυνατότητες και παραγωγή

Οι αναπτυξιακές επιδόσεις σε όλες τις περιφέρειες της χώρας εξακολουθούν να προσανατολίζονται σε μεγάλο βαθμό σε παρόμοιες κατευθύνσεις. Ως γενική τάση, επιβεβαιώνεται η πρόβλεψη της Εθνικής Στρατηγικής RIS3 για την αύξηση της συμβολής του πρωτογενή τομέα κατά την ΠΠ 2014-2022, ενώ παρατηρείται μερική σταθεροποίηση της συμβολής του δευτερογενή τομέα σε επίπεδα υψηλότερα του τέλους της ΠΠ 2007-2013.

Οι ως άνω τάσεις ενισχύονται λόγω της συγκράτησης της δυναμικής του τουρισμού που αποτελεί βασική συνιστώσα του τριτογενή τομέα, δραστηριότητα που είναι ευάλωτη από εξωτερικούς παράγοντες, όπως οι πανδημικές κρίσεις και η γεωπολιτική αστάθεια στην ευρύτερη περιοχή. Ο τριτογενής τομέας σε κάθε περίπτωση καταλαμβάνει την πρώτη θέση σε σημαντική απόσταση από τους δύο άλλους τομείς, τόσο σε όρους παραγωγής, όσο και απασχόλησης.

Ο δευτερογενής τομέας με βάση τα προσωρινά στοιχεία Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία του έτους 2020 καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση στο σύνολο των περιφερειών της χώρας. Παραμένει ιδιαίτερα ισχυρός στις Περιφέρειες Στερεάς Ελλάδας (44,3% με σημαντική τη συμβολή της παρουσίας σειράς επιχειρήσεων με έδρα την Αττική) και Πελοποννήσου (29,5% λόγω της παρουσίας μεγάλων μονάδων διύλισης πετρελαιοειδών) αλλά και στη Δυτική Μακεδονία που όμως λόγω της απολιγνιτοποίησης αποδυναμώνεται με γρήγορους ρυθμούς (38,8% το 2020 έναντι 56,3% το 2013). Υψηλή συμμετοχή του δευτερογενή τομέα εντοπίζεται και στις περιφέρειες της Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης (21,3%), Κεντρικής Μακεδονίας (18,4%), Θεσσαλίας (18,2%) και Δυτικής Ελλάδας (16,4%).

Ο πρωτογενής τομέας παρουσιάζεται ενισχυμένος στο σύνολο των περιφερειών, με ιδιαίτερες διακυμάνσεις από περιφέρεια σε περιφέρεια, συνιστώντας μόλις το 0,5% της ΑΠΑ στην περιφέρεια της Αττικής έως το 13,0% στην Θεσσαλία, που θα δοκιμασθεί όμως από τις συνέπειες των καταστροφικών για την πρωτογενή πλημμυρών. Ο πρωτογενής τομέας κατέχει σημαντική επίσης θέση στις περιφέρειες Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας (11,5%), Δυτικής Μακεδονίας (10,6%) και Ηπείρου (10,4%).

Στους Πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζονται αναλυτικά τα στοιχεία που αφορούν την περιφερειακή κατανομή της ΑΠΑ την περίοδο 2013-2020 και ανά τομέα παραγωγής τα έτη 2013, 2019 και 2020.

Πίνακας 4. Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) και κατανομή της σε επίπεδο Περιφέρειας 2013-2020 (σε εκατ. ευρώ)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
ΕΛΛΑΔΑ	159.467	156.492	155.836	152.197	154.344	155.611	158.849	145.088
Αττική	76.377	74.734	73.882	72.400	73.755	74.260	75.930	69.290
Βόρειο Αιγαίο	2.277	2.259	2.205	2.122	2.123	2.138	2.217	2.044
Νότιο Αιγαίο	5.391	5.450	5.379	5.107	5.165	5.316	5.491	4.444
Κρήτη	7.631	7.789	7.798	7.506	7.699	7.811	7.981	6.910
Αν. Μακ., Θράκη	6.190	6.016	5.996	5.938	5.939	5.969	6.044	5.710
Κεντρική Μακεδονία	21.246	20.678	21.044	20.760	20.971	21.320	21.650	19.785
Δυτική Μακεδονία	4.476	4.365	4.158	3.761	3.749	3.604	3.375	2.966
Ήπειρος	3.585	3.519	3.471	3.395	3.377	3.411	3.495	3.233
Θεσσαλία	7.927	7.853	7.941	7.713	7.781	7.869	8.114	7.607
Ιόνια Νησιά	2.729	2.784	2.726	2.646	2.661	2.734	2.828	2.297
Δυτική Ελλάδα	7.298	7.142	7.099	6.831	6.839	6.888	7.030	6.612
Στερεά Ελλάδα	7.240	7.006	7.092	7.097	7.253	7.309	7.464	7.454
Πελοπόννησος	7.100	6.898	7.044	6.920	7.032	6.981	7.228	6.736

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

* προσωρινά στοιχεία

Πίνακας 5. Διάρθρωση ΑΠΑ κατά Περιφέρεια και τομέα παραγωγής 2013, 2019 και 2020 (σε εκ. €, τρέχουσες τιμές)

	Πρωτογενής Τομέας			Δευτερογενής Τομέας			Τριτογενής Τομέας			Σύνολο		
	2013	2019	2020*	2013	2019	2020*	2013	2019	2020*	2013	2019	2020*
ΕΛΛΑΔΑ	6.085	6.983	7.011	27.090	24.484	24.764	126.292	127.382	113.314	159.467	158.849	145.088
Αττική	323	315	316	9.354	8.688	8.627	66.699	66.927	60.347	76.377	75.930	69.290
Βόρειο Αιγαίο	113	121	121	273	226	233	1.890	1.870	1.691	2.277	2.217	2.044
Νότιο Αιγαίο	143	131	132	706	511	483	4.541	4.849	3.830	5.391	5.491	4.444
Κρήτη	443	580	583	1.038	939	961	6.150	6.462	5.367	7.631	7.981	6.910
Αν. Μακεδονία, Θράκη	491	530	532	1.199	1.153	1.218	4.501	4.361	3.959	6.190	6.044	5.710
Κεντρ. Μακεδονία	1.319	1.410	1.416	3.743	3.624	3.645	16.184	16.616	14.724	21.246	21.650	19.785
Δυτ. Μακεδονία	220	313	315	2.519	1.415	1.150	1.737	1.647	1.502	4.476	3.375	2.966
Ήπειρος	307	334	335	655	512	507	2.623	2.650	2.390	3.585	3.495	3.233
Θεσσαλία	812	984	988	1.511	1.374	1.386	5.605	5.756	5.233	7.927	8.114	7.607
Ιόνια Νησιά	104	130	130	230	179	176	2.395	2.519	1.991	2.729	2.828	2.297
Δυτική Ελλάδα	654	757	760	1.245	1.040	1.087	5.400	5.233	4.765	7.298	7.030	6.612
Στερεά Ελλάδα	550	604	607	2.754	2.917	3.304	3.936	3.943	3.544	7.240	7.464	7.454
Πελοπόννησος	605	774	777	1.864	1.906	1.987	4.631	4.548	3.973	7.100	7.228	6.736

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ – επεξεργασία συμβούλου

* προσωρινά στοιχεία

Πίνακας 6. Διάρθρωση ΑΠΑ κατά Περιφέρεια και τομέα παραγωγής 2013, 2019 και 2020 (%)

	Πρωτογενής Τομέας			Δευτερογενής Τομέας			Τριτογενής Τομέας		
	2013	2019	2020*	2013	2019	2020*	2013	2019	2020*
ΕΛΛΑΔΑ	3,8%	4,4%	4,8%	17,0%	15,4%	17,1%	79,2%	80,2%	78,1%
Αττική	0,4%	0,4%	0,5%	12,2%	11,4%	12,5%	87,3%	88,1%	87,1%
Βόρειο Αιγαίο	5,0%	5,4%	5,9%	12,0%	10,2%	11,4%	83,0%	84,4%	82,7%
Νότιο Αιγαίο	2,7%	2,4%	3,0%	13,1%	9,3%	10,9%	84,2%	88,3%	86,2%
Κρήτη	5,8%	7,3%	8,4%	13,6%	11,8%	13,9%	80,6%	81,0%	77,7%
Αν. Μακεδ., Θράκη	7,9%	8,8%	9,3%	19,4%	19,1%	21,3%	72,7%	72,2%	69,3%
Κεντρ. Μακεδονία	6,2%	6,5%	7,2%	17,6%	16,7%	18,4%	76,2%	76,7%	74,4%
Δυτ. Μακεδονία	4,9%	9,3%	10,6%	56,3%	41,9%	38,8%	38,8%	48,8%	50,6%
Ήπειρος	8,6%	9,6%	10,4%	18,3%	14,6%	15,7%	73,2%	75,8%	73,9%
Θεσσαλία	10,2%	12,1%	13,0%	19,1%	16,9%	18,2%	70,7%	70,9%	68,8%
Ιόνια Νησιά	3,8%	4,6%	5,7%	8,4%	6,3%	7,7%	87,8%	89,1%	86,7%
Δυτική Ελλάδα	9,0%	10,8%	11,5%	17,1%	14,8%	16,4%	74,0%	74,4%	72,1%
Στερεά Ελλάδα	7,6%	8,1%	8,1%	38,0%	39,1%	44,3%	54,4%	52,8%	47,5%
Πελοπόννησος	8,5%	10,7%	11,5%	26,3%	26,4%	29,5%	65,2%	62,9%	59,0%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ – επεξεργασία συμβούλου

* προσωρινά στοιχεία

Περιφερειακή κατανομή δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ

Συνεχής και σταθερή είναι η αύξηση των δαπανών που κατευθύνονται στην Ε&Α κατά τη χρονική περίοδο 2013-2020, με ιδιαίτερα εντυπωσιακή την άνοδο των επενδύσεων του Τομέα επιχειρήσεων, που το 2021 αντιπροσωπεύουν το 47,1% των συνολικών δαπανών σε Ε&Α. Το πρόβλημα της περιφερειακής ανισότητας στην κατανομή των δαπανών σε Ε&Α παραμένει με την περιφέρεια Αττικής να συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό αυτής (58,2%), ακολουθούμενη από την περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας (13,0%) και της Κρήτης (6,3%), με τις υπόλοιπες 10 περιφέρειες να μοιράζονται το εναπομένον 22,4% του συνόλου των δαπανών Ε&Α.

Ο κρατικός τομέας υπερισχύει στις περιφέρειες Κρήτης και Νοτίου Αιγαίου, ο τομέας των επιχειρήσεων στις περιφέρειες Αττικής, Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Κεντρικής Μακεδονίας, Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων, ενώ στις λοιπές περιφέρειες υπερισχύει ο τομέας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 7. Δαπάνες Ε&Α (σε εκ. €) ανά Περιφέρεια και Τομέα Εκτέλεσης* και μεταβολή (%) 2021 vs 2013

	Σύνολο			BES			GOV			HES			PNP		
	2013	2021	Μεταβολή	2013	2021	Μεταβολή	2013	2021	Μεταβολή	2013	2021	Μεταβολή	2013	2021	Μεταβολή
ΕΛΛΑΔΑ	1.465,67	2.645,93	80,5%	488,69	1.245,19	154,8%	410,13	590,31	43,9%	548,6	795,18	44,95%	18,25	15,25	-16,4%
Αττική	820,27	1.539,16	87,6%	388,87	873,99	124,8%	208,24	320,38	53,9%	210,33	333,48	58,55%	12,83	11,31	-11,8%
Βόρειο Αιγαίο	21,40	25,83	20,7%	0,39	2,32	494,9%	4,38	8,17	86,5%	16,57	15,21	-8,21%	0,06	0,13	116,7%
Νότιο Αιγαίο	14,98	15,90	6,1%	0,22	0,63	186,4%	7,89	11,12	40,9%	6,26	4,13	-34,03%	0,61	0,02	-96,7%
Κρήτη	120,68	167,61	38,9%	5,61	23,08	311,4%	59,44	77,56	30,5%	54,72	65,73	20,12%	0,91	1,24	36,3%
Αν. Μακεδ., Θράκη	43,21	77,41	79,1%	10,06	29,47	192,9%	9,68	11,47	18,5%	23,42	36,39	55,38%	0,05	0,08	60,0%
Κεντρ. Μακεδονία	183,30	345,28	88,4%	30,18	130,00	330,7%	52,88	95,19	80,0%	97,29	118,34	21,64%	2,95	1,75	-40,7%
Δυτ. Μακεδονία	17,80	21,30	19,7%	0,99	4,14	318,2%	6,51	6,45	-0,9%	10,11	10,71	5,93%	0,19	0,00	-100,0%
Ήπειρος	39,78	64,25	61,5%	3,43	9,40	174,1%	7,71	9,14	18,5%	28,34	45,68	61,19%	0,30	0,03	-90,0%
Θεσσαλία	50,27	110,24	119,3%	4,26	33,89	695,5%	14,10	8,39	-40,5%	31,85	67,95	113,34%	0,06	0,01	-83,3%
Ιόνια Νησιά	8,17	19,09	133,7%	0,09	8,06	8855,6%	3,49	3,27	-6,3%	4,59	7,75	68,85%	0,00	0,01	-
Δυτική Ελλάδα	79,72	121,37	52,2%	12,39	29,41	137,4%	16,16	18,96	17,3%	51,13	72,99	42,75%	0,04	0,01	-75,0%
Στερεά Ελλάδα	35,28	78,08	121,3%	24,69	64,36	160,7%	6,58	6,47	-1,7%	3,96	7,25	83,08%	0,05	0,00	-100,0%
Πελοπόννησος	30,82	60,41	96,0%	7,52	36,44	384,6%	13,07	13,74	5,1%	10,03	9,57	-4,59%	0,20	0,66	230,0%

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης – επεξεργασία συμβούλου

* Τομείς Εκτέλεσης: BES – Τομέας επιχειρήσεων, GOV - Κρατικός Τομέας, HES – Τομέας Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, PNP – Τομέας Ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων

Οι περιφερειακές επιδόσεις στην καινοτομία συνοψίζονται στον Πίνακα που ακολουθεί. Σε ότι αφορά στο είδος της καινοτομίας που υιοθετείται, είναι εμφανής η επικράτηση της μη τεχνολογικής καινοτομίας (οργανωσιακή, μάρκετινγκ) στο σύνολο των ελληνικών περιφερειών.

Εμφανείς είναι οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών τόσο σε ότι αφορά το ποσοστό των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν καινοτομίες τεχνολογικές και μη. Το μεγαλύτερο ποσοστό καινοτόμων επιχειρήσεων καταγράφεται στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (62,2%) που παρουσιάζει σημαντική πρόοδο και ακολουθούν οι περιφέρειες Αττικής (61,6%), Κρήτης (60,8%) και Στερεάς Ελλάδας (59,5%). Ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό καινοτόμων επιχειρήσεων καταγράφεται στις περιφέρειες των μικρών νησιών της χώρας (Νότιο Αιγαίο, Ιόνια Νησιά και Βόρειο Αιγαίο) καθώς και στην περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας.

Πίνακας 8. Καινοτόμες επιχειρήσεις 2016-2018 στις Περιφέρειες (% του συνόλου των επιχειρήσεων)

	Σύνολο	Επιχειρήσεις με Καινοτομία Προϊόντος/Διαδικασίας	Επιχειρήσεις με Καινοτομία Οργάνωσης/Μάρκετινγκ
Αττική	61,6%	43,43%	56,65%
Βόρειο Αιγαίο	52,8%	38,20%	51,69%
Νότιο Αιγαίο	46,6%	33,18%	44,39%
Κρήτη	60,8%	40,51%	56,02%
Ανατ. Μακεδονία, Θράκη	56,9%	35,20%	50,35%
Κεντρική Μακεδονία	62,2%	47,22%	57,50%
Δυτική Μακεδονία	50,0%	27,13%	39,36%
Ήπειρος	55,3%	36,40%	53,51%
Θεσσαλία	59,8%	44,27%	53,59%
Ιόνια Νησιά	47,9%	21,92%	34,25%
Δυτική Ελλάδα	57,2%	45,14%	49,34%
Στερεά Ελλάδα	59,5%	3,85%	49,63%
Πελοπόννησος	56,4%	37,92%	54,55%

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης

Ανθρώπινο Δυναμικό

Συνεχές και ανοδικό είναι το πλήθος των ανθρώπινων πόρων για την Επιστήμη και την Τεχνολογία (HRST). Και εδώ παρατηρούνται εξαιρετικά έντονες περιφερειακές ανισότητες λόγω της συνεχώς αυξανόμενης συγκέντρωσης εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού στην περιοχή της πρωτεύουσας

Πίνακας 9. Ανθρώπινοι πόροι για την Επιστήμη και την Τεχνολογία* (% στο σύνολο του ενεργού πληθυσμού)

	2013	2014**	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021**	2022
ΕΛΛΑΔΑ	34,0	34,2	35,0	36,3	37,3	38,0	38,2	39,5	41,4	41,9
Αττική	43,6	44,1	44,8	46,5	46,8	47,7	48,2	49,6	53,8	54,3
Βόρειο Αιγαίο	33,6	32,6	30,4	32,6	28,1	28,8	33,5	36,4	32,5	30,9
Νότιο Αιγαίο	23,6	23,1	25,1	21,9	25,7	24,8	26,8	28,5	31,7	37,4
Κρήτη	24,8	26,4	28,1	31,0	31,6	30,5	29,9	31,8	32,1	34,1
Αν. Μακ., Θράκη	24,3	25,7	26,7	28,7	30,2	30,6	29,1	29,9	30,0	32,5
Κεντρική Μακεδονία	33,2	33,2	34,4	36,2	36,6	37,1	36,9	38,7	40,0	39,4
Δυτική Μακεδονία	28,3	29,3	28,1	28,7	31,8	31,7	33,6	33,0	34,9	36,0

	2013	2014**	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021**	2022
Ήπειρος	31,4	30,5	30,5	33,5	35,6	40,6	38,4	37,3	35,2	35,6
Θεσσαλία	30,2	29,5	30,6	30,6	35,0	38,2	37,5	36,5	38,1	37,0
Ιόνια Νησιά	20,9	22,5	24,5	24,4	24,9	27,7	30,7	29,6	22,6	23,9
Δυτική Ελλάδα	28,2	28,1	27,5	27,5	27,6	26,1	25,3	29,7	30,7	31,9
Στερεά Ελλάδα	22,9	22,4	24,3	25,8	28,9	28,4	28,6	30,3	29,3	27,9
Πελοπόννησος	23,6	22,9	24,7	25,2	27,0	29,1	29,5	29,0	30,2	32,1

Πηγή: Eurostat [hrst_st_rcat_custom_8007099] – 14.09.2023

* Άτομα με τριτοβάθμια εκπαίδευση (ISCED) ή/και απασχολούμενα στην επιστήμη και την τεχνολογία

** Διακοπή χρονοσειράς (βελτίωση/προσαρμογή μεθοδολογίας μέτρησης)

Παρόμοια είναι η εικόνα όσον αφορά το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που έχει επιτυχώς ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση και απασχολείται σε σχετικό με την επιστήμη και την τεχνολογία τομέα.

Πίνακας 10. Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED) που απασχολούνται στην Επιστήμη και την Τεχνολογία (% στο σύνολο του ενεργού πληθυσμού)

	2013	2014**	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021**	2022
ΕΛΛΑΔΑ	16,2	16,2	16,8	17,4	17,8	18,5	18,8	20,2	20,8	21,2
Αττική	21,3	21,7	22,7	24,1	23,8	24,3	24,7	26,6	28,3	28,7
Βόρειο Αιγαίο	16,0	15,3	12,9	11,9	11,0	11,8	15,0	17,5	15,0	15,5
Νότιο Αιγαίο	10,7	10,6	12,0	9,7	12,3	11,9	11,4	12,9	12,5	13,4
Κρήτη	11,3	11,7	11,7	12,8	14,4	14,3	14,6	15,9	15,2	16,1
Αν. Μακ., Θράκη	11,1	10,9	11,3	12,3	12,2	13,1	13,2	12,4	12,1	16,3
Κεντρική Μακεδονία	15,7	16,1	16,5	17,3	17,6	17,8	17,8	19,9	20,5	19,3
Δυτική Μακεδονία	12,8	13,6	12,2	9,8	11,9	12,9	13,3	15,5	16,8	13,8
Ήπειρος	15,6	14,9	14,7	16,0	15,9	19,9	20,5	19,6	17,5	18,1
Θεσσαλία	13,3	12,5	12,9	12,5	15,9	18,6	18,9	17,2	19,8	18,1
Ιόνια Νησιά	12,6	13,1	13,5	12,3	9,9	12,3	14,5	13,6	7,8	9,4
Δυτική Ελλάδα	12,0	12,3	13,2	12,0	13,0	12,4	11,7	14,3	14,6	16,4
Στερεά Ελλάδα	9,7	9,0	9,4	10,2	11,7	12,5	13,1	13,6	12,8	13,6
Πελοπόννησος	11,4	10,5	11,4	12,4	12,6	13,6	14,3	15,0	14,9	17,1

Πηγή: Eurostat [hrst_st_rcat_custom_8007099] – 14.09.2023

* Άτομα με τριτοβάθμια εκπαίδευση (ISCED) ή/και απασχολούμενα στην επιστήμη και την τεχνολογία

** Διακοπή χρονοσειράς (βελτίωση/προσαρμογή μεθοδολογίας μέτρησης)

Όσον αφορά την κατανομή του ερευνητικού προσωπικού ανά περιφέρεια, παρατηρείται και πάλι συγκέντρωση κυρίως στην περιοχή της πρωτεύουσας ενώ ακολουθούν οι περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας και Κρήτης.

Πίνακας 11. Κατανομή ερευνητικού προσωπικού ανά περιφέρεια 2013 και 2019 (σε μονάδες ΙΠΑ)

	2013			2019		
	Σύνολο προσωπικού E&A	Ερευνητές	%	Σύνολο προσωπικού E&A	Ερευνητές	%
ΕΛΛΑΔΑ	42.188	29.228	69,3%	53.932	39.077	72,5%
Αττική	20.243	13.631	67,3%	27.170	19.566	72,0%
Βόρειο Αιγαίο	627	500	79,7%	664	472	71,1%
Νότιο Αιγαίο	520	323	62,1%	422	248	58,8%
Κρήτη	4.051	2.718	67,1%	3.959	2.586	65,3%
Ανατ. Μακεδονία, Θράκη	1.925	1.338	69,5%	1.714	1.290	75,3%

	2013			2019		
	Σύνολο προσωπικού E&A	Ερευνητές	%	Σύνολο προσωπικού E&A	Ερευνητές	%
Κεντρική Μακεδονία	6.822	5.189	76,1%	8.113	6.500	80,1%
Δυτική Μακεδονία	473	308	65,1%	665	440	66,2%
Ήπειρος	1.517	856	56,4%	1.667	1.258	75,5%
Θεσσαλία	1.676	1.356	80,9%	2.676	1.957	73,1%
Ιόνια Νησιά	327	224	68,5%	763	610	79,9%
Δυτική Ελλάδα	2.352	1.735	73,8%	3.869	2.865	74,1%
Στερεά Ελλάδα	777	508	65,4%	958	599	62,5%
Πελοπόννησος	879	542	61,7%	1.293	686	53,1%

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης

Επιστημονικές δημοσιεύσεις

Σχετικά με την παραγωγή επιστημονικών δημοσιεύσεων, η κατανομή ανάμεσα στις ελληνικές περιφέρειες ακολουθεί την προαναφερθείσα τάση με την πλειονότητα αυτών να προέρχεται από τους εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς φορείς που έχουν έδρα στην περιφέρεια Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας. Ωστόσο, μεγαλύτερη απήχηση εμφανίζουν οι δημοσιεύσεις των φορέων της Κρήτης και της Ηπείρου, των οποίων ο σχετικός δείκτης απήχησης για την πενταετία 2016-2020 ανήλθε σε 10,94 και 10,40 αντίστοιχα, σημειώνοντας επιδόσεις ανώτερες του παγκόσμιου μέσου όρου.

Πίνακας 12. Αριθμός επιστημονικών δημοσιεύσεων* ανά Περιφέρεια

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ΕΛΛΑΔΑ	10.920	11.203	11.090	10.897	10.814	10.989	11.322	11.606
Αττική	5.811	6.078	5.994	6.043	5.925	6.141	6.446	6.706
Βόρειο & Νότιο Αιγαίο	241	224	252	288	236	227	265	349
Κρήτη	1.362	1.440	1.399	1.427	1.414	1.457	1.470	1.550
Αν. Μακ., Θράκη	526	514	515	554	507	505	564	606
Κεντρική Μακεδονία	2.431	2.521	2.402	2.488	2.508	2.604	2.682	2.741
Δυτική Μακεδονία	118	135	143	113	118	113	105	114
Ήπειρος	903	880	854	841	824	890	884	952
Θεσσαλία	646	655	682	621	683	696	734	774
Ιόνια Νησιά	17	23	17	26	42	23	36	39
Δυτική Ελλάδα	1.164	1.127	1.101	1.127	1.180	1.247	1.097	1.174
Στερεά Ελλάδα	49	51	55	49	51	47	35	58
Πελοπόννησος	69	87	79	79	92	97	101	108

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης

* ο αριθμός δημοσιεύσεων της χώρας δεν προκύπτει από το άθροισμα των δημοσιεύσεων των επιμέρους Περιφερειών

Πίνακας 13. Δείκτης απήχησης επιστημονικών δημοσιεύσεων ανά Περιφέρεια

	2008-2012	2010-2014	2011-2015	2012-2016	2013-2017	2014-2018	2015-2019	2016-2020
ΕΛΛΑΔΑ	5,72	6,13	6,54	7,13	7,63	8,10	8,30	8,84
Αττική	5,66	6,55	7,03	7,75	9,03	9,41	9,29	9,89
Βόρ. & Νότ. Αιγαίο	3,67	3,89	4,95	6,20	10,40	10,06	7,41	7,90
Κρήτη	7,23	7,50	8,04	8,90	9,77	10,68	10,68	10,94
Αν. Μακ., Θράκη	3,55	4,44	5,12	5,57	6,07	6,47	6,75	8,07

	2008-2012	2010-2014	2011-2015	2012-2016	2013-2017	2014-2018	2015-2019	2016-2020
Κεντρική Μακεδονία	4,71	5,62	6,19	6,70	8,18	8,89	9,41	7,88
Δυτική Μακεδονία	3,20	3,97	5,14	6,89	9,56	9,63	8,29	7,10
Ήπειρος	6,87	7,83	8,71	9,26	10,64	10,60	10,61	10,40
Θεσσαλία	4,22	4,58	4,80	5,10	5,97	6,37	7,10	8,33
Ιόνια Νησιά	1,03	0,91	0,78	1,44	4,02	3,96	3,81	3,81
Δυτική Ελλάδα	4,71	5,06	5,30	5,47	7,07	7,64	7,81	8,20
Στερεά Ελλάδα	3,34	3,23	3,92	4,43	7,88	7,70	9,57	-
Πελοπόννησος	3,81	3,84	3,80	4,06	6,32	8,29	7,57	7,17

Πηγή: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης

2.2 Εκτίμηση εφαρμογής της έννοιας και των αρχών της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, επιλογής τομέων προτεραιότητας και διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης / Βαθμός συνέργειας και συμπληρωματικότητας με την εθνική RIS3

2.2.1 Εκτίμηση εφαρμογής της έννοιας και των αρχών της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στις περιφερειακές RIS3

Η παρούσα ενότητα αφορά στην εξέταση της υιοθέτησης και εφαρμογής των βασικών αρχών της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στις περιφερειακές RIS3 όπως διαμορφώθηκαν από την ΕΕ και αποτέλεσαν εκ των προτέρων αιρεσιμότητα για την ενεργοποίηση των πόρων της ΠΠ 2014-2020 για το Θεματικό Στόχο 1: «*Η ύπαρξη μιας εθνικής ή περιφερειακής στρατηγικής ευφυούς εξειδίκευσης σε συνάφεια με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, η οποία να προκαλεί μόχλευση στην ιδιωτική δαπάνη για έρευνα και καινοτομία και να συνδέεται με την καλή επίδοση των εθνικών ή περιφερειακών συστημάτων έρευνας και καινοτομίας*».

Οι αρχές αυτές όπως αποτυπώθηκαν μέσω των κριτηρίων εκπλήρωσης της ανωτέρω αιρεσιμότητας είναι οι εξής:

Να υφίσταται περιφερειακή στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης, η οποία:

- βασίζεται σε SWOT ή παρεμφερή ανάλυση για τη συγκέντρωση των πόρων σε περιορισμένο αριθμό προτεραιοτήτων έρευνας και καινοτομίας
- περιγράφει μέτρα για την ενθάρρυνση των ιδιωτικών επενδύσεων σε E&TA
- περιέχει μηχανισμό παρακολούθησης
- έχει εγκριθεί πλαίσιο που περιγράφει τους διαθέσιμους δημοσιονομικούς πόρους για την έρευνα και καινοτομία

Το σύνολο των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης εγκρίθηκαν από τα Περιφερειακά Συμβούλια των περιφερειών της χώρας, ενώ ο βαθμός ενσωμάτωσης των ανωτέρω αρχών, στις περιφερειακές RIS3, που επιβεβαιώθηκε και με σχετικές επιστολές εκπλήρωσής τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ, αποτυπώνεται στον Πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 14. Εκτίμηση εφαρμογής της έννοιας και των αρχών της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στις περιφερειακές RIS3

Περιφέρεια	SWOT ανάλυση	Μέτρα ενθάρρυνσης ιδιωτικών επενδύσεων σε Ε&ΤΑ	Μηχανισμός παρακολούθησης	Πλαίσιο δημοσιονομικών πόρων για Ε&Κ
Αττική	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης στην στρατηγική με αναλυτική τεκμηρίωσή της	Ελήφθησαν σχετικά μέτρα από τη ΓΓΕΤ και τις Περιφέρειες. Η εκπλήρωση της αρχής επιβεβαιώθηκε με την επιστολή ΕΕ Ref.Ares(2015) 5869907 - 15.12.2015	Υιοθετήθηκαν μηχανισμοί παρακολούθησης. Η εκπλήρωση αυτής της αρχής επιβεβαιώθηκε με την επιστολή ΕΕ Ref.Ares(2015) 5869907 - 15.12.2015	Στο πλαίσιο της κατάρτισης του ΕΠΜ 2013 -2016, αναθεωρήθηκε ο στόχος για δράσεις έρευνας και τεχνολογίας μέχρι το 2020, προσδιορίστηκαν οι βασικές πηγές χρηματοδότησης (εθνικής και κοινοτικής) για δράσεις έρευνας και τεχνολογίας μέχρι το 2020 καθώς και τα ποσά χρηματοδότησης που απαιτούνται ανά πηγή χρηματοδότησης προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αύξησης της δημόσιας και ιδιωτικής δαπάνης για Ε&Κ ως ποσοστό του ΑΕΠ. Ως υιοθέτηση θεωρείται η ενσωμάτωση του νέου στόχου στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, το οποίο υποβλήθηκε στην ΕΕ στις 15/4/2014.
Βόρειο Αιγαίο	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης στην στρατηγική			
Νότιο Αιγαίο	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης στην στρατηγική με αναλυτική τεκμηρίωσή της			
Κρήτη	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης στην στρατηγική			
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης στην στρατηγική			
Κεντρική Μακεδονία	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης για το σύστημα Έρευνας – Καινοτομίας – Επιχειρηματικότητας στην ΠΚΜ στην στρατηγική			
Δυτική Μακεδονία	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης για την ΕΤΑΚ στην στρατηγική			
Ήπειρος	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης στην στρατηγική			
Θεσσαλία	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης στην στρατηγική			
Ιόνια Νησιά	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης στην στρατηγική			
Δυτική Ελλάδα	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης στην στρατηγική			
Στερεά Ελλάδα	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης στην στρατηγική με αναλυτική τεκμηρίωσή της			
Πελοπόννησος	Ενσωμάτωση SWOT ανάλυσης στην στρατηγική			

2.2.2 Αποτίμηση διαδικασιών επιλογής τομέων προτεραιότητας και διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης

Η αποτίμηση των διαδικασιών επιλογής των τομέων προτεραιότητας των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης και των διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης βασίσθηκε τόσο στη βιβλιογραφική έρευνα, με τη συγκέντρωση και επεξεργασία σχετικού αρχειακού υλικού που διατέθηκε από τις αρμόδιες υπηρεσίες των περιφερειών ή ανακτήθηκε από άλλες δημόσιες πηγές, όσο κυρίως από τις πληροφορίες και τα ευρήματα που προέκυψαν από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης με στελέχη του μηχανισμού διακυβέρνησης των στρατηγικών (υπηρεσιακά στελέχη αρμόδιων υπηρεσιών και Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των Περιφερειών, εκπρόσωποι ΠΣΕΚ περιφερειών, στελέχη μηχανισμών και δομών των περιφερειακών RIS3).

Τα πορίσματα αυτής της διαδικασίας είναι τα ακόλουθα:

Διαδικασίες επιλογής τομέων προτεραιότητας

Συνολικά ακολουθήθηκε μικτό μοντέλο εκπόνησης των στρατηγικών και επιλογής των τομέων προτεραιότητας, μέσα από λογικούς συμβιβασμούς bottom up και top down διαδικασιών. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, ο καθορισμός των περιφερειακών προτεραιοτήτων στο πλαίσιο της RIS3, συνδέεται με μια αποτελεσματική αντιστοίχιση μεταξύ της από την κορυφή προς τη βάση διαδικασίας διατύπωσης των γενικών στόχων που ευθυγραμμίζονται με τις πολιτικές της ΕΕ και της από τα κάτω προς τα πάνω διαδικασίας που αναδεικνύει τις θέσεις των εμπλεκόμενων για την έξυπνη εξειδίκευση και τις περιοχές πειραματισμού/μελλοντικής ανάπτυξης ανά Περιφέρεια.

Παράλληλα αναγνωρίστηκε η δυσκολία σχεδιασμού των περιφερειακών στρατηγικών και επιλογής των τομέων προτεραιότητας, απόρροια της περιορισμένης εμπειρίας των περιφερειακών φορέων πολιτικής και εξοικείωσης με τις θεματικές περιοχές των πολιτικών έρευνας και καινοτομίας, της έλλειψης οργάνων/ μονάδων αρμόδιων για το σχεδιασμό και την παρακολούθηση εφαρμογής των στρατηγικών και της περιορισμένης επιχειρησιακής ικανότητας και στελέχωσης των λοιπών φορέων του περιφερειακού οικοσυστήματος.

Σε σχέση τόσο με την επιλογή των τομέων προτεραιότητας όσο και την επιλογή των μέτρων πολιτικής και εξειδίκευσης των παρεμβάσεων τονίσθηκε ως σημαντική παράμετρος η ανυπαρξία υποστηρικτικών εργαλείων και βάσεων δεδομένων που θα παρέχουν έγκαιρες και επίκαιρες αναφορές και πληροφορίες υποστήριξης της λήψης αποφάσεων σε συνθήκες μάλιστα ενός ταχύτατα μεταβαλλόμενου και ασταθούς οικονομικού περιβάλλοντος (ανάγκη γρήγορης προσαρμογής στις εξελίξεις).

Για την ορθότητα των διαδικασιών και της τελικής επιλογής των τομέων προτεραιότητας αναπτύχθηκε ένας πλούσιος προβληματισμός με κύρια πορίσματα τα ακόλουθα:

- η αναγνώριση των τομέων προτεραιότητας και συγκριτικού πλεονεκτήματος των περιφερειακών οικονομιών και των αντίστοιχων οικοσυστημάτων έρευνας και καινοτομίας ήταν και παραμένει ζητούμενο. Χαρακτηριστική εδώ είναι η περίπτωση του τομέα της υγείας, ο οποίος σε ορισμένες περιφέρειες διαθέτει υψηλού επιπέδου ακαδημαϊκό και ερευνητικό δυναμικό, χωρίς όμως ανεπτυγμένη επιχειρηματική δραστηριότητα. Ζητούμενο σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η διάγνωση της δυνατότητας και ικανότητας κινητοποίησης του επενδυτικού ενδιαφέροντος για ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών και εφαρμογών με την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας που αναπτύσσεται από τις διαθέσιμες εκπαιδευτικές/ερευνητικές υποδομές,
- κοινός υπήρξε ο προβληματισμός σχετικά με το εύρος των τομέων προτεραιότητας και το βάθος της εξειδίκευσης των περιφερειακών στρατηγικών. Ειδικότερα από σειρά περιφερειών διατυπώθηκε η άποψη ότι το ευρύ πεδίο των τομεακών προτεραιοτήτων διευκόλυνε την

εφαρμογή των περιφερειακών στρατηγικών κατά την ΠΠ 2014-2020 (πιλοτική εφαρμογή της προσέγγισης έξυπνης εξειδίκευσης), παρέχοντας συνθήκες ευελιξίας που ήταν απαραίτητες για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 (η ΠΠ 2014-2020 χαρακτηρίστηκε ως περίοδος πιλοτικής εφαρμογής της προσέγγισης έξυπνης εξειδίκευσης).

- Παράλληλα το σύνολο των περιφερειών διαπιστώνει την ανάγκη σταδιακού περάσματος από τη γενική τομεακή εξειδίκευση στην εστίαση για ενίσχυση της καινοτομίας στο επίπεδο των αλυσίδων αξίας και των ιδιαίτερων αναγνωρίσιμων και δυναμικών στην αγορά προϊόντων των περιφερειακών οικονομιών.

Διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης

Για την ενεργοποίηση των διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης από το σύνολο των περιφερειών αξιοποιήθηκε η εμπειρία και οι πρακτικές που εφαρμόστηκαν στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, μέσω της συμμετοχής της ως ωφελούμενη περιφέρεια της Προπαρασκευαστικής Δράσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο "Actual and desired state of the economic potential in regions outside the Greek capital Athens" με φορέα υλοποίησης το Κοινό Ερευνητικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (JRC/EC). Στο πλαίσιο αυτό όλες οι περιφέρειες εφάρμοσαν συμμετοχικά μοντέλα επιχειρηματικής ανακάλυψης, όπως ομάδες εργασίας, ημερίδες ενημέρωσης, ανοικτές και εστιασμένες συζητήσεις με θεματικό, τομεακό ή κλαδικό αντικείμενο και πλατφόρμες συνεργασίας, διακίνηση ερωτηματολογίων χαρτογράφησης ερευνητικού δυναμικού, ανακάλυψης καινοτομικής δραστηριότητας επιχειρήσεων και εξειδίκευσης προτεραιοτήτων και αναγκών των φορέων σε δράσεις καινοτομίας κινητοποιώντας για πρώτη φορά ένα σημαντικό δυναμικό της ακαδημαϊκής, ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας.

Συνολικά παρατηρήθηκε ενεργοποίηση φορέων όλων των μερών της τετραπλής έλικας (ακαδημαϊκή κοινότητα, φορείς επιχειρηματικότητας, φορείς του δημόσιου τομέα και της κοινωνίας των πολιτών) με ιδιαίτερα σημαντική τη συμμετοχή της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας, τα στελέχη της οποίας ήταν περισσότερο εξοικειωμένοι με τις παρεμβάσεις στο πεδίο της έρευνας και καινοτομίας. Ζητούμενο αποτελεί για όλες τις περιφέρειες η περαιτέρω ενίσχυση της συμμετοχής στις διαδικασίες διαμόρφωσης των στρατηγικών και της επιχειρηματικής ανακάλυψης του επιχειρηματικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών.

Κατά κανόνα οι διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης στις περιφέρειες της χώρας ήταν ιδιαίτερα εντατικές μέχρι και την περίοδο υιοθέτησης των Σχεδίων Δράσης των περιφερειακών στρατηγικών, σταδιακά ατόνησαν και ενεργοποιήθηκαν δυναμικότερα με αφορμή την εκκίνηση των διαδικασιών ενεργοποίησης των πόρων ενίσχυσης των δράσεων έρευνας και καινοτομίας των περιφερειακών προγραμμάτων. Συγκεντρώθηκε σημαντικό πλήθος ιδεών και προτάσεων ενίσχυσης της έρευνας και της επιχειρηματικής καινοτομίας, με ισχνά αποτελέσματα όμως σε τομείς όπως ο τουρισμός και η δημιουργική βιομηχανία, ενώ ένα αξιόλογο μέρος των ιδεών τόσο της επιχειρηματικής όσο και της ακαδημαϊκής κοινότητας δεν μετουσιώθηκε σε αιτήματα στήριξης σε συνέχεια των προσκλήσεων που ενεργοποιήθηκαν από τα περιφερειακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Αδύναμες και χαμηλής αποτελεσματικότητας αποδείχθηκαν οι διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης σε περιφέρειες που το παραγωγικό τους σύστημα κυριαρχείται ή χαρακτηρίζεται από μονοκαλλιέργεια (π.χ. τουρισμός) και το περιφερειακό ερευνητικό δυναμικό είναι περιορισμένο (ανυπαρξία εκπαιδευτικών/ ερευνητικών υποδομών).

2.2.3 Συνέργεια και συμπληρωματικότητα περιφερειακών στρατηγικών με την εθνική RIS3

Συνολικά παρατηρείται και αναγνωρίζεται σύμπτωση των τομέων προτεραιότητας της εθνικής στρατηγικής και των περιφερειακών στρατηγικών, με τους τομείς των περιφερειακών στρατηγικών να

αποτελούν κατά κανόνα υποσύνολο των τομέων προτεραιότητας της εθνικής στρατηγικής. Αυτή η διασύνδεση αποτυπώνεται στο σχετικό Πίνακα που ακολουθεί.

Παρατηρείται σε γενικές γραμμές μια περιορισμένη διαφοροποίηση/ εξειδίκευση των περιφερειακών στρατηγικών σε σχέση με την εθνική, ενώ αναγνωρίζεται ως επιτυχημένο παράδειγμα η εστίαση ορισμένων περιφερειών σε κλάδους και αλυσίδες αξίας όπου εντοπίζεται περιφερειακή συγκέντρωση/ κλαδική εξειδίκευση η/και αυξημένος εξαγωγικός προσανατολισμός (βιομηχανίες μετάλλου, πλαστικών, μαρμάρου κοκ.).

Σύμφωνα με την εθνική στρατηγική σε εθνικό επίπεδο, μέσω της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης σχεδιάσθηκε η υλοποίηση δράσεων εθνικής ή εστιασμένης περιφερειακής εμβέλειας που αφορούν στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων και της επιχειρηματικότητας κατά κύριο λόγο στους στρατηγικούς τομείς προτεραιότητας με έμφαση στην:

- ανάπτυξη της ενδογενούς έρευνας και ανάπτυξης στις επιχειρήσεις
- ανάπτυξη συνεργασιών των επιχειρήσεων με τους ερευνητικούς φορείς
- ανάπτυξη και αξιοποίηση της καινοτομίας, τεχνολογικής και μη τεχνολογικής
- ενίσχυση της εξωστρέφειας και της σύνδεσης με τις αντίστοιχες πολιτικές της Ε.Ε όπως Horizon 2020, COSME κ.ά.
- ενίσχυση του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού καταρχήν στους τομείς προτεραιότητας και κατόπιν στους αναδυόμενους τομείς
- ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών σύμφωνα με τον Οδικό Χάρτη ερευνητικών Υποδομών καθώς και με τις ευρωπαϊκές υποδομές ESFRI
- αντιμετώπιση παρόμοιων αναγκών που αναδεικνύονται από τις περιφερειακές RIS3 σε περισσότερες από μία περιφέρειες, για την επίτευξη οικονομιών κλίμακας.

Αντίστοιχα σε περιφερειακό επίπεδο προβλέφθηκε η χρηματοδότηση δράσεων από τα τομεακά προγράμματα οι οποίες είναι σύμφωνες με τους ειδικούς στόχους των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και εντάσσονται στις περιοχές παρέμβασης της εθνικής RIS3 καθώς και στον τύπο δράσεων της εθνικής RIS3, ώστε να εξασφαλίζονται οι συνέργειες και η συμπληρωματικότητα των παρεμβάσεων εθνικού και περιφερειακού επιπέδου, σύμφωνα με τους περιορισμούς που θέτουν οι χρηματοδοτικοί πίνακες των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ανά κατηγορία περιφέρειας.

Ανάλογες δράσεις με στόχευση εντοπισμένη στο παραγωγικό δυναμικό των περιφερειών σε σχέση και με την ανάδειξη ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων τους υποστηρίζονται από τα αντίστοιχα ΠΕΠ (π.χ. κίνητρα για παραγωγικές επενδύσεις τοπικού χαρακτήρα σε συνέργεια με τους ειδικούς τομείς της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης, ειδικές υποδομές τοπικού χαρακτήρα για την διευκόλυνση της). Από τα ΠΕΠ χρηματοδοτούνται δράσεις με τοπική στόχευση, αξιοποίηση και ανάδειξη περιφερειακών συγκριτικών πλεονεκτημάτων, δράσεις με συμμετοχή των φορέων της περιφέρειας ή/και δράσεις χαμηλού σχετικά προϋπολογισμού.

Επισημαίνεται ότι, στις περιπτώσεις τομέων προτεραιότητας των περιφερειακών RIS3 που δεν εντάσσονται στις εθνικές πλατφόρμες καινοτομίας ή οριζόντιων δράσεων σε πολλούς τομείς, η χρηματοδότηση προβλέφθηκε να πραγματοποιηθεί μόνο με πόρους των ΠΕΠ.

Απόρροια της διαπίστωσης για σύμπτωση των τομέων προτεραιότητας της εθνικής στρατηγικής και των περιφερειακών στρατηγικών, καθώς και της περιορισμένης εμπειρίας σχεδιασμού και παράλληλης εφαρμογής των παρεμβάσεων στα δύο χωρικά επίπεδα επισημαίνεται η δυσκολία αναγνώρισης και σαφούς διάκρισης των παρεμβάσεων των δύο επιπέδων από τους εμπλεκόμενους στην εφαρμογή των περιφερειακών στρατηγικών φορείς. Στο πλαίσιο των ομάδων εστιασμένης συζήτησης με στελέχη των

φορέων των περιφερειών διατυπώθηκαν σκέψεις και προτάσεις ανάδειξης της συμπληρωματικότητας των δύο επιπέδων και ενδεικτικά:

- επικέντρωση σε οριζόντιου τύπου τομεακές παρεμβάσεις στο εθνικό επίπεδο και αντίστοιχα εστίαση στο περιφερειακό επίπεδο σε ιδιαίτερα προϊόντα και αλυσίδες αξίας που χαρακτηρίζουν τις περιφερειακές οικονομίες και προκύπτουν μέσα από τη διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης,
- αξιοποίηση ανάλογης πρακτικής που ακολουθήθηκε στο πλαίσιο του HORIZON, όπως η χρηματοδότηση αξιόλογων προτάσεων που δεν προκρίθηκαν λόγω περιορισμένης διαθεσιμότητας πόρων δράσεων εθνικής εμβέλειας από πόρους των περιφερειακών προγραμμάτων, μετά από αξιολόγηση της συμβολής τους στο περιφερειακό οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας.

Παράλληλα, κοινή διαπίστωση του συνόλου σχεδόν των συμμετεχόντων στις ομάδες εστιασμένης συζήτησης με τα στελέχη των περιφερειών ήταν ότι οι στόχοι της εθνικής στρατηγικής ήταν κατά κύριο λόγο εστιασμένοι στο χώρο της έρευνας και καινοτομίας, με επικέντρωση στις παρεμβάσεις του Θεματικού Στόχου 1 και αδύναμο προσανατολισμό στις παρεμβάσεις του Θεματικού Στόχου 3, ενώ ο προσανατολισμός των περιφερειακών στρατηγικών έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στην επιχειρηματικότητα.

Πίνακας 15. Διασύνδεση των τομέων προτεραιότητας εθνικής και περιφερειακών RIS3

Περιφέρεια	Αγροδιατροφή	Πολιτισμός Τουρισμός Δημιουργικές Βιομηχανίες	ΤΠΕ	Περιβάλλον	Ενέργεια	Βιοεπιστήμες & Υγεία /Φάρμακα	Μεταφορές & Logistics	Υλικά- Κατασκευές	Άλλος
Αττική	Αγροδιατροφή	Κλάδοι έντασης σχεδίου (χειροτεχνία, ένδυση, έπιπλο) Πολιτισμός – Media Τουρισμός	ΤΠΕ	Περιβαλλοντική τεχνολογία	Ενέργεια (ΑΠΕ, εξοικονόμηση ενέργειας, smart grids)	Φάρμακο/Υγεία	Ευφυείς και Βιώσιμες Μεταφορές	Νέα Υλικά	Ναυπηγική
Βόρειο Αιγαίο	Ανάπτυξη αγροδιατροφικού τομέα	Τουρισμός - Φύση - Πολιτισμός							Μηχανισμοί και μέσα ενσωμάτωσης της καινοτομίας Νησιά ίσων ευκαιριών
Νότιο Αιγαίο	Αγροδιατροφή Αλιεία και υδατοκαλλιέργειες	Τουρισμός εμπειρίας	ΤΠΕ		Καθαρές «πράσινες» τεχνολογίες ΑΠΕ				
Κρήτη	Αγροδιατροφικό σύμπλεγμα	Πολιτιστικό - Τουριστικό σύμπλεγμα		Περιβαλλοντικό σύμπλεγμα					Σύμπλεγμα γνώσης
Αν. Μακεδονία, Θράκη	Αγροτικός τομέας	Μεταποίηση - Τουρισμός (Πολιτισμός)		Περιβάλλον Αναδυόμενος	Ενέργεια Αναδυόμενος			Καινοτόμα Υλικά Αναδυόμενος	Υβριδικές Τεχνολογίες Αναδυόμενος
Κ. Μακεδονία	Αγροδιατροφικός τομέας	Τομέας τουρισμού	ΤΠΕ (οριζόντια)	Περιβάλλον (οριζόντια)	Ενέργεια (οριζόντια)		Μεταφορές & Logistics (οριζόντια)	Τομέας δομικών υλικών	Τομέας κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης
Δ. Μακεδονία	Αγροδιατροφικός τομέας με αγροτικά – κτηνοτροφικά προϊόντα	Τομέας Τουρισμού		Διαχείριση Απορριμμάτων	Ενέργειας & ΑΠΕ- Τηλεθέρμανση				Τομέας Γουνοποιίας
Ήπειρος	Πρωτογενής τομέας - Μεταποίηση - Αγροδιατροφή - Γαστρονομία	Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργική Οικονομία	ΤΠΕ			Υγεία και ευεξία			Ακαδημαϊκά ιδρύματα, και νεανική επιχειρηματικότητα

Περιφέρεια	Αγροδιατροφή	Πολιτισμός Τουρισμός Δημιουργικές Βιομηχανίες	ΤΠΕ	Περιβάλλον	Ενέργεια	Βιοεπιτιήμες & Υγεία /Φάρμακα	Μεταφορές & Logistics	Υλικά- Κατασκευές	Άλλος
Θεσσαλία	Αγροδιατροφικό σύμπλεγμα	Δημιουργικός τουρισμός		Περιβάλλον Ενέργεια		Αποκατάσταση & προηγμένες υπηρεσίες υγείας αναδυόμενη		Μέταλλο & δομικά υλικά	
Ιόνια Νησιά	Πρωτογενής τομέας, αγροδιατροφή και γαστρονομία , Θαλάσσια οικονομία: Αλιεία, υδατοκαλλιέργειες	θαλάσσιος τουρισμός, Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, πολιτισμός και δημιουργική βιομηχανία							
Δυτική Ελλάδα	Αγροτική παραγωγή - Υδατοκαλλιέργειες και τρόφιμα	Τουρισμός - Πολιτισμός	ΤΠΕ (οριζόντια)		Ενεργειακές Εφαρμογές (οριζόντια)			Υλικά και μικροηλεκτρονική	
Στερεά Ελλάδα	Αγροδιατροφή	Βιομηχανία της εμπειρίας			Πράσινη καινοτομία, εξοικονόμηση και Παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ			Στήριξη της αλυσίδας αξίας του μετάλλου	
Πελοπόννησος	Αγροδιατροφικός τομέας	Τουριστικός τομέας	ΤΠΕ		Ενέργεια, οριζόντια	Περιβάλλον, οριζόντια	Μεταφορές, οριζόντια	Μεταποιητική βιομηχανία και λοιποί δυναμικοί τομείς (υλικά)	

2.3 Αξιολόγηση της διαδικασίας καθορισμού των σχεδίων δράσης των περιφερειακών RIS3

2.3.1 Ορθότητα διαδικασίας καθορισμού στρατηγικών επιλογών και βαθμός σύνδεσής τους με την ανάλυση προκλήσεων/ αναγκών

Στον Πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται ο βαθμός συνοχής των προκλήσεων / αναγκών της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης των περιφερειακών συστημάτων έρευνας και καινοτομίας με τις στρατηγικές επιλογές και το Σχέδιο Δράσης των περιφερειακών στρατηγικών.

Λόγω του ότι στις επιμέρους στρατηγικές των περιφερειακών RIS3 δεν υπάρχει κοινή ονοματολογία, ως στρατηγική επιλογή νοείται το πρώτο επίπεδο δόμησης των στρατηγικών και των Σχεδίων Δράσης τους (κατά περίπτωση Άξονας Προτεραιότητας ή Ειδική Στρατηγική ή Στρατηγική Προτεραιότητα).

Πίνακας 16. Βαθμός συνοχής των προκλήσεων / αναγκών της ανάλυσης με τις στρατηγικές επιλογές

	Συσχέτιση προκλήσεων / αναγκών με τις στρατηγικές επιλογές	Συνολική αποτίμηση
Αττική	Συσχέτιση αναγκών/ προκλήσεων με τους Άξονες Προτεραιότητας, τα Πεδία Εξειδίκευσης και το Σχέδιο Δράσης της στρατηγικής	● ● ●
Βόρειο Αιγαίο	Αδύναμη λογική παρέμβασης με έμμεση συσχέτιση αναγκών και στρατηγικών επιλογών	●
Νότιο Αιγαίο	Ευδιάκριτη αν και μη σαφώς διατυπωμένη συσχέτιση διαγνωσμένων προκλήσεων με το Σχέδιο Δράσης της στρατηγικής	● ●
Κρήτη	Έμμεση συσχέτιση (συσχέτιση αναγκών/ προκλήσεων με τις κατηγορίες Δράσεων των Προγραμμάτων που χρηματοδοτούν την περιφερειακή RIS3)	● ●
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	Ευδιάκριτη αν και μη σαφώς διατυπωμένη συσχέτιση διαγνωσμένων προκλήσεων με το Σχέδιο Δράσης της στρατηγικής	● ●
Κεντρική Μακεδονία	Αναλυτική τεκμηρίωση αναγκών και προκλήσεων των τομέων/ κλάδων εστίασης της στρατηγικής και ευδιάκριτη συσχέτιση με τις Ειδικές Στρατηγικές της περιφερειακής RIS3 και το Σχέδιο Δράσης	● ● ●
Δυτική Μακεδονία	Η λογική παρέμβασης δεν έχει διατυπωθεί συστηματικά και δεν είναι ευδιάκριτη η συσχέτιση αναγκών/ προκλήσεων με τις στρατηγικές επιλογές	●
Ήπειρος	Πλήρης συσχέτιση αναπτυξιακών αναγκών που αναδείχθηκαν από τη στρατηγική με τις Προτεραιότητες και τους Ειδικούς Στόχους της στρατηγικής	● ● ●
Θεσσαλία	Πλήρης συσχέτιση αναπτυξιακών αναγκών που αναδείχθηκαν από τη στρατηγική με τις Προτεραιότητες, τους Ειδικούς Στόχους και το Σχέδιο Δράσης της στρατηγικής	● ● ●
Ιόνια Νησιά	Οι ανάγκες έχουν διατυπωθεί με γενικό τρόπο (ανάγκες παραγωγικού συστήματος της περιφέρειας που έχει υιοθετήσει το ΠΕΠ 2014-2020) συνδέονται όμως πιο συγκεκριμένα με τους στόχους της στρατηγικής RIS3	● ●
Δυτική Ελλάδα	Οι επτά (7) αναπτυξιακές προκλήσεις που είναι διατυπωμένες λεκτικά με αρκετά γενικό τρόπο αλλά εξειδικεύονται στη συνέχεια και εξυπηρετούνται από τις τέσσερις (4) Στρατηγικές Προτεραιότητες και το Σχέδιο Δράσης της περιφερειακής RIS3 (προβλέπεται κατά περίπτωση άμεση και έμμεση σύνδεση)	● ● ●
Στερεά Ελλάδα	Πλήρης συσχέτιση αναπτυξιακών αναγκών που αναδείχθηκαν από τη στρατηγική με τις Προτεραιότητες, τους Ειδικούς Στόχους και το Σχέδιο Δράσης της στρατηγικής	● ● ●
Πελοπόννησος	Πλήρης συσχέτιση προκλήσεων του συστήματος έρευνας και καινοτομίας με τους στόχους, τους τομείς και το Σχέδιο Δράσης της στρατηγικής	● ● ●

● - μικρή συνοχή, ● ● - συνοχή, ● ● ● - μεγάλη συνοχή

Σε γενικές γραμμές παρατηρείται σημαντική συνάφεια των προκλήσεων / αναγκών που έχουν διατυπωθεί με τις στρατηγικές επιλογές (Άξονες Προτεραιότητας κοκ.) των περιφερειακών στρατηγικών. Σημειώνεται ότι οι συσχετίσεις που ανιχνεύθηκαν δεν προκύπτουν πάντα από σαφώς τυποποιημένη/ αποτυπωμένη λογική της παρέμβασης των περιφερειακών στρατηγικών, με τη διαπίστωση αυτή να αφορά και περιφερειακές στρατηγικές που χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό επεξεργασίας/ τεκμηρίωσης.

3. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ RIS3

3.1 Σύστημα διακυβέρνησης ΕΣΕΕ 2014-2020

Το Σύστημα Διακυβέρνησης και Παρακολούθησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2014-2020, όπως και κάθε σύστημα διακυβέρνησης Εθνικών Στρατηγικών, έχει καθοριστική σημασία για την επιτυχία των στόχων της Στρατηγικής, καθώς καλείται να εξασφαλίσει κυρίως πολιτική βούληση και απόφαση σε υψηλό επίπεδο, ισότιμη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών (ήτοι Βιομηχανία, Ερευνητική Κοινότητα, Διοίκηση και Κοινωνία των Πολιτών), αποτελεσματική παρακολούθηση της πορείας στη βάση αντικειμενικών στοιχείων και επαρκή ανατροφοδότηση του Μηχανισμού Διακυβέρνησης.

Στον οδηγό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο **“Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specializations (RIS3)”**,¹ και αναφορικά με το σύστημα διακυβέρνησης για τις Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης, διακρίνονται τρία (3) επίπεδα: η Διευθύνουσα Ομάδα (Steering Group), η Ομάδα Διαχείρισης (Management Team) και Ομάδες Εργασίας (Working Group) ιδιαίτερα χρήσιμες στην περίπτωση των περιφερειακών στρατηγικών με έντονα τομεακές εξειδικεύσεις.

Στη χώρα μας, κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 και για την επίτευξη των στόχων της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2014-2020, σχεδιάστηκε **σύστημα διακυβέρνησης το οποίο διασυνδέεται με τις Περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης**. Κύρια επιδίωξη ήταν η εξασφάλιση της ενεργούς συμμετοχής εκπροσώπων όλων των εμπλεκόμενων, καθώς και ο αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των φορέων της κεντρικής διοίκησης και του περιφερειακού επιπέδου λειτουργίας του συστήματος.

Η δομή διακυβέρνησης της ΕΣΕΕ 2014-2020, περιείχε τρία (3) επίπεδα, Αποφασιστικό Επιτελικό και Εκτελεστικό, στα οποία συμμετέχουν **και τα όργανα διοίκησης της Περιφέρειας** τα οποία είναι αρμόδια για την χάραξη πολιτικής, για την έρευνα και καινοτομία ανά Περιφέρεια της χώρας, καθώς και για την λήψη και επικύρωση αποφάσεων στα θέματα αυτά. Ακολουθήθηκε η διαδικασία της παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης της περιφερειακής RIS3 μέσω του **συντονισμού της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης (ΔΕΑ)**.

Στόχος ήταν οι περιφερειακές στρατηγικές RIS3, να αλληλοεπιδρούν με την Εθνική Στρατηγική RIS3, στις προτεραιότητες της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας και να εξειδικεύουν τον σχεδιασμό, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της ΔΕΑ.

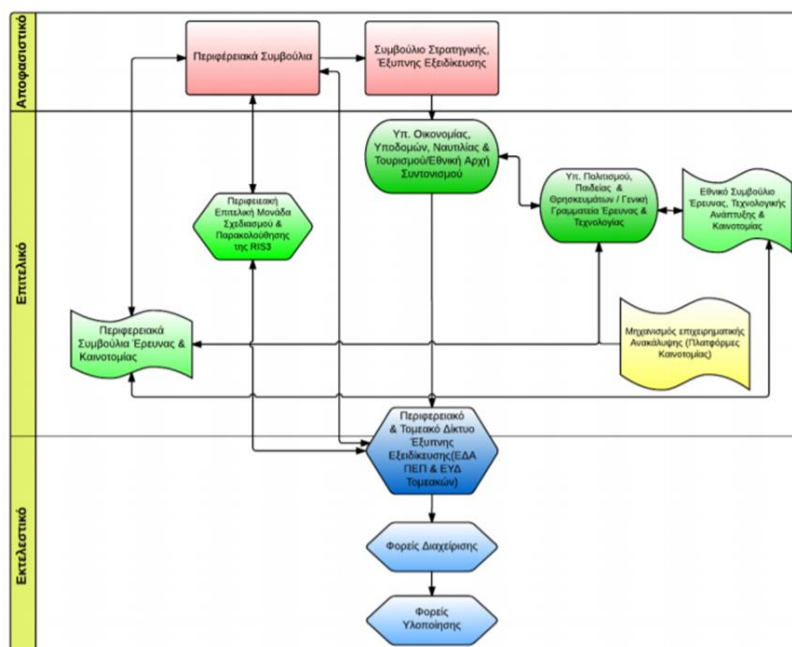
Κατά το σχεδιασμό της ΕΣΕΕ 2014-2020, η ουσία της **διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης (ΔΕΑ)** έγκειται στην αλληλεπιδραστική φύση της, η οποία συνδέει τους εμπλεκόμενους φορείς σε μία συμμετοχική διεργασία με σκοπό την από κοινού χάραξη των πεδίων για την έξυπνη εξειδίκευση και να αναπτύξουν ένα κατάλληλο μείγμα πολιτικής για την υλοποίησή της. Με τον τρόπο αυτό η περιφερειακή αρχή στόχος ήταν να αξιολογήσει το δυναμικό των νέων δραστηριοτήτων και να ενδυναμώσει εκείνους τους παράγοντες, οι οποίοι είναι περισσότερο ικανοί να κάνουν πράξη τις δυνατότητες αυτές.

Στη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης συμμετέχουν όλοι οι παράγοντες (ενδιαφερόμενα μέρη), τους οποίους αφορά η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης και κυρίως οι επιχειρήσεις, οι φορείς παροχής γνώσης (πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα), οι φορείς χρηματοδότησης (π.χ. φορείς επιχειρηματικών κεφαλαίων - venture capitalists), οι αρμόδιοι φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, εκπρόσωποι της Κοινωνίας των πολιτών. Σημειώνεται ότι οι επιχειρήσεις, τα ερευνητικά κέντρα και τα πανεπιστήμια και οι

¹ [“Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specializations \(RIS3\)”](#).

αρμόδιοι δημόσιοι φορές αποτελούν τη λεγόμενη **τριπλή έλικα**. Με την προσθήκη και φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών (π.χ. εκπρόσωποι των καταναλωτών) διαμορφώθηκε η λεγόμενη **τετραπλή έλικα**. Το Σχήμα 1, που ακολουθεί αποτυπώνει το σύστημα διακυβέρνησης της ΕΣΣΕ της περιόδου 2014-2020.

Σχήμα 1.: Διακυβέρνηση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Σε περιφερειακό επίπεδο σχεδιασμού στην Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης είχε προταθεί να δημιουργηθούν επιτελικά όργανα, μονάδες ή υπηρεσίες σχεδιασμού και παρακολούθησης των περιφερειακών RIS3 με καθορισμένες αρμοδιότητες, μεταξύ των οποίων:

- η διατύπωση εισηγήσεων και προτάσεων προς τον Περιφερειάρχη για την διαμόρφωση της Περιφερειακής RIS3 και τυχόν αναθεωρήσεις,
- η συνεχής παρακολούθηση του συστήματος δεικτών της Περιφερειακής RIS3,
- η συλλογή των απαιτούμενων στοιχείων τεκμηρίωσης για τις δράσεις της περιφερειακής RIS3,
- η παρακολούθηση και τροφοδότηση με στοιχεία του συστήματος δεικτών της περιφερειακής RIS3,
- η υποστήριξη των φορέων διαχείρισης των δράσεων της RIS3, στις περιπτώσεις που κριθεί αναγκαία η ενέργεια, κατά το στάδιο προκήρυξης των παρεμβάσεων.,
- η συνεργασία με τους φορείς διαχείρισης των δράσεων κατά το στάδιο της υλοποίησης των παρεμβάσεων,
- η συμμετοχή στα εθνικά / διαπεριφερειακά όργανα συντονισμού και διασύνδεσης μεταξύ Περιφερειακού και εθνικού επιπέδου.

Παράλληλα υπήρχε η πρόβλεψη υποστήριξης των παραπάνω αρμοδιοτήτων και ενεργειών από Ομάδες Εργασίας οι οποίες μπορούν να συσταθούν ανά τομέα προτεραιότητας της Περιφερειακής RIS3.

Το σύστημα διακυβέρνησης της ΕΣΣΕ συμπληρώνει ο Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της RIS3, ο οποίος αρχικά σχεδιάστηκε ώστε να έχει εφαρμογή σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και να βασίζεται σε δείκτες οι οποίοι θα επιτρέπουν την παρακολούθηση της προόδου κάθε προτεραιότητας της έξυπνης εξειδίκευσης και της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των δράσεων.

Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση αποτελούν δύο (2) συμπληρωματικές διαδικασίες. Η παρακολούθηση παρέχει μέρος της εμπειρικής βάσης για την αξιολόγηση, ενώ η αξιολόγηση μπορεί να δημιουργήσει ανάγκες για τη βελτίωση των δεικτών παρακολούθησης.

Η παρακολούθηση της υλοποίησης της στρατηγικής RIS3 είχε σχεδιασθεί να διεξαχθεί από τους αρμόδιους φορείς της πολιτείας, ενώ η αξιολόγηση από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες.

Για την ΕΣΣΕ 2014-2020, είχε οριστεί ως επισπεύδοντας φορέας η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας (ΓΓΕΚ) η οποία εκτελεί λειτουργίες Προγραμματισμού (Δ/νση ΠΡΟΓ. με Τμήμα Α Σχεδιασμού & Προγραμματισμού και Τμήμα Β Αποτίμησης και Στατιστικής Επεξεργασίας Πολιτικής ΕΤΑΚ) και Εφαρμογής (ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ και ενδιάμεσοι φορείς). Την επιχειρησιακή διάσταση της διακυβέρνησης της ΕΣΣΕ κατά την προγραμματική περίοδο 2014- 20 ανέλαβε αποκλειστικά η ΓΓΕΚ.

3.2 Ορθότητα καθορισμού και λειτουργίας περιφερειακών οργάνων διακυβέρνησης ανά Περιφέρεια

Καθοριστικό και επιτελικό ρόλο για το σύστημα διακυβέρνησης των Περιφερειακών Σχεδίων Έξυπνης Εξειδίκευσης ασκούν τα όργανα διοίκησης της Περιφέρειας τα οποία είναι αρμόδια για την χάραξη πολιτικής για την έρευνα και καινοτομία στην Περιφέρεια, καθώς και την λήψη / επικύρωση αποφάσεων στους τομείς αυτούς. Αυτά είναι ο **Περιφερειάρχης και το Περιφερειακό Συμβούλιο**. Τα παραπάνω όργανα συνεπικουρούνται στο έργο τους από ένα Συμβουλευτικό Όργανο που είναι το Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας Δυτικής Ελλάδας.

Τα Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ), σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο (ν. 4310/2014 & ν. 4386/2016) συγκροτούνται με απόφαση Περιφερειάρχη και λειτουργούν ως όργανα υποστήριξης της αντίστοιχης Περιφέρειας. Το (ΠΣΕΚ) αποτελείται από ένδεκα (11) μέλη, από τα οποία έξι (6) είναι καθηγητές ΑΕΙ ή ερευνητές που προέρχονται από ερευνητικά κέντρα που εποπτεύονται από τον αρμόδιο για ζητήματα έρευνας Αναπληρωτή Υπουργό Παιδείας Θρησκευμάτων & Αθλητισμού. Τα υπόλοιπα πέντε (5) μέλη προέρχονται από επαγγελματικά επιμελητήρια και επιστημονικούς συλλόγους, πολιτιστικούς φορείς, τοπική αυτοδιοίκηση και παραγωγικούς φορείς της περιοχής / ανά Περιφέρεια. Όλα τα μέλη του ΠΣΕΚ κατέχουν τουλάχιστον δίπλωμα μεταπτυχιακών σπουδών ή ισοδύναμο τίτλο με αναγνωρισμένο κύρος και έχουν μακρόχρονη ερευνητική και επαγγελματική εμπειρία σε θέματα ΕΤΑΚ. Η θητεία των μελών του (ΠΣΕΚ) ήταν τετραετής και ανανεώνεται μία μόνο φορά. Ο τόπος και ο χρόνος συνεδριάσεων, η απαρτία, ο τρόπος λήψης απόφασης και κάθε ειδικότερο θέμα λειτουργίας του ΠΣΕΚ ορίζονται με απόφαση του Προέδρου του οικείου ΠΣΕΚ. Το περιεχόμενο των εισηγήσεων και της υποστήριξης του ΠΣΕΚ αφορά κυρίως στα ακόλουθα:

- Στην οριζόντια δικτύωση των περιφερειακών συντελεστών που εμπλέκονται στην ΕΤΑΚ, όπως δημόσιοι ερευνητικοί οργανισμοί, τεχνολογικοί φορείς, επιχειρήσεις και λοιποί φορείς, καθώς και σε προτάσεις ένταξης και διασύνδεσης των συντελεστών και ερευνητικών οργανισμών στις περιφερειακές οικονομίες.
- Στην από κοινού με τη ΓΓΕΤ ανάλυση των στρατηγικών για την ανάπτυξη της ΕΤΑΚ στην περιφέρεια και την ανάληψη συντονισμένων δράσεων Κέντρου-Περιφέρειας.
- Στον καθορισμό κριτηρίων και προϋποθέσεων για την αξιολόγηση ερευνητικών προτάσεων που υποβάλλονται στις περιφερειακές αρχές.
- Στη διεύρυνση της πρόσβασης των δικαιούχων σε πηγές χρηματοδότησης, καθώς και της ένταξης και διασύνδεσης των ερευνητικών οργανισμών στις περιφερειακές οικονομίες.
- Στην πλήρη αξιοποίηση του ερευνητικού δυναμικού των περιφερειών και της ενίσχυσης της απασχόλησης νέων αποφοίτων σε εθνικό, ενωσιακό ή διεθνές επίπεδο, με μέτρα, όπως:

- Στην υποστήριξη δημόσιων ερευνητικών οργανισμών για την απόκτηση κατάλληλου ερευνητικού εξοπλισμού και την ανάπτυξη υλικού περιβάλλοντος που τους επιτρέπει την πλήρη αξιοποίηση του διαθέσιμου ερευνητικού δυναμικού.
- Στην παροχή ενισχύσεων για ερευνητικές υποδομές στις οποίες εξασφαλίζεται η πρόσβαση σε διαφανή βάση που δεν εισάγει διακρίσεις.
- Στην στήριξη για τη διοργάνωση συναντήσεων εργασίας (workshops) και συνεδρίων για τη διευκόλυνση της μεταφοράς γνώσεων ή την ανάπτυξη δραστηριοτήτων προβολής και δημοσιοποίησης, καθώς και η ανάληψη πρωτοβουλιών διασποράς και μεταφοράς ερευνητικών αποτελεσμάτων στον παραγωγικό τομέα της χώρας, σε άλλες χώρες και σε διεθνείς αγορές.
- Στον προσδιορισμό των αναγκών και δυνατοτήτων ενίσχυσης της ερευνητικής ικανότητας των δημόσιων ερευνητικών φορέων που υπάρχουν στις Περιφέρειες και οι οποίες μπορούν να χρηματοδοτούνται.
- Η υποστήριξη παρέχεται με εισηγήσεις προς τον Περιφερειάρχη και τη ΓΓΕΤ για την ενθάρρυνση και υποστήριξη της ανάπτυξης της ΕΤΑΚ στην περιφέρεια, τη δημιουργία περιφερειακών συσπειρώσεων ερευνητικών οργανισμών, τεχνολογικών φορέων, επιχειρήσεων, λοιπών φορέων και περιφερειακών Αρχών, για την προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας, την ενθάρρυνση ανάπτυξης σχημάτων σύμπραξης του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και τη διαμόρφωση συνθηκών και προοπτικών επιτυχούς συμμετοχής οργανισμών των περιφερειών σε εθνικά και ευρωπαϊκά ερευνητικά έργα.

Τα συστήματα διακυβέρνησης των περιφερειακών RIS3, προβλέπουν έναν κρίσιμο ρόλο για τις περιφερειακές και τις αντίστοιχες διαχειριστικές αρχές (ΕΥΔ). Κατά κύριο λόγο οι δομές διακυβέρνησης των Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΣΕΕ), περιόδου 2014-2020, περιλαμβάνουν δύο (2) επίπεδα:

- ◆ **Επιτελικό Επίπεδο:** Αφορά στη χάραξη πολιτικής και τη λήψη αποφάσεων. Στο επίπεδο αυτό περιλαμβάνονται τα όργανα διοίκησης της Περιφέρειας τα οποία είναι αρμόδια για την χάραξη πολιτικής για την έρευνα και καινοτομία στην Περιφέρεια, καθώς και την λήψη / επικύρωση αποφάσεων στους τομείς αυτούς. Αυτά είναι ο Περιφερειάρχης και το Περιφερειακό Συμβούλιο οι οποίοι λαμβάνουν αποφάσεις στη βάση εισηγήσεων που υποβάλλονται από το **Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ)**. Παράλληλα σε αρκετές Περιφέρειες δομήθηκαν και **Θεματικές Ομάδες Εργασίας (ΟΕ) Καινοτομίας:** ενδεικτικά ΟΕ Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, ΟΕ Αγροδιατροφής, ΟΕ Μεταφορών, και ΟΕ Πολιτισμού και Περιβάλλοντος, σε συνάφεια με τους αντίστοιχους τομείς προτεραιότητας των Περιφερειακών Σχεδίων ανά Περιφέρεια για την Έξυπνη Εξειδίκευση.
- ◆ **Εκτελεστικό Επίπεδο:** Αφορά στην τεκμηρίωση, στο συντονισμό και στην εφαρμογή της διαμορφωθείσας πολιτικής. Στο επίπεδο αυτό εντάσσονται οι φορείς που έχουν την ευθύνη της παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης της περιφερειακής RIS καθώς και οι φορείς διαχείρισης και φορείς υλοποίησης των σχετικών δράσεων. Ειδικότερα:
 - **Συντονιστικό όργανο παρακολούθησης της RIS3:** Το ρόλο του Συντονιστικού οργάνου σε πολλές των Περιφερειών ανέλαβε η Διεύθυνση της Περιφέρειας κατόπιν σχετικής απόφασης του Περιφερειάρχη (η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού ως καθ ύλην αρμόδια) ή/και η ΕΥΔ. Παράλληλα, συγκροτήθηκαν Ομάδες Εργασίας του Περιφερειακού Επιστημονικού Συμβουλίου Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ), ανά τομέα προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και στις οποίες συμμετείχαν τα μέλη του

ΠΣΕΚ, εκπρόσωποι ερευνητικών, παραγωγικών και επιχειρηματικών φορέων της Περιφέρειας, εμπειρογνώμονες και στελέχη Δημόσιων Υπηρεσιών. Το Συντονιστικό όργανο, καθώς και οι Ομάδες Εργασίας είχαν ως κύρια αρμοδιότητα την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης της Περιφερειακής RIS3. Στις αρμοδιότητές τους, επίσης, περιλαμβάνονταν:

- Η εξειδίκευση των δράσεων της RIS3
 - Η ενημέρωση της ΠΣΕΚ μέσω αναφορών/ εισηγήσεων για θέματα της RIS3.
 - Η υποστήριξη των οργάνων που συμμετέχουν στο Επιτελικό επίπεδο διακυβέρνησης της Περιφερειακής RIS3 για θέματα σχεδιασμού και τεκμηρίωσης της περιφερειακής RIS3.
 - Η διατύπωση εισηγήσεων και προτάσεων για τυχόν αναθεωρήσεις της Περιφερειακής RIS3.
 - Η συλλογή των απαιτούμενων στοιχείων τεκμηρίωσης για τις δράσεις της RIS3.
 - Η παρακολούθηση και τροφοδότηση με στοιχεία του συστήματος δεικτών της περιφερειακής RIS3.
 - Η υποστήριξη των φορέων διαχείρισης των δράσεων της RIS3 (εφόσον απαιτούνταν) κατά το στάδιο προκήρυξης των παρεμβάσεων (πχ. υποστήριξη στην εξειδίκευση των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων για χρηματοδότηση, λειτουργία ως *help desk* για τους ενδιαφερόμενους φορείς, υποστήριξη των Επιτροπών Αξιολόγησης των προτάσεων κλπ.).
 - Η συνεργασία με τους φορείς διαχείρισης των δράσεων κατά το στάδιο της υλοποίησης των παρεμβάσεων
- **Οι Διευθύνσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού των Περιφερειών**, ανέλαβαν σε αρκετές περιπτώσεις το ρόλο του οργάνου με κύρια αρμοδιότητα την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης της Περιφερειακής RIS3. Οι Διευθύνσεις υποστηρίζονταν από τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΕΥΔ ΕΠ) και σε αρκετές περιπτώσεις από Τεχνικούς Συμβούλους.
 - **Εξωτερικοί φορείς που συμμετέχουν στο σύστημα διακυβέρνησης της RIS3 των Περιφερειών** και που υλοποιούν τις σχετικές δράσεις (Δικαιούχοι, Ανάδοχοι κλπ). Άλλοι Φορείς, Πανεπιστήμια, Ιδρύματα Ακαδημαϊκά ή και **όπου υφίσταντο ή και ιδρύθηκαν Κέντρα Καινοτομίας / Μονάδες Καινοτομίας και Έρευνας**, ή και αρμόδιοι Μηχανισμοί. Πέραν των παραπάνω, που αποτελούν ανά Περιφέρεια τον τοπικό πυρήνα του συστήματος διακυβέρνησης της RIS3, στο σύστημα διακυβέρνησης συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα διάφοροι εθνικοί και άλλοι περιφερειακοί φορείς, όπως Υπουργεία (Αγροτικής Ανάπτυξης, κλπ), Διαχειριστικές Αρχές (ΕΠΑνΕΚ, ΠΑΑ, κλπ), Διευθύνσεις της Περιφέρειας, Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης, καθώς και το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΣΕΚ).

Οι δέκα τρεις (13) Περιφέρειες της Χώρας σχεδίασαν συστήματα Διακυβέρνησης που στηρίζονταν σε δύο (2) επίπεδα, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, πλην τριών (3) Περιφερειών των Ιονίων Νήσων, της Κεντρικής Μακεδονίας και της Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης, που διέκριναν / αναγνώρισαν την ανάγκη μιας δομής τριών (3) επιπέδων:

- ♦ Σε **Στρατηγικό Επίπεδο ή Επίπεδο λήψης αποφάσεων** με τη θέσπιση των Περιφερειακών Συμβουλίων Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) με βάση την υποχρέωση από τους Νόμους

4310/2014 και 4386/2016. Ο ακαδημαϊκός χαρακτήρας των ΠΣΕΚ (τουλάχιστον 6 από τα 11 μέλη τους ήταν μέλη ΑΕΙ) ήταν ένα βασικό χαρακτηριστικό που επηρέασε την συνεισφορά τους στη διαδικασία της RIS3. **Οι ενέργειες για την συγκρότηση των Περιφερειακών Συμβουλίων Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ), δεν ενεργοποιήθηκαν με τον ίδιο βαθμό** σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας. Παρά το γεγονός πως σήμερα, σε όλες τις Περιφέρειες υπάρχει συγκροτημένο το θεσμικό όργανο των ΠΣΕΚ, αυτό δεν έγινε στους ίδιους χρόνους για το σύνολο των Περιφερειών.

- ◆ **Σε Επιχειρησιακό Επίπεδο για τη διαχείριση**, το συντονισμό και την παρακολούθηση των σχεδίων δράσης RIS3. Όλες οι Περιφέρειες ανέθεσαν αυτό το ρόλο στις αντίστοιχες Διαχειριστικές Αρχές, ωστόσο παρατηρήθηκαν προβλήματα λόγω έλλειψης πόρων, ικανοτήτων και οργάνωσης κ.α. Μια Περιφέρεια (της Κρήτης) θέσπισε μια αυτοτελή Μονάδα Διαχείρισης της RIS3 με ουσιαστικό ρόλο και αρμοδιότητες.
- ◆ **Σε Επίπεδο Διαβούλευσης ή Συμμετοχής των Θεματικών Ομάδων**. Ο ρόλος τους ήταν σημαντικός για τον καθορισμό προτεραιοτήτων, εργαλείων πολιτικής και σχεδίων δράσης μέσω της πρωτόλειας Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), που υλοποιήθηκε αλλά αξιοποιήθηκαν πλημμελώς λόγω της έλλειψης ενός φορέα που με συστηματικό τρόπο θα συντονίζει τις προσπάθειες και θα αξιοποιεί τα αποτελέσματα της ΔΕΑ.

Η διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης, όπου ενεργοποιήθηκε αποτέλεσε μια συμμετοχική διαδικασία για τον καθορισμό προτεραιοτήτων, κατά την οποία οι επιχειρήσεις, οι φορείς παροχής γνώσης (πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα), οι φορείς χρηματοδότησης και οι αρμόδιοι φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα προσδιόρισαν μαζί τις προτεραιότητες της Στρατηγικής και ανέπτυξαν το κατάλληλο μείγμα πολιτικής για την υλοποίησή της. Στις Περιφέρειες οργανώθηκαν συναντήσεις στους τομείς / υποτομείς προτεραιότητας των ΠΣΕΕ με ευρεία συμμετοχή επιχειρήσεων, ερευνητικών και άλλων φορέων πχ στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας πραγματοποιήθηκαν άνω των εννέα (9) συναντήσεις επιχειρηματικής ανακάλυψης.

Η μεθοδολογία της «τετραπλής έλικας» [Quadruple Helix ή QH] βασίζεται σε τέσσερις (4) πυλώνες:

- α) Κυβέρνηση/Δημόσιοι Φορείς
- β) Πανεπιστήμιο/Έρευνα
- γ) Βιομηχανία/Ιδιωτικός Τομέας
- δ) Κοινωνία των Πολιτών/Μέσα Ενημέρωσης.

Τετραπλή Έλικα RIS3 Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης

Το μοντέλο QH βασίζεται στην παραδοχή ότι οι τέσσερις (4) αυτοί φορείς όταν συνεργαστούν σε μακροχρόνια βάση και ενώσουν τις δυνάμεις τους, μπορούν να συμβάλουν στην πρόοδο και να ενισχύσουν τους τοπικούς πόρους, καθώς και να συμβάλλουν ουσιαστικά στην καινοτομία και την αειφόρο τοπική ανάπτυξη.

Η ΓΓΕΚ έχει συμβάλει αποκλειστικά στην ομαλή και εύρυθμη διεξαγωγή των ΔΕΑ, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο². Πιο συγκεκριμένα, η ΓΓΕΚ έχει ενεργοποιήσει και χρησιμοποιήσει τις ΔΕΑ τόσο σε επίπεδο προσχεδιασμού όσο και σε επίπεδο σχεδιασμού δράσεων³. Οι ΔΕΑ προσχεδιασμού και σχεδιασμού δράσεων αποτελούν τον αρχικό πυρήνα της κάθε μιας από τις οκτώ (8) πλατφόρμες καινοτομίας που δημιουργήθηκαν για να στηρίξουν τους αντίστοιχους τομείς προτεραιότητας που προέκυψαν από την ΕΣΕΕ 2014-202, Σχήμα 2 που ακολουθεί.

Σχήμα 2. Τομείς προτεραιότητας κατά την περίοδο 2014-2020

Ένα από σημαντικότερα επιτεύγματα των ΔΕΑ που έλαβαν χώρα την περίοδο 2014-2020 θεωρείται η εξέχουσα συμβολή τους στην δημιουργία της λίστας προτεραιοτήτων για κάθε κλάδο. Οι λίστες αυτές, εν συνεχεία, επιλέχθηκαν και δημοσιεύθηκαν σε προσκλήσεις ανάλογες του «Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ»⁴.

Σε επίπεδο περιφερειών, ήδη από το 2017, η **Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ) εμφανίζεται να έχει υιοθετηθεί από το σύνολο των περιφερειών της χώρας**. Πέραν της γρήγορης υιοθέτησης της ΔΕΑ, η συγκεκριμένη διαδικασία εμφανίζεται να χαίρει και ιδιαίτερης εκτίμησης από τους συμμετέχοντες σε αυτή φορείς από τα πρώτα της κιόλας βήματα με διαφορετικά όμως εργαλεία⁵.

Στην υποενότητα 2.4 Αξιολόγηση σχετικών δομών, εργαλείων και διαδικασιών, που χρησιμοποιήθηκαν στο σύστημα της διακυβέρνησης των Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, περιλαμβάνονται τα κύρια πορίσματα από την αξιολόγηση της διαδικασίας της Επιχειρηματικής Ανακάλυψης, έτσι όπως αυτή δρομολογήθηκε στα Περιφερειακά Σχέδια Στρατηγικών για την Έξυπνη Εξειδίκευση της περιόδου 2014-2020.

² GOOD GOVERNANCE OF RIS3 2021-2027 in GREECE – A SYNTHESIS REPORT, George Stroglyopoulos, May 2020

³ Summary Report on RIS3 implementation status in Greece, 2017

⁴ GOOD GOVERNANCE OF RIS3 2021-2027 in GREECE – A SYNTHESIS REPORT, George Stroglyopoulos, May 2020

⁵ Summary Report on RIS3 implementation status in Greece, 2017

3.3 Βαθμός αναγκαιότητας και καλής λειτουργίας υποστηρικτικών οργάνων έρευνας και καινοτομίας

Κατά τη μελέτη των επιμέρους Οργάνων που συμμετείχαν στη διακυβέρνηση των Περιφερειακών των Περιφερειακών Σχεδίων για την Έξυπνη Εξειδίκευση, βασικός αναδείχθηκε ο ρόλος που είχαν και οι δράσεις / έργα για την ανάπτυξη **Περιφερειακών Μηχανισμών διακυβέρνησης**, για την παρακολούθηση και την υποστήριξη σε όλα τα επίπεδα της υλοποίησης της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ, τη διασφάλιση της συνεκτικής και αποτελεσματικής διεξαγωγής των διαδικασιών που προβλέπονται και τη διασφάλιση των απαραίτητων ρόλων και λειτουργιών για τη δυναμική εξέλιξη του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας. Με σκοπό την ενίσχυση των επενδύσεων στην καινοτομία και την έρευνα, τη διασύνδεση του καινοτομικού κεφαλαίου με τον παραγωγικό ιστό, στους τομείς που θα αναδειχθούν μέσα από την εξειδίκευση σε περιφερειακό επίπεδο της ΕΣΕΕ, την τροφοδότηση της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης που πραγματοποιείται σε εθνικό επίπεδο με νέες καινοτόμες ιδέες και την ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ εθνικού και περιφερειακού επιπέδου.

Για παράδειγμα, η ανάπτυξη **Μηχανισμού για τη διακυβέρνηση**, παρακολούθηση και υποστήριξη της υλοποίησης της ΠΣΕΕ στην **Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας** έχει ως βασικούς στόχους: α) Την ενίσχυση της δικτύωσης των επιχειρήσεων και ερευνητικών και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, με εστίαση στην ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων λύσεων, β) την εστίαση της Ε & Κ των ερευνητικών και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων στις ανάγκες των επιχειρήσεων και στις ευκαιρίες που αναδεικνύει η ΠΣΕΕ, γ) την αύξηση του αριθμού των ερευνητών που συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγική διαδικασία και την ενίσχυση της συμμετοχής του επιχειρηματικού ιστού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στις υποδομές έρευνας και καινοτομίας.

Επίσης, στο πλαίσιο υλοποίησης του ΠΕΠ-Αττικής το ΠΣΕΚ προχώρησε την ίδρυση του **Κέντρου Καινοτομίας της Περιφέρειας Αττικής** (ΚΕ.Κ.Π.Α.), που προβλέπονταν στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής και την εγκεκριμένη στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (Θ.Σ. 1, Α.Π. 1α.), με κύριο στόχους την ενίσχυση της δικτύωσης των επιχειρήσεων και ερευνητικών και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της Περιφέρειας, με έμφαση στην ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων λύσεων, την ενθάρρυνση της ανάπτυξης συνεργασιών και ανάληψης πρωτοβουλιών των επιχειρήσεων και ερευνητικών και ακαδημαϊκών ιδρυμάτων με σκοπό την αξιοποίηση των πηγών χρηματοδότησης της ΠΣΕΕ για την προώθηση της καινοτομίας, την αύξηση του αριθμού των νέων επιστημόνων που συμμετέχουν ενεργά στην παραγωγική διαδικασία και την ενίσχυση της συμμετοχής του επιχειρηματικού ιστού της Περιφέρειας στις υποδομές.

Παράλληλα, ιδιαίτερα κρίσιμη ήταν η λειτουργία - για τους φορείς σε Περιφέρειες που λειτούργησε- η δημιουργία μιας **πλατφόρμας συνεργασίας** των μελών του Δικτύου Φορέων σε επίπεδο Περιφέρειας, που αλληλεπιδρούν, με την παράθεση προβλημάτων και προκλήσεων που προκύπτουν, και καθορίζουν τη μεθοδολογία για την αξιοποίηση του δυναμικού της καινοτομίας, που θα προσφέρει λύσεις στην τοπική κοινωνία. Η αλληλεπίδραση των φορέων οδήγησε σε παραγωγή καινοτόμων στρατηγικών, προσεγγίσεων και εργαλείων (πχ. για το οικοσύστημα καινοτομίας της **Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου**), εκμεταλλεύόμενο τα ειδικά χαρακτηριστικά και ανάγκες των νησιών της. Παράλληλα, προσέφερε τα αποτελέσματα της διεργασίας αυτής, την μεθοδολογία και τα μέσα που θα παραχθούν προς τους τοπικούς κυβερνητικούς φορείς, ώστε να υποστηριχθούν στη λήψη αποφάσεων και χάραξης πολιτικής σχετικά με την οικονομική ανάπτυξη.

Στην Περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας η ίδρυση και λειτουργία του RIS3 One Stop Liaison Office αποτελεί μία δράση υποστήριξης στο Οικοσύστημα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας της περιφέρειας, μια δομή διαμεσολάβησης και δικτύωσης μεταξύ των ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων της ΠΚΜ με τον επιχειρηματικό ιστό της περιφέρειας. Εποπτεύεται από την Αυτοτελή Διεύθυνση Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (ΑΔΥΚΕ) της οικείας Περιφέρειας. Αναλαμβάνει πρωτοβουλίες δικτύωσης και συνεργασίας, καταγράφοντας τις ανάγκες των επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής RIS3 και στη συνέχεια, βάσει αυτών, οργανώνει στοχευμένες δράσεις για την αντιμετώπισή τους. Αποστολή του είναι να προσφέρει ένα σύνολο

υπηρεσιών, οι οποίες ωριμάζουν σταδιακά και συμβάλλουν ουσιαστικά στην υλοποίηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια.

Σε επίπεδο Περιφερειακών Σχεδίων Έξυπνης Εξειδίκευσης, ο αρχικός σχεδιασμός προέβλεπε πως οι Διευθύνσεις Ανάπτυξης και Σχεδιασμού της εκάστοτε Περιφέρειας θα αναλάμβαναν τον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την υλοποίηση του προγράμματος. Παρόλα αυτά, σε πολλές περιπτώσεις οι Ειδικόι Φορείς Διαχείρισης κατέληξαν να προχωρούν τις διαδικασίες σχεδιασμού και υλοποίησης στις περισσότερες Περιφέρειες. Η παρακολούθηση παρουσιάζεται αρκετά ισχνή σε επίπεδο Περιφερειακών ΣΕΕ. **Μικρή διαφαίνεται και η συνεισφορά των περισσότερων Περιφερειακών Συμβουλίων Έρευνας και Καινοτομίας στην παροχή συμβουλών σχετικά με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των Περιφερειακών ΣΕΕ**⁶. Αυτό βέβαια σχετίζεται και με τους μικρούς προϋπολογισμούς σε περιφερειακό επίπεδο για τον ΘΣ1. Παρόλα αυτά, μέχρι το τέλος του 2018 φαίνεται πως αρκετές Περιφέρειες είχαν αναγνωρίσει την αναγκαιότητα της δομής Διακυβέρνησης τριών επιπέδων (Αποφασιστικό-Επιτελικό-Εκτελεστικό), και προχωρούν προς αυτή την κατεύθυνση.⁷

Κατά την διάρκεια του προσχεδιασμού (2013) κάποιες Περιφέρειες δημιούργησαν άτυπα Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) ακολουθώντας τις οδηγίες της ΣΕΕ 2014-2020. Το 2014, με την ψήφιση του Ν.4310 οι Περιφέρειες κλήθηκαν να διαμορφώσουν και επισήμως ΠΣΕΚ. Κατά την διάρκεια του σχεδιασμού των ΣΕΕ υπήρξε στενή συνεργασία τόσο με την ΓΓΕΤ όσο και με την ΕΥΣΣΑΠ. Το 2016 με τον Ν.4386 τα Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας αντικαταστάθηκαν από νέα συμβούλια (ΠΣΕΚ πάλι) με μείωση της επιρροής των επιχειρήσεων σε αυτά. Η επικοινωνία των περιφερειακών ΠΣΕΚ με την κεντρική Διακυβέρνηση της ΣΕΕ σε εθνικό επίπεδο βασίστηκε στις συναντήσεις του δικτύου των ΣΕΕ ως μορφή επικοινωνίας μεταξύ εθνικής και περιφερειακής Διακυβέρνησης της ΣΕΕ⁸. Παρόλα αυτά κενά επικοινωνίας συνέχισαν να υπάρχουν και μετά τα πρώτα χρόνια υλοποίησης των Περιφερειακών ΣΕΕ και καλούνται να διορθωθούν στη νέα Περίοδο.

Συνοψίζοντας, το σύνολο των Περιφερειών της χώρας, προχώρησε και ολοκλήρωσε σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, τη συγκρότηση του οργάνου του Περιφερειακού Συμβουλίου για την Έρευνα και την Καινοτομία (ΠΣΕΚ). Αυτό έγινε σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα (έτη), ανά Περιφέρεια. Η ενεργοποίηση των ΠΣΕΚ, (αριθμός συνεδριάσεων κ.α) παρουσιάζει διαφοροποιήσεις ανά Περιφέρεια. Ορισμένα ΠΣΕΚ, προχώρησαν στη συνέχεια στη συγκρότηση **εξειδικευμένων Ομάδων Εργασίας** ανά **τομέα Προτεραιότητας της Περιφερειακής RIS3** ευθύνης τους, πχ ΠΣΕΚ Περιφέρειας Ηπείρου, στην οποία συγκροτήθηκαν τέσσερις (4) Ομάδες Εργασίας αποτελούμενες από 5 έως 8 μέλη, αντίστοιχα για τους τομείς Βιομηχανία της Εμπειρίας, Πρωτογενής – μεταποίηση, ΤΠΕ και Νεανική επιχειρηματικότητα, Υγεία – Ευεξία. Παράλληλα προτάθηκε η πρόσληψη Ειδικών Συμβούλων, ή και Τεχνικών Συμβούλων Υποστήριξης.

Έως και την συγκρότηση των ΠΣΕΚ, και όπου αυτή παρουσίασε χρονικές καθυστερήσεις, ορισμένες Περιφέρειες συνέστησαν **Συντονιστικά Όργανα Παρακολούθησης της RIS3** (πχ Δυτική Ελλάδα), ή/και **Ομάδες Εργασίας ειδικά** για την Οργάνωση και Λειτουργία του συστήματος Διακυβέρνησης της RIS3 και για την προώθηση της διαδικασίας της επιχειρηματικής ανακάλυψης (πχ Περιφέρεια Κρήτης).

⁶ GOOD GOVERNANCE OF RIS3 2021-2027 in GREECE – A SYNTHESIS REPORT, George Strogilopoulos, May 2020

⁷ Summary Report on RIS3 implementation status in Greece, 2019

⁸ Summary Report on RIS3 implementation status in Greece, 2017

Πίνακας 17. ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ RIS3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ 2014-2020

ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΝΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ RIS3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ 2014-2020										
Περιφέρεια	Επιτελικό		Εκτελεστικό			Υποστηρικτικοί Μηχανισμοί				
	Περιφερειάρχης /Περιφερειακά Συμβούλια	ΠΣΕΚ	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιφέρειας	Φορείς Διαχείρισης (ΕΥΔ/ΕΦΔ/Φορείς διαχείρισης λοιπών προγραμμάτων)	Φορείς Υλοποίησης (Διακιούχοι/ Ανάδοχοι)	Πλατφόρμες Καινοτομίας (ομάδες εργασίας & διαλόγου)	Δίκτυο Συντονισμού	Δομή ή/και Μηχανισμός Υποστήριξης της Καινοτομίας & της RIS	Διαπεριφερειακές Δομές	Κοινότητες Γνώσης & Καινοτομίας (ΚΓΚ)
Αττική	✓	✓		✓	✓			✓	✓	
Βόρειο Αιγαίο	✓	✓		✓	✓			✓		
Νότιο Αιγαίο	✓	✓		✓	✓					
Κρήτη	✓	✓	✓	✓	✓	✓				
Αν. Μακ., Θράκη	✓	✓		✓	✓					✓
Κεντρική Μακεδονία	✓	✓		✓	✓			✓		
Δυτική Μακεδονία	✓	✓		✓	✓					
Ήπειρος	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		
Θεσσαλία	✓	✓		✓	✓					
Ιόνια Νησιά	✓	✓		✓	✓					
Δυτική Ελλάδα	✓	✓	✓	✓	✓					
Στερεά Ελλάδα	✓	✓		✓	✓					
Πελοπόννησος	✓	✓	✓	✓	✓					

Όπως αναφέρθηκε στην προηγούμενη ενότητα, το κύριο θεσμοθετημένο όργανο για το σύστημα διακυβέρνησης των Περιφερειακών Σχεδίων για την Έξυπνη Εξειδίκευση, ήταν το Περιφερειακό Συμβούλιο για την Έρευνα και την Καινοτομία (ΠΣΕΚ).

Το σύνολο των Περιφερειών της χώρας, προχώρησε στην συγκρότηση των ΠΣΕΚ, χωρίς όμως να καθιερωθούν τακτικές συνεδριάσεις των Περιφερειακών ΠΣΕΚ στον ίδιο βαθμό στο σύνολο των Περιφερειών. Διακρίνονται τέσσερις (4) κύριες κατηγορίες Περιφερειών, ανάλογα με την ενεργοποίηση και το ρόλο των ΠΣΕΚ⁹:

1. **Πρώτη Ομάδα:** Οι «προχωρημένες» όπου τα ΠΣΕΚ υιοθέτησαν Εσωτερικό Κανονισμό, συναντήθηκαν πολλές φορές και συνέβαλαν με συγκεκριμένες προτάσεις πολιτικών Ε&Τ στις Περιφέρειές τους. Αυτές είναι οι Περιφέρειες Κρήτης, Δυτικής Ελλάδας, Ηπείρου και Αττικής. Αυτή η ομάδα παρείχε τις περισσότερες από τις ιδέες που αφορούσαν την ΠΣΕΚ μελλοντικές δραστηριότητες.
2. **Δεύτερη ομάδα** περιλαμβάνει περιφέρειες που τα ΠΣΕΚ συναντήθηκαν μερικές φορές και βοήθησαν προς την κατεύθυνση της εξειδίκευσης των RIS3. Διατύπωσαν προτάσεις προς τις Περιφέρειες σε μικρότερη κλίμακα και σε αυτό ομάδα ανήκουν στο Βόρειο και Νότιο Αιγαίο.
3. **Τρίτη Ομάδα,** περιλαμβάνει τις περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, Δυτικής Μακεδονίας και Θεσσαλίας όπου ναι μεν, ιδρύθηκαν τα ΠΣΕΚ αλλά για διαφορετικούς λόγους καθυστέρησαν στην ενεργοποίηση.
4. Τέλος, **η τέταρτη ομάδα** που αποτελείται από Περιφέρειες στις οποίες παρατηρήθηκε ελλιπής ενεργοποίηση (πρώιμο στάδιο) και αυτές είναι Πελοπόννησος και Ιόνια Νησιά (πχ είχαν εκλέξει μέλη του ΠΣΕΚ αλλά καθυστέρησαν να εκλέξουν πρόεδρο κ.λπ.).

Στον Πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η ανωτέρω κατηγοριοποίηση των Περιφερειών ανά ενεργοποίηση και συμμετοχή των ΠΣΕΚ στο σχεδιασμό και υλοποίηση των Περιφερειακών RIS3.

Πίνακας 18. Ενεργοποίηση ΠΣΕΚ ανά Περιφέρεια

Περιφέρεια	Συγκρότηση ΠΣΕΚ	Κατηγοριοποίηση Περιφέρειας ανά Ενεργοποίηση ΠΣΕΚ			
		1η	2η	3η	4η
Αττική	✓	✓			
Βόρειο Αιγαίο	✓		✓		
Νότιο Αιγαίο	✓		✓		
Κρήτη	✓	✓			
Αν. Μακ., Θράκη	✓			✓	
Κεντρική Μακεδονία	✓				
Δυτική Μακεδονία	✓			✓	
Ήπειρος	✓	✓			
Θεσσαλία	✓			✓	
Ιόνια Νησιά	✓				✓
Δυτική Ελλάδα	✓	✓			
Στερεά Ελλάδα	✓		✓		
Πελοπόννησος	✓				✓

⁹ GOOD GOVERNANCE OF RIS3 GREECE 2021-2027 Report to the European Commission DG Regional and Urban Policy CCI Nr 2018CE160AT096 by George Strogilopoulos Final Report June 2020

3.4 Αξιολόγηση σχετικών δομών, εργαλείων και διαδικασιών που χρησιμοποιήθηκαν

Ο καθορισμός της δομής διακυβέρνησης, η διαχείριση (managing) της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης και ο εντοπισμός δεικτών παρακολούθησης, αποτελούν κρίσιμες προκλήσεις για τις στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης, ενώ αποτέλεσαν ταυτόχρονα και βασικά κριτήρια εκπλήρωσης της εκ των προτέρων αιρεσιμότητας κατά την προγραμματική περίοδο 20014-2020, που αφορούσε στην «**ύπαρξη μιας εθνικής ή περιφερειακής στρατηγικής ευφυούς εξειδίκευσης** σε συνάφεια με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, η οποία να προκαλεί μόχλευση στην ιδιωτική δαπάνη για έρευνα και καινοτομία και να συνδέεται με την καλή επίδοση των εθνικών ή περιφερειακών συστημάτων έρευνας και καινοτομίας».

Για την αξιολόγηση των σχετικών δομών, ενεργειών και διαδικασιών που χρησιμοποιήθηκαν από τις Περιφέρειες για τη σύστημα διακυβέρνησης των Περιφερειακών RIS3 της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, (περιφερειακά δίκτυα, θεματικές ομάδες εργασίας, εργαστήρια, fora, πλατφόρμες κ.λπ), πέρα από την ενδελεχή μελέτη των Περιφερειακών Σχεδίων Δράσης RIS3 και των επικαιροποιήσεων, αναθεωρήσεων ή και εκθέσεων για την πορεία υλοποίησης όπου αυτές είχαν εφαρμογή, για κάθε Περιφέρεια σε επίπεδο σχεδιασμού και αποτίμησης υλοποίησης, αξιοποιήθηκαν παράλληλα μελέτες, αλλά και η ποιοτική ανάλυση των πορισμάτων της έρευνας πεδίου που διεξήχθη στο πλαίσιο του έργου της Αξιολόγησης.

Αναφορικά με τη **Διαδικασία της Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ)**, και το πως αυτή εφαρμόστηκε στην Ελλάδα την περίοδο 2014-2020 σε εθνικό επίπεδο (υπό το συντονισμό και οργάνωση της ΓΓΕΚ) αυτή περιλάμβανε δύο (2) βασικά βήματα: Το πρώτο ήταν μια εκτεταμένη βιβλιογραφική μελέτη, η οποία οδήγησε στον προσδιορισμό **8 τομέων**, όπου η έρευνα και η καινοτομία θα μπορούσαν να συμβάλλουν σε σημαντικά εθνικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, λαμβάνοντας υπόψη την κρίσιμη μάζα των επιχειρήσεων και την αριστεία του ερευνητικού δυναμικού. Το δεύτερο βήμα ήταν η **εφαρμογή** της ΔΕΑ στην εύρεση νέων επιχειρηματικών ευκαιριών σε αυτούς τους 8 τομείς. Σε εθνικό επίπεδο η διαδικασία αυτή βασίστηκε **στις τεχνολογικές πλατφόρμες καινοτομίας της ΓΓΕΚ**.

Αυτές λειτούργησαν σε δύο επίπεδα: Σε επίπεδο Συμβουλευτικών Ομάδων Εργασίας (βασικοί συμμετέχοντες-εκπρόσωποι από την τετραπλή έλικα) για την οργάνωση και ανάλυση των τομέων προτεραιότητας, καθώς και την προετοιμασία στρατηγικών κειμένων ανά τομέα προς διαβούλευση και σε επίπεδο ανοικτών πλατφορμών διαβούλευσης με ευρύτερη συμμετοχή.

Σε περιφερειακό επίπεδο η ΔΕΑ αναπτύχθηκε σε όλες τις ελληνικές περιφέρειες, **αλλά με ανόμοιες και σε πολλές περιπτώσεις απλοϊκές μεθοδολογίες (π.χ. μόνο σύντομες ημερίδες) και περιορισμένη συμμετοχή των μελών των Περιφερειακών Συμβουλίων Έρευνας Καινοτομίας (ΠΣΕΚ)**.

Ένα επίσης αδύνατο σημείο της **διακυβέρνησης της ΔΕΑ της ΕΣΕΕ 2014-20** είναι η μη συσχέτισή της με το Εθνικό Συμβούλιο για την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, το ΕΣΕΚ (σήμερα ΕΣΕΤΕΚ), η μη περιοδική παρακολούθηση, τεκμηρίωση και αξιολόγησή της, είτε μεθοδολογικά, είτε όσον αφορά τα αποτελέσματά της και τη συσχέτιση της με στόχους πολιτικής.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα των ελληνικών περιφερειών είναι ότι είναι μικρές και συχνά δεν διαθέτουν όλα τα απαραίτητα συστατικά ενός “ζωηρού” οικοσυστήματος καινοτομίας. Κατά συνέπεια τα η ένταση της Ε&Α σε περιφερειακό επίπεδο οφείλεται ως επί το πλείστον την παρουσία ενεργών δημόσιων ερευνητικών φορέων είτε πανεπιστημίων (για παράδειγμα στην Ήπειρο και στο Βόρειο Αιγαίο). Από την άλλη πλευρά, η καινοτομία συνδέεται με την παρουσία μιας κρίσιμης μάζας επιχειρήσεων (Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία, Πελοπόννησος). Στην Κρήτη, την Αττική, τη Δυτική Ελλάδα και την Κεντρική Μακεδονία, εμφανίζεται μια πιο ισορροπημένη εικόνα.

Μελετώντας τα στοιχεία έρευνας του 2017 και 2019 για λογαριασμό του Joint Research Centre (JRC) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ)¹⁰ αξιολογήθηκε και το σύστημα Διακυβέρνησης της ΕΣΕΕ 2014-2020 στο σύνολο της αξιολόγησης της πορείας υλοποίησης της Στρατηγικής έξυπνης Εξειδίκευσης στην Ελλάδα. Τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας συνοψίζονται στα ακόλουθα:

- Σε μεγάλο βαθμό υπάρχει ταύτιση των μηχανισμών παρακολούθησης της RIS3 με τους μηχανισμούς παρακολούθησης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και δεν υπάρχει σύνδεση με τους στρατηγικούς στόχους των ΣΕΕ.
- Οι περισσότερες Περιφέρειες δεν έχουν καθορίσει αρμόδια όργανα για την παρακολούθηση των ΣΕΕ και καταγράφηκε έλλειψη πόρων και ικανοτήτων για αυτή τη λειτουργία.
- Καταγράφηκε αδυναμία αξιοποίησης των δεικτών, έλλειψη επαρκών δεδομένων καθώς και πληροφοριακών συστημάτων, βάσεων δεδομένων και μεθόδων στατιστικής ανάλυσης.
- Τα δεδομένα δεν είναι ανοικτά σε αντίθεση με τη βασική προϋπόθεση της RIS3 που αφορά “σχεδιασμό από τα κάτω” (‘bottom up planning’), υλοποίηση ΔΕΑ, συμμετοχή της 4πλης έλικας.
- Ελλείψει δεδομένων η συστηματική αξιολόγηση της προόδου των ΣΕΕ δεν ήταν δυνατή ή καθυστερούσε. Σε γενικό επίπεδο, καταγράφηκαν αρκετές αδυναμίες στην υλοποίηση των ΣΕΕ λόγω της αδυναμίας των Περιφερειών να ανταποκριθούν στις αυξημένες απαιτήσεις τους.
- Σε πολλές περιπτώσεις η ΣΕΕ αντιμετωπίστηκε ως μια αιρεσιμότητα και όχι ως μία σημαντική ευκαιρία αναδιάταξης των πόρων στην κατεύθυνση του οικονομικού μετασχηματισμού των Περιφερειών και της Χώρας γενικότερα.
- Σε Στρατηγικό Επίπεδο, το Εθνικό Συμβούλιο Στρατηγικής Καινοτομίας διέθετε 2 μέλη από τα ΠΣΕΚ και ήταν σε στενή συνεργασία με τη ΓΓΕΚ. Έχει δε συμβάλλει θετικά στις οργανωτικές και νομοθετικές αλλαγές της βελτίωσης του περιβάλλοντος υλοποίησης των ΣΕΕ, την καταγραφή των εμποδίων διάχυσης της καινοτομίας στην οικονομία και στην αξιολόγηση του εθνικού συστήματος καινοτομίας.
- Σε Επιχειρησιακό Επίπεδο, οι αρμοδιότητες ήταν κατακερματισμένες χωρίς την ύπαρξη μιας κεντρικής μονάδας ελέγχου και παρακολούθησης των ΣΕΕ. Επίσης δεν υπήρχε διασύνδεση των πρακτικών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο ώστε να αποφεύγονται αλληλεπικαλύψεις και να βελτιωθεί η αλληλουχία των προγραμμάτων και των προσκλήσεων.
- Σε Διοικητικό Επίπεδο η υλοποίηση των ΣΕΕ έγινε μέσω των Τομεακών και Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και τις Διαχειριστικές Αρχές που τα συντονίζουν.

Από τις απόψεις που κατατέθηκαν από τους συμμετέχοντες (στελέχη εμπλεκόμενα στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των Περιφερειών Στρατηγικών, όπως στελέχη των ΕΥΔ των ΠΕΠ, των ΠΣΕΚ ή/και εκπροσώπων των ερευνητικών και επιχειρηματικών κοινοτήτων) στις ομαδικές εστιασμένες συνεντεύξεις (Έρευνα / Focus Group) που διενεργήθηκαν στο πλαίσιο του έργου της αξιολόγησης και αφορούν στο σύστημα διακυβέρνησης των Περιφερειακών RIS3, προκύπτουν τα ακόλουθα:

- Η καθυστέρηση στη συγκρότηση των Περιφερειακών Συμβουλίων Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) περιόρισε τη δυνατότητα ουσιαστικής συμβολής τους, στη διαμόρφωση των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης, ενώ εντοπίζονται και περιφέρειες με ουσιαστική συμβολή στην ενεργοποίηση των προσκλήσεων των ΠΕΠ, καθώς και περιφέρειες στις οποίες η συνολική λειτουργία των ΠΣΕΚ ήταν μη ανιχνεύσιμη. Σε κάθε περίπτωση διαπιστώνεται:

¹⁰ Summary Report on RIS3 implementation status in Greece 2019 Edition

- δυσανάλογη εκπροσώπηση των ερευνητικών φορέων σε βάρος της συμμετοχής των φορέων της επιχειρηματικότητας,
- εστίαση των προσεγγίσεων των ΠΣΕΚ για την ικανοποίηση αναγκών πρωτίστως της ερευνητικής κοινότητας και αδυναμία προσέγγισης και σύζευξης με την επιχειρηματική κοινότητα,
- λειτουργία των ΠΣΕΚ κυρίως ως μηχανισμών/ αντένες της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΑΚ).
- Δεν έχει υιοθετηθεί **ενιαίο μοντέλο** συστήματος διακυβέρνησης, με τις περιφέρειες να υιοθετούν τα δικά τους ιδιαίτερα σχήματα και τους ιδιαίτερους υποστηρικτικούς μηχανισμούς διακυβέρνησης των περιφερειακών στρατηγικών.
- Ζητούμενο σε κάθε περίπτωση για όλες τις περιφέρειες ήταν και εξακολουθεί να αποτελεί η ενίσχυση της αρχής της ιδιοκτησίας των περιφερειακών στρατηγικών (Περιφερειακά Συμβούλια) και της επιβεβαίωσης αυτής της αρχής της σε όλο τον κύκλο ζωής τους (σχεδιασμός, εφαρμογή, αξιολόγηση και επικαιροποίηση/ ανατροφοδότηση των στρατηγικών).
- Στο πλαίσιο των συνεντεύξεων κατατέθηκαν και μεμονωμένες απόψεις, περί αδυναμίας σχεδιασμού και παρακολούθησης των στρατηγικών σε περιφέρειες όπου είναι αδύναμη ή ανύπαρκτη περιφερειακή μονάδα/ υπηρεσία με σχετικές αρμοδιότητες.
 - Συνολικά καταγράφεται έλλειψη ικανού σε αριθμό και έμπειρου στελεχιακού δυναμικού, ενώ αναγνωρίζεται και το ουσιαστικό κενό πολιτικής με την ανάληψη της σχετικής «άτυπης αρμοδιότητας» από τις ΕΥΔ των ΠΕΠ, για τις ανάγκες έγκαιρης απόκρισης στις απαιτήσεις του κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ (σχεδιασμός και έγκριση στρατηγικών, επίτευξη προκαθορισμένων στόχων, κατανομή και απορρόφηση πόρων κοκ.).
 - Κοινό τόπο αποτελεί η διαπίστωση περί αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων των επιμέρους στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης, συνδεδεμένης άμεσα **με την υιοθέτηση αποδοτικού τυπικού ή/και άτυπου μηχανισμού διακυβέρνησης.**
 - Στα θετικά καταγράφεται η ανάδραση ορισμένων περιφερειών στις προκλήσεις που απορρέουν από τις πολιτικές έξυπνης εξειδίκευσης με τη δημιουργία μονάδων/ υπηρεσιών αρμόδιων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή περιφερειακών πολιτικών καινοτομίας ή την ενεργοποίηση οργάνων της περιφέρειας όπως τα **Περιφερειακά Ταμεία, την αξιοποίηση συγχρηματοδοτούμενων πόρων των ΠΕΠ για τη δημιουργία υποστηρικτικών μηχανισμών (Γραφεία Καινοτομίας, Παρατηρήτρια Επιχειρηματικής Καινοτομίας, συνεργασίες με εμπειρογνώμονες της αγοράς κοκ.)** ή/και τη δημιουργία σχετικού υποστηρικτικού μηχανισμού στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των περιφερειακών προγραμμάτων.
- Σε κάθε περίπτωση αναγνωρίστηκαν στοιχεία προστιθέμενης αξίας και θετικού αντικτύπου από την εφαρμογή των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης και ειδικότερα στα παρακάτω πεδία:
 - η διεύρυνση του φάσματος των συμμετεχόντων στη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης (περιλαμβανομένης και της χαρτογράφησης του ανθρώπινου και τεχνολογικού δυναμικού καινοτομίας) και η κινητοποίηση εξαιρετικά μεγάλου αριθμού συντελεστών της τετραπλής έλικας και κυρίως αυτών της επιχειρηματικής κοινότητας,
 - η δημιουργία άτυπων και τυπικών δικτύων έντασης γνώσης μεταξύ ερευνητικών οργανισμών, φορέων της δημόσιας διοίκησης, της επιχειρηματικής κοινότητας και μερικών

- της κοινωνίας των πολιτών με προσανατολισμό στην εφαρμογή καινοτομιών στην επιχειρηματική δραστηριότητα.
- αναγνώριση για πρώτη φορά σε περιφερειακό επίπεδο των βασικών αδύναμων και ισχυρών σημείων των περιφερειακών οικονομιών και των συντελεστών υποστήριξης και παραγωγής καινοτομίας, ως συστατικό στοιχείο τοποθέτησής τους στα περιφερειακά και διαπεριφερειακά ανταγωνιστικά περιβάλλοντα,
 - Καταγράφεται η ανάδραση ορισμένων περιφερειών στις προκλήσεις που απορρέουν από τις πολιτικές έξυπνης εξειδίκευσης με τη **δημιουργία μονάδων/ υπηρεσιών αρμόδιων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή περιφερειακών πολιτικών καινοτομίας ή την ενεργοποίηση οργάνων της περιφέρειας**, την αξιοποίηση συγχρηματοδοτούμενων πόρων των ΠΕΠ για τη δημιουργία υποστηρικτικών μηχανισμών ή/και τη δημιουργία σχετικού υποστηρικτικού μηχανισμού στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των περιφερειακών προγραμμάτων.
 - Όλες οι περιφέρειες εφάρμοσαν συμμετοχικά μοντέλα επιχειρηματικής ανακάλυψης, όπως **ομάδες εργασίας**, διακίνηση ερωτηματολογίων χαρτογράφησης ερευνητικού δυναμικού, ανακάλυψης καινοτομικής δραστηριότητας επιχειρήσεων και εξειδίκευσης προτεραιοτήτων και αναγκών των φορέων σε δράσεις καινοτομίας κινητοποιώντας για πρώτη φορά ένα σημαντικό δυναμικό της ακαδημαϊκής, ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας.
 - Για την ενεργοποίηση των **διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης** από το σύνολο των περιφερειών αξιοποιήθηκε η εμπειρία και οι πρακτικές που εφαρμόστηκαν στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, μέσω της συμμετοχής της ως ωφελούμενη περιφέρεια της Προπαρασκευαστικής Δράσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο "Actual and desired state of the economic potential in regions outside the Greek capital Athens" με φορέα υλοποίησης το Κοινό Ερευνητικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (JRC/EC). Στο πλαίσιο αυτό όλες οι περιφέρειες εφάρμοσαν συμμετοχικά μοντέλα επιχειρηματικής ανακάλυψης, όπως ομάδες εργασίας, ημερίδες ενημέρωσης, ανοικτές και εστιασμένες συζητήσεις με θεματικό, τομεακό ή κλαδικό αντικείμενο και πλατφόρμες συνεργασίας, διακίνηση ερωτηματολογίων χαρτογράφησης ερευνητικού δυναμικού, ανακάλυψης καινοτομικής δραστηριότητας επιχειρήσεων και εξειδίκευσης προτεραιοτήτων και αναγκών των φορέων σε δράσεις καινοτομίας κινητοποιώντας για πρώτη φορά ένα σημαντικό δυναμικό της ακαδημαϊκής, ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας.
 - Συνολικά παρατηρήθηκε **ενεργοποίηση φορέων όλων των μερών της τετραπλής έλικας (ακαδημαϊκή κοινότητα, φορείς επιχειρηματικότητας, φορείς του δημόσιου τομέα και της κοινωνίας των πολιτών)** με ιδιαίτερα σημαντική τη συμμετοχή της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας, τα στελέχη της οποίας ήταν περισσότερο εξοικειωμένοι με τις παρεμβάσεις στο πεδίο της έρευνας και καινοτομίας. Ζητούμενο αποτελεί για όλες τις περιφέρειες η περαιτέρω ενίσχυση της συμμετοχής στις διαδικασίες διαμόρφωσης των στρατηγικών και της επιχειρηματικής ανακάλυψης του επιχειρηματικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών.
 - Κατά κανόνα **οι διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης στις περιφέρειες της χώρας ήταν ιδιαίτερα εντατικές μέχρι και την περίοδο υιοθέτησης των Σχεδίων Δράσης των περιφερειακών στρατηγικών**, σταδιακά ατόνησαν και ενεργοποιήθηκαν δυναμικότερα με αφορμή την εκκίνηση των διαδικασιών ενεργοποίησης των πόρων ενίσχυσης των δράσεων έρευνας και καινοτομίας των περιφερειακών προγραμμάτων. Συγκεντρώθηκε σημαντικό πλήθος ιδεών και προτάσεων ενίσχυσης της έρευνας και της επιχειρηματικής καινοτομίας, με ισχνά αποτελέσματα όμως σε τομείς όπως ο τουρισμός και η δημιουργική βιομηχανία, ενώ ένα αξιόλογο μέρος των ιδεών τόσο της επιχειρηματικής όσο και της ακαδημαϊκής κοινότητας δεν μετουσιώθηκε σε αιτήματα

στήριξης σε συνέχεια των προσκλήσεων που ενεργοποιήθηκαν από τα περιφερειακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020.

- Αδύναμες και χαμηλής αποτελεσματικότητας αποδείχθηκαν οι διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης σε περιφέρειες που το παραγωγικό τους σύστημα κυριαρχείται ή χαρακτηρίζεται από μονοκαλλιέργεια (π.χ. τουρισμός) και το περιφερειακό ερευνητικό δυναμικό είναι περιορισμένο (ανυπαρξία εκπαιδευτικών/ ερευνητικών υποδομών).
- Η χρήση του συστήματος δεικτών των περιφερειακών προγραμμάτων, ικανοποίησε τις ανάγκες ποσοτικοποίησης των στόχων των περιφερειακών στρατηγικών στο σκέλος που αφορούσαν ποσοτικοποιημένους στους δείκτες εκρών. Οι δείκτες αποτελεσμάτων που χρησιμοποιήθηκαν δεν ήταν κατάλληλοι για την αποτύπωση της συμβολής των περιφερειακών στρατηγικών στις επιδιωκόμενες αλλαγές στο περιφερειακό σύστημα έρευνας και καινοτομίας.

Βασικά ζητήματα¹¹ που έχουν εντοπιστεί κατά την εφαρμογή της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και συνδέονται / αφορούν και το σύστημα διακυβέρνησης των Περιφερειακών Σχεδίων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, είναι τα εξής:

- Αδυναμία έγκαιρου και συνεχούς συντονισμού με όλα τα αναπτυξιακά Υπουργεία που η έρευνα και καινοτομία μπορεί να αποτελέσει κοινό στόχο για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων.
- Απουσία συντονισμού κέντρου – περιφέρειας κατά το σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Απουσία ενιαίας εικόνας της πορείας εφαρμογής της εθνικής και των περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Μη χρήση κοινών δεικτών παρακολούθησης μεταξύ εθνικής και περιφερειακών στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Μη ενεργοποίηση του Συμβουλίου Έξυπνης Εξειδίκευσης ως προς την παρακολούθηση / αναθεώρηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, αν και έχει τη σχετική αρμοδιότητα.
- Μη εκπόνηση ενδιάμεσης αξιολόγησης των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, ενώ προβλέπονταν στα Επιχειρησιακά Προγράμματα.
- Έλλειψη συστηματικής και έγκαιρης αποτίμησης των δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Ανεπαρκής εκπροσώπηση στα ΠΣΕΚ εκπροσώπων της επιχειρηματικής κοινότητας.
- Μη αποτελεσματική λειτουργία των ΠΣΕΚ, με ελάχιστες εξαιρέσεις σε συγκεκριμένες περιφέρειες.
- Μη επαρκής εκπροσώπηση της κοινωνίας των πολιτών στον μηχανισμό επιχειρηματικής ανακάλυψης.
- Αδυναμία αποτελεσματικής λειτουργίας του περιφερειακού συστήματος διακυβέρνησης των στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Αδύναμη σύνδεση του επιπέδου σχεδιασμού και υλοποίησης των περιφερειακών στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.

¹¹ Πρόταση της ΓΓΕΤ για τον τομέα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 1 «Μια εξυπνότερη Ευρώπη — καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός» στο πλαίσιο της 1ης Εγκυκλίου για το «Σχεδιασμό του νέου Εταρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης: ΕΣΠΑ 2021-2027 στο πλαίσιο του αναπτυξιακού προγραμματισμού» (Metaxas, 2017).

Στο σημείο αυτό σημειώνεται πως για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, η δομή που συγκροτήθηκε για τη διακυβέρνηση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης¹², στοχεύει να απαντήσει στις προκλήσεις που εντοπίστηκαν ως αδύνατα σημεία την περίοδο 2014-2020, εκπληρώνει τα κριτήρια του Αναγκαίου Πρόσφορου Όρου, υιοθετεί νέες λύσεις αλλά και καλές πρακτικές. Διακρίνει τρία (3) επίπεδα διακυβέρνησης, ήτοι: Αποφασιστικό / Στρατηγικό Επίπεδο, εμπλεκόμενος φορέας είναι το Συμβούλιο Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΣΕΣΕΕ), σε Επιτελικό / Συντονιστικό οι ακόλουθοι:

- Μονάδα Προγραμματισμού, Συντονισμού και Παρακολούθησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης
- Το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας, Τεχνολογίας & Καινοτομίας (ΕΣΕΤΕΚ)
- Τα Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας & Καινοτομίας (ΠΣΕΚ)
- Τα αρμόδια Περιφερειακά Όργανα
- Ο Μηχανισμός Επιχειρηματικής Ανακάλυψης

ενώ σε διαχειριστικό επίπεδο / επίπεδο υλοποίησης οι εμπλεκόμενοι φορείς διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: Φορείς διαχείρισης και φορείς υλοποίησης.

Τα αρμόδια Περιφερειακά Όργανα που έχουν οριστεί ανά Περιφέρεια, ώστε να συμμετάσχουν στο επιτελικό / συντονιστικό επίπεδο διακυβέρνησης της RIS 2021-2027 αποτυπώνονται στο Πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 19. Περιφερειακοί Αρμόδιοι Φορείς Διακυβέρνησης της ΕΣΕΕ 2021-2027

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΑΡΜΟΔΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΣΕΕ	
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΦΟΡΕΑ
Αττική	Κέντρο Καινοτομίας Περιφέρειας Αττικής (ΚΕ.Κ.Π.Α)
Βόρειο Αιγαίο	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Β. Αιγαίου
Νότιο Αιγαίο	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης της Περιφέρειας
Κρήτη	Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού / Διεύθυνση Ανάπτυξης Περιφερειακής οικονομίας & Εξωστρέφειας (ΔΑΠΟΕ)
Αν. Μακ., Θράκη	Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης (ΠΤΑ) Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης
Κεντρική Μακεδονία	Αυτοτελής Διεύθυνση Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας
Δυτική Μακεδονία	Δομή Στήριξης RIS Δυτικής Μακεδονίας / ΠΤΑ Δυτικής Μακεδονίας
Ήπειρος	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Ηπείρου
Θεσσαλία	-
Ιόνια Νησιά	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Ιόνιων Νησιών
Δυτική Ελλάδα	Ομάδα αρμοδίων στελεχών της Περιφέρειας, του ΠΣΕΚ και της ΕΥΔ με πρόεδρο τον αρμόδιο Αντιπεριφερειάρχη
Στερεά Ελλάδα	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Στ.Ελλάδας
Πελοπόννησος	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π Περιφέρειας Πελοποννήσου

¹² Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027, Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Τεύχος Β'3359/30.06. 2022

Σημαντική πρόκληση για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027, είναι ο μηχανισμός παρακολούθησης που καθοδηγεί την προσαρμογή και υλοποίηση διορθωτικών δράσεων, τόσο σε επίπεδο στόχου όσο και σε επίπεδο διαδικασιών σχεδιασμού και υλοποίησης στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης. Αρμόδιος φορέας για την παρακολούθηση της ΕΣΕΕ είναι η Γενική Γραμματεία η οποία σχεδιάζει και εφαρμόζει ένα σύστημα παρακολούθησης της ΕΣΣΕ, συλλέγει όλα τα απαραίτητα δεδομένα παρακολούθησης και υποστηρίζεται για την ανάπτυξη σχετικής τεχνογνωσίας και διοικητικής ικανότητας (administrative capacity) από πόρους του ΕΠΑΝΕΚ 2021-27.

4. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ RIS3 – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

4.1 Βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης, σύνδεσης με τις αρχές και τους στόχους της RIS3, ορθότητα και επάρκεια χρηματοδοτικών πηγών και εργαλείων για έρευνα και καινοτομία και βαθμός αξιοποίησής τους, βαθμός ετοιμότητας οργάνων και δομών για την παρακολούθηση της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης και την υλοποίηση των δράσεων ΕΤΑΚ

4.1.1 Βαθμός εφαρμογής των Σχεδίων Δράσης των περιφερειακών στρατηγικών

Στην ενότητα αυτή γίνεται η αποτίμηση του βαθμού εφαρμογής των Σχεδίων Δράσης των περιφερειακών RIS3, περιλαμβανομένης της σύνδεσης με τις αρχές και τους στόχους της RIS3, της ορθότητας και επάρκειας των χρηματοδοτικών πηγών και εργαλείων για έρευνα και καινοτομία και του βαθμού αξιοποίησής τους.

Προς το σκοπό αυτό συνοψίζονται ανά Επενδυτική Προτεραιότητα οι Δράσεις των περιφερειακών στρατηγικών, με πηγή χρηματοδότησης το οικείο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και με βάση τα στοιχεία ενεργοποίησης και υλοποίησης των παρεμβάσεων αξιολογείται ο βαθμός απορρόφησης των ενδεικτικά προβλεπόμενων πόρων των περιφερειακών στρατηγικών RIS3.

Στα Σχέδια Δράσης των περιφερειακών RIS3 προβλέφθηκαν και παρεμβάσεις με πρόβλεψη χρηματοδότησης από τα τομεακά προγράμματα του ΕΠΑΝΕΚ και του ΕΠΑΛΘ. Η συμβολή των πόρων των δύο αυτών προγραμμάτων στην ενίσχυση των περιφερειακών συστημάτων έρευνας και καινοτομίας αναλύεται διακριτά για κάθε Σχέδιο Δράσης. Σημειώνεται ότι από το ΕΠΑΝΕΚ δεν σχεδιάσθηκαν ειδικές Δράσεις για τη χρηματοδότηση των περιφερειακών RIS3, ενώ το σύνολο των παρεμβάσεων ενίσχυσης της έρευνας και καινοτομίας τροφοδότησαν τις προτεραιότητες της εθνικής στρατηγικής RIS3.

Τέλος σημειώνεται ότι σειρά Σχεδίων Δράσης των περιφερειακών RIS3 (Περιφέρειες Αττικής, Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας και Θεσσαλίας) δεν διέκριναν με σαφήνεια την ενδεικτική πηγή χρηματοδότησής τους, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η ακριβής αποτίμηση του βαθμού εφαρμογής των Σχεδίων Δράσης των στρατηγικών RIS3.

4.1.1.1 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Βορείου Αιγαίου

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Τα πρώτα βήματα για τον σχεδιασμό και την κατάρτιση της περιφερειακής RIS3 και του Σχεδίου Δράσης; της ξεκίνησαν το 2013 και ταυτόχρονα ξεκίνησε και η διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης η οποία υλοποιήθηκε σε δύο φάσεις έως και το 2015. Η πρώτη φάση της διαβούλευσης περιελάμβανε συναντήσεις στις πρωτεύουσες των περιφερειακών ενότητων και ταυτόχρονη αποστολή ερωτηματολογίων σε επιχειρήσεις και φορείς, για τα οποία ελήφθησαν 55 απαντήσεις, ενώ στη δεύτερη φάση πραγματοποιήθηκαν 5 θεματικά εργαστήρια (ούζο, μαστίχα, αγροδιατροφή, ελαιόλαδο, τουρισμός).

Το Σχέδιο Δράσης RIS3 Βορείου Αιγαίου που εγκρίθηκε από το Περιφερειακό Συμβούλιο υιοθέτησε τους ακόλουθους Άξονες Παρέμβασης:

- Άξονας 1: Μηχανισμοί και μέσα ενσωμάτωσης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας στην πραγματική οικονομία
- Άξονας 2: Ανάπτυξη Αγροδιατροφικού Τομέα
- Άξονας 3: Τουρισμός – Φύση - Πολιτισμός
- Άξονας 4: Νησιά ίσων ευκαιριών

Ο π/υ του Σχεδίου Δράσης ανήλθε στα €24,4 εκ., που αποτυπώνει τη χρηματοδοτική ενίσχυση της στρατηγικής από το ΠΕΠ 2014-2020.

Στο Σχέδιο Δράσης όπως και συνολικά στη περιφερειακή στρατηγική περιλαμβάνεται τυπική ανάλυση της λογικής παρέμβασης, χωρίς να είναι ευδιάκριτη σε βάθος τεκμηρίωση της συσχέτισης αναγκών και στόχων. Τέλος περιλαμβάνεται συνοπτική περιγραφή των ομάδων στόχου, των δράσεων και ενδεικτικών έργων, το ύψος των πόρων του ΠΕΠ που διατίθενται για τη χρηματοδότησή τους και τους δείκτες παρακολούθησής τους.

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνονται 22 Δράσεις συνολικού π/υ €24,4 εκ., ενώ έχουν ενεργοποιηθεί με προσκλήσεις της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης συνολικά 10 Δράσεις εκ των οποίων οι δύο δεν περιλαμβάνονταν στον κατάλογο των Δράσεων του Σχεδίου (αναλυτικά στοιχεία ενεργοποίησης και υλοποίησης των εν λόγω Δράσεων παρατίθεται στο Παράρτημα - Πίνακας Π - 1).

Συνολικά στο ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου έχουν ενταχθεί 247 έργα έρευνας και καινοτομίας με π/υ ένταξης €42,25 εκ. (δημόσια δαπάνη), ποσό που αντιστοιχεί στο 173% του συνολικού π/υ των Δράσεων του Σχεδίου Δράσης της RIS3 με πηγή χρηματοδότησης το ΠΕΠ Β. Αιγαίου. Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων των ενταγμένων έργων (υπογεγραμμένες συμβάσεις) ανέρχεται στα €40,88 εκ. ή στο 168% των πόρων του Σχεδίου. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €18,36 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 75,2% των πόρων του Σχεδίου ή το 43,4% του π/υ των ενταγμένων έργων. Παρά τον υψηλό βαθμό ενεργοποίησης και συμβασιοποίησης των ενδεικτικών πόρων του σχεδίου Δράσης χαμηλή παραμένει η απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων του ΠΕΠ που κατευθύνονται σε δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ Β. Αιγαίου χρηματοδοτούνται:

- 9 έργα ενίσχυσης ερευνητικών δομών στους τομείς ενδιαφέροντος της Περιφέρειας, με εξαιρετικά υψηλή απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων (Επενδυτική προτεραιότητα 1a),
- 9 έργα ενίσχυσης ερευνητικών δομών στους τομείς ενδιαφέροντος της Περιφέρειας που παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά απορρόφησης των διαθέσιμων πόρων (Επενδυτική προτεραιότητα 1a),
- 17 έργα κρατικών ενισχύσεων υποστήριξης υφιστάμενων επιχειρήσεων, που επενδύουν στην έρευνα και στην καινοτομία, που παρουσιάζουν εξαιρετικά χαμηλή απορρόφηση, έργο δημιουργίας και ενίσχυσης λειτουργίας μηχανισμού για την υποστήριξη του επιχειρηματικού παραγωγικού ιστού και την προώθηση της καινοτομίας στη Περιφέρεια, καθώς και ένα ερευνητικό έργο που αφορά στη μαστίχα με πολύ υψηλή απορροφητικότητα (Επενδυτική προτεραιότητα 1b),
- 27 έργα ενίσχυσης πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων για τον εκσυγχρονισμό τους μέσω της χρήσης ΤΠΕ με χαμηλή μέχρι σήμερα απορρόφηση (Επενδυτική προτεραιότητα 2b),
- 17 έργα εφαρμογής νέων τεχνολογιών ή υποδομών/ υπηρεσιών ηλεκτρονικής προβολής των πολιτιστικών πόρων της περιφέρειας (Επενδυτική προτεραιότητα 2c),
- 42 έργων ενίσχυσης επιχειρήσεων για την αξιοποίηση πατεντών καινοτομιών και νέων παραγωγικών επιχειρηματικών ιδεών για την βελτίωση της παραγωγικής τους δραστηριότητας

ή και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων με εξαιρετικά χαμηλή απορρόφηση (Επενδυτική προτεραιότητα 3a),

- 131 επενδυτικών σχεδίων ίδρυσης και λειτουργίας νέων τουριστικών ΜΜΕ, με σχετικά ικανοποιητική απορρόφηση (Επενδυτική προτεραιότητα 3a)

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑνΕΚ κατανέμονται πόροι ύψους €11,6 εκ. για χρηματοδότηση 14 έργων οριζόντιου χαρακτήρα είτε στοχευμένων ειδικά στην περιφέρεια (π.χ. ερευνητικά έργα κυκλικής βιοοικονομίας, κέντρα και δίκτυα αριστείας στο Αιγαίο, εργαστήριο αριστείας παρακολούθησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις μεταφορές και προώθησης της ηλεκτροκίνησης σε Νησιωτικές περιοχές).

Επίσης μέσω του ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ χρηματοδοτούνται 41 έργα συνολικού ύψους €3,07 εκ. για χρηματοδότηση έργων ενίσχυσης του ερευνητικού έργου του Πανεπιστήμιου Αιγαίου και έργων ενίσχυσης υποψήφιων διδακτόρων ή μεταδιδακτόρων ερευνητών/ερευνητριών από το ΙΚΥ.

Τέλος, μέσω του ΕΠΑΛΘ χρηματοδοτούνται 3 έργα μικρού προϋπολογισμού του Πανεπιστήμιου Αιγαίου, του ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε. και του Εθνικού Κέντρου Έρευνας Φυσικών Επιστημών "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ" (καινοτόμες υποδομές ιχθυοκαλλιέργειας).

4.1.1.2 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Νοτίου Αιγαίου

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Η διαβούλευση στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου ξεκίνησε με την αποστολή ερωτηματολογίου στους φορείς για να παραχθεί η βασική πληροφορία της RIS3 και στη συνέχεια ακολούθησε η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), μέσω θεματικών εργαστηρίων που διοργανώθηκαν σε διαφορετικά νησιά, ώστε να εξειδικευτούν οι δράσεις της στρατηγικής. Πίνακας Π - 2

Οι τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου αναδείχθηκαν μέσω της ΔΕΑ. Το κύριο συμπέρασμα που προέκυψε από την εναρκτήρια διαβούλευση (Θεματικό Εργαστήριο) στη Σύρο στις 10.4.2013 ήταν ότι η στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης θα πρέπει να επικεντρωθεί στους τομείς του τουρισμού και της αγροδιατροφής-υδατοκαλλιέργειας. Στο θεματικό εργαστήριο της Σύρου συμμετείχαν επιχειρήσεις, επιχειρηματικές και αγροτικές ενώσεις και άλλοι κοινωνικοί φορείς. Στα ίδια συμπεράσματα κατέληξε και η ευρύτερη διαβούλευση μέσω ερωτηματολογίου που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2013. Το Φθινόπωρο 2013, ακολούθησαν θεματικές συναντήσεις με επιχειρηματίες και φορείς για τους τομείς του τουρισμού και την αγροδιατροφή στα νησιά της Ρόδου, Κω, Σαντορίνη και Νάξου.

Από τη διαδικασία αυτή αναδείχθηκαν τέσσερις Τομείς Προτεραιότητας, οι οποίοι ουσιαστικά αντικατοπτρίζουν υφιστάμενες ή αναδυόμενες οικονομικές δραστηριότητες της Περιφέρειας που διαθέτουν την απαραίτητη κρίσιμη μάζα και ερευνητικό και τεχνολογικό δυναμικό.

Οι Τομείς αυτοί είναι ο **τουρισμός εμπειρίας**, η **αγρο-διατροφή**, η **αλιεία και οι υδατοκαλλιέργειες** και οι **ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ)**, με τις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), τις καθαρές «πράσινες τεχνολογίες» και το ανθρώπινο δυναμικό να διατρέχουν οριζόντια όλους τους υπόλοιπους τομείς.

Σε αντιστοιχία με τα παραπάνω η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της ΠΝΑ δομήθηκε σε 4 Άξονες ανάπτυξης:

- Άξονας 1: Στρατηγική ανάπτυξης της καινοτομίας στον Τουρισμό εμπειρίας

- ανάπτυξη τουρισμού εμπειρίας και διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος
- διεύρυνση αλυσίδας αξίας του τουρισμού
- προώθηση χρήσης των ΤΠΕ και καθαρών τεχνολογιών
- αναβάθμιση των καταλυμάτων σε ανώτερο επίπεδο υπηρεσιών
- ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού
- Άξονας 2: Στρατηγική ανάπτυξης της καινοτομίας στην Αγροδιατροφή
 - διαφοροποίηση του αγροτικού προϊόντος
 - διεύρυνση της τυποποίησης και αύξηση της προστιθέμενης αξίας
 - προώθηση των προϊόντων και στην ανάπτυξη των δικτύων πωλήσεων
 - ανάπτυξη συνεργατικών σχηματισμών
 - ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού
- Άξονας 3: Στρατηγική ανάπτυξης της καινοτομίας στην Αλιεία και τις Υδατοκαλλιέργειες
 - βελτίωση ιχθυογενετικού υλικού και καλλιέργεια νέων ειδών: διαφοροποίηση προϊόντων
 - εισαγωγή καινοτομιών στη διαδικασία εκτροφής
 - βελτίωση παραγωγικότητας, ποιότητας και ασφάλειας στη μεταποίηση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας
 - ανάπτυξη υποδομών εμπορίας των αλιευμάτων
 - ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού
- Άξονας 4: Στρατηγική ανάπτυξης της καινοτομίας στην Ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον - χρήση πράσινων τεχνολογιών, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας
 - ανάπτυξη σε αρμονία με το περιβάλλον
 - εξοικονόμηση ενέργειας στην αγροτική παραγωγή, τη μεταποίηση και τον τουρισμό
 - παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνονται 19 Δράσεις εννέα Επενδυτικών προτεραιοτήτων του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου ενδεικτικού π/υ €20,06 εκ. (3 από αυτές προβλέπεται στο σχέδιο Δράσης να χρηματοδοτηθούν από κοινού με το ΕΠΑνεΚ).

Έχουν ενεργοποιηθεί με προσκλήσεις της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης συνολικά 10 Δράσεις εκ των οποίων οι 6 δεν περιλαμβάνονταν στον κατάλογο των Δράσεων του Σχεδίου (αναλυτικά στοιχεία ενεργοποίησης και υλοποίησης των εν λόγω Δράσεων παρατίθεται στο Παράρτημα Πίνακας Π - 2).

Συνολικά στο ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου έχουν ενταχθεί 158 έργα έρευνας και καινοτομίας με π/υ ένταξης €23,4 εκ. (δημόσια δαπάνη), ποσό που αντιστοιχεί στο 91% του συνολικού π/υ των Δράσεων του Σχεδίου Δράσης της RIS3 με πηγή χρηματοδότησης το ΠΕΠ Ν. Αιγαίου. Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων των ενταγμένων έργων (υπογεγραμμένες συμβάσεις) ανέρχεται στα €23 εκ. περίπου ή στο 89% των πόρων του Σχεδίου. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €9,3 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 36,1% των πόρων του Σχεδίου ή το 39,7% του π/υ των ενταγμένων έργων. Παρά τον υψηλό βαθμό ενεργοποίησης και συμβασιοποίησης των ενδεικτικών πόρων του σχεδίου Δράσης χαμηλή παραμένει η απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων του ΠΕΠ που κατευθύνονται σε δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ Ν. Αιγαίου χρηματοδοτούνται:

- 3 έργα ενίσχυσης ερευνητικών δομών της Περιφέρειας, με υψηλή απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων (Επενδυτική προτεραιότητα 1α),
- 7 έργα κρατικών ενισχύσεων υποστήριξης υφιστάμενων επιχειρήσεων, που επενδύουν στην έρευνα και στην καινοτομία, που δεν διαθέτουν προς το παρόν δαπάνες (Επενδυτική προτεραιότητα 1b),

- 18 έργα ανάπτυξης ψηφιακών εφαρμογών στον τομέα του πολιτισμού για τον εμπλουτισμό του τουρισμού της εμπειρίας (Επενδυτική προτεραιότητα 2c), με χαμηλό βαθμό απορρόφησης των πόρων του σχεδίου Δράσης (32,8%) και του π/υ των εντάξεων (28,6%)
- 73 έργα ενίσχυσης ίδρυσης και λειτουργίας νέων τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (Επενδυτική προτεραιότητα 3a),
- 131 επενδυτικών σχεδίων ίδρυσης και λειτουργίας νέων τουριστικών ΜΜΕ, με σχετικά ικανοποιητική απορρόφηση (Επενδυτική προτεραιότητα 3a)
- 57 έργων των Επενδυτικών προτεραιοτήτων 8iii και 8v (χρηματοδότησης από το ΕΚΤ) ενίσχυσης υπό σύσταση πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων και αναβάθμισης προσόντων εργαζομένων και ανέργων, με συνολικά εξαιρετικά χαμηλές επιδόσεις απορρόφησης.

Συνολικά οι παρεμβάσεις ενίσχυσης της έρευνας και καινοτομίας στο Νότιο Αιγαίο δεν ακολουθούν το Σχέδιο Δράσης της περιφερειακής RIS3, ενώ χαμηλά είναι και το επίπεδο απορρόφησης των διαθέσιμων πόρων του ΠΕΠ.

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑΝΕΚ κατανέμονται πόροι ύψους €26,6 εκ. για χρηματοδότηση 19 έργων οριζόντιου χαρακτήρα είτε στοχευμένων ειδικά στην περιφέρεια (π.χ. ενίσχυση ερευνητικών έργων του Πανεπιστημίου Αιγαίου).

Επίσης μέσω του ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ χρηματοδοτούνται 3 έργα συνολικού ύψους €3,26 εκ. για την ενίσχυση υποψήφιων διδακτόρων ή μεταδιδακτόρων ερευνητών/ερευνητριών από το ΙΚΥ.

Τέλος, μέσω του ΕΠΑΛΘ χρηματοδοτείται 1 έργο μικρού προϋπολογισμού του Πανεπιστημίου Κρήτης (καινοτόμες μέθοδος ιχθυοκαλλιέργειας).

4.1.1.3 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Κρήτης

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Τα πρώτα βήματα για τον σχεδιασμό και την κατάρτιση της περιφερειακής RIS3 και του Σχεδίου Δράσης; της ξεκίνησαν το 2012 με τη συγκρότηση Ομάδας Εργασίας για το Σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Κρήτης, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι της Περιφέρειας, των Ερευνητικών – Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και των Επιχειρηματιών της Κρήτης.

Η Ομάδα Εργασίας διαμόρφωσε το 1ο Σχέδιο της RIS3 Crete και εν συνεχεία ανέλαβε πρωτοβουλίες διαβούλευσης ως ακολούθως :

- Οργάνωση 2 ημερίδων με τη συμμετοχή εμπειρογνομόνων της ΕΕ, ερευνητικών φορέων της Κρήτης, επιχειρήσεων και εκπροσώπων αρμόδιων φορέων της διοίκησης (17/10/2012 και 22/04/2013)
- Οργάνωση ειδικής συνάντησης του Περιφερειάρχη Κρήτης με τους επικεφαλής των Ερευνητικών Ιδρυμάτων και ΑΕΙ της Περιφέρειας
- Συζήτηση με το Περιφερειακό Συμβούλιο Καινοτομίας Κρήτης
- Τεχνικές συναντήσεις με μέλη των εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων στη συνέχεια των οποίων εστάλησαν γραπτές προτάσεις
- Τεχνικές συναντήσεις με εκπροσώπους των επιχειρήσεων και επιχειρηματικών δικτύων στη συνέχεια των οποίων εστάλησαν γραπτές προτάσεις
- Τεχνικές συναντήσεις με εκπροσώπους φορέων της Κρήτης (ΟΛΗ, ΟΑΚ κλπ) στη συνέχεια των οποίων εστάλησαν γραπτές προτάσεις

Το 1ο Σχέδιο της RIS3Crete συζητήθηκε με τα μέλη του Περιφερειακού Συμβουλίου και τους εκπροσώπους της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων Κρήτης, παρουσιάστηκε και συζητήθηκε στο πλαίσιο διακρατικών σεμιναρίων και με τον Επίτροπο Περιφερειακής Πολιτικής και άλλα στελέχη της ΕΕ.

Τον Σεπτέμβριο 2014 η Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης Κρήτης, ετέθη σε δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση και τελικά υιοθετήθηκε τον Απρίλιο του 2015.

Στην εγκεκριμένη RIS3Crete, αναδεικνύονται τέσσερα συμπλέγματα τομέων/κλάδων, τα οποία αποτελούν προτεραιότητες της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Κρήτη (παράλληλα προσδιορίζονται και οι αντίστοιχες Περιοχές Παρέμβασης):

- Το αγροδιατροφικό σύμπλεγμα
- Το πολιτιστικό - τουριστικό σύμπλεγμα
- Το περιβαλλοντικό σύμπλεγμα και
- Το σύμπλεγμα της γνώσης

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνονται 8 Δράσεις οκτώ Επενδυτικών προτεραιοτήτων του ΠΕΠ Κρήτης ενδεικτικού π/υ €59,06 εκ.

Για την ενεργοποίηση των παραπάνω Δράσεων έχουν εκδοθεί 11 προσκλήσεις της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (αναλυτικά στοιχεία ενεργοποίησης και υλοποίησης των εν λόγω Δράσεων παρατίθεται στο Παράρτημα Πίνακας Π - 3).

Ειδικότερα στο ΠΕΠ Κρήτης έχουν ενταχθεί 1.404 έργα έρευνας και καινοτομίας (1.140 αφορούν στη ψηφιακή αναβάθμιση των ΜΜΕ) με π/υ ένταξης €62,75 εκ. (δημόσια δαπάνη), ποσό που αντιστοιχεί στο 106% του συνολικού π/υ των Δράσεων του Σχεδίου Δράσης της RIS3 με πηγή χρηματοδότησης το ΠΕΠ Κρήτης. Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων των ενταγμένων έργων (υπογεγραμμένες συμβάσεις) ανέρχεται στα €60,75 εκ. περίπου ή στο 106% των πόρων του Σχεδίου. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €25,78 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 43,6% των πόρων του Σχεδίου ή το 41,11% του π/υ των ενταγμένων έργων. Ο βαθμός συμβασιοποίησης των ενδεικτικών πόρων του Σχεδίου Δράσης (103%) εκτιμάται ως χαμηλός, δεδομένης της βεβαιότητας ολοκλήρωσης των έργων σε χαμηλότερο ύψος από το εγκεκριμένο π/υ τους. Χαμηλή παράλληλα είναι η πρόοδος στις δαπάνες των ενταγμένων έργων γεγονός που δημιουργεί τον κίνδυνο μη αξιοποίησης κρίσιμων για το οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας της περιφέρειας πόρων.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ Κρήτης χρηματοδοτούνται:

- 18 συμπράξεις επιχειρήσεων με Οργανισμούς Έρευνας και Διάδοσης Γνώσεων, 10 έργα επίδειξης πειραματικής ανάπτυξης που προωθούν την έρευνα και καινοτομία σε τομείς της RIS3Crete και 2 έργα έρευνας και ανάπτυξης από ΜΜΕ (Επενδυτική προτεραιότητα 1a). Σχετικά υψηλός είναι ο βαθμός απορρόφησης των ενδεικτικών πόρων του Σχεδίου Δράσης (82,5%) αλλά υπολείπεται σημαντικά του π/υ των εντάξεων (49,7%),
- 1.140 έργα ψηφιακής αναβάθμισης των ΜΜΕ της περιφέρειας (Επενδυτική προτεραιότητα 2b), δεσμεύοντας πόρους ύψους €12,5 εκ., τα οποία εμφανίζουν σχετικά υψηλή απορροφητικότητα (62,1% των εντάξεων και 194% περίπου των ενδεικτικών πόρων του Σχεδίου,
- 24 έργα ανάπτυξης ψηφιακών εφαρμογών στον τομέα του τουρισμού και πολιτισμού (Επενδυτική προτεραιότητα 2c), με χαμηλό βαθμό απορρόφησης των πόρων του σχεδίου Δράσης (34,8%) και του π/υ των εντάξεων (35,6%)
- 202 έργα π/υ €31 εκ. περίπου δημόσια δαπάνη, τα οποία επίσης δεν παρουσιάζουν υψηλή απορρόφηση (Επενδυτική προτεραιότητα 3c)

- 7 έργων της Επενδυτικής Προτεραιότητας 8ν (χρηματοδότηση από το ΕΚΤ) για την κατάρτιση και πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων σε τομείς της RIS3Crete, με τον συνολικό π/υ τους να ανέρχεται σε 3,46 εκ., που παρουσιάζουν μηδενική απορρόφηση.

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑνΕΚ κατανέμονται πόροι ύψους €28,3 εκ. για χρηματοδότηση 31 έργων κυρίως ακαδημαϊκών και ερευνητικών φορέων που έχουν τις έδρες τους εκτός της περιφέρειας Κρήτης.

Επίσης μέσω του ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ χρηματοδοτούνται 100 έργα συνολικού ύψους €8,8 εκ. για την ενίσχυση κυρίως του ερευνητικού έργου των ακαδημαϊκών και ερευνητικών φορέων της περιφέρειας.

Τέλος, μέσω του ΕΠΑΛΘ χρηματοδοτούνται 10 έργα προϋπολογισμού €1,6 εκ. του Πανεπιστημίου Κρήτης (καινοτόμες δράσεις στο πεδίο της αλιείας).

4.1.1.4 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης για την εκπόνηση της περιφερειακής της στρατηγικής αξιοποίησε την Προπαρασκευαστική Δράση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο "Actual and desired state of the economic potential in regions outside the Greek capital Athens" με φορέα υλοποίησης το Κοινό Ερευνητικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (JRC/EC) στην οποία συμμετείχε ως ωφελούμενη.

Για την εκπόνηση της περιφερειακής στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης της λειτούργησαν 15 focus groups καλύπτοντας τους τομείς δραστηριοτήτων που ανήκουν στον πυρήνα εξειδίκευσης και στους αναδυόμενους κλάδους ενδιαφέροντος στην Περιφέρεια (αλυσίδες αξίας οίνου, γαλακτοκομικών προϊόντων και προϊόντων κρέατος, τουρισμός και αλυσίδα μαρμάρου).

Από την συνδυαστική αξιοποίηση της ανάλυσης του οικονομικού περιβάλλοντος της περιφέρειας της διαβούλευσης προέκυψαν οι τομείς και οι κλάδοι που εστιάζεται η Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης:

- Αγροτικός τομέας
- Μεταποίηση - Τουρισμός (Πολιτισμός)
- Περιβάλλον (αναδυόμενος τομέας)
- Ενέργεια (αναδυόμενος τομέας)
- Καινοτόμα Δομικά Υλικά (αναδυόμενος τομέας)
- Υβριδικές Τεχνολογίες,

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνονται σειρά Δράσεων ενδεικτικού π/υ €29,9 εκ. περίπου, χωρίς όμως σύνδεση με τις επενδυτικές προτεραιότητες του Κανονισμού για την πολιτική συνοχής της ΠΠ 2014-2020.

Για την ενεργοποίηση των παραπάνω Δράσεων έχουν εκδοθεί 10 προσκλήσεις της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (αναλυτικά στοιχεία ενεργοποίησης και υλοποίησης των εν λόγω Δράσεων παρατίθεται στο Παράρτημα Πίνακας Π - 4).

Συνολικά στο ΠΕΠ ΑΜΘ έχουν ενταχθεί 521 έργα έρευνας και καινοτομίας με π/υ ένταξης €89 εκ. (δημόσια δαπάνη). Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων των ενταγμένων έργων (υπογεγραμμένες συμβάσεις) ανέρχεται στα €88 εκ.. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €35,6 εκ., ήτοι το 40 % του π/υ των ενταγμένων έργων.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ μεταξύ των άλλων χρηματοδοτούνται:

- 48 έργα για την ενίσχυση επενδυτικών Σχεδίων Καινοτομίας Έρευνας και Ανάπτυξης Επιχειρήσεων σε κλάδους που συνδέονται με τους τομείς προτεραιότητας RIS3 της Περιφέρειας ΑΜΘ
- 2 έργα για τη δημιουργία Δομών Στήριξης Επιχειρηματικότητας, στον πλαίσιο των εγκεκριμένων Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης,
- 2 έργα για τη δημιουργία Θερμοκοιτίδων Νέων Επιχειρήσεων Εντάσεως Έρευνας και Τεχνολογίας NEET,
- 162 έργα ενίσχυσης για την ίδρυση επιχειρήσεων κατά προτεραιότητα σε τομείς της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης,
- 171 έργα για ενισχύσεων για την ίδρυση και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων,
- 136 έργα ενίσχυσης για τον εκσυγχρονισμό αναβάθμιση υφιστάμενων επιχειρήσεων κατά προτεραιότητα σε τομείς της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας.

Η απορρόφηση των πόρων τόσο του ενδεικτικού π/υ του Σχεδίου Δράσης όσο και του π/υ των ενταγμένων έργων παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα (27,5% και 39,8% αντίστοιχα).

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑνΕΚ κατανέμονται στην περιφέρεια πόροι ύψους €47,3εκ. για χρηματοδότηση 35 έργων ενδιαφέροντος της περιφέρειας, εκ των οποίων έργα ΔΔ ύψους €18,5 εκ. είχαν ως Δικαιούχο το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης (τα υπόλοιπα αφορούσαν έργα οριζόντιου χαρακτήρα).

Μέσω ΕΠΑΝΑΔ κατανέμονται πόροι €6 εκ., 40 έργων του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και 3 έργων του ΙΚΥ (ενίσχυση μεταδιδασκτόρων/ ερευνητών).για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.

Τέλος μέσω του Ταμείου Αλιείας χρηματοδοτήθηκαν 3 έργα συνολικού π/υ ΔΔ 767.142 €.

4.1.1.5 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Κεντρικής Μακεδονίας

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας για την εκπόνηση της περιφερειακής της στρατηγικής συγκρότησε με απόφαση του Περιφερειάρχη Κεντρικής Μακεδονίας τον Απρίλιο του 2013 δίκτυο εμπειρογνομώνων και έξι (6) θεματικές ομάδες, με στόχο την υποστήριξη της διαδικασίας διαμόρφωσης της στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Σε συνέχεια των εργασιών των θεματικών ομάδων και με τη συνδρομή εξωτερικής εμπειρογνομοσύνης παρήχθησαν τα βασικά κείμενα βάσης, ακολούθησε ανοικτή διαβούλευση σε τρεις κύκλους που ολοκληρώθηκε τον Ιούνιο του 2014.

Από την συνδυαστική αξιοποίηση της ανάλυσης του οικονομικού περιβάλλοντος της περιφέρειας και της διαβούλευσης προέκυψαν οι Τομείς Πρωταθλητές που εστιάζεται η Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης:

- Ο Αγροδιατροφικός Τομέας,
- Ο Τομέας των Δομικών Υλικών,
- Ο Τομέας της Κλωστοϋφαντουργίας και Ένδυσης, και
- Ο Τομέας του Τουρισμού

καθώς και οι Τομείς Οριζόντιας Υποστήριξης:

- Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών,
- Τεχνολογίες Ενέργειας, γ-

- Τεχνολογίες Περιβάλλοντος, και
- Τεχνολογίες Μεταφορών και Εφοδιαστικής Αλυσίδας).

Συνολικά η συνδρομή των φορέων ήταν καθοριστική τόσο στην αποτύπωση και επικύρωση των αλυσίδων αξίας στους τομείς πρωταθλητές της ΠΚΜ όσο και για τον προσδιορισμό των τμημάτων των αλυσίδων αυτών που παρουσιάζουν ιδιαίτερες ευκαιρίες εκσυγχρονισμού με χρήση καινοτομίας και μπορούν να προσδώσουν αξία στο σύνολο της αλυσίδας.

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνονται σειρά Δράσεις ενδεικτικού π/υ €82,59 εκ. περίπου, χωρίς όμως σύνδεση με τις επενδυτικές προτεραιότητες του Κανονισμού για την πολιτική συνοχής της ΠΠ 2014-2020.

Για την ενεργοποίηση των παραπάνω Δράσεων έχουν εκδοθεί 13 προσκλήσεις της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης της Περιφέρειας (αναλυτικά στοιχεία ενεργοποίησης και υλοποίησης των εν λόγω Δράσεων παρατίθεται στο Παράρτημα Πίνακας Π - 5).

Συνολικά στο ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας έχουν ενταχθεί 1904 έργα έρευνας και καινοτομίας με π/υ ένταξης €189 εκ. (δημόσια δαπάνη). Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων των ενταγμένων έργων (υπογεγραμμένες συμβάσεις) ανέρχεται στα €148 εκ.. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €70 εκ., το 37 % του π/υ των ενταγμένων έργων.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ χρηματοδοτούνται

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ μεταξύ των άλλων χρηματοδοτούνται:

- 19 έργα που αφορούν ενίσχυση δημόσιων υποδομών έρευνας και καινοτομίας,
- 1 έργο που αφορά στο μηχανισμό υποστήριξης του οικοσυστήματος της καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια,
- 36 έργα που αφορούν κουπόνια καινοτομίας για τις ΜΜΕ της περιφέρειας,
- 156 έργα που αφορούν σε επενδυτικά σχέδια καινοτομίας,
- 434 έργα για κουπόνια τεχνολογίας για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις της Περιφέρειας,
- 321 έργα ενίσχυσης της ίδρυσης και λειτουργίας νέων τουριστικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων,
- 120 έργα για τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων πολύ μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και παροχής υπηρεσιών,
- 5 έργα που αφορούν σε δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών, για την προώθηση της καινοτομίας στην τοπική επιχειρηματικότητα,
- 326 έργα που αφορούν στην ίδρυση και στον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων πολύ μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μεταποίησης και τουρισμού,
- 1 έργο που αφορά στην συμβουλευτική και στην κατάρτιση ανέργων σε παραγωγικούς τομείς της RIS3 της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας,
- 483 έργα που αφορούν στην ενίσχυση ανέργων για αυτοαπασχόληση και ίδρυση νέων επιχειρήσεων, που θα δραστηριοποιηθούν στους τομείς προτεραιότητας της RIS3 στην Περιφέρεια,
- 1 έργο που αφορά στην ανάπτυξη δεξιοτήτων καινοτομίας εργαζομένων σε επιχειρήσεις, και
- 1 έργο που αφορά στην ενίσχυση και πιστοποίηση επαγγελματικών γνώσεων δεξιοτήτων εργαζομένων σε πολύ μικρές επιχειρήσεις σε δυναμικούς ή υπό αναδιάρθρωση κλάδους της περιφερειακής οικονομίας.

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑνΕΚ κατανέμονται πόροι ύψους €36 εκ. για χρηματοδότηση 28 έργων οριζόντιου χαρακτήρα είτε στοχευμένων ειδικά στην περιφέρεια.

Μέσω ΕΠΑΝΑΔ κατανέμονται πόροι €23 εκ., για 198 έργα ανάπτυξης δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας. Από αυτά τα 190 αφορούσαν σε έργα ενίσχυσης τους ακαδημαϊκού και ερευνητικού έργου των ανώτατων ιδρυμάτων της περιφέρειας π/υ €10,95 εκ.. Παράλληλα 4 έργα αφορούσαν στην ενίσχυση μεταδιδασκτόρων/ ερευνητών της περιφέρειας με Δικαιούχο το ΙΚΥ και 4 έργα με Δικαιούχο το ΕΚΕΤΑ.

Από το Ταμείο Αλιείας χρηματοδοτήθηκαν στην περιφέρεια 9 έργα συνολικού π/υ ΔΔ €1,6 εκ..

4.1.1.6 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Δυτικής Μακεδονίας

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Για την εκπόνηση της περιφερειακής στρατηγικής αξιοποιήθηκαν οι Θεματικές Ομάδες Σχεδιασμού που συγκροτήθηκαν για την επεξεργασία των θέσεων της περιφέρειας για το σχεδιασμό του ΠΕΠ 2014-2020, πραγματοποιήθηκαν τεχνικές συσκέψεις και διοργανώθηκαν επιτόπιες συσκέψεις με παραγωγικούς φορείς, επιμελητήρια και επιχειρήσεις και διακινήθηκε ενημερωτικό έντυπο για συμπλήρωση προτάσεων και ιδεών.

Η επιλογή τομέων προτεραιότητας για τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης της Δυτικής Μακεδονίας βασίστηκε, σύμφωνα με στοιχεία από έρευνα πεδίου, στους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας που κυριαρχούν στην Περιφέρεια.

Στις τρεις προτεραιότητες που είχαν υιοθετηθεί αρχικά (αγρο-διατροφή, γούνα-δέρμα και περιβάλλον-ενέργεια) προστέθηκε στη συνέχεια ο τουρισμός. Η διαδικασία επιλογής των προτεραιοτήτων βασίστηκε στη συναίνεση των συμμετεχόντων στις διαδικασίες διαβούλευσης και υποστηρίχθηκε στη συνέχεια με ανάλυση των κοινωνικο-οικονομικών δεδομένων. Η συσχέτιση μεταξύ των τομέων προτεραιότητας και του προφίλ της περιφέρειας συνολικά ήταν εύστοχη.

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνεται κατάλογος 34 δράσεων ενδεικτικού π/υ €155,9 εκ. περίπου, ενώ για την ενεργοποίηση του Σχεδίου Δράσης έχουν εκδοθεί 16 προσκλήσεις της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (αναλυτικά στοιχεία ενεργοποίησης και υλοποίησης των εν λόγω Δράσεων παρατίθεται στο Παράρτημα Πίνακας Π - 6).

Ειδικότερα στο ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας έχουν ενταχθεί 217 έργα έρευνας και καινοτομίας με π/υ ένταξης €30,04 εκ. (δημόσια δαπάνη). Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων των ενταγμένων έργων (υπογεγραμμένες συμβάσεις) ανέρχεται στα €25,7 εκ.. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €8,6 εκ., το 28,6% του π/υ των ενταγμένων έργων.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ χρηματοδοτούνται:

- 1 έργο που αφορά σε δράσεις αναβάθμισης των υφιστάμενων και δημιουργίας νέων ερευνητικών υποδομών, και 9 έργα που αφορούν σε δράσεις δημιουργίας νέων ερευνητικών υποδομών,
- 2 έργα που αφορούν σε δράσεις αναβάθμισης των υφιστάμενων και δημιουργίας νέων ερευνητικών υποδομών και ειδικά μελέτες ωρίμανσης έργων για τις ερευνητικές υποδομές
- 18 έργα που αφορούν σε δράσεις συνεργασιών και δικτύωσης μεταξύ ερευνητικών φορέων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων σε τομείς προτεραιότητας του σχεδίου στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας,
- 7 έργα που αφορούν στην ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών μικρομεσαίων Επιχειρήσεων,

- 1 έργο που αφορά στην δημιουργία δομών στήριξης ανταγωνιστικότητας καινοτομίας και εξωστρέφειας επιχειρήσεων,
- 5 έργα που αφορούν στην ενίσχυση επιχειρήσεων για την εφαρμογή καινοτομιών ή και αποτελεσμάτων έρευνας και τεχνολογίας (Ίδρυση και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μεταποίησης και τουρισμού)
- 87 που αφορούν στην ενίσχυση επιχειρήσεων για την εφαρμογή καινοτομιών ή/και αποτελεσμάτων έρευνας και τεχνολογίας (Επιχειρηματική Ευκαιρία),
- 76 έργα που αφορούν στην ενίσχυση υφιστάμενων, νέων και υπό σύσταση πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μεταποίησης, των κατασκευών, του εμπορίου και επιλεγμένων υπηρεσιών (εξωστρεφής επιχειρηματικότητα),
- 4 έργα που αφορούν σε δράσεις ενθάρρυνσης της επιχειρηματικότητας και της αυτό-απασχόλησης με έμφαση στους τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας, συμβουλευτική, κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στους τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας
- 6 έργα που αφορούν στη συμβουλευτική κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στους τομείς προτεραιότητας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.

Τόσο ο βαθμός ενεργοποίησης των ενδεικτικών πόρων (που ήταν εξαιρετικά υψηλού ύψους), όσο και η απορροφητικότητα των πόρων βρίσκονται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα (27,5% του π/υ των ενταγμένων έργων) με πιθανή την απώλεια σημαντικών πόρων για το περιφερειακό οικοσύστημα καινοτομίας.

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑΝΕΚ κατανέμονται πόροι ύψους € 11εκ. για χρηματοδότηση 6 έργων εκ των οποίων το ένα είχε ως δικαιούχο το Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας).

Μέσω του ΕΠΑΝΑΔ κατανέμονται στην Περιφέρεια πόροι ύψους €2 εκ., 13 έργων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας και του ΙΚΥ (ενίσχυση μεταδιδακτόρων/ ερευνητών).

Από το Ταμείο Αλιείας χρηματοδοτήθηκε 1 έργο συνολικού π/υ ΔΔ 9,722 €.

4.1.1.7 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Ηπείρου

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Η Περιφέρεια Ηπείρου σε συνέχεια της υιοθέτησης της περιφερειακής στρατηγικής προχώρησε στη διαδικασία αναθεώρησης του Σχεδίου Δράσης RIS3 της Ηπείρου το 2016 μέσα από μια εκτεταμένη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης για την ανάδειξη καινοτόμων έργων στους τομείς εξειδίκευσης της Ηπείρου.

Ειδικότερα η Περιφέρεια Ηπείρου οργάνωσε σε γρήγορο χρονικό διάστημα τόσο τη Γραμματεία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης και Επενδύσεων, όσο και τη διοργάνωση των πρώτων διαβουλεύσεων για την υποστήριξή της.

Ενεργό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία ανέλαβε το Περιφερειακό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) Περιφέρειας Ηπείρου που προχώρησε στη συγκρότηση Ομάδων Εργασίας στους τέσσερις τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής.

Με την υποστήριξη της Γραμματείας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης και υπό την αιγίδα και τον συντονισμό της Περιφέρειας Ηπείρου εντός του 2015 πραγματοποιήθηκε σειρά συναντήσεων τόσο σε επίπεδο ΠΣΕΚ, όσο και στα πλαίσια των Ομάδων Εργασίας στα Θεματικά Πεδία : Αγροδιατροφής, ΤΠΕ & Νεανικής Επιχειρηματικότητας, Βιομηχανία της Εμπειρίας & Υγείας.

Το αναθεωρημένο Σχέδιο Δράσης εξειδίκευσε τις παρεμβάσεις που δομήθηκαν στις τέσσερις θεματικές προτεραιότητες της περιφερειακής RIS3:

- Αγροδιατροφή (Πρωτογενής τομέας – Μεταποίηση – Γαστρονομία)
- Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός & Δημιουργική Βιομηχανία
- Ακαδημαϊκά Ιδρύματα, ΤΠΕ και νεανική επιχειρηματικότητα
- Υγεία και Ευεξία

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνονται 10 Δράσεις εννέα Επενδυτικών προτεραιοτήτων με πρόβλεψη χρηματοδότησης από το ΠΕΠ Ηπείρου ενδεικτικού π/υ €53,5 εκ. περίπου.

Για την ενεργοποίηση των παραπάνω Δράσεων έχουν εκδοθεί 14 προσκλήσεις της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (αναλυτικά στοιχεία ενεργοποίησης και υλοποίησης των εν λόγω Δράσεων παρατίθεται στο Παράρτημα Πίνακας Π - 7).

Ειδικότερα στο ΠΕΠ Ηπείρου έχουν ενταχθεί 1.106 έργα έρευνας και καινοτομίας (674 αφορούν σε δράσεις e-business και 261 προγράμματα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων υψηλών προσόντων) με π/υ ένταξης €49,7 εκ. (δημόσια δαπάνη), ποσό που αντιστοιχεί στο 105,9% του συνολικού π/υ των Δράσεων του Σχεδίου Δράσης της RIS3 με πηγή χρηματοδότησης το ΠΕΠ Ηπείρου. Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων των ενταγμένων έργων (υπογεγραμμένες συμβάσεις) ανέρχεται στα €49,2 εκ. περίπου ή στο 104,8% των πόρων του Σχεδίου. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €29,66 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 63,2% των πόρων του Σχεδίου ή το 59,6% του π/υ των ενταγμένων έργων. Ο βαθμός συμβασιοποίησης των ενδεικτικών πόρων του Σχεδίου Δράσης εκτιμάται ως οριακά επαρκής, ενώ χαμηλή είναι η πρόοδος στις δαπάνες των ενταγμένων έργων γεγονός που δημιουργεί τον κίνδυνο μη αξιοποίησης κρίσιμων για το οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας της περιφέρειας πόρων.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ Ηπείρου χρηματοδοτούνται:

- 45 συμπράξεις επιχειρήσεων με ακαδημαϊκά και ερευνητικά κέντρα στους τομείς αγροδιατροφής, δημιουργικής βιομηχανίας, ΤΠΕ, υγείας και βιοτεχνολογίας (Επενδυτική προτεραιότητα 1b), με την απορρόφηση να παραμένει σε χαμηλά σχετικά επίπεδα (55% του π/υ των ενταγμένων έργων),
- 674 έργα ψηφιακής αναβάθμισης επιχειρήσεων (Επενδυτική προτεραιότητα 2b) που έχουν ήδη απορροφήσει το σύνολο σχεδόν του διαθέσιμου π/υ τους,
- 79 επενδυτικά σχέδια ΜΜΕ (Επενδυτική προτεραιότητα 3a), που παρουσιάζουν όμως χαμηλή απορροφητικότητα των πόρων τους (μόλις 33% του εγκεκριμένων πόρων),
- 44 έργα ενίσχυσης ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού και εξοικονόμησης ενέργειας (Επενδυτική προτεραιότητα 3c), που παρουσιάζουν ικανοποιητική απορροφητικότητα (μόλις 69% του εγκεκριμένων πόρων),
- 261 έργα ενίσχυσης επιχειρήσεων των τομέων αιχμής της Περιφέρειας Ηπείρου για την απασχόληση ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα, που έχουν ήδη απορροφήσει το σύνολο σχεδόν του διαθέσιμου π/υ τους (98%)

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑνΕΚ κατανέμονται πόροι ύψους €43,6 εκ. για χρηματοδότηση 31 ερευνητικών έργων ενδιαφέροντος της περιφέρειας, εκ των οποίων δέκα (10) π/υ €21,06 εκ. έχουν ως Δικαιούχο το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Επίσης μέσω του ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ χρηματοδοτούνται 54 έργα συνολικού ύψους €5,3 εκ., εκ των οποίων 4 έργα π/υ €2,4 εκ αφορούν στην ενίσχυση διδακτόρων/ ερευνητών του ΙΚΥ και τα υπόλοιπα το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Τέλος, μέσω του ΕΠΑΛΘ χρηματοδοτούνται 5 έργα (2 του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, 2 του ΕΛ.ΚΕ.ΘΕ. και 1 του ΕΛ.Γ.Ο.) προϋπολογισμού €0,8 εκ. του Πανεπιστημίου Κρήτης (καινοτόμες δράσεις και ερευνητικά έργα στο πεδίο της αλιείας).

4.1.1.8 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Θεσσαλίας

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Η εξειδίκευση του Σχεδίου Δράσης της Στρατηγικής Καινοτομίας Έξυπνης Εξειδίκευσης της Θεσσαλίας διαδικασία βασίστηκε στην μεθοδολογία που ανέπτυξε το Ινστιτούτο Μελλοντικών Τεχνολογικών Μελετών (Institute for Prospective Technological Studies) του Κοινού Ερευνητικού Κέντρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Commission Joint Research Centre) στο πλαίσιο προπαρασκευαστικής δράσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς υποστήριξη της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης¹ και υλοποιήθηκε, μετά από ορισμένες κρίσιμες βελτιώσεις που βασίστηκαν στην εμπειρία εφαρμογής της στην ΑΜ-Θ, με τη συνεργασία στελεχών της Περιφέρειας Θεσσαλίας, της ΕΥΔ ΕΠ Θεσσαλίας, των μελών των Θεματικών Ομάδων Εργασίας και του εξωτερικού συμβούλου.

Η διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης καθ' εαυτή εκτελέστηκε με την ενεργοποίηση δύο παράλληλων και ισοδύναμων καναλιών συλλογής ιδεών:

- το ψηφιακό, που στηρίχθηκε σε χρήση δομημένου ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου, και
- το φυσικό, που στηρίχθηκε στην καταγραφή ιδεών από τους παριστάμενους σε τέσσερις πολυθεματικές ημερίδες επιχειρηματικής ανακάλυψης την περίοδο Νοεμβρίου – Δεκεμβρίου 2015.

Από την συνδυαστική αξιοποίηση της ανάλυσης του οικονομικού περιβάλλοντος της περιφέρειας, των ερευνών πεδίου και της διαβούλευσης προέκυψαν οι τομείς και οι κλάδοι που εστιάζεται η Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας:

- Αγροδιατροφικό Σύμπλεγμα,
- Κλάδος Μετάλλου & Δομικών Υλικών,
- Περιβάλλον,
- Ενέργεια,
- Δημιουργικός Τουρισμός, και
- Προηγμένες Υπηρεσίες Υγείας & Αποκατάσταση

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνονται τέσσερις ομάδες δράσεων τριών (3) Επενδυτικών προτεραιοτήτων με πρόβλεψη χρηματοδότησης από το ΠΕΠ Θεσσαλίας ενδεικτικού π/υ €67,2 εκ. περίπου.

Για την ενεργοποίηση των παραπάνω Δράσεων έχουν εκδοθεί 4 προσκλήσεις της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (αναλυτικά στοιχεία ενεργοποίησης και υλοποίησης των εν λόγω Δράσεων παρατίθεται στο Παράρτημα Πίνακας Π - 8).

Ειδικότερα στο ΠΕΠ Θεσσαλίας έχουν ενταχθεί 714 έργα με π/υ ένταξης €98,3 εκ. (δημόσια δαπάνη), ποσό που αντιστοιχεί στο 146,3% του συνολικού π/υ των Δράσεων του Σχεδίου Δράσης της RIS3 με πηγή χρηματοδότησης το ΠΕΠ Θεσσαλίας. Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων των ενταγμένων έργων (υπογεγραμμένες συμβάσεις) ανέρχεται στα €95,4 εκ. περίπου ή στο 142% των πόρων του Σχεδίου. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €32,1 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 47,8% των πόρων του Σχεδίου ή το 32,7% του π/υ των ενταγμένων έργων. Παρά τον υψηλό βαθμό εντάξεων σε

σχέση τους ενδεικτικούς πόρους του Σχεδίου Δράσης σε χαμηλά επίπεδα παραμένει η απορρόφηση των ενδεικτικών πόρων του Σχεδίου γεγονός που δημιουργεί τον κίνδυνο μη αξιοποίησης κρίσιμων για το οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας της περιφέρειας πόρων.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ Θεσσαλίας χρηματοδοτούνται:

- 21 έργα αναβάθμισης συμπλήρωσης και επέκτασης των δημόσιων υποδομών έρευνας και καινοτομίας για την εξυπηρέτηση τομέων στρατηγικού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας,
- 110 έργα ενίσχυσης για την Ίδρυση και Λειτουργία Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων,
- 210 έργα ενίσχυσης υφιστάμενων ΜΜΕ επιχειρήσεων για την βελτίωση της παραγωγικής τους δραστηριότητας ή και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών, και
- 373 έργα ενίσχυσης νέων/ νεοσύστατων και υπό σύσταση επιχειρήσεων για την αξιοποίηση πατεντών ή και καινοτομιών, καθώς και υποστηρικτικών υπηρεσιών για την βελτίωση της παραγωγικής τους δραστηριότητας ή και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών.

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑνΕΚ κατανέμονται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας πόροι ύψους €21,5εκ. για χρηματοδότηση 11 έργων οριζόντιου χαρακτήρα είτε στοχευμένων ειδικά στην περιφέρεια

Μέσω ΕΠΑΝΑΔ κατανέμονται πόροι 8,2εκ.€, για 62 έργα (4 έργα του ΙΚΥ για την ενίσχυση διδασκόντων/ ερευνητών, 1 έργο του ΕΚΕΤΑ και 57 έργα ενίσχυσης του ακαδημαϊκού και ερευνητικού έργου του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας).

Τέλος από το Ταμείο Αλιείας χρηματοδοτούνται 11 έργα συνολικού π/υ ΔΔ 1,7εκ €..

4.1.1.9 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Ιονίων Νήσων

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Η διαδικασία διαμόρφωσης της στρατηγικής ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2012 με τη συνδρομή εμπειρογνομόνων της DG REGIO, οι οποίοι κατέθεσαν το Δεκέμβριο του 2012 μία έκθεση που σκιαγραφεί τις βασικές κατευθύνσεις της στρατηγικής. Τα συμπεράσματα της έκθεσης αποτέλεσαν θέμα μιας πιο διευρυμένης συνάντησης σε δικτύου για την στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης της περιφέρειας.

Το δίκτυο σχεδίασε και εκτέλεσε τον πρώτο κύκλο διαβούλευσης με άτυπες συναντήσεις στις τέσσερις περιφερειακές ενότητες για να βολιδοσκοπήσει τις προθέσεις των συμμετεχόντων να συνεισφέρουν στη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης και να επικυρώσει τις αρχικές προτάσεις της. Στη συνέχεια στο πλαίσιο του δεύτερου κύκλου πραγματοποιήθηκαν 15 συναντήσεις με συμμετοχή περίπου 460 εκπροσώπων, ενώ κατά την τρίτη περίοδο σχεδιασμού της στρατηγικής τα δεδομένα από τις συναντήσεις και τα εργαστήρια συγκεντρώθηκαν/ επεξεργάστηκαν από το δίκτυο και παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο των δράσεων διαβούλευσης. Το τελικό κείμενο παρουσιάστηκε και συζητήθηκε στο περιφερειακό συμβούλιο και έλαβε την τελική έγκριση τον Απρίλιο του 2015.

Οι τομείς προτεραιότητας που επελέγησαν από την παραπάνω διαδικασία είναι οι ακόλουθοι:

- αγροδιατροφή και γαστρονομία,
- θαλάσσια οικονομία η οποία με τη σειρά της περιλαμβάνει την αλιεία/ υδατοκαλλιέργεια και τον θαλάσσιο τουρισμό,
- βιομηχανία της εμπειρίας (θεματικός τουρισμός και πολιτιστική & δημιουργική βιομηχανία)
- υγεία και πιο συγκεκριμένα οι υπηρεσίες υγείας μέσω της βιοϊατρικής ως αναδυόμενος τομέας

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνεται εκτεταμένος κατάλογος 45 δράσεων 16 επενδυτικών προτεραιοτήτων, περιλαμβανομένων και εκείνων των Θεματικών Στόχων 5, 6 και 7 της πολιτικής συνοχής της ΠΠ 2014-2020, με πρόβλεψη χρηματοδότησης από το ΠΕΠ Ιονίων Νήσων ενδεικτικού π/υ €72,1 εκ. περίπου.

Για την ενεργοποίηση των παρεμβάσεων της στρατηγικής εκδόθηκαν 7 προσκλήσεις της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (αναλυτικά στοιχεία ενεργοποίησης και υλοποίησης των εν λόγω Δράσεων παρατίθεται στο Παράρτημα Πίνακας Π - 9).

Ειδικότερα στο ΠΕΠ Ιονίων Νήσων έχουν ενταχθεί 437 έργα με π/υ ένταξης €74,4 εκ. (δημόσια δαπάνη), ποσό που αντιστοιχεί στο 103% του συνολικού π/υ των Δράσεων του Σχεδίου Δράσης της RIS3 με πηγή χρηματοδότησης το ΠΕΠ Θεσσαλίας. Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων των ενταγμένων έργων (υπογεγραμμένες συμβάσεις) ανέρχεται στα €70,63 εκ. περίπου ή στο 97,9% των πόρων του Σχεδίου. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €25,3 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 35,1% των πόρων του Σχεδίου ή το 34% του π/υ των ενταγμένων έργων. Παρά τον σχετικά υψηλό βαθμό εντάξεων σε σχέση με τους ενδεικτικούς πόρους του Σχεδίου Δράσης σε χαμηλά επίπεδα παραμένει η απορρόφηση των ενδεικτικών πόρων του Σχεδίου γεγονός που δημιουργεί τον κίνδυνο μη αξιοποίησης κρίσιμων για το οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας της περιφέρειας πόρων.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων χρηματοδοτούνται:

- 11 έργα ερευνητικών δραστηριοτήτων στον τομέα της αγροδιατροφής,
- 5 έργα ερευνητικής δραστηριότητας στον τομέα της βιοιατρικής βιοπληροφορικής,
- 2 έργα Συμπράξεων Επιχειρήσεων με Οργανισμούς Έρευνας και Διάδοσης Γνώσεων στους τομείς εξειδίκευσης της RIS3 της Περιφέρειας,
- 13 έργα Ανάπτυξης ψηφιακών εφαρμογών ανάδειξης του συγκριτικού πλεονεκτήματος της ΠΙΝ στους τομείς Τουρισμός Πολιτισμός Περιβάλλον, ενώ
- στο πλαίσιο της Δράσης για την Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, ενισχύονται 400 επιχειρήσεις.
- 6 έργα υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο ενεργειών / δράσεων για την ενίσχυση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας.

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑΝΕΚ, στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων κατανέμονται πόροι ύψους €9εκ. για χρηματοδότηση 11 έργων οριζόντιου χαρακτήρα είτε στοχευμένων ειδικά στην περιφέρεια Ιονίων.

Μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού & Διά Βίου Μάθηση (ΕΠΑΝΑΔ), κατανέμονται πόροι €1.9 εκ., για 16 έργα, εθνικής κλίμακας για την ενίσχυση του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού μέσω της υλοποίησης διδακτορικής έρευνας, ενίσχυσης μεταδιδακτόρων ερευνητών / ερευνητριών, καθώς και έργα για νέους ερευνητές με δικαιούχο το Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

Από το Ταμείο Αλιείας χρηματοδοτούνται 3 έργα μικρού συνολικού π/υ (ΔΔ €110,6 χιλ.).

4.1.1.10 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Δυτικής Ελλάδας

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Για την εκπόνηση της περιφερειακής στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης της περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας πραγματοποιήθηκε συνάντηση εργασίας με τη συμμετοχή εμπειρογνομώνων της Ε.Ε., εκπροσώπων του Πανεπιστημίου Πατρών, του Παν. Δυτικής Ελλάδας, του ΑΤΕΙ, των Ερευνητικών Ινστιτούτων, του Επιστημονικού Πάρκου Πατρών και των Επιμελητηρίων της Περιφέρειας (Αύγουστος

2012), ενώ τον Οκτώβριο του ίδιου έτους συγκροτήθηκε σχετική Ομάδα Εργασίας και έγινε εγγραφή της περιφέρειας στην πλατφόρμα Seville.

Ακολούθησε αποστολή ερωτηματολογίων (Νοέμβριος 2012) και ημερίδα εργασίας στην Πάτρα, με τη συμμετοχή περισσότερων από 90 εκπροσώπων φορέων (Δεκέμβριος 2012). Μέχρι και τον Νοέμβριο του 2013 πραγματοποιήθηκαν 2 θεματικές συναντήσεις εργασίας, οργανώθηκε το αναπτυξιακό συνέδριο της περιφέρειας (Απρίλιος 2013), εκπονήθηκε το πρώτο παραδοτέο κειμένου της RIS3 και πραγματοποιήθηκαν διαβουλεύσεις με παραγωγικούς φορείς.

Οι θεματικοί τομείς προτεραιότητας που επελέγησαν από την παραπάνω διαδικασία είναι οι ακόλουθοι:

- Αγροτική Παραγωγή - Ιχθυοκαλλιέργειες και τρόφιμα,
- Τουρισμός - Πολιτισμός,
- Υλικά – Μικροηλεκτρονική

ενώ ως οριζόντιοι επελέγησαν οι κάτωθι:

- Οριζόντιες - Υποστηρικτικές Προτεραιότητες,
- Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), και
- Ενεργειακές Εφαρμογές

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνεται εκτεταμένος κατάλογος 19 δράσεων, με πρόβλεψη χρηματοδότησης από το ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας ενδεικτικού π/υ €111,4 εκ. περίπου.

Για την ενεργοποίηση των παρεμβάσεων της στρατηγικής εκδόθηκαν 42 προσκλήσεις της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (αναλυτικά στοιχεία ενεργοποίησης και υλοποίησης των εν λόγω Δράσεων παρατίθεται στο Παράρτημα Πίνακας Π - 10).

Ειδικότερα στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας έχουν ενταχθεί 851 έργα με π/υ ένταξης €136,04 εκ. (δημόσια δαπάνη), ποσό που αντιστοιχεί στο 122,2% του συνολικού π/υ των Δράσεων του Σχεδίου Δράσης της RIS3 με πηγή χρηματοδότησης το ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας. Το σύνολο των ενταγμένων έργων καλύπτεται με νομικές δεσμεύσεις. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €47,7 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 42,8% των πόρων του Σχεδίου ή το 35% του π/υ των ενταγμένων έργων. Παρά τον σχετικά υψηλό βαθμό εντάξεων και νομικών δεσμεύσεων χαμηλά παραμένει η απορρόφηση των ενδεικτικών πόρων του Σχεδίου και του διαθέσιμου π/υ των εντάξεων.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας χρηματοδοτούνται:

- 11 έργα που αφορούν στην ενίσχυση επιχειρήσεων για ερευνητικά έργα στους τομείς της μικροηλεκτρονική και των προηγμένων υλικών,
- 9 έργα που αφορούν στην προώθηση διεθνικών ερευνητικών έργων για μικρομεσαίες επιχειρήσεις,
- 44 έργα που αφορούν στην ενίσχυση σχεδίων έρευνας ανάπτυξης καινοτομίας στους τομείς προτεραιότητας της RIS της Περιφέρειας,
- 2 έργα που αφορούν στην προώθηση διεθνικών ερευνητικών έργων για μικρομεσαίες επιχειρήσεις,
- 325 έργα που αφορούν στην σύγχρονη μεταποίηση στη Δυτική Ελλάδα, την ενίσχυση του μεγέθους και της ανταγωνιστικότητας μεταποιητικών και λοιπών επιχειρήσεων της Περιφέρειας,
- 215 έργα που αφορούν στην ενίσχυση επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας στους τομείς του τουρισμού και της πράσινης ενέργειας,
- 27 έργα που αφορούν στην εξωστρέφεια και στη διεθνοποίηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας,

- 218 έργα που αφορούν στην επιχειρηματική εκκίνηση ή ενίσχυση νέων και υπό σύσταση πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας.

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑνΕΚ κατανέμονται στην περιφέρεια πόροι ύψους € 26,8εκ. για χρηματοδότηση 25 έργων οριζόντιου χαρακτήρα είτε στοχευμένων ειδικά στην περιφέρεια με Δικαιούχους ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα της χώρας, περιλαμβανομένου του Πανεπιστημίου Πατρών και του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

Μέσω ΕΠΑΝΑΔ κατανέμονται πόροι €9,6 εκ., 86 έργων με Δικαιούχους το Πανεπιστήμιο Πατρών, το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και το ΙΚΥ..

Από το Ταμείο Αλιείας χρηματοδοτούνται 12 έργα συνολικού π/υ ΔΔ €1,9 εκ.

4.1.1.11 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Στερεάς Ελλάδας

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Το κείμενο της στρατηγικής στηρίχτηκε στις σημαντικές επεξεργασίες της Περιφέρειας για τον τουρισμό και τον πρωτογενή τομέα, στην εθνική και διεθνή σχετική βιβλιογραφία και εμπειρία και σε σειρά διαβουλεύσεων με τους κύριους πρωταγωνιστές της οικονομίας της Περιφέρειας.

Οι θεματικοί τομείς προτεραιότητας που επελέγησαν από την παραπάνω διαδικασία είναι οι ακόλουθοι:

- Αγροδιατροφή,
- Βιομηχανία της εμπειρίας,
- Αλυσίδα αξίας του μετάλλου,
- Πράσινη καινοτομία, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας έχουν ενταχθεί 324 έργα έρευνας και καινοτομίας με π/υ ένταξης €25 εκ. (δημόσια δαπάνη). Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων των ενταγμένων έργων (υπογεγραμμένες συμβάσεις) ανέρχεται στα €24 εκ.. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €5 εκ., το 20 % του π/υ των ενταγμένων έργων, όπως αποτυπώνεται στο Παράρτημα Πίνακας Π - 11.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ χρηματοδοτούνται:

- 15 έργα για την Ενίσχυση Σχεδίων Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας σε επιλεγμένους τομείς RIS3 της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας,
- 1 έργο που αφορά στην ίδρυση και λειτουργία του Κέντρου Υποστήριξης των Επιχειρήσεων (ΚΥΕ) της Περιφέρειας,
- 13 έργα Ενίσχυσης της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων
- 12 έργα Ενίσχυσης Μεσαίων Επιχειρήσεων της Περιφέρειας για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό
- 1 έργο που αφορά σε Δράσεις Κινητοποίησης των Παραγωγικών Δυνάμεων της Πολιτιστικής Περιβαλλοντικής Τουριστικής Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, (χωρίς ενεργοποίηση), και τέλος
- 282 έργα ενισχύσεων πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων για την αναβάθμισή τους μέσω της χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας ΤΠΕ, καθώς και συστημάτων αυτοματισμού.

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑνΕΚ κατανέμονται πόροι ύψους € 12εκ. για χρηματοδότηση 8 έργων οριζόντιου χαρακτήρα είτε στοχευμένων ειδικά στην περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.

Μέσω του ΕΠΑΝΑΔ κατανέμονται πόροι €3,1εκ., για 4 έργα ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας.

Από το Ταμείο Αλιείας χρηματοδοτήθηκαν 4 έργα συνολικού π/υ ΔΔ €189 εκ..

4.1.1.12 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Πελοποννήσου

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Για την εκπόνηση της περιφερειακής στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης της διοργανώθηκαν τρεις (3) ανοικτές Θεματικές Ημερίδες Επιχειρηματικής Ανακάλυψης, έξη (6) εργαστήρια με εκπροσώπους επιχειρήσεων και ακαδημαϊκών φορέων (υποκλάδοι οίνου, εσπεριδοειδών, ελαιολάδου, τουρισμού, θερμοκηπιακών καλλιεργειών και κτηνοτροφίας), διακινήθηκαν ερωτηματολόγια σε επιχειρήσεις και διενεργήθηκαν σχετικές συνεντεύξεις στη βάση δομημένου ερωτηματολογίου με εκπροσώπους επιχειρήσεων και συλλογικών φορέων).

Από την συνδυαστική αξιοποίηση της ανάλυσης του οικονομικού περιβάλλοντος της περιφέρειας, των ερευνών πεδίου και της διαβούλευσης προέκυψαν οι τομείς και οι κλάδοι που εστιάζεται η Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου:

- Αγροδιατροφικός Τομέας,
- Τουρισμός – Πολιτισμός & Δημιουργική Βιομηχανία,
- Μεταποιητική Βιομηχανία και Λοιποί Δυναμικοί Τομείς (παραγωγή προϊόντων ξύλου, μετάλλου, προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά, παραγωγή ειδών από πλαστικό, ειδών συσκευασίας, μηχανημάτων, οργάνων και δομικών υλικών, μαρμάρου),
- Οριζόντιοι Υποστηρικτικοί Τομείς (Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, Ενέργεια, Περιβάλλον, Μεταφορές, Εφοδιαστική Αλυσίδα).

Στο Σχέδιο Δράσης τεκμηριώθηκε η συσχέτιση των στόχων της RIS3 με τις επενδυτικές προτεραιότητες του ΠΕΠ Πελοποννήσου, αναλύθηκαν οι πηγές χρηματοδότησης και υιοθετήθηκαν ποσοτικοποιημένοι στόχοι (δείκτες εκροών και αποτελεσμάτων).

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνονται 20 Δράσεις οκτώ (8) Επενδυτικών προτεραιοτήτων με πρόβλεψη χρηματοδότησης από το ΠΕΠ Πελοποννήσου ενδεικτικού π/υ €29,9 εκ. περίπου.

Για την ενεργοποίηση των παραπάνω Δράσεων έχουν εκδοθεί 15 προσκλήσεις της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (αναλυτικά στοιχεία ενεργοποίησης και υλοποίησης των εν λόγω Δράσεων παρατίθεται στο Παράρτημα Πίνακας Π - 12).

Ειδικότερα στο ΠΕΠ Πελοποννήσου έχουν ενταχθεί 1.043 έργα με π/υ ένταξης €76,1 εκ. (δημόσια δαπάνη), ποσό που αντιστοιχεί στο 255% του συνολικού π/υ των Δράσεων του Σχεδίου Δράσης της RIS3 με πηγή χρηματοδότησης το ΠΕΠ Ηπείρου. Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων των ενταγμένων έργων (υπογεγραμμένες συμβάσεις) ανέρχεται στα €70,1 εκ. περίπου ή στο 234% των πόρων του Σχεδίου. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €16,5 εκ., ποσό που αντιστοιχεί στο 55,3% των πόρων του Σχεδίου ή το 21,7% του π/υ των ενταγμένων έργων. Παρά τον υψηλό βαθμό συμβασιοποίησης των ενδεικτικών πόρων του Σχεδίου Δράσης (234,5%) σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα παραμένει η απορρόφηση των ενδεικτικών πόρων του Σχεδίου γεγονός που δημιουργεί τον κίνδυνο μη αξιοποίησης κρίσιμων για το οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας της περιφέρειας πόρων.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ Πελοποννήσου μεταξύ των άλλων χρηματοδοτούνται:

- 6 έργα ενίσχυσης ερευνητικών υποδομών της περιφέρειας (επενδυτική προτεραιότητα 1a) που παρουσιάζουν εξαιρετικά χαμηλή απορροφητικότητα (21,5%),
- 12 έργα ενίσχυσης πρωτοβουλιών ΜΜΕ για ανάπτυξη Ε&Κ (επενδυτική προτεραιότητα 1b) που η απορρόφησή τους παραμένει ακόμη χαμηλή (44,1%),
- 217 έργα ενίσχυσης πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων για τον εκσυγχρονισμό τους μέσω της χρήσης ΤΠΕ και συστημάτων αυτοματισμού (επενδυτική προτεραιότητα 2b), που παρουσιάζουν εξαιρετικά χαμηλή απορροφητικότητα (13,3%),
- 457 επενδυτικά σχέδια ίδρυσης και εκσυγχρονισμού ΜΜΕ των τομέων προτεραιότητας της RIS3 (επενδυτική προτεραιότητα 3a), ομοίως με χαμηλή απορροφητικότητα (23,2%),
- 346 έργα ενίσχυσης της ίδρυσης επιχειρήσεων από ανέργους (επενδυτική προτεραιότητα 8iii του ΕΚΤ), που παρουσιάζουν μέτριο βαθμό απορρόφησης (45,5%),
- Ένα (1) έργο ενίσχυσης και ανάπτυξης νέων δεξιοτήτων για εργαζόμενους επιχειρήσεων σε δυναμικούς ή υπό αναδιάρθρωση κλάδους της Περιφέρειας Πελοποννήσου (επενδυτική προτεραιότητα 8v του ΕΚΤ) ύψους €3,77 εκ. με μηδενική απορρόφηση

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑΝΕΚ κατανέμονται πόροι ύψους €28,3 εκ. για χρηματοδότηση 31 έργων κυρίως ακαδημαϊκών και ερευνητικών φορέων που έχουν τις έδρες τους εκτός της περιφέρειας Πελοποννήσου.

Επίσης μέσω του ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ χρηματοδοτούνται 100 έργα συνολικού ύψους €8,8 εκ. για την ενίσχυση κυρίως του ερευνητικού έργου των ακαδημαϊκών και ερευνητικών φορέων της περιφέρειας.

Τέλος, μέσω του ΕΠΑΛΘ χρηματοδοτούνται 10 έργα προϋπολογισμού €1,6 εκ. του Πανεπιστημίου Κρήτης (καινοτόμες δράσεις στο πεδίο της αλιείας).

4.1.1.13 Αξιολόγηση διαδικασίας εκπόνησης & βαθμός εφαρμογής σχεδίου δράσης της RIS3 Αττικής

Αξιολόγηση διαδικασίας καθορισμού του Σχεδίου Δράσης

Το διάστημα από τον 12ο του 2015 έως και τον 3ο του 2016 πραγματοποιήθηκαν τρεις (3) σχετικές Προπαρασκευαστικές Δράσεις Επιχειρηματικής Ανακάλυψης οι οποίες εστίασαν συγκεκριμένα στους τομείς:

- Της Δημιουργικής Οικονομίας, για την εξειδίκευση δράσεων Τουρισμού και Πολιτισμού.
- Της Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας, για την εξειδίκευση δράσεων σχετικών με τη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, την ανακύκλωση, την εξοικονόμηση ενέργειας, κ.λπ.
- Του Αγροδιατροφικού Συμπλέγματος

Στις τρεις αυτές δράσεις Δ.Ε.Α., δεν εξετάστηκε το πεδίο εξειδίκευσης της Γαλάζιας Οικονομίας.

Στη στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης της δεν προβλέπονταν συγκεκριμένη κατανομή ενδεικτικών πόρων.

Βαθμός εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης

Συνολικά στο ΠΕΠ Αττικής, όπως αποτυπώνεται στο Παράρτημα Πίνακας Π - 13, έχουν ενταχθεί 711 έργα έρευνας και καινοτομίας με π/υ ένταξης €154 εκ. (δημόσια δαπάνη). Το ύψος των νομικών δεσμεύσεων των ενταγμένων έργων (υπογεγραμμένες συμβάσεις) ανέρχεται στα €117 εκ.. Η απορρόφηση (πληρωμές Δικαιούχων) ανέρχεται στα €71.8 εκ., το 47 % του π/υ των ενταγμένων έργων.

Αναλυτικότερα μέσω του ΠΕΠ χρηματοδοτούνται

- 48 έργα για την ανάπτυξη συνεργειών στο πεδίο της έρευνας και καινοτομίας στην Περιφέρεια
- 14 έργα την ανάπτυξη υποδομών και δομών σε κρίσιμες περιοχές και τομείς ΕΚ σε συμφωνία με την υλοποίηση της RIS3 της Περιφέρειας Αττικής,

- 381 έργα ενισχύσεων για ίδρυση και Λειτουργία Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στην Περιφέρεια,
- 111 έργα την αναβάθμιση των επιχειρήσεων στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας με όρους πράσινης λειτουργίας για τη βελτίωση της εικόνας τους (Athens Business Green Toolkit),
- 95 έργα αφορούσαν την υποστήριξη των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο χώρο του πολιτισμού,
- 6 έργα για την προώθηση της επιχειρηματικότητας,

καθώς και μια σειρά έργων για τον ψηφιακό εκσυγχρονισμό ή/και μετασχηματισμό, την ψηφιοποίηση υλικού κ.α

Παράλληλα μέσω του ΕΠΑΝΕΚ κατανέμονται πόροι ύψους € 146εκ. για χρηματοδότηση 64 έργων οριζόντιου χαρακτήρα είτε στοχευμένων ειδικά στην περιφέρεια Αττικής.

Μέσω ΕΠΑΝΑΔ κατανέμονται πόροι 31,7 εκ.€, 263 έργων

Από Το Ταμείο Αλιείας χρηματοδοτήθηκαν 36 έργα συνολικού π/υ ΔΔ 9εκ €.

4.1.2 Ορθότητα και επάρκεια χρηματοδοτικών πηγών και εργαλείων για έρευνα και καινοτομία

[Περιορισμός της ανάλυσης που ακολουθεί: Λόγω της συχνής μη ευθείας συσχέτισης δράσεων που απολογιστικά υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο των ΕΔΕΤ και των περιφερειακών στρατηγικών 2014-2020 (μεταβολές/ τροποποιήσεις/ προσθήκες/ καταργήσεις), για την ανάλυση που ακολουθεί και για τη σύγκριση με τα στοιχεία υλοποίησης 2023, έχει ληφθεί ως χρηματοδοτική συμβολή στην υλοποίηση των δράσεων των περιφερειακών στρατηγικών 2014-2020, το σύνολο των δράσεων των Θεματικών Στόχων 1, 2, 3 και 8 που έχουν άμεση (ξεκάθαρη αναφορά στους τομείς προτεραιότητας) ή έμμεση συσχέτιση με την RIS. Η έμμεση συσχέτιση περιλαμβάνει τόσο οριζόντιου χαρακτήρα παρεμβάσεις όσο και δράσεις που περιλαμβάνουν σε επίπεδο Πρόσκλησης την αναφορά ‘...κυρίως σε τομείς της RIS’. Με βάση την ανωτέρω παραδοχή, φαίνεται ότι αιτιολογείται η σημαντική υπέρβαση του Π/Υ σε συγκεκριμένες ΕΠ των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020, αυξάνοντας και το συνολικό Π/Υ των πόρων των Σχεδίων Δράσης που ενεργοποιήθηκαν από τα Περιφερειακά Προγράμματα]

Η εξυπηρέτηση των στρατηγικών επιλογών των περιφερειακών RIS3 περιλάμβανε ένα μείγμα μέσω εφαρμογής, τα οποία αναδείχτηκαν από τις πλατφόρμες και στόχευαν στην εξυπηρέτηση του συνόλου των τομέων προτεραιότητας. Ως μέσα εφαρμογής αναφέρονται:

- Παρεμβάσεις για την ενίσχυση επιχειρήσεων, ερευνητικών φορέων, συμπλεγμάτων αυτών και άλλων επιλέξιμων φορέων μέσω ανταγωνιστικών, ανοιχτών και αξιοκρατικών διαδικασιών με βάση διεθνή πρότυπα αξιολόγησης. Η χρηματοδότηση αυτού του τύπου συσχετίστηκε με τη μορφή άμεσων ενισχύσεων, σύμφωνα με τους ισχύοντες Κανόνες Κρατικών Ενισχύσεων και αφορούσε το μεγαλύτερο μέρος των χρηματοδοτήσεων ΕΤΑΚ των Περιφερειών.
- Πρόβλεψη ενισχύσεων μέσω Χρηματοδοτικών Εργαλείων όπως Κεφάλαια Σποράς, Κεφάλαια Κάλυψης Επιχειρηματικού Κινδύνου κλπ. ιδιαίτερα για την υποστήριξη νεοφυών και καινοτόμων επιχειρήσεων (start ups, spin offs και spin outs) και την υλοποίηση καινοτομικών ιδεών. Όποια ενεργοποίηση τέτοιων εργαλείων υλοποιήθηκε αφορούσε σε δράσεις που αναπτύχθηκαν σε εθνικό επίπεδο, στο πλαίσιο οριζόντιων παρεμβάσεων της εθνικής RIS3.

Ο προϋπολογισμός των Σχεδίων Δράσης των περιφερειακών RIS3 Σχεδίου Δράσης προγραμματίστηκε ώστε να τροφοδοτείται από το οικείο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, το Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (ΕΠΑΝΕΚ) 2014 – 2020 και κατά περίπτωση το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014 – 2020, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανθρώπινου Δυναμικού και Δια Βίου Μάθησης, το ΕΠΑΛΘ 2014-2020 και το HORIZON 2020.

Συχνή υπήρξε η προσέγγιση πρόβλεψης πόρων χρηματοδότησης των επιμέρους δράσεων των Σχεδίων Δράσης από περισσότερες από μια πηγές (σύνηθες είναι η πρόβλεψη από κοινού χρηματοδότησης

δράσεων από το οικείο ΠΕΠ και το ΕΠΑνΕΚ 2014-2020), χωρίς κατάλληλη τεκμηρίωση αυτής της προσέγγισης.

Σημειώνεται ότι σε κάθε περίπτωση:

- κατά την εκπόνηση των Σχεδίων Δράσης η πρόβλεψη χρηματοδότησης δράσεων από τα οικεία ΠΕΠ στηρίχθηκε σε πραγματικά δεδομένα στηριζόμενα στην αλληλοτροφοδότηση πληροφοριών, αλλά και παραδοχών που υιοθετήθηκαν κατά την περίοδο παράλληλης εκπόνησης των ΠΕΠ και των στρατηγικών (ενιαία λογική παρέμβασης, επιλογή τύπων δράσεων και στόχευση σε συγκεκριμένες ομάδες ωφελούμενων, διαθέσιμοι πόροι κοκ.)
- Αντίθετα η πρόβλεψη δράσεων με άλλη πηγή χρηματοδότησης (τομεακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020, περιλαμβανομένου και των ΕΠΑΛΘ και ΠΑΑ 2014-2020, Πρόγραμμα HORIZON κοκ.) σχεδιάστηκε με μεγάλο βαθμό ελευθερίας και στις εν λόγω παρεμβάσεις προβλέφθηκαν πολλαπλάσιοι των ΠΕΠ πόροι,
- Το ΕΠΑνΕΚ 2014-2020, αλλά και τα λοιπά τομεακά προγράμματα δεν ενεργοποίησαν δράσεις καινοτομίας για την εξυπηρέτηση των περιφερειακών στρατηγικών, αλλά οριζόντιες δράσεις που βέβαια είχαν εφαρμογή σε όλες τις Κατηγορίες Περιφερειών της χώρας,
- Για τους παραπάνω λόγους, τόσο η εξέταση του βαθμού εφαρμογής των Σχεδίων Δράσης που προηγήθηκε στην προηγούμενη ενότητα, όσο και η εξέταση της ορθότητας και επάρκειας των πόρων εξετάζεται μόνο ως προς το σκέλος των σχεδιασμένων και ενεργοποιημένων πόρων των ΠΕΠ.
- Τέλος, οι διαδικασίες εξειδίκευσης και ενεργοποίησης των Κατηγοριών Δράσεων καινοτομίας των ΠΕΠ προσέφεραν ευκαιρίες διόρθωσης προφανών αστοχιών των Σχεδίων Δράσης (επιλογή των κατάλληλων επενδυτικών προτεραιοτήτων, αναλυτική προσέγγιση του μοναδιαίου κόστους των παρεμβάσεων και του π/υ των προς ένταξη έργων κ.ο.κ.), με αποτέλεσμα τη διαφοροποίηση κατά την εφαρμογή των χρηματοδοτικών πινάκων των στρατηγικών.
- Από την ανάλυση του βαθμού εφαρμογής των Σχεδίων Δράσης των περιφερειακών στρατηγικών RIS3, προκύπτει ότι τα ΠΕΠ κατά κανόνα ενεργοποίησαν πόρους ίσους ή και αρκετά υψηλότερους εκείνων που προβλέπονταν στα Σχέδια Δράσης των περιφερειακών RIS3 με χρηματοδότηση τα ίδια τα ΠΕΠ,
- Η πορεία υλοποίησης των ενταγμένων έργων υποδηλώνει ότι υπάρχει σχετική δυσχέρεια της αγοράς και λιγότερο των δημόσιων ερευνητικών φορέων να απορροφήσουν τους διαθέσιμους πόρους,
- Έτσι παρόλη τη σχετική επάρκεια των πόρων που διατέθηκαν για τη χρηματοδότηση των ενταγμένων στα ΠΕΠ έργων υφίσταται ο κίνδυνος αδυναμίας απορρόφησης της διαθέσιμης χρηματοδότησης για τις δράσεις ενίσχυσης της έρευνας και καινοτομίας.

4.2 Βαθμός επίτευξης των στόχων – πορείας υλοποίησης δεικτών

Για την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των περιφερειακών στρατηγικών και των Σχεδίων Δράσης τους κατά κανόνα υιοθετήθηκαν οι Δείκτες των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020. Οι εν λόγω δείκτες (κυρίως εκρών αλλά και αποτελεσμάτων) σε επτά (7) από τις 13 περιφερειακές στρατηγικές συνδέθηκαν μόνο ονομαστικά με τα κατά περίπτωση δομικά στοιχεία των επιμέρους στρατηγικών και δεν συνοδεύθηκαν από τη στοχοθεσία τους, με αποτέλεσμα να μην αναγνωρίζονται και στοχοθετούνται δείκτες εκροής και αποτελέσματος που καταγράφουν την επιδιωκόμενη αλλαγή και σχετίζονται άμεσα με διατυπωμένους στρατηγικούς ή/και ειδικούς στόχους. Σε κάθε περίπτωση κατά την εφαρμογή των στρατηγικών υιοθετήθηκε ένα μέρος αυτών των δεικτών, κατάλληλα προσαρμοσμένο προκειμένου να υπηρετήσει τη λογική παρέμβασης των παρεμβάσεων ενίσχυσης έρευνας και καινοτομίας των Περιφερειακών Προγραμμάτων .

Στην παρούσα ενότητα γίνεται αποτύπωση του βαθμού επίτευξης:

- (α) των Δεικτών Αποτελεσμάτων των περιφερειακών RIS3 που υιοθετήθηκαν από τα Περιφερειακά Προγράμματα 2014-2020, μέσω των διαδοχικών τροποποιήσεών τους,
- (β) των Δεικτών Εκρών (όσων υιοθετήθηκαν τελικά στις επιμέρους Προσκλήσεις των Περιφερειακών Προγραμμάτων της ΠΠ 2014-2020) με βάση τα ευρήματα της πορείας υλοποίησης των έργων που συνδέονται με τις Δράσεις που εξυπηρετούν τις επιμέρους στρατηγικές RIS3 και ειδικότερα της προόδου επίτευξης της τιμής στόχου των ενταγμένων έργων.

Δείκτες Αποτελεσμάτων των περιφερειακών RIS3

Στον Πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνεται η πρόοδος επίτευξης των Δεικτών Αποτελεσμάτων των περιφερειακών στρατηγικών RIS3, που υιοθετήθηκαν από τα ΠΕΠ 2014-2020 και για τους οποίους συμπληρώθηκε το κενό έλλειψης στοχοθεσίας επιμέρους περιφερειακών στρατηγικών.

Σημειώνεται ότι οι συνολικές επιπτώσεις των παρεμβάσεων της ΠΠ 2014-2020 στο σύστημα έρευνας και καινοτομίας των περιφερειών της χώρας παρουσιάζεται αναλυτικά στην ενότητα 4.3.3 που ακολουθεί στη συνέχεια.

Πίνακας 20. Στοχοθεσία και επίτευξη τιμών δεικτών αποτελεσμάτων των περιφερειακών RIS3 ανά Επενδυτική Προτεραιότητα (στοχοθεσία των ΠΕΠ της ΠΠ 2014-2020)

Περιφέρεια	Επ. Πρωτ.	Κωδ. Δείκτη	Τίτλος Δείκτη	Τιμή Στόχος	Επίτευξη		% επίτευξης
					Έτος	Τιμή	
Αττική	1a	T3293	Επιχειρήσεις που ασχολούνται με επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη	2.500	2014	2.136	85,4%
	1b	T3211	Δαπάνη E&A των επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ	0,56	2022	0,54	96,4%
Βόρειο Αιγαίο	1a	T2870	Προσωπικό E&A στην Περιφέρεια	750	2021	902	120,3%
	1b	T2802	Επιχειρηματικές δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη (ως ποσοστό του Περιφερειακού ΑΕΠ)	0,04	2021	0,09	225,0%
	2b	T2803	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ΤΠΕ (εκ. ευρώ)	43,5	2020	36	82,8%
	3c	T2884	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Τουριστικής Δραστηριότητας (εκ. ευρώ)	720	2017	514,37	71,4%
Νότιο Αιγαίο	1a	T3501	Δημοσιεύσεις ερευνητών	375	2020	432	115,2%
	1b	T3535	Δαπάνη των επιχειρήσεων για E&A (εκ. ευρώ)	1,35	2021	0,63	46,7%
	3a	T3505	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Παραγωγής σε τομείς της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	4254	2020	2.166,67	50,9%
Κρήτη	1b	T3101	Ιδιωτική Δαπάνη των επιχειρήσεων σε ΕΤΑΚ σε σχέση με το Περιφερειακό ΑΕΠ	0,13	2021	0,26	200,0%
	2c	T3102	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ΤΠΕ (εκ. ευρώ)	280	2020	139	49,6%
	3c	T3105	Ποσοστό του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων στους τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας στο σύνολο του ΑΕΠ της Περιφέρειας	43,4	2020	43,23	99,6%
Αν. Μακεδονία Θράκη	1b	T1012	Δαπάνες E&A επιχειρήσεων ως ποσοστό του περιφερειακού ΑΕΠ	0,15	2021	0,41	273,3%
	3d	T1017	Αξία εξαγωγών	745	2021	1.022,20	137,2%
	1a	T1309	Επιστημονικές Δημοσιεύσεις ανά Έτος	3.800	2018	13.099	344,7%

Περιφέρεια	Επ. Πρωτ.	Κωδ. Δείκτη	Τίτλος Δείκτη	Τιμή Στόχος	Επίτευξη		% επίτευξης
					Έτος	Τιμή	
Κεντρική Μακεδονία	1b	T1302	Δαπάνη Ε&Α του τομέα επιχειρήσεων (σε σχέση με το περιφερειακό ΑΕΠ)	0,30	2021	0,52	173,3%
	2b	T1303	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ΤΠΕ (εκ. ευρώ)	960	2020	409	42,6%
	3a	T1311	Αναλογία start-ups / νέων εταιρειών εντάσεως έρευνας και τεχνολογίας στους ενισχυόμενους κλάδους προς σύνολο νέων επιχειρήσεων	5,5	2018	3,38	61,5%
Δυτική Μακεδονία	1a	T2001	Επιστημονικό προσωπικό που απασχολείται στον τομέα της Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΤΑΚ)	750	2019	794	105,9%
	1b	T2002	Ποσοστό επενδύσεων των επιχειρήσεων σε Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία (ΕΤΑΚ) (εκ. ευρώ)	6,5	2021	4,14	63,7%
Ήπειρος	1a	T1604	Μέσος ετήσιος αριθμός συμμετοχών ερευνητικών φορέων της Περιφέρειας σε εθνικά και διεθνή προγράμματα συνεργασίας Ε&Τ	10,6	2022	18,4	173,6%
	1b	T1605	Δαπάνη Ε&Α των επιχειρήσεων (εκ. ευρώ)	4,116	2021	9,4	228,4%
	2b	T1606	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ΤΠΕ (εκ. ευρώ)	86,9	2020	47	54,1%
	3a	T1608	Ποσοστό επιχειρήσεων που ανέπτυξαν καινοτόμα προϊόντα και διαδικασίες	29,2	2018-2020	71,39	244,5%
	3b	T1609	Εξαγωγές Περιφέρειας Ηπείρου (εκ. ευρώ)	340	2021	413,1	121,5%
Θεσσαλία	1a	T1401	Ερευνητικοί τομείς και κλάδοι που αναπτύσσονται στην Περιφέρεια	50	2018	71	142,0%
	1b	T1402	Δαπάνη Ε&Α των επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ	0,12	2021	0,36	300,0%
	3a	T1406	ΑΠΑ σε κλάδους υψηλής προστιθέμενης αξίας της Περιφέρειας (εκ. ευρώ)	3.600	2019	2.878	79,9%
Ιόνια Νησιά	1a	T2601	Δημοσιεύσεις ερευνητών της Περιφέρειας	49	2018	39	79,6%
	1b	T2603	Δαπάνη των επιχειρήσεων για Ε&Α (ως ποσοστό του ΑΕΠ της ΠΙΝ)	0,23	2021	0,62	269,6%
	3a	T2607	Επενδύσεις παγίου κεφαλαίου σε τομείς της έξυπνης εξειδίκευσης	227	2019	207,9	91,6%
Δυτική Ελλάδα	1a	T1803	Αριθμός δημοσιεύσεων των φορέων έρευνας και καινοτομίας	-	2020	1.933	-
	1b	T1804	Δαπάνες των επιχειρήσεων για έρευνα και καινοτομία (% επί του περιφερειακού ΑΕΠ)	0,24	2021	0,36	150,0%
	3a	T1807	Κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων στους τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης (εκ. ευρώ)	873	2016	1.043,06	119,5%
	3d	T1809	Αξία εξαγωγών των ΜΜΕ στους τομείς της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης (εκ. ευρώ)	523	2015	488	93,4%

Περιφέρεια	Επ. Πρωτ.	Κωδ. Δείκτη	Τίτλος Δείκτη	Τιμή Στόχος	Επίτευξη		% επίτευξης
					Έτος	Τιμή	
Στερεά Ελλάδα	1b	T2202	Ιδιωτική δαπάνη σε ΕΤΑ σε σχέση με το περιφερειακό ΑΕΠ	0,4	2021	0,67	167,5%
	2b	T2270	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ΤΠΕ της ΠΣΤΕ (εκ. ευρώ)	80	2020	67	83,8%
	3a	T2272	Ποσοστό καινοτόμων επιχειρήσεων στη ΠΣΤΕ	58	2018-2020	67,97	117,2%
	3c	T2208	Αύξηση ΑΠΑ στους τομείς του RIS (εκ. ευρώ)	3.069	2019	3.428,45	111,7%
Πελοπόννησος	1a	T2473	Προσωπικό Ε&Α στην Περιφέρεια	1.370	2021	1.297	94,7%
	1b	T2402	Επιχειρηματικές δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη (ως ποσοστό του Περιφερειακού ΑΕΠ)	0,2	2021	0,43	215,0%
	2b	T2403	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία ΤΠΕ (εκ. ευρώ)	90	2020	81	90,0%
	3c	T2476	Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία Τουριστικής Δραστηριότητας (εκ. ευρώ)	1.500	2019	1.532,15	102,1%

Πηγή: Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης 2022 των ΠΕΠ 2014-2020 & ΕΚΤ (επικαιροποίηση τιμών ΕΤΑΚ)

Η πορεία υλοποίησης των δεικτών αποτελεσμάτων των περιφερειακών στρατηγικών κρίνεται σε γενικές γραμμές ικανοποιητική και βελτιούμενη διαχρονικά, γεγονός που αναμένεται να επιβεβαιωθεί και με την επικαιροποίηση των τιμών επίτευξης των δεικτών κατά το χρόνο ολοκλήρωσης/ λήξης της ΠΠ 2014-2020.

Συνολικά από την ανάλυση της πορείας υλοποίησης των δεικτών αποτελεσμάτων προκύπτουν τα ακόλουθα:

- το σύνολο των στόχων των δεικτών που αποτυπώνουν τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων ενίσχυσης των υποδομών έρευνας και καινοτομίας και ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας έχει ήδη επιτευχθεί ή βρίσκεται σε υψηλό βαθμό επίτευξης (δεν υπάρχει επίκαιρη εικόνα επίτευξης του δείκτη T3293 “Επιχειρήσεις που ασχολούνται με επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη” της Αττικής)
- παρατηρείται πολύ υψηλός βαθμός επίτευξης των στόχων των δεικτών που αποτυπώνουν τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων προαγωγής των επενδύσεων και των συνεργασιών στην έρευνα και καινοτομία, με εξαίρεση τις περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου και Δυτικής Μακεδονίας, στις οποίες παρατηρείται υστέρηση επίτευξης των στόχων για τις δαπάνες των επιχειρήσεων σε Ε&Α,
- υστέρηση στο βαθμό επίτευξης του στόχου της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στις ΤΠΕ εντοπίζεται στο σύνολο των περιφερειών που έχουν επιλέξει τον σχετικό δείκτη, με τη μεγαλύτερη να εντοπίζεται στις περιφέρειες Κεντρικής Μακεδονίας, Κρήτης και Ηπείρου (42,6%, 49,6% και 54,1% αντίστοιχα),
- το σύνολο των στόχων των δεικτών που αποτυπώνουν τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και καινοτομίας των τομέων και κλάδων προτεραιότητας των περιφερειακών στρατηγικών επιτυγχάνεται, με εξαίρεση τους στόχους της αύξησης της ΑΠΑ στις δύο νησιωτικές περιφέρειες που έχουν επιλέξει τον σχετικό δείκτη (Βόρειο και Νότιο Αιγαίο), που η κύρια παραγωγική τους δραστηριότητα (τουρισμός) επηρεάστηκε και συνεχίζει να επηρεάζεται από αστάθμητους ή εξωγενείς παράγοντες (πανδημία COVID19, γεωπολιτικό περιβάλλον/πολεμικές συρράξεις).

Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκρών των RIS3

Από την επεξεργασία των δεδομένων των δεικτών εκρών των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020, όπως αυτά αποτυπώνονται στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό

Σύστημα του ΕΣΠΑ 2014-2020 που σχετίζονται με την παρακολούθηση των παρεμβάσεων έρευνας και καινοτομίας παρατηρείται χαμηλή ενσωμάτωση/ ενημέρωση των τιμών υλοποίησης των δεικτών εκροών, απόρροια κυρίως του γεγονότος ότι μια σειρά δράσεων είναι σε εξέλιξη και δεν έχουν ολοκληρωθεί (κατά κανόνα οι τιμές των δεικτών εκροών ενημερώνονται υπό την προϋπόθεση ολοκλήρωσης των σχετικών δράσεων). Στις εν λόγω Δράσεις περιλαμβάνονται τόσο αυτές που αφορούν στην ενίσχυση των τοπικών/ περιφερειακών ερευνητικών υποδομών, όσο και αυτών που αφορούν στην ενίσχυση επενδυτικών πρωτοβουλιών και συμπράξεων έρευνας και καινοτομίας,

η τιμή στόχος των επιχειρησιακών δεικτών εκροών των Προγραμμάτων στοχοθετούνται στο επίπεδο των Επενδυτικών Προτεραιοτήτων και επόμενα δεν είναι εφικτή η αποτίμηση των αποτελεσμάτων στο επίπεδο των επιμέρους δράσεων που τροφοδοτούν τις περιφερειακές RIS3.

Για τους παραπάνω λόγους η πορεία υλοποίησης των παρεμβάσεων Ε&Κ αποτυπώνεται με βάση τη στοχοθεσία των δράσεων/ έργων που έχουν ενταχθεί στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020.

Ειδικότερα η πορεία υλοποίησης και επίτευξης των δεικτών εκροών των ενταγμένων έργων που εξυπηρετούν τις επιμέρους περιφερειακές στρατηγικές ανά Επενδυτική Προτεραιότητα αποτυπώνεται στους Πίνακες που ακολουθούν.

Αττική

Πίνακας 21. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Αττικής που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
1a	SO027	Δομές στήριξης επιχειρήσεων για παραγωγή καινοτομίας	1	0	0%
	SO033	Ερευνητικές Υποδομές που ενισχύονται	28	0	0%
1a,1b	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	5	27	540%
	SO033	Ερευνητικές Υποδομές που ενισχύονται	1	0	0%
1b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	68	0	0%
	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	68	0	0%
	CO27	Ιδιωτικές επενδύσεις που συνδυάζονται με δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή σε έργα έρευνας και ανάπτυξης	2.375.359	0	0%
2b	CO04	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	47	0	0%
	SO007	Ψηφιακές υπηρεσίες που δημιουργούνται/ αναβαθμίζονται	2	0	0%
2c	SO007	Ψηφιακές υπηρεσίες που δημιουργούνται/ αναβαθμίζονται	14	2	14%
3a	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	270	40	15%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	125	40	32%
	CO04	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	2.508	733	29%
	CO05	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	205	53	26%

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
	CO06	Ιδιωτικές επενδύσεις που αντιστοιχούν σε δημόσια στήριξη επιχειρήσεων	19.168.070	6.258.341	33%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	22	8	35%
3c	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	206	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	206	0	0%
3d	CO04	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	140	0	0%
8iii	11304	Υποστηριζόμενα σχέδια για δημιουργία νέων επιχειρήσεων	260	0	0%
8v	CO05	Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	6.240	0	0%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Βόρειο Αιγαίο

Πίνακας 22. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκρών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Βόρειου Αιγαίου που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
1a	CO24	Αριθμός νέων ερευνητών σε φορείς που λαμβάνουν ενίσχυση	26,58	26,87	101%
1b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	21	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	20	0	0%
	CO04	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	300	0	0%
	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	19	0	0%
	CO28	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην αγορά	20	0	0%
2b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	27	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	27	0	0%
2c	T2872	Πλήθος εφαρμογών ΤΠΕ που αναπτύσσονται από φορείς δημοσίου ή ευρύτερου δημοσίου τομέα	16	2	13%
3a	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	41	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	41	0	0%
	CO05	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	1	0	0%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	58	0	0%
3c	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	131	21	16%

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	131	21	16%
	CO05	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	131	21	16%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	22	4	19%
8v	CO05	Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολουμένων	625	0	0%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Νότιο Αιγαίο

Πίνακας 23. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκρών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
1a	CO25	Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων	44,44	7,67	17%
1b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	7	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	7	0	0%
	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	7	0	0%
2c	SO007	Ψηφιακές υπηρεσίες που δημιουργούνται/ αναβαθμίζονται	9	8	89%
3a	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	73	19	26%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	73	19	26%
	CO05	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	73	17	23%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	13	4	29%
8i	CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	107	0	0%
8iii	CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	27	0	0%
8v	CO05	Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολουμένων	730	0	0%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Κρήτη

Πίνακας 24. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκρών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Κρήτης που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
Κρήτη					

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
1b	CO24	Αριθμός νέων ερευνητών σε φορείς που λαμβάνουν ενίσχυση	54,99	53,65	98%
	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	31	0	0%
2b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	865	845	98%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	865	845	98%
2c	SO029	Φορείς και οργανισμοί του Δημοσίου και ευρύτερου Δημοσίου τομέα που ενισχύονται	22	7	32%
3a	SO027	Δομές στήριξης επιχειρήσεων για παραγωγή καινοτομίας	1	0	0%
3c	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	202	19	9%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	202	19	9%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	33	4	11%
8v	CO05	Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	1.944	0	0%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Ανατολική Μακεδονία, Θράκη

Πίνακας 25. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
1b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	43	9	21%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	43	9	21%
	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	43	9	21%
	CO27	Ιδιωτικές επενδύσεις που συνδυάζονται με δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή σε έργα έρευνας και ανάπτυξης	2.312.885	997.889	43%
	CO29	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην εταιρεία	43	9	21%
3a	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	111	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	111	0	0%
	CO04	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	47	0	0%
	CO05	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	111	0	0%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	30	0	0%
3d	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	103	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	271	33	12%

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
	CO05	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	168	33	20%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	137	7	5%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Κεντρική Μακεδονία

Πίνακας 26. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκρών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
1a	CO25	Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων	209,42	106,82	51%
1b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	219	36	16%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	219	36	16%
	CO04	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	200	0	0%
	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	36	36	100%
	CO28	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην αγορά	179	0	0%
	CO29	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην εταιρεία	183	0	0%
2b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	402	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	402	0	0%
	T1203	Επιχειρήσεις που ενισχύθηκαν για να υιοθετήσουν καινοτομίες υποστηριζόμενες από ΤΠΕ	402	0	0%
3c	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	429	54	13%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	429	54	13%
	CO05	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	311	53	17%
3d	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	260	1	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	237	1	0%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	204	0	0%
8iii	11304	Υποστηριζόμενα σχέδια για δημιουργία νέων επιχειρήσεων	346	0	0%
	CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	650	0	0%
8v	CO05	Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	663	0	0%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Δυτική Μακεδονία

Πίνακας 27. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Προτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
Δυτική Μακεδονία					
1a	CO25	Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων	69	0	0%
	SO033	Ερευνητικές Υποδομές που ενισχύονται	10	0	0%
1b	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	21	0	0%
3a	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	94	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	93	0	0%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	12,25	0	0%
3d	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	75	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	75	0	0%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	75	0	0%
8iii	CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	1.102	0	0%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Ήπειρος

Πίνακας 28. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Ηπείρου που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Προτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
1a	SO033	Ερευνητικές Υποδομές που ενισχύονται	1	0	0%
1b	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	70	0	0%
	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	70	0	0%
2b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	674	674	100%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	674	674	100%
3a	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	91	10	11%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	142	10	7%
	CO28	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην αγορά	90	10	11%

Επενδ. Προτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
3b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	2	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	2	0	0%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	3	0	0%
3c	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	43	18	42%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	44	18	41%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	9	3	35%
8i	CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	283	0	0%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Θεσσαλία

Πίνακας 29. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Θεσσαλίας που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Προτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
1a	CO24	Αριθμός νέων ερευνητών σε φορείς που λαμβάνουν ενίσχυση	53,87	0	0%
	CO25	Αριθμός ερευνητών που εργάζονται σε βελτιωμένες εγκαταστάσεις ερευνητικών κέντρων	66,49	0	0%
3a	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	1134	109	10%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	1149	108	9%
	CO05	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	110	31	28%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	797,42	66,23	8%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Ιόνια Νησιά

Πίνακας 30. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Προτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
1a	CO24	Αριθμός νέων ερευνητών σε φορείς που λαμβάνουν ενίσχυση	34,06	45,35	133%
1b	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	2	0	0%

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
	CO27	Ιδιωτικές επενδύσεις που συνδυάζονται με δημόσια στήριξη στον τομέα της καινοτομίας ή σε έργα έρευνας και ανάπτυξης	16001	0	0%
2c	SO007	Ψηφιακές υπηρεσίες που δημιουργούνται/ αναβαθμίζονται	11	0	0%
	T2701	Ψηφιακές εφαρμογές στους τομείς Τουρισμός – Πολιτισμός – Περιβάλλον	13	0	0%
3a	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	400	31	8%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	400	31	8%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	67	6	9%
8i	CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	2.037	0	0%
	T2711	Άνεργοι, απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, κάτω των 30 ετών	225	0	0%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Δυτική Ελλάδα

Πίνακας 31. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκρών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
1b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	81	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	81	0	0%
	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	82	0	0%
1b,3a	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	103	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	106	0	0%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	125,72	0	0%
2b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	9	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	9	0	0%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	18	0	0%
2c	SO007	Ψηφιακές υπηρεσίες που δημιουργούνται/ αναβαθμίζονται	2	0	0%
3a	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	761	292	38%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	299	59	20%

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
	CO04	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	400	203	51%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	133.378	34	0%
3a,3d	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	1	2	200%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	1	2	200%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	1	1	100%
3d	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	19	19	100%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	19	19	100%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	26	7	28%
4b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	13	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	13	0	0%
8iii	CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	98	0	0%
	CO23	Αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων	49	2	4%
8v	CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	301	0	0%
	CO23	Αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων	177	3	2%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Στερεά Ελλάδα

Πίνακας 32. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
1b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	15	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	15	0	0%
	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	15	0	0%
2b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	277	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	277	0	0%
3a	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	70	2	3%
	CO05	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	70	0	0%

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
3c	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	38	1	3%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	23	1	4%
	CO05	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	11	1	9%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	6	0	3%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Πελοπόννησος

Πίνακας 33. Πορεία υλοποίησης Δεικτών Εκροών ενταγμένων έργων του ΠΕΠ Πελοποννήσου που εξυπηρετούν την περιφερειακή στρατηγική RIS3

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
1a	CO24	Αριθμός νέων ερευνητών σε φορείς που λαμβάνουν ενίσχυση	11,16	9,31	83%
1b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	359	6	2%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	1	1	100%
	CO04	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	558	5	1%
	CO26	Αριθμός επιχειρήσεων που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα	8	5	63%
2b	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	217	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	217	0	0%
2c	T2475	Φορείς του δημοσίου και ευρύτερου δημοσίου τομέα που αναβαθμίζουν την υποδομή τους με την αξιοποίηση ΤΠΕ	1	0	0%
3a	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	306	0	0%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	295	0	0%
	CO04	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	10	0	0%
	CO05	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	135	0	0%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	91	0	0%
	CO28	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην αγορά	26	0	0%
3c	CO01	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	157	22	14%
	CO02	Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	157	22	14%
	CO05	Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	157	22	14%
	CO08	Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση	27	4	16%

Επενδ. Πρωτ.	Κωδικός Δείκτη	Περιγραφή Δείκτη	Τιμή Στόχος	Τιμή επίτευξης	% επίτευξης στόχου
8iii	CO01	Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	345	0	0%
8v	CO05	Απασχολούμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	1.900	0	0%

Πηγή: Στοιχεία ΟΠΣ – επεξεργασία συμβούλου

Συμπεράσματα

- Οι περιφερειακές στρατηγικές κατά κανόνα δεν υποστηρίζονται από μια σαφώς διατυπωμένη λογική παρέμβασης με συνεκτική συσχέτιση αναγκών>στόχων>δεικτών,
- Δεν δομήθηκε συγκροτημένο Σύστημα Δεικτών παρακολούθησης της προόδου υλοποίησης των στρατηγικών, ενώ χαρακτηριστική είναι η απουσία μετρήσιμων στόχων και δεικτών αποτελεσμάτων στις επτά (7) από τις δεκατρείς (13) στρατηγικές,
- Τα Περιφερειακά Προγράμματα της ΠΠ 2014-2020 κάλυψαν σε ένα μεγάλο βαθμό το παραπάνω κενό, υιοθετώντας ποσοτικούς στόχους,
- Δεν υπήρξε ομογενοποίηση των δεικτών που υιοθετήθηκαν από τα Περιφερειακά Προγράμματα (ενιαία κωδικοποίηση, κοινός ορισμός και μεθοδολογία μέτρησης), που ήταν μια πρακτική που ακολουθήθηκε με επιτυχία σε άλλους τομείς πολιτικής,
- Η πορεία υλοποίησης των δεικτών αποτελεσμάτων είναι ικανοποιητική και αντικατοπτρίζει την πρόοδο των περιφερειών της χώρας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας, ενώ εντοπίζονται ορισμένες περιπτώσεις χαμηλής επίτευξης των στόχων σε ομάδες δεικτών όπως το ύψος της ΑΠΑ στους τομείς προτεραιότητας των στρατηγικών,
- Η πρόοδος υλοποίησης του φυσικού αντικείμενου των ενταγμένων στα ΠΕΠ έργων παραμένει εξαιρετικά χαμηλή και σε γενικές γραμμές αισθητά μη αναγνωρίσιμη από το σύστημα παρακολούθησης των δεικτών (ΟΠΣ) του ΕΣΠΑ,
- Σκόπιμη κρίνεται η υιοθέτηση στην Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2027 ενός δομημένου συστήματος ιεραρχημένων στόχων, που σε γενικές γραμμές θα περιλαμβάνει:
 - περιορισμένο αριθμό βασικών δεικτών πλαισίου (core indicators) που θα αποτυπώνουν την επιθυμητή συνολική εικόνα οικονομικού μετασχηματισμού της χώρας και των περιφερειών, βασισμένου στην έξυπνη και καινοτόμα εξειδίκευση,
 - περιορισμένο αριθμό ποσοτικοποιημένων δεικτών αποτελεσμάτων που θα αποτυπώνουν την επιθυμητή εικόνα στους επιμέρους στρατηγικούς στόχους της RIS3 τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, (Παραγωγή, Αξιοποίηση και Διάχυση νέας γνώσης / Καινοτομία & Τεχνολογικός εκσυγχρονισμός επιχειρήσεων / Ανάπτυξη, Δικτύωση & Διεθνοποίηση / Συμμετοχή σε Διεθνείς Αλυσίδες Αξίας),
 - υιοθέτηση καταλόγου δεικτών εκροών έργων και παρεμβάσεων προς χρήση από τα εργαλεία χρηματοδότησης της στρατηγικής,
 - περιγραφή του τρόπου και του μηχανισμού ενημέρωσης των παραπάνω δεικτών (εξαιρετικά χρήσιμη η συνέχιση παρακολούθησης των περιφερειακών δεικτών από το ΕΚΤ),
 - χρηματοδότηση μηχανισμών και δομών παρακολούθησης των περιφερειακών απολήξεων της στρατηγικής, περιλαμβανομένων των εργαλείων και μέσων μέτρησης και παρακολούθησης των δεικτών.

4.3 Παρουσίαση αποτελεσμάτων δράσεων ΕΤΑΚ ανά Περιφέρεια – Βαθμός επίτευξης των στόχων & προτάσεις βελτίωσης παρεμβάσεων

4.3.1 Παρουσίαση αποτελεσμάτων δράσεων ΕΤΑΚ ανά περιφέρεια / Αποδοτικότητα Συστήματος Παρακολούθησης και Διαχείρισης

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα κύρια αποτελέσματα των δράσεων ΕΤΑΚ ανά Περιφέρεια (ενισχυόμενοι τομείς προτεραιότητας, υποδομές και ωφελούμενοι), ενώ γίνεται εκτίμηση του βαθμού αποδοτικότητας και των προβλημάτων του συστήματος παρακολούθησης και διαχείρισης των παρεμβάσεων.

Κύρια Αποτελέσματα παρεμβάσεων ΕΤΑΚ

Τα κύρια αποτελέσματα (ενισχυόμενοι τομείς προτεραιότητας, υποδομές και ωφελούμενοι), που καταγράφηκαν από τη βιβλιογραφική επισκόπηση της πορείας υλοποίησης των στρατηγικών, τα δεδομένα του συστήματος παρακολούθησης των συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων και τα πορίσματα από τις ομάδες εστιασμένης συζήτησης με τα στελέχη των περιφερειακών μηχανισμών αποτυπώνονται στον Πίνακα που ακολουθεί./

Περιφέρεια	Εστίαση ενισχύσεων	Υποδομές/ Δομές	Ωφελούμενοι
Αττική	<ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών - Ψηφιακές και έξυπνες εφαρμογές - Ψηφιοποίηση υλικού - Ενισχύσεις Επιχειρήσεων (νέων και υφιστάμενων σε τομείς της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης - Μικρο- Θερμοκοιτίδες - Φυτώρια επιχειρήσεων - Ενισχύσεις για ηλεκτρονικές εφαρμογές 	<ul style="list-style-type: none"> - Κέντρο Καινοτομίας στην Περιφέρεια - Σημαντική ενίσχυση ερευνητικών υποδομών που δεν εντάσσονται στον Οδικό Χάρτη Ερευνητικών Υποδομών 	<ul style="list-style-type: none"> - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξη - Επιχειρήσεις που συνεργάστηκαν με Ερευνητικά Ιδρύματα - Ερευνητικές Υποδομές - Αυτοαπασχολούμενοι που ενισχύθηκαν - Εργαζόμενοι / άνεργοι, μέσω της ενεργειών αναβάθμισης των δεξιοτήτων
Βόρειο Αιγαίο	<ul style="list-style-type: none"> - Ενισχύσεις Επιχειρήσεων (νέων και υφιστάμενων σε τομείς της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση των δημόσιων ερευνητικών υποδομών έρευνας και καινοτομίας - Ενίσχυση φορέων Πολιτισμού για την ανάπτυξη υποδομών - Υποστηρικτικός Μηχανισμός (δημιουργία και λειτουργία) 	<ul style="list-style-type: none"> - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξη - Νέοι ερευνητές - Επιχειρήσεις που συνεργάστηκαν με Ερευνητικά Ιδρύματα - Εργαζόμενοι / άνεργοι, μέσω της ενεργειών αναβάθμισης των δεξιοτήτων
Νότιο Αιγαίο	<ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη Ψηφιακών Εφαρμογών, στον τομέα του πολιτισμού - Ενισχύσεις Επιχειρήσεων (νέων και υφιστάμενων στον τομέα του τουρισμού) - Ανάπτυξη δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού (εργαζομένων και αυτοαπασχολούμενων σε θέματα καινοτομίας) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση των δημόσιων ερευνητικών υποδομών έρευνας και καινοτομίας 	<ul style="list-style-type: none"> - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξη - Αυτοαπασχολούμενοι που ενισχύθηκαν - Φορείς του δημοσίου - Ερευνητικά Κέντρα - Εργαζόμενοι / άνεργοι, μέσω της ενεργειών αναβάθμισης των δεξιοτήτων
Κρήτη	<ul style="list-style-type: none"> - Ψηφιακή Αναβάθμιση ΜΜΕ - Ολοκληρωμένες ψηφιακές υπηρεσίες (ανάπτυξη) 	<ul style="list-style-type: none"> - Παρατηρητήριο Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας στην Κρήτη 	<ul style="list-style-type: none"> - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξη - Αυτοαπασχολούμενοι που ενισχύθηκαν

Περιφέρεια	Εστίαση ενισχύσεων	Υποδομές/ Δομές	Ωφελούμενοι
	<ul style="list-style-type: none"> - Ενισχύσεις Επιχειρήσεων (νέων και υφιστάμενων στον τομέα του τουρισμού) - Ενίσχυση συμπράξεων επιχειρήσεων με οργανισμούς έρευνας 		<ul style="list-style-type: none"> - Νέοι ερευνητές - Επιχειρήσεις που συνεργάστηκαν με Ερευνητικά Ιδρύματα - Εργαζόμενοι / άνεργοι, μέσω της ενεργειών αναβάθμισης των δεξιοτήτων
ΑΜΘ	<ul style="list-style-type: none"> - Επενδυτικά Σχέδια Καινοτομίας στους τομείς Προτεραιότητας (κλάδος Χημικών Πολυμερών Υλικών, Λατομικών Ορυκτών Βιομηχανικών Ορυκτών Μαρμάρων και Αδρανών Υλικών, Αγροδιατροφής, Παραγωγής Ηλεκτρονικών Ηλεκτρολογικού Εξοπλισμού κοκ.) – 3η χρηματοδοτική βαρύτητα δράσεων κρατικών ενισχύσεων - Ενισχύσεις Επιχειρήσεων (νέων και υφιστάμενων) κατά προτεραιότητα στους τομείς της RIS3 (1η χρηματοδοτική βαρύτητα) - Ενισχύσεις για την ίδρυση και λειτουργία νέων τουριστικών ΜΜΕ – 2η χρηματοδοτική βαρύτητα 	<ul style="list-style-type: none"> - Ίδρυση και λειτουργία Δομών Στήριξης Επιχειρηματικότητας στον πλαίσιο των εγκεκριμένων Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης - Θερμοκοιτίδες Νέων Επιχειρήσεων Εντάσεως Έρευνας και Τεχνολογίας NEET 	<ul style="list-style-type: none"> - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξη - Επιχειρήσεις που συνεργάστηκαν με Ερευνητικά Ιδρύματα - Νέοι εργαζόμενοι σε υφιστάμενες επιχειρήσεις
Κεντρική Μακεδονία	<ul style="list-style-type: none"> - Επενδυτικά Σχέδια Καινοτομίας στους όλους τους τομείς προτεραιότητας της RIS3 & Ενισχύσεις με τη μορφή Κουπονιών Καινοτομίας και Τεχνολογίας– 34,79% των κρατικών ενισχύσεων (ΔΔ) - Ενισχύσεις για την ίδρυση και τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μεταποίησης και τουρισμού – 37,82% των κρατικών ενισχύσεων (ΔΔ) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση των δημόσιων ερευνητικών υποδομών έρευνας και καινοτομίας (εκτός του Οδικού Χάρτη ΕΥ) – 19 έργα - Μηχανισμός Υποστήριξης Οικοσυστήματος Καινοτομίας Επιχειρηματικότητας 	<ul style="list-style-type: none"> - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξη - Επιχειρήσεις που συνεργάστηκαν με Ερευνητικά Ιδρύματα - Ερευνητικά Κέντρα - Ερευνητές που εργάζονται σε βελτιωμένα ερευνητικά κέντρα - Άνεργοι (για αυτοαπασχόληση και ίδρυση επιχείρησης στους τομείς της RIS3) - Άνεργοι για απόκτηση δεξιοτήτων καινοτομίας

Περιφέρεια	Εστίαση ενισχύσεων	Υποδομές/ Δομές	Ωφελούμενοι
	<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών ΜΜΕ -29,28% των κρατικών ενισχύσεων (ΔΔ) 		<ul style="list-style-type: none"> - Εργαζόμενοι σε πολύ μικρές επιχειρήσεις ανεξαρτήτως κλάδου απασχόλησης τους
Δυτική Μακεδονία	<ul style="list-style-type: none"> - Ενισχύσεις επιχειρήσεων για την εφαρμογή καινοτομιών ή/και αποτελεσμάτων έρευνας και τεχνολογίας - Ενισχύσεις για την Ίδρυση και τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων πολύ μικρών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στους τομείς της μεταποίησης και του τουρισμού 	<ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία νέων και αναβάθμιση υφιστάμενων ερευνητικών υποδομών – 12 έργα - Δημιουργία Δομών στήριξης ανταγωνιστικότητας καινοτομίας και εξωστρέφειας των επιχειρήσεων 	<ul style="list-style-type: none"> - Ερευνητικά κέντρα - Επιστημονικό προσωπικό - Επιχειρήσεις που συνεργάστηκαν με Ερευνητικά Ιδρύματα - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξη
Ήπειρος	<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση επιχειρήσεων για ερευνητικά έργα στους τομείς αγροδιατροφής, δημιουργικής βιομηχανίας, ΤΠΕ, υγείας και βιοτεχνολογίας - Ενίσχυση φορέων για την ανάπτυξη αριστείας μέσα από την υποστήριξη ερευνητικών υποδομών - Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών - Ενίσχυση των ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού και εξοικονόμησης ενέργειας 		<ul style="list-style-type: none"> - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξη - Επιχειρήσεις που συνεργάστηκαν με Ερευνητικά Ιδρύματα
Θεσσαλία	<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση νέων και υπό σύσταση επιχειρήσεων για την αξιοποίηση πατεντών ή και καινοτομιών, καθώς και υποστηρικτικών υπηρεσιών για την βελτίωση της παραγωγικής τους δραστηριότητας ή και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών. - Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ επιχειρήσεων για την βελτίωση της παραγωγικής τους 	<ul style="list-style-type: none"> - Αναβάθμιση συμπλήρωση και επέκταση δημόσιων υποδομών έρευνας και καινοτομίας για την εξυπηρέτηση τομέων στρατηγικού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας Θεσσαλίας 	<ul style="list-style-type: none"> - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξη - Ερευνητές που εργάζονται σε βελτιωμένα ερευνητικά κέντρα - Νέοι Ερευνητές

Περιφέρεια	Εστίαση ενισχύσεων	Υποδομές/ Δομές	Ωφελούμενοι
	<p>δραστηριότητας ή και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων 		
Ιόνια	<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων - Ενισχύσεις για την Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ανάδειξης του συγκριτικού πλεονεκτήματος της ΠΙΝ στους τομείς Τουρισμός – Πολιτισμός – Περιβάλλον - Υποστήριξη στην ανάπτυξη ερευνητικών δραστηριοτήτων στους τομείς της αγροδιατροφής και της βιοιατρικής – βιοπληροφορικής 		<ul style="list-style-type: none"> - Νέοι Ερευνητές - Πολίτες που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξη - Επιχειρήσεις που συνεργάστηκαν με Ερευνητικά Ιδρύματα
Πελοπόννησος	<ul style="list-style-type: none"> - Ενισχύσεις με τη μορφή Κουπονιών Καινοτομίας και Τεχνολογίας - Θερμοκοιτίδες νέων επιχειρήσεων - Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων - Ενισχύσεις για τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων 	<ul style="list-style-type: none"> - Αναβάθμιση συμπλήρωση και επέκταση δημόσιων υποδομών έρευνας και καινοτομίας (εργαστηρίων) για την εξυπηρέτηση τομέων στρατηγικού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας - Δομή υποστήριξης της Καινοτομίας - Μηχανισμός διαχείρισης / παρακολούθησης και εφαρμογής της Στρατηγικής - Ενισχύσεις φορέων πολιτισμού για την ανάπτυξη υποδομών 	<ul style="list-style-type: none"> - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξη - Επιχειρήσεις που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα - Νέοι Ερευνητές - Ερευνητικά Κέντρα - Αυτοαπασχολούμενοι - Φορείς του δημοσίου ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα - Εργαζόμενοι / άνεργοι, μέσω της ενεργειών αναβάθμισης των δεξιοτήτων
Στερεά Ελλάδα	<ul style="list-style-type: none"> - Ενισχύσεις Σχεδίων Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας σε τομείς της RIS3 - Ενισχύσεις επιχειρήσεων για την αναβάθμισή τους μέσω της χρήσης ΤΠΕ 	<ul style="list-style-type: none"> - Ίδρυση και λειτουργία ΚΥΕ (Κέντρου Υποστήριξης Επιχειρήσεων) 	<ul style="list-style-type: none"> - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξη - Επιχειρήσεις που συνεργάστηκαν με ερευνητικά ιδρύματα

Περιφέρεια	Εστίαση ενισχύσεων	Υποδομές/ Δομές	Ωφελούμενοι
	<ul style="list-style-type: none"> - Ενισχύσεις για την ίδρυση και λειτουργία νέων ΜΜΕ, στο τομέα του τουρισμού 		
Δυτική Ελλάδα	<ul style="list-style-type: none"> - Επενδυτικά Σχέδια Καινοτομίας στους τομείς Προτεραιότητας - Ενισχύσεις επιχειρήσεων στον τομέα της μεταποίησης - Ενίσχυση των πράσινων επιχειρήσεων - Ενισχύσεις για δημιουργικές επιχειρήσεις σε Δήμους της Περιφέρειας - Ενισχύσεις για την εξωστρέφεια και διεθνοποίηση των επιχειρήσεων της Περιφέρειας 	<ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη Ψηφιακών Πολιτιστικών Υποδομών - Μηχανισμός Στήριξης της επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια 	<ul style="list-style-type: none"> - Επιχειρήσεις που επιχορηγήθηκαν ή έλαβαν στήριξης - Φορείς δημοσίου που έλαβαν στήριξη - Εργαζόμενοι / άνεργοι, μέσω της ενεργειών αναβάθμισης των δεξιοτήτων

Αποδοτικότητα Συστήματος Παρακολούθησης και Διαχείρισης

Στην παρούσα υποενότητα παρουσιάζονται τα κύρια αποτελέσματα από την έρευνα πεδίου, τις εστιασμένες συνεντεύξεις με αρμόδια στελέχη σχεδιασμού και παρακολούθησης της υλοποίησης των Περιφερειακών Σχεδίων για την Έξυπνη Εξειδίκευση της περιόδου 2014-2020, αναφορικά με την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του Συστήματος Παρακολούθησης και Διαχείρισης των Σχεδίων Δράσης.

- ◆ Παρατηρήθηκε έλλειψη συγκροτημένης προσέγγισης για την υιοθέτηση ποσοτικών και ποιοτικών στόχων στις περιφερειακές στρατηγικές, καθώς και ειδικού πλαισίου οριοθέτησής τους.
- ◆ Συνολικά η διαδικασία συγκροτημένης παρακολούθησης επίτευξης των τεθέντων στόχων ακυρώθηκε στην πράξη εκ του γεγονότος ότι δεν συγκροτήθηκε ενιαίος μηχανισμός συλλογής και διαμοιρασμού των δεδομένων υλοποίησης των παρεμβάσεων των περιφερειακών στρατηγικών που χρηματοδοτήθηκαν από διαφορετικά χρηματοδοτικά εργαλεία και Ταμεία (ΕΠΑνΕΚ, ΠΕΠ, HORIZON, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ, αμιγώς εθνικοί πόροι κοκ.).
- ◆ Στους παράγοντες που επηρέασαν την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των περιφερειακών στρατηγικών αναφέρθηκαν η σημαντική καθυστέρηση στην εξειδίκευση και ενεργοποίηση των παρεμβάσεων, λόγω της έλλειψης τεχνογνωσίας κατάλληλου σχεδιασμού των παρεμβάσεων και των χρονοβόρων διαδικασιών προετοιμασίας και ενεργοποίησης των σχετικών προσκλήσεων, καθώς και η έλλειψη συντονισμού με το ΕΠΑνΕΚ για τον χρονισμό και το περιεχόμενο ομοειδών προσκλήσεων που απευθύνονταν στις ίδιες ομάδες στόχου/ δικαιούχους των ενισχύσεων.
- ◆ Αναφέρθηκε σημαντική επιβάρυνση των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης με διαδικασίες σχεδιασμού προσκλήσεων που δεν εμπύπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους. Εντοπίστηκαν και περιπτώσεις μειωμένης απόκρισης δικαιούχων των ενισχύσεων σε σχετικές προσκλήσεις και συνολικά μειωμένης αποτελεσματικότητας στις περιπτώσεις δράσεων που δεν σχεδιάσθηκαν ορθά, λόγω έλλειψης επαρκούς σχετικής εμπειρίας και τεχνογνωσίας των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των προγραμμάτων.
- ◆ Διαφοροποιημένη ανά Περιφέρεια είναι εικόνα της αποτελεσματικότητας και του αντικτύπου των δράσεων που ενεργοποιήθηκαν στο πλαίσιο των περιφερειακών στρατηγικών και ενδεικτικά ορισμένες περιφέρειες αναγνώρισαν υψηλό αντίκτυπο από την εφαρμογή δράσεων στήριξης των ερευνητικών υποδομών, ενώ άλλες από την εφαρμογή δράσεων στήριξης συμπράξεων επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς ή/και ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων.
- ◆ Σε κάθε περίπτωση υψηλό αντίκτυπο είχαν όσες δράσεις ενίσχυσης των δομών υποστήριξης των περιφερειακών στρατηγικών ενεργοποιήθηκαν με στηρίξη πόρων των περιφερειακών προγραμμάτων (Κέντρα και Παρατηρητήρια Καινοτομίας, ανάπτυξη υβριδικών μηχανισμών στήριξης των μονάδων περιφερειών αρμόδιων για την παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών καινοτομίας κοκ.). Οι εν λόγω παρεμβάσεις είχαν άμεσο και θετικό αντίκτυπο στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης, στη δημιουργία δικτύων και τη διασύνδεση των επιχειρήσεων με τους ερευνητές και συνολικά την ερευνητική κοινότητα, στη δημιουργία φυτωρίου ιδεών καινοτομίας, την αποτύπωση και χαρτογράφηση των ικανοτήτων παραγωγής καινοτομίας κοκ.. Δεν αναφέρθηκαν παρεμβάσεις εφαρμογής.
- ◆ Δεν έχει υιοθετηθεί ενιαίο μοντέλο με τις περιφέρειες να υιοθετούν τα δικά τους ιδιαίτερα σχήματα και τους ιδιαίτερους υποστηρικτικούς μηχανισμούς διακυβέρνησης των περιφερειακών στρατηγικών. Ζητούμενο σε κάθε περίπτωση για όλες τις περιφέρειες ήταν και εξακολουθεί να αποτελεί η ενίσχυση της αρχής της ιδιοκτησίας των περιφερειακών στρατηγικών (Περιφερειακά Συμβούλια) και της επιβεβαίωσης αυτής της αρχής της σε όλο τον κύκλο ζωής τους (σχεδιασμός, εφαρμογή, αξιολόγηση και επικαιροποίηση/ ανατροφοδότηση των στρατηγικών). Στο πλαίσιο

των συνεντεύξεων κατατέθηκαν και μεμονωμένες απόψεις, περί αδυναμίας σχεδιασμού και παρακολούθησης των στρατηγικών σε περιφέρειες όπου είναι αδύναμη ή ανύπαρκτη περιφερειακή μονάδα/ υπηρεσία με σχετικές αρμοδιότητες.

- ◆ Συνολικά καταγράφεται έλλειψη ικανού σε αριθμό και έμπειρου στελεχιακού δυναμικού, ενώ αναγνωρίζεται και το ουσιαστικό κενό πολιτικής με την ανάληψη της σχετικής «άτυπης αρμοδιότητας» από τις ΕΥΔ των ΠΕΠ, για τις ανάγκες έγκαιρης απόκρισης στις απαιτήσεις του κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ (σχεδιασμός και έγκριση στρατηγικών, επίτευξη προκαθορισμένων στόχων, κατανομή και απορρόφηση πόρων κκ.).
- ◆ Κοινό τόπο αποτελεί η διαπίστωση περί αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων των επιμέρους στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης, συνδεδεμένης άμεσα με την υιοθέτηση αποδοτικού τυπικού ή/και άτυπου μηχανισμού διακυβέρνησης.
- ◆ Στα θετικά της όλης διαδικασίας καταγράφεται η ανάδραση ορισμένων περιφερειών στις προκλήσεις που απορρέουν από τις πολιτικές έξυπνης εξειδίκευσης με τη δημιουργία μονάδων/ υπηρεσιών αρμόδιων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή περιφερειακών πολιτικών καινοτομίας ή την ενεργοποίηση οργάνων της περιφέρειας όπως τα Περιφερειακά Ταμεία, την αξιοποίηση συγχρηματοδοτούμενων πόρων των ΠΕΠ για τη δημιουργία υποστηρικτικών μηχανισμών (Γραφεία Καινοτομίας, Παρατηρήτρια Επιχειρηματικής Καινοτομίας, συνεργασίες με εμπειρογνώμονες της αγοράς κκ.) ή/και τη δημιουργία σχετικού υποστηρικτικού μηχανισμού στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των περιφερειακών προγραμμάτων.

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Στις προτάσεις βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των συστημάτων διαχείρισης των παρεμβάσεων περιλαμβάνονται:

- ◆ Η υιοθέτηση διακριτού συστήματος δεικτών των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης που θα αποτυπώνει τα αναμενόμενα αποτελέσματα στο επίπεδο των εκροών και τον αντίκτυπο των παρεμβάσεων, που θα αποτελεί σημαντική εισροή για την επίκαιρη παρακολούθηση των αλλαγών, τη χαρτογράφηση των υποδομών και ικανοτήτων καινοτομίας που δημιουργούνται και τελικά την ανατροφοδότηση των στρατηγικών με επίκαιρα στοιχεία και κρίσιμες αναφορές,
- ◆ Η ανάπτυξη διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων παρακολούθησης των επιμέρους παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από διαφορετικά χρηματοδοτικά εργαλεία και συνολικά των στρατηγικών,
- ◆ Η υιοθέτηση μόνιμων και θεσμοθετημένων διαύλων επικοινωνίας με τη ΓΓΕΚ για τη μεταφορά γνώσης από το εθνικό στο περιφερειακό επίπεδο σε θέματα σχεδιασμού και εφαρμογής παρεμβάσεων ενίσχυσης του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας,
- ◆ Η υιοθέτηση καλών πρακτικών ενεργοποίησης παρεμβάσεων ενίσχυσης του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας, όπως ο σχεδιασμός και ενεργοποίηση δράσεων ανοικτής καινοτομίας, κυλιόμενων ετήσιων προσκλήσεων που θα καλύπτουν διαρκώς αναδυόμενες ανάγκες ενίσχυσης του περιφερειακού οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας και θα επιτρέπουν τη διάχυση των ωφελειών σε όλη τη διάρκεια των κύκλων των προγραμματικών περιόδων,
- ◆ Η μεταφορά τεχνογνωσίας από όργανα και υπηρεσίες εθνικού επιπέδου (ΓΓΕΚ, ΕΥΔΕ ΕΤΑΚ κκ.) και η παροχή σχετικών εργαλείων, όπως η εκπόνηση και διάθεση στις περιφέρειες πρότυπων τευχών προσκλήσεων ενημερωμένων π.χ. με τις ειδικές απαιτήσεις των καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων στους τομείς της έρευνας και καινοτομίας, τις εναλλακτικές λύσεις επιλεξιμότητας δαπανών, την ενσωμάτωση αποτελεσματικών διαδικασιών και ρυθμίσεων παρακολούθησης και πιστοποίησης των επενδύσεων με βάση την κατακτημένη εμπειρία από ανάλογες δράσεις που έχουν ενεργοποιηθεί σε εθνικό επίπεδο κκ.,

4.3.2 Επιδόσεις / παρακολούθηση δεικτών – επιπτώσεις στο σύστημα έρευνας και καινοτομίας ανά Περιφέρεια

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται οι επιδόσεις των περιφερειών της χώρας με βάση τον πίνακα αποτελεσμάτων περιφερειακής καινοτομίας, ο οποίος αξιολογεί τις επιδόσεις των ευρωπαϊκών περιφερειών στον τομέα της καινοτομίας με βάση έναν περιορισμένο αριθμό δεικτών. Η RIS παρέχει μια συγκριτική αξιολόγηση των επιδόσεων των συστημάτων καινοτομίας σε 239 περιφέρειες 22 χωρών της ΕΕ, της Νορβηγίας, της Σερβίας, της Ελβετίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

Προς το σκοπό της αποτίμησης της συμβολής της εθνικής και των περιφερειακών στρατηγικών στις επιδόσεις καινοτομίας γίνεται σύγκριση με τις επιδόσεις της RIS2016 (περίοδος ενεργοποίησης των παρεμβάσεων της ΠΠ 2014-2020).

Όπως προκύπτει και πίνακα αποτελεσμάτων του 2023 (Παράρτημα Πίνακας Π - 14) διαχρονικά οι επιδόσεις καινοτομίας στο σύνολο των περιφερειών της χώρας βελτιώνονται (το 2023 βελτίωση εντοπίζεται σε 211 από τις 239 περιφέρειες της ΕΕ).

Ειδικότερα οι επιδόσεις και δείκτες καινοτομίας των περιφερειών έχουν ως ακολούθως.

Αττική

Η Αττική βελτιώνει διαχρονικά τις επιδόσεις της στην καινοτομία, παραμένοντας στην πρώτη θέση μεταξύ των περιφερειών της χώρας (132η θέση μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ) και χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια μέτριας καινοτομίας (moderate innovator). Διακρίνεται για τις υψηλές και κατά κανόνα βελτιούμενες επιδόσεις της στον πληθυσμό τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στις διεθνείς επιστημονικές δημοσιεύσεις, τις ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες (προϊόντων και διαδικασιών), τις ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλους, την απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις και τις πωλήσεις νέων καινοτομιών. Αντίστοιχα ιδιαίτερα χαμηλές είναι οι επιδόσεις στον πληθυσμό που συμμετέχει στη ΔΒΜ, στις αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ΡCT και στις εφαρμογές σχεδιασμού.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί το 2022 η περιφέρεια Αττικής σε σύγκριση με το 2016 βελτιώνει τον γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας παραμένοντας στα ίδια επίπεδα με αυτά των ομοειδών της περιφερειών (περιφέρειες με παρόμοιο ύψος ΑΕΠ), αλλά υποχωρεί ως προς την κατάταξη μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ στον γενικό και τους επιμέρους υποδείκτες. Σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες υπολείπεται στους δείκτες των ιδρυμάτων, της βασικής εκπαίδευσης, της αποδοτικότητας της αγοράς εργασίας του μεγέθους της αγοράς και τεχνολογικής ετοιμότητας.

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Αττικής	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	92.3	↑	134	↓	●
Βασική Διάσταση	72	↑	201	↓	●
Ιδρύματα	53.8	↑			●
Υποδομές	116.3	↑			●
Υγεία	102.5	↓			●
Βασική Εκπαίδευση	53.8	↑			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	98.8	↑	108	↓	●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση	121.6	↑			●
Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	81.5	↑			●
Μέγεθος Αγοράς	94.8	↓			●
Διάσταση Καινοτομίας	102.7	↑	98	↓	●

Τεχνολογική Ετοιμότητα	57.1	↓			●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	164.7	↑			●
Καινοτομία	96.8	↑			●

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Βόρειο Αιγαίο

Παρά τη βελτίωση του συνοπτικού δείκτη καινοτομίας σε σχέση με το 2016, το 2023 παρατηρείται διακοπή της ανοδικής προόδου (μείωση σε σχέση με το 2022). Το Βόρειο Αιγαίο χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια αναδύμενης οικονομίας (emerging innovator) και ανήκει στην ομάδα των μικρών νησιωτικών περιφερειών της χώρας που παρουσιάζει χαμηλές επιδόσεις στην καινοτομία. Ιδιαίτερα χαμηλός είναι ο πληθυσμός που συμμετέχει στη ΔΒΜ και χαμηλές είναι οι επιδόσεις της στις δαπάνες Ε&Α, στις επιστημονικές δημοσιεύσεις κοκ.. Σημαντική βελτίωση παρουσιάζει στις ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες και στην απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί το 2022 η περιφέρεια Βορείου Αιγαίου σε σύγκριση με το 2016 βελτιώνει τον γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας και τους δείκτες αποτελεσματικότητας και καινοτομίας, παραμένοντας όμως χαμηλά στην κατάταξη μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ και κατά κανόνα στα ίδια ή χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες.

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Βορείου Αιγαίου	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	60.5	↑	217	↑	●
Βασική Διάσταση	62.6	↑	212	↓	●
Ιδρύματα	50.4	↓			●
Υποδομές	33.6	↑			●
Υγεία	55.2	↑			●
Βασική Εκπαίδευση	106.9	↓			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	53.8	↑			●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση	56.3	↓	222	↑	●
Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	80.3	↓			●
Μέγεθος Αγοράς	55.5	↑			●
Διάσταση Καινοτομίας	14.7	↓			●
Τεχνολογική Ετοιμότητα	64.4	↑	195	↑	●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	42.6	↓			●
Καινοτομία	109.1	↑			●

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Νότιο Αιγαίο

Παρά τη βελτίωση του συνοπτικού δείκτη καινοτομίας σε σχέση με το 2016, η περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου παραμένει στην τελευταία θέση μεταξύ των περιφερειών της χώρας. Το 2023 μάλιστα παρατηρείται διακοπή της ανοδικής προόδου (μείωση σε σχέση με το 2022). Σχετικά υψηλές επιδόσεις παρουσιάζει

στους δείκτες επιστημονικών δημοσιεύσεων, στις δαπάνες καινοτομίας εκτός E&A (βαίνουν όμως και αυτές σταδιακά μειούμενες) και στις MME που καινοτομούν.

Το Νότιο Αιγαίο χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια αναδυόμενης καινοτομίας (emerging innovator), ενώ ο περιφερειακός δείκτης ανταγωνιστικότητας συγκαταλέγεται μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ. Καλύτερες επιδόσεις σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες παρουσιάζει μόνο σε δύο υποδείκτες (αποδοτικότητα αγοράς εργασίας και καινοτομία)

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Νοτίου Αιγαίου	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	57.4	↑	224	↑	●
Βασική Διάσταση	58.1	↑	217	↓	●
Ιδρύματα	48.2	↓			●
Υποδομές	33.6	↑			●
Υγεία	45.8	↑			●
Βασική Εκπαίδευση	96.2	↓			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	53.8	↑			●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση	58.3	↑	217	↑	●
Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	64	↑			●
Μέγεθος Αγοράς	64.5	↓			●
Διάσταση Καινοτομίας	34.6	↓			●
Τεχνολογική Ετοιμότητα	49.5	↑	222	↑	●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	42.8	↓			●
Καινοτομία	77.8	↑			●

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Κρήτη

Η Κρήτη καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση μεταξύ των καινοτόμων περιφερειών της χώρας και συνολικά την 149^η θέση μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ και χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια μέτριας καινοτομίας (moderate innovator). Το 2023 ο συνοπτικός δείκτης καινοτομίας καταγράφει υποχώρηση και ανέρχεται στα επίπεδα του 2019. Η Κρήτη διακρίνεται για τις υψηλές και κατά κανόνα βελτιούμενες επιδόσεις της στις επιστημονικές δημοσιεύσεις και τις συνδημοσιεύσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, τις δαπάνες E&A στον κρατικό τομέα, τις MME που καινοτομούν και τις πωλήσεις καινοτομιών. Όπως όλες οι νησιωτικές περιφέρειες παρουσιάζει υψηλές επιδόσεις στις αέριες εκπομπές μικροσωματιδίων και εξαιρετικά χαμηλές επιδόσεις στη ΔΒΜ, τις δαπάνες E&A στον επιχειρηματικό τομέα, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και την απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί το 2022 η Κρήτη σε σύγκριση με το 2016 βελτιώνει τον γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας παραμένοντας στα ίδια επίπεδα με αυτά των ομοειδών της περιφερειών (περιφέρειες με παρόμοιο ύψος ΑΕΠ), αλλά υποχωρεί ως προς την κατάταξη μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ στον γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας. Σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες υπερτερεί στους δείκτες της αποδοτικότητας της αγοράς εργασίας και της καινοτομίας, ενώ ως προς τους λοιπούς δείκτες βρίσκεται στα ίδια ή σε χαμηλότερα επίπεδα.

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Κρήτης	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	63.8	↑	209	↓	●
Βασική Διάσταση	58.9	↑	216	↑	●
Ιδρύματα	49.5	↓			●
Υποδομές	33.6	↑			●
Υγεία	37.5	↑			●
Βασική Εκπαίδευση	104.2	↓			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	53.8	↑			●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση	60.1	↑	216	-	●
Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	84.3	↑			●
Μέγεθος Αγοράς	57	↑			●
Διάσταση Καινοτομίας	23	↓			●
Τεχνολογική Ετοιμότητα	79.5	↑	163	↓	●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	42.5	↓			●
Καινοτομία	132.2	↑			●

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Ανατολική Μακεδονία, Θράκη

Η Ανατολική Μακεδονία, Θράκη βρίσκεται στην 9^η θέση ως προς τις επιδόσεις καινοτομίας μεταξύ των περιφερειών της χώρας και στην 180^η θέση μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ (καλύτερες επιδόσεις μόνο σε σχέση με τις μικρές νησιωτικές περιφέρειες) και χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια αναδυόμενη καινοτομίας. Ο συνοπτικός δείκτης καινοτομίας της περιφέρειας διαχρονικά βελτιώνεται παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση σε σχέση με τα επίπεδα του 2016.

Η Ανατολική Μακεδονία, Θράκη διακρίνεται για τις υψηλές και κατά κανόνα βελτιούμενες επιδόσεις της στις ΜΜΕ που καινοτομούν (καινοτομία προϊόντων και διαδικασιών), τις πωλήσεις νέων καινοτομιών, τις συνδημοσιεύσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, τις δαπάνες Ε&Α στον κρατικό τομέα, τις πωλήσεις καινοτομιών, και την απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί το 2022 η Ανατολική Μακεδονία, Θράκη σε σύγκριση με το 2016 βελτιώνει τον γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας, αλλά υποχωρεί ως προς την κατάταξη μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες υπερτερεί στους δείκτες της αποδοτικότητας της αγοράς εργασίας και της καινοτομίας, ενώ ως προς τους λοιπούς δείκτες βρίσκεται στα ίδια ή σε χαμηλότερα επίπεδα.

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκη	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	56.2	↑	225	↓	●
Βασική Διάσταση	57.3	↑	222	↓	●

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκη	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
Ιδρύματα	56.7	↑			●
Υποδομές	33.6	↑			●
Υγεία	34	↑			●
Βασική Εκπαίδευση	95.2	↓			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	53.8	↑			●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση	53.4	↑	227	↓	●
Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	74.9	↑			●
Μέγεθος Αγοράς	51.9	↑			●
Διάσταση Καινοτομίας	18	↓			●
Τεχνολογική Ετοιμότητα	58.3	↑	213	↓	●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	41	↓			●
Καινοτομία	99.9	↑			●

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Κεντρική Μακεδονία

Η Κεντρική Μακεδονία καταλαμβάνει την τρίτη θέση μεταξύ των καινοτόμων περιφερειών της χώρας και συνολικά την 156^η θέση μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ και χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια μέτριας καινοτομίας (moderate innovator). Καταγράφει υψηλές και κατά κανόνα βελτιούμενες επιδόσεις της στις επιστημονικές δημοσιεύσεις και τις συνδημοσιεύσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, τις ΜΜΕ που καινοτομούν και συνεργάζονται με άλλους και την απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί το 2022 η Κεντρική Μακεδονία σε σύγκριση με το 2016 βελτιώνει τον γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας παραμένοντας στα ίδια επίπεδα με αυτά των ομοειδών της περιφερειών (περιφέρειες με παρόμοιου ύψος ΑΕΠ), αλλά υποχωρεί ως προς την κατάταξη μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες υπερτερεί στους δείκτες της αποδοτικότητας της αγοράς εργασίας και της καινοτομίας, ενώ ως προς τους λοιπούς δείκτες βρίσκεται στα ίδια ή σε χαμηλότερα επίπεδα.

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Κεντρικής Μακεδονίας	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	69.8	↑	199	↓	●
Βασική Διάσταση	62.9	↑	210	↑	●
Ιδρύματα	51.5	↑			●
Υποδομές	33.6	↑			●
Υγεία	61.3	↑			●
Βασική Εκπαίδευση	103.6	↓			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	53.8	↑			●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση	68.7	↑	194	↓	●

Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	101.8	↑			●
Μέγεθος Αγοράς	58.3	↑			●
Διάσταση Καινοτομίας	31.7	↓			●
Τεχνολογική Ετοιμότητα	81.2	↑	161	↓	●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	40.8	↓			●
Καινοτομία	132.2	↑			●

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Δυτική Μακεδονία

Η Δυτική Μακεδονία χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια αναδυόμενης καινοτομίας (emerging innovator) και καταλαμβάνει την 216^η θέση μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ ως προς τις επιδόσεις της στην καινοτομία. Παρά τη βελτίωση της τιμής στο σχετικό συνοπτικό δείκτη η περιφέρεια υποχωρεί στην κατάταξη με τις περιφέρειες της ΕΕ. Καταγράφει υψηλές και βελτιούμενες επιδόσεις στις επιστημονικές δημοσιεύσεις που συγκαταλέγονται στο 10% των πιο αναφερόμενων επιστημονικών δημοσιεύσεων, στις ΜΜΕ που καινοτομούν και συνεργάζονται με άλλους, στις πωλήσεις καινοτομιών στην αγορά και στις αέριες εκπομπές μικροσωματιδίων.

Εξαιρετικά χαμηλές επιδόσεις παρουσιάζει στη ΔΒΜ, στις δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα, στις αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ΡCT, στις αιτήσεις εμπορικών σημάτων και την απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί το 2022 η Δυτική Μακεδονία σε σύγκριση με το 2016 βελτιώνει τον γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας παραμένοντας στα ίδια επίπεδα με αυτά του 2016 αλλά και των ομοειδών της περιφερειών. Σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες έχει την ίδια επίδοση με τις λοιπές περιφέρειες της χώρας.

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Δυτικής Μακεδονίας	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	60.9	↑	216	↓	●
Βασική Διάσταση	57.2	↑	222	↑	●
Ιδρύματα	53	↑			●
Υποδομές	33.6	↑			●
Υγεία	22.9	↑			●
Βασική Εκπαίδευση	104.8	↓			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	53.8	↑			●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση	62.1	↑	208	↓	●
Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	96.2	↑			●
Μέγεθος Αγοράς	51.2	↑			●
Διάσταση Καινοτομίας	23.9	↓			●
Τεχνολογική Ετοιμότητα	59.9	↑	209	↓	●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	40.8	↓			●

Καινοτομία	91.5	↑			●
------------	------	---	--	--	---

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Ήπειρος

Η Ήπειρος χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια μέτριας καινοτομίας (moderate innovator) και καταλαμβάνει την 158^η θέση μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ ως προς τις επιδόσεις της στην καινοτομία, βελτιώνοντας διαχρονικά τον σχετικό συνοπτικό δείκτη. Καταγράφει υψηλές και κατά κανόνα βελτιούμενες επιδόσεις στις διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις και τις συνδημοσιεύσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, τις δαπάνες Ε&Α στον κρατικό τομέα, τις δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α, τις ΜΜΕ που καινοτομούν, την απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις, τις πωλήσεις νέων καινοτομιών και τις αέριες εκπομπές μικροσωματιδίων. Εξαιρετικά χαμηλές επιδόσεις παρουσιάζει στη ΔΒΜ, την απασχόληση ειδικών στις ΤΠΕ, τις αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ΡCT, τις εφαρμογές σχεδιασμού και την απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί το 2022 η Ήπειρος σε σύγκριση με το 2016 βελτιώνει τον γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας παραμένοντας στα ίδια επίπεδα με αυτά του 2016 αλλά και των ομοειδών της περιφερειών. Σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες έχει την ίδια συμπεριφορά με τις λοιπές περιφέρειες της χώρας.

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Ήπειρου	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	61.6	↑	213	-	●
Βασική Διάσταση	58	↑	219	↑	●
Ιδρύματα	55.9	↑			●
Υποδομές	33.6	↑			●
Υγεία	19.5	↑			●
Βασική Εκπαίδευση	108.3	↑			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	53.8	↑			●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Δια βίου Μάθηση	62.3	↑	207	-	●
Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	85.4	↑			●
Μέγεθος Αγοράς	62.5	↑			●
Διάσταση Καινοτομίας	20.2	↓			●
Τεχνολογική Ετοιμότητα	61.8	↑	201	↓	●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	40.4	↓			●
Καινοτομία	100.8	↑			●

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Θεσσαλία

Η Θεσσαλία χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια μέτριας καινοτομίας (moderate innovator) και καταλαμβάνει την 170^η θέση μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ ως προς τις επιδόσεις της στην καινοτομία. Ο συνοπτικός δείκτης καινοτομίας της περιφέρειας υποχωρεί το 2023 έναντι του προηγούμενου έτους. Εξαιρετικά χαμηλές επιδόσεις παρουσιάζει στη ΔΒΜ, στις δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα, την απασχόληση

ειδικών στις ΤΠΕ, τις αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ΡCT, τις εφαρμογές σχεδιασμού και την απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί το 2022 η Θεσσαλία σε σύγκριση με το 2016 βελτιώνει τον γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας, υποχωρώντας στην κατάταξη με τις περιφέρειες της ΕΕ. Σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες έχει την ίδια συμπεριφορά με τις λοιπές περιφέρειες της χώρας.

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Θεσσαλίας	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	65.9	↑	208	↓	●
Βασική Διάσταση	63.7	↑	209	↓	●
Ιδρύματα	50.3	↑			●
Υποδομές	33.6	↑			●
Υγεία	58.6	↑			●
Βασική Εκπαίδευση	109.2	↑			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	53.8	↑			●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση	62.9	↑	206	↓	●
Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	97.2	↑			●
Μέγεθος Αγοράς	53.4	↑			●
Διάσταση Καινοτομίας	21.5	↓			●
Τεχνολογική Ετοιμότητα	73.8	↑	175	↓	●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	41.4	↑			●
Καινοτομία	124	↑			●

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Ιόνια Νησιά

Παρά τη βελτίωση του συνοπτικού δείκτη καινοτομίας σε σχέση με το 2016, η περιφέρεια Ιονίων Νήσων παραμένει στην προτελευταία θέση μεταξύ των περιφερειών της χώρας και στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Το 2023 μάλιστα παρατηρείται διακοπή της ανοδικής προόδου (μείωση σε σχέση με το 2022). Σχετικά υψηλές επιδόσεις παρουσιάζει στις δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α, στις ΜΜΕ που καινοτομούν, στην απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις και στις πωλήσεις νέων καινοτομιών.

Το Ιόνια Νησιά χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια αναδυόμενης καινοτομίας (emerging innovator), ενώ ο περιφερειακός δείκτης ανταγωνιστικότητας συγκαταλέγεται μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ. Καλύτερες επιδόσεις σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες παρουσιάζει μόνο σε δύο υποδείκτες (αποδοτικότητα αγοράς εργασίας και καινοτομία)

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Ιονίων Νήσων	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	60.3	↑	218	↑	●
Βασική Διάσταση	58.1	↑	218	↑	●
Ιδρύματα	44.1	↓			●
Υποδομές	33.6	↑			●

Υγεία	47.3	↑			●
Βασική Εκπαίδευση	98.5	↓			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	53.8	↑			●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση	60.3	↑	214	↑	●
Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	71.1	↓			●
Μέγεθος Αγοράς	64.3	↑			●
Διάσταση Καινοτομίας	32.3	↓			●
Τεχνολογική Ετοιμότητα	60.3	↑	208	↑	●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	41	↑			●
Καινοτομία	103.7	↑			●

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Δυτική Ελλάδα

Η Δυτική Ελλάδα χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια μέτριας καινοτομίας (moderate innovator) και καταλαμβάνει την 164^η θέση μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ ως προς τις επιδόσεις της στην καινοτομία, βελτιώνοντας διαχρονικά τον σχετικό συνοπτικό δείκτη. Καταγράφει υψηλές και κατά κανόνα βελτιούμενες επιδόσεις στις διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις και τις συνδημοσιεύσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, τις δαπάνες Ε&Α στον κρατικό τομέα, τις ΜΜΕ που καινοτομούν και συνεργάζονται με άλλους, την απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις, τις πωλήσεις νέων καινοτομιών και τις αέριες εκπομπές μικροσωματιδίων. Εξαιρετικά χαμηλές επιδόσεις παρουσιάζει στη ΔΒΜ, τις δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα, την απασχόληση ειδικών στις ΤΠΕ, τις αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ΡCT, τις εφαρμογές σχεδιασμού και την απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί το 2022 η Δυτική Ελλάδα σε σύγκριση με το 2016 βελτιώνει τον γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας υποχωρώντας όμως στην κατάταξη με τις λοιπές περιφέρειες της ΕΕ. Σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες έχει την ίδια συμπεριφορά με τις λοιπές περιφέρειες της χώρας.

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Δυτικής Ελλάδας	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	60.9	↑	216	↓	●
Βασική Διάσταση	57.2	↑	222	↑	●
Ιδρύματα	53	↑			●
Υποδομές	33.6	↑			●
Υγεία	22.9	↑			●
Βασική Εκπαίδευση	104.8	↓			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	53.8	↑			●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση	62.1	↑	208	↓	●
Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	96.2	↑			●
Μέγεθος Αγοράς	51.2	↑			●

Διάσταση Καινοτομίας	23.9	↓			●
Τεχνολογική Ετοιμότητα	59.9	↑	209	↓	●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	40.8	↓			●
Καινοτομία	91.5	↑			●

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Στερεά Ελλάδα

Η Στερεά Ελλάδα χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια αναδυόμενης καινοτομίας (emerging innovator) και καταλαμβάνει την 179^η θέση μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ ως προς τις επιδόσεις της στην καινοτομία, βελτιώνοντας διαχρονικά τον σχετικό συνοπτικό δείκτη. Εξαιρετικά χαμηλές επιδόσεις παρουσιάζει στη ΔΒΜ, τις δαπάνες Ε&Α στον κρατικό τομέα, την απασχόληση ειδικών στις ΤΠΕ, τις αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ΡCT και την απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης.

Υψηλές και κατά κανόνα βελτιούμενες επιδόσεις καταγράφει στις διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις, τις δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α, τις ΜΜΕ που καινοτομούν και συνεργάζονται με άλλους, την απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις, τις πωλήσεις νέων καινοτομιών και τις αέριες εκπομπές μικροσωματιδίων.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί το 2022 η Στερεά Ελλάδα σε σύγκριση με το 2016 βελτιώνει τον γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας και τη θέση της μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες έχει την ίδια συμπεριφορά με τις λοιπές περιφέρειες της χώρας.

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Στερεάς Ελλάδας	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	53.2	↑	228	↑	●
Βασική Διάσταση	59.2	↑	214	↑	●
Ιδρύματα	45.4	↓			●
Υποδομές	33.6	↑			●
Υγεία	51.8	↑			●
Βασική Εκπαίδευση	99	↓			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	53.8	↑			●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση	45.6	↑	232	↑	●
Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	57.8	↑			●
Μέγεθος Αγοράς	41.3	↑			●
Διάσταση Καινοτομίας	33	↓			●
Τεχνολογική Ετοιμότητα	59.6	↑	211	↓	●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	41.1	↑			●
Καινοτομία	100.9	↑			●

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Πελοπόννησος

Η Πελοπόννησος χαρακτηρίζεται ως περιφέρεια μέτριας καινοτομίας (moderate innovator) και καταλαμβάνει την 173^η θέση μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ ως προς τις επιδόσεις της στην καινοτομία, βελτιώνοντας διαχρονικά τον σχετικό συνοπτικό δείκτη. Εξαιρετικά χαμηλές επιδόσεις παρουσιάζει στη ΔΒΜ, μηδενικές στην απασχόληση ειδικών στις ΤΠΕ και χαμηλές στις αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ΡCT και την απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης.

Υψηλές και κατά κανόνα βελτιούμενες επιδόσεις καταγράφει στις δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α, τις ΜΜΕ που καινοτομούν και συνεργάζονται με άλλους, την απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις, τις πωλήσεις νέων καινοτομιών και τις αέριες εκπομπές μικροσωματιδίων.

Όπως φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί το 2022 η Πελοπόννησος σε σύγκριση με το 2016 βελτιώνει τον γενικό δείκτη ανταγωνιστικότητας και τη θέση της μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Σε σχέση με τις ομοειδείς περιφέρειες έχει την ίδια συμπεριφορά με τις λοιπές περιφέρειες της χώρας.

Δείκτες ανταγωνιστικότητας Πελοποννήσου	Επιδόσεις		Κατάταξη		Σύγκριση με ομοειδείς περιφέρειες (με παρόμοιο ΑΕΠ)
	Τιμή	Μεταβολή από 2016	Τιμή	Μεταβολή από 2016	
RCI 2.0 - 2022	53.2	↑	228	↑	●
Βασική Διάσταση	59.2	↑	214	↑	●
Ιδρύματα	45.4	↓			●
Υποδομές	33.6	↑			●
Υγεία	51.8	↑			●
Βασική Εκπαίδευση	99	↓			●
Διάσταση Αποτελεσματικότητας	53.8	↑			●
Γ' βαθμια Εκπαίδευση & Δια Βίου Μάθηση	45.6	↑	232	↑	●
Αποδοτικότητα της Αγοράς Εργασίας	57.8	↑			●
Μέγεθος Αγοράς	41.3	↑			●
Διάσταση Καινοτομίας	33	↓			●
Τεχνολογική Ετοιμότητα	59.6	↑	211	↓	●
Επιχειρηματική πολυπλοκότητα	41.1	↑			●
Καινοτομία	100.9	↑			●

● κάτω του μ.ο. ● στα ίδια επίπεδα ● άνω του μ.ο

Σε γενικές γραμμές παρατηρείται στο σύνολο των περιφερειών της χώρας βελτίωση των επιδόσεων καινοτομίας και ανταγωνιστικότητας, όχι όμως τόσο έντονη ώστε να διαφοροποιεί τη σχετική τους θέση με τις άλλες περιφέρειες της ΕΕ.

4.3.3 Παρουσίαση παραδειγμάτων πορείας υλοποίησης των περιφερειακών RIS3 σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Στις προτάσεις της Επιτροπής των Περιφερειών για τη νομοθετική περίοδο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2014-2020 και για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας

σε τοπικό και σε περιφερειακό επίπεδο¹³, μεταξύ άλλων καλούσε την Επιτροπή να ενισχύσει τον ρόλο των στρατηγικών ευφυούς ειδίκευσης στην Ευρώπη για να καλυφθεί το κενό καινοτομίας μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ, και να καταρτιστεί ένα ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για την καινοτομία στον δημόσιο τομέα με ειδική εστίαση στην τοπική και την περιφερειακή διοίκηση.

Με στόχο να καταστεί η καινοτομία προτεραιότητα σε όλες τις Περιφέρειες, η στρατηγική Ευρώπη 2020 «απαίτησε» έξυπνες, στρατηγικές επιλογές από κάθε κράτος μέλος και χάραξη περιφερειακών πολιτικών βασισμένες σε στοιχεία. Στο πλαίσιο του σχεδιασμού της Προγραμματικής Περιόδου 2014- 2020, κάθε χώρα και περιφέρεια κλήθηκε να αναπτύξει και να ενσωματώσει εθνικές/περιφερειακές στρατηγικές έρευνας και καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση (στρατηγικές RIS3), οι οποίες να αξιοποιούν τα δυνατά σημεία κάθε χώρας/περιφέρειας, τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματά και τη δυναμική για αριστεία για ανάπτυξη βασισμένη στη γνώση. Οι Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης στοχεύουν στην τόνωση των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα και αναπτύσσονται με βάση συστήματα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Οι εθνικές και περιφερειακές αρχές σε όλη την Ευρώπη ανέπτυξαν στρατηγικές έξυπνης μέσα από μια διαδικασία "ανακάλυψης της επιχειρηματικότητας" έτσι ώστε να γίνει πιο αποδοτική η χρήση των διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων της ΕΕ και να αυξηθούν οι συνέργειες μεταξύ διαφορετικών εθνικών και περιφερειακών πολιτικών σε επίπεδο ΕΕ, καθώς και μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων.

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται Καλές Πρακτικές αλλά και τυχόν εμπόδια / προβλήματα που παρατηρήθηκαν σε Περιφέρειες της ΕΕ με παρεμφερή χαρακτηριστικά με τις ελληνικές. Παρατίθενται Πρακτικές Εθνικών και Περιφερειακών RIS3 που έχουν χαρακτηριστεί ως «Καλές» βάσει προγενέστερων μελετών και έργων όπως, η μελέτη *Implementing Smart Specialisation Strategies: A Handbook* (Gianelle, Kyriakou, Cohen, & Przeor, 2016), *Assessing Smart Specialisation: The Entrepreneurial Discovery Process* (Perianez-Forte & Wilson, 2021) και τα έργα HIGHER (2016-2021)¹⁴, Beyond EDP (2016-2021)¹⁵, και COHES3ION (2019-2023)¹⁶ μεταξύ άλλων, του Προγράμματος Interreg Europe¹⁷ καθώς και Καλές Πρακτικές που περιλαμβάνονται στον κατάλογο του Interreg Europe – Good Practices¹⁸.

Επιπλέον, βάσει του εργαλείου Regional Benchmarking της Πλατφόρμας Έξυπνης Εξειδίκευσης της ΕΕ¹⁹ που επιτρέπει τον προσδιορισμό περιφερειών αναφοράς σε ολόκληρη την Ευρώπη με παρόμοιες διαρθρωτικές συνθήκες που σχετίζονται με την ανάπτυξη με γνώμονα την καινοτομία (κοινωνικά, οικονομικά, τεχνολογικά, θεσμικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά) με τις ελληνικές περιφέρειες, με βάση τη μεθοδολογία που αναπτύχθηκε από κοινού από το [Orkestra – Basque Institute of Competitiveness](#) και την [Πλατφόρμα S3](#), παρατηρούμε ότι οι χώρες με παρόμοιες περιφέρειες όπου υπάρχουν ευκαιρίες για την άντληση διδαγμάτων πολιτικής και τη μεταφορά πρακτικών είναι και αυτές που περιγράφονται πιο αναλυτικά στη συνέχεια Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία κ.α, εκτός της Σουηδίας η

13 Ψήφισμα της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Οι προτάσεις της Επιτροπής των Περιφερειών ενόψει της νέας νομοθετικής περιόδου της Ευρωπαϊκής Ένωσης», (2014/C 271/02)

14 Βλ. HIGHER | Interreg Europe.

15 Βλ. Beyond EDP | Interreg Europe.

16 Βλ. COHES3ION | Interreg Europe.

17 Βλ. Interreg Europe | Interreg Europe - Sharing solutions for better policy.

18 Βλ. Find policy solutions | Interreg Europe - Sharing solutions for better policy.

19 Βλ. Regional Benchmarking - Smart Specialisation Platform (europa.eu).

οποία αναλύεται και παρουσιάζεται αρχικά, χάρη της προόδου της σε θέματα ΕΤΑΚ αλλά και των Καλών Πρακτικών των περιφερειών της.

□ ΣΟΥΗΔΙΑ

Στη Σουηδία, η ευθύνη για τις εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3) επιμερίζεται, σε εθνικό επίπεδο, μεταξύ του Σουηδικού Οργανισμού Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, η οποία ενεργεί κατόπιν οδηγιών της κυβέρνησης και των Περιφερειακών Αρχών, οι οποίες είναι υπεύθυνες για τη γεωγραφική/διοικητική περιοχή τους.

Σε εθνικό επίπεδο, το Νομοσχέδιο για την Έρευνα και η Εθνική Στρατηγική Καινοτομίας του 2012 συγκαταλέγονται μεταξύ των βασικών εγγράφων – πλαισίων, μαζί με τη Στρατηγική για την Περιφερειακή Ανάπτυξη που δρομολογήθηκε σε εθνικό επίπεδο το 2015 (Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη και Ελκυστικότητα - En Nationell Strategi för Hållbar Regional Tillväxt och Attraktionskraft). Προβλεπόταν να τεθεί σε ισχύ έως το 2020 και επικεντρώνεται σε τέσσερις κοινωνικές προκλήσεις, και συγκεκριμένα στη δημογραφική ανάπτυξη, στην παγκοσμιοποίηση, στο κλίμα, περιβάλλον και ενέργεια, και την κοινωνική συνοχή. Οι προσπάθειες στους τομείς αυτούς επικεντρώνονται στην καινοτομία και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων, στο ελκυστικό περιβάλλον και την προσβασιμότητα, στην παροχή ικανοτήτων και τη διεθνή συνεργασία.

Το 2014, η κυβέρνηση διόρισε επίσης το Εθνικό Συμβούλιο Καινοτομίας με εμπειρογνώμονες από τον ακαδημαϊκό χώρο και τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Το έργο του αποτελεί σημαντικό φορέα αναφοράς για όλα τα θέματα που αφορούν τις εθνικές στρατηγικές για την καινοτομία, συμπεριλαμβανομένου της RIS3, και έχει υποδείξει τρεις σημαντικούς τομείς στους οποίους πρέπει να στοχεύσει: ψηφιοποίηση, βιοεπιστήμες και περιβάλλον, και τεχνολογία του κλίματος (Hallonsten & Slavcheva, 2018).

Δημόσιοι οργανισμοί όπως η VINNOVA, η Σουηδική Υπηρεσία Ενέργειας και το Σουηδικό Συμβούλιο Έρευνας αποτελούν βασικούς παράγοντες του συστήματος πολιτικής. Η VINNOVA είναι ο κεντρικός συντονιστικός φορέας για την πολιτική καινοτομίας, επιφορτισμένος με την εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής καινοτομίας και την υποβολή εκθέσεων στο Υπουργείο Επιχειρήσεων και Καινοτομίας. Το Σουηδικό Συμβούλιο Έρευνας είναι ο κύριος φορέας για τη χρηματοδότηση της βασικής έρευνας, παρέχοντας συμβουλές σχετικά με το ερευνητικό σύστημα στην κυβέρνηση και υποβάλλοντας εκθέσεις στο Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας. Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι η Σουηδική Υπηρεσία Αμυντικής Έρευνας, μια κυβερνητική υπηρεσία που αναφέρεται στο Υπουργείο Άμυνας (Dahlstrand, Jacob, & Sprutacz, 2017).

Η Σουηδία δεν είχε συγκεκριμένη εθνική στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης που να έχει επίσημο τίτλο ως τέτοια. Αντ' αυτού, η προσέγγιση της Σουηδίας στην καινοτομία και την οικονομική ανάπτυξη με γνώμονα την έρευνα ευθυγραμμίστηκε με τις αρχές της έξυπνης εξειδίκευσης, αλλά δεν χαρακτηρίστηκε από μια ενιαία ειδική στρατηγική με αυτό το όνομα.

Για τον σχεδιασμό των RIS3, η κυβέρνηση ανέθεσε στον [Σουηδικό Οργανισμό Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης](#) να συνδράμει τις περιφέρειες με υποστήριξη των διαδικασιών στο έργο κατά το σχεδιασμό των RIS3. Επίσης συμβάλει στη διάχυση της γνώσης και της πρακτικής εμπειρίας από την εφαρμογή των Στρατηγικών κατόπιν αίτησης των Περιφερειών. Ο Σουηδικός Οργανισμός Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης ([Tillväxtverket](#)) είναι η Διαχειριστική Αρχή για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το οποίο έχει συνολικό προϋπολογισμό λίγο πάνω από 695 εκ. € και περίπου 226 εκ. € στον θεματικό στόχο 1 (ΘΣ1) για την ΠΠ 2014-2020. Το ΕΤΠΑ διαχειρίζεται μέσω 8 Περιφερειακών Προγραμμάτων σε επίπεδο NUTS-2 και 1 Εθνικού Προγράμματος, καθώς και ενός Προγράμματος για την τοπική ανάπτυξη, συνδυάζοντας κονδύλια από το ΕΤΠΑ και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ). Ωστόσο, η υποστήριξη σε επίπεδο NUTS-2, δεν συνάδει με την οργάνωση της

Σουηδίας σε διοικητικές περιφέρειες (υπάρχουν 21 κομητείες που είναι οι κύριες μονάδες και αντιστοιχούν σε περιφέρειες NUTS-3, και 10 από αυτές ονομάζονται σήμερα "περιφέρειες" σε μια συνεχιζόμενη δοκιμαστική πολιτική αύξησης της περιφερειακής αυτονομίας), ενώ υπάρχουν οκτώ περιφέρειες NUTS-2 στη Σουηδία, μία από τις οποίες αντιστοιχεί σε κομητεία (Στοκχόλμη), με τις άλλες επτά να αποτελούνται από δύο έως πέντε κομητείες/περιφέρειες. Αυτό δημιουργεί κάποια δυσκολία συντονισμού και συνοχής, καθώς και κάποια ανισορροπία στο επίπεδο εφαρμογής των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης.

Επί του παρόντος σχεδιάστηκαν ή είναι υπό σχεδιασμό [RIS3](#) για τις 21 Περιφέρειες κατά NUTS2 αλλά προσανατολίζονται γύρω από τις περιφέρειες σε επίπεδο NUTS3 (Paulson, 2019) όπως προαναφέρθηκε. Σε έκθεση της Oxford Research για λογαριασμό του Σουηδικού Οργανισμού Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης αναφέρεται η κατάσταση των Περιφερειών μέχρι τον Μάιο του 2021 σχετικά με τη φάση υλοποίησης των RIS3 (ολοκληρωμένες ή υπό ανάπτυξη) (Oxford Research, 2021, p. 10), και (Paulson, 2019, p. 7)).

Το έργο του Σουηδικού Οργανισμού Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης συμβάλει στα κάτωθι:

- Ενίσχυση των περιφερειακών ικανοτήτων στη διαδικασία έξυπνης εξειδίκευσης.
- Αύξηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ περιφερειών και μεταξύ περιφερειακού και εθνικού επιπέδου.
- Αύξηση της εσωτερικής γνώσης σχετικά με την έξυπνη εξειδίκευση που απευθύνεται σε διαχειριστές και διαχειριστές προγραμμάτων.
- Εντοπισμός των εμποδίων στην πλήρη εργασία για την έξυπνη εξειδίκευση σε όλες τις περιφέρειες.

Καλές Πρακτικές ΔΕΑ (HIGHER, 2016-2021)

Η περίπτωση της Στοκχόλμης (Σουηδία): Το μοντέλο της Στοκχόλμης για έξυπνη εξειδίκευση

Το Περιφερειακό σύστημα καινοτομίας της Στοκχόλμης υποστηρίζεται από το σχήμα **Συνεργασία για τα Διαρθρωτικά Ταμεία (Structural Funds Partnership)** που είναι επιφορτισμένο με τη διαχείριση των ταμείων του ΕΤΠΑ.

Η Συνεργασία για τα Διαρθρωτικά Ταμεία είναι σε μεγάλο βαθμό ένας πολιτικός οργανισμός, ρόλος του οποίου είναι να καταρτίζει προσκλήσεις υποβολής προσφορών για έργα στρατηγικής σημασίας για την περιφερειακή ανάπτυξη. Αν και δεν επικεντρώνεται αυστηρά στην καινοτομία, καθώς περιλαμβάνει επίσης το ΕΚΤ, η Συνεργασία για τα Διαρθρωτικά Ταμεία ανέπτυξε και εφάρμοσε το Μοντέλο της Στοκχόλμης: μια δομή διακυβέρνησης που μπορεί να συνοψιστεί ως μια μέθοδος εργασίας που ενσωματώνει μια προοπτική έξυπνης εξειδίκευσης και ενθαρρύνει συνεργατικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των προκλήσεων μιας αναπτυσσόμενης αστικής περιφέρειας. Ένα δεύτερο σημαντικό μέσο για το Μοντέλο της Στοκχόλμης είναι η **Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας** και η **Συνεργατική Πλατφόρμα Innovation Stockholm**. Κατά τη διαδικασία ανάπτυξης της περιφερειακής στρατηγικής καινοτομίας σύμφωνα με τις φιλοδοξίες της έξυπνης εξειδίκευσης, πραγματοποιήθηκε χαρτογράφηση των δυνατών σημείων των περιφερειακών τομέων, η οποία παρουσιάστηκε επίσης στην Συνεργασία για τα Διαρθρωτικά Ταμεία για εξέταση κατά τη μελλοντική διοχέτευση και συντονισμό των διαρθρωτικών ταμείων.

Το μοντέλο λαμβάνει επίσης υπόψη τις αδυναμίες του παρόντος και παρελθόντος όσον αφορά τη διευκόλυνση των περιφερειακών διαδικασιών καινοτομίας και επιχειρηματικής ανακάλυψης. Παρά την ισχυρή θέση της Στοκχόλμης σε πολλές διεθνείς κατατάξεις καινοτομίας, η συμμετοχή μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε πρωτοβουλίες συνεργασίας καινοτομίας είναι σχετικά χαμηλή. Δεδομένου ότι η Στοκχόλμη δεν έχει ιστορικό πολιτικής ανάπτυξης συνεργατικών σχηματισμών (Cluster policy), απαιτείται συνεργασία για την ενίσχυση των γνώσεων μεταξύ των περιφερειακών φορέων σχετικά με τα κίνητρα και τις δραστηριότητες για την τόνωση της καινοτομίας. Ταυτόχρονα, η πρόσβαση στη χρηματοδότηση των διαρθρωτικών ταμείων είναι περιορισμένη σε σύγκριση με το μέγεθος της περιφέρειας και επομένως απαιτούνται εναλλακτικοί μηχανισμοί συγχρηματοδότησης.

Συνοψίζοντας, το Μοντέλο της Στοκχόλμης είναι η ολοκληρωμένη χρήση των πόρων, ιδίως όσον αφορά το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, και η υιοθέτηση των περιφερειακών προκλήσεων ως καταλύτη για τις περιφερειακές διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης και καινοτομίας. Τα βασικά εργαλεία εφαρμογής

του μοντέλου της Στοκχόλμης είναι το επιχειρησιακό πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) για τη Στοκχόλμη, καθώς και η Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας και η Συνεργατική Πλατφόρμα Innovation Stockholm (HIGHER, 2016-2021).

Το σύστημα Διακυβέρνησης δεν περιλαμβάνει μία ενιαία δομή, καθώς δεν υπήρξε μία ενιαία RIS3, αλλά εμπίπτει στις αρμοδιότητες των Περιφερειών.

Καλές Πρακτικές Διακυβέρνησης

Η περίπτωση της Värmland (Σουηδία): Θεσμοθετημένη συνεργασία RIS3 για μια κορυφαία δασική βιοοικονομία (HIGHER, 2016-2021)

Η στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης της Värmland, επικεντρώνεται στην εξεύρεση ισχυρών περιοχών με την ικανότητα να εξελιχθούν σε διεθνώς ανταγωνιστικές βιομηχανίες στην περιοχή. Η στρατηγική προσδιορίζει έξι από αυτούς τους τομείς:

Υπηρεσίες δημιουργίας αξίας

Δασική βιοοικονομία

Ψηφιοποίηση των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας Προηγμένη

Προηγμένες κατασκευές και σύνθετα συστήματα

Ψηφιοποιημένη εμπειρία της φύσης, του πολιτισμού και του τόπου

Λύσεις συστημάτων με ηλιακή ενέργεια

Μια σημαντική, μόνιμη περιφερειακή υποδομή για την έξυπνη εξειδίκευση στο Värmland είναι η **Ακαδημία Έξυπνης Εξειδίκευσης**, η οποία ιδρύθηκε στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ της Περιφέρειας Värmland και το κύριο περιφερειακό ίδρυμα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το Πανεπιστήμιο Karlstad. Η Ακαδημία απεικονίζει μια μακροπρόθεσμη και συστημική άποψη της καινοτομίας σε μη μητροπολιτικές περιοχές. Από κοινού, τα ιδρύματα αυτά επιδιώκουν να δημιουργήσουν και να βελτιώσουν την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και ανθεκτικότητα και, ως εκ τούτου, η έξυπνη εξειδίκευση έχει καταστεί σημαντικό εννοιολογικό εργαλείο. Οι έξι τομείς έξυπνης εξειδίκευσης της Värmland ενοποιούνται ως το θεμέλιο της Ακαδημίας Έξυπνης Εξειδίκευσης. Η Ακαδημία χρησιμεύει ως τόπος συνάντησης για ερευνητές, εταιρείες, χρηματοδότες και επιχειρηματίες και προετοιμάζει τους φοιτητές του Πανεπιστημίου Karlstad για απασχόληση για να οδηγήσουν τη βιομηχανική ανάπτυξη στους έξι τομείς έξυπνης εξειδίκευσης προτεραιότητας στο Värmland.

□ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Τον Μάιο του 2013 η κυβέρνηση δημιούργησε μια διυπουργική επιτροπή (RCM nº33/2013, 20 de Maio), για την εκπόνηση της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (ENEI). Η επιτροπή συστάθηκε για να διασφαλίσει ότι η Πορτογαλία εκπλήρωσε την εκ των προτέρων αιρεσιμότητα RIS3 και να αξιοποιήσει τους πόρους των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) για Ε&Κ, κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020. Λόγω κοινών αρμοδιοτήτων για τις πολιτικές καινοτομίας, η επιτροπή απαρτιζόταν από εκπροσώπους του Υπουργείου Παιδείας και Επιστημών και του Υπουργείου Οικονομίας και Απασχόλησης (XIX Government 2011-2015). Εγκαινίασε επίσης συνεργασίες με τις Επιτροπές Περιφερειακής Ανάπτυξης και Συντονισμού (CCDR) και τις αυτόνομες περιφερειακές κυβερνήσεις της Μαδέρας και των Αζορών. Ωστόσο, τα CCDR είχαν στην πραγματικότητα αρχίσει να αναπτύσσουν τις RIS3 ένα χρόνο πριν, το 2012, ακολουθώντας τις οδηγίες από το Υπουργείο Οικονομικών, και σε προχωρημένο στάδιο όταν ξεκίνησε η εθνική διαδικασία. Οι ηπειρωτικές περιφέρειες που έχουν πολύ λιγότερες αρμοδιότητες από τις αυτόνομες κυβερνήσεις, είδαν την RIS3 ως ευκαιρία για τη διαμόρφωση ενός τομέα πολιτικής που είναι όλο και πιο σημαντικός για την περιφερειακή ανάπτυξη (Laranja, Edwards, Pinto, & Foray, 2020, p. 23).

Η διυπουργική επιτροπή, λίγο μετά τη δημιουργία της, συγκάλεσε μια ομάδα εργασίας για να πραγματοποιήσει τον αρχικό ορισμό της εθνικής RIS3. Η ομάδα αυτή συγκροτήθηκε από ιδρύματα του δημόσιου τομέα όπως το IAPMEI – Agência para a Competitividade e Inovação (Εθνική Υπηρεσία για την Ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία), το FCTFundação para a Ciência e a Tecnologia (Εθνικό Ίδρυμα Επιστημών) και υποστηρίχθηκε από το ANI – Agência Nacional de Inovação (Εθνική Υπηρεσία

Καινοτομίας) και από το επιχειρησιακό πρόγραμμα COMPETE2020. Αν και προορίζονταν να διερευνήσουν και να συμπεριλάβουν απόψεις της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, του ιδιωτικού τομέα, των «τελικών χρηστών» και άλλων ομάδων συμφερόντων, τελικά δεν συμπεριλήφθηκαν στην ομάδα εργασίας και, ως εκ τούτου, **αντί για τετραπλή έλικα, στην αρχή της διαδικασίας υπήρχε μόνο μία έλικα.**

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται στον οδηγό RIS3 (Foray et al, 2012), η εθνική διαδικασία RIS3 χωρίστηκε σε τρία διαφορετικά στάδια, και συγκεκριμένα: διάγνωση, αρχική επεξεργασία τομέων προτεραιότητας και επιλογή προτεραιοτήτων (ENEI, 2014, σ. 102):

- Το πρώτο στάδιο της διάγνωσης - από τον Δεκέμβριο του 2012 έως τον Μάιο του 2013 - ξεκίνησε με μια ανάλυση SWOT του Εθνικού Συστήματος Έρευνας και Καινοτομίας, με επικεφαλής το Εθνικό Ίδρυμα Επιστημών (FCT).
- Το δεύτερο στάδιο του καθορισμού της εθνικής RIS3 πήρε τη διάγνωση SWOT και πρόσθεσε μια πρόβλεψη για μελλοντικά σενάρια. Για να καταλήξει σε ένα σύνολο τομέων προτεραιότητας, η ομάδα εργασίας ανέπτυξε τα ακόλουθα βήματα: Πρώτον, οι σημαντικότεροι οικονομικοί, επιστημονικοί και τεχνολογικοί τομείς που προσδιορίστηκαν στην ανάλυση SWOT απαριθμήθηκαν και χαρακτηρίστηκαν όσον αφορά την κρίσιμη μάζα, τον αντίκτυπο, την ανάπτυξη και το σχετικό δυναμικό ποικιλίας. Δεύτερον, κάθε θέμα ταξινομήθηκε βάσει μιας σειράς ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων, δηλαδή: επιστημονική ικανότητα και δυναμικό ανάπτυξης, ικανότητα τεχνολογίας και καινοτομίας, και οικονομική και επιχειρηματική ικανότητα. Τέλος, οι διάφοροι "τομείς" συγκρίθηκαν και ταξινομήθηκαν ως χαμηλότερες, ενδιάμεσες και υψηλότερες επιδόσεις. Το τελικό αποτέλεσμα ήταν η δημιουργία 15 τομέων προτεραιότητας κατηγοριοποιημένοι σε 5 Θεματικούς Άξονες (Laranja, Edwards, Pinto, & Foray, 2020, p. 22).
- Το τρίτο στάδιο της αρχικής εκπόνησης της εθνικής RIS3 συνίστατο σε μια ευρεία διαδικασία διαβούλευσης μέσω θεματικών συνεδριών σε κάθε έναν από τους άξονες. Στόχος των συνεδριών ήταν η τόνωση της δημιουργικής σκέψης για τη διερεύνηση νέων δεσμών μεταξύ των θεμάτων και η προώθηση ενός συλλογικού προβληματισμού σχετικά με τη σημασία κάθε τομέα για τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν έως το 2020 (ENEI, 2014). Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν αυτή του «δομημένου καταιγισμού ιδεών (structured brainstorming sessions)» οργανωμένων σε τρία μέρη. Μια "συνολική" επισκόπηση του θέματος και της συνάφειας και σημασίας του για την Πορτογαλία ή/και τις περιφέρειες. Ένα δεύτερο μέρος με παράλληλες συνεδρίες σε θέματα και τύπους ενδιαφερομένων μερών για τη συζήτηση δυσκολιών και προκλήσεων. Ένα τελευταίο μέρος στην ολομέλεια για την έκθεση των συμπερασμάτων και των συστάσεων των παράλληλων συνεδριάσεων και των γενικών συμπερασμάτων. Περίπου 500 συμμετέχοντες (52% εταιρείες του ιδιωτικού τομέα) για αυτές τις συνεδρίες επιλέχθηκαν και προσκλήθηκαν ανάλογα με τη συνάφειά τους με το εθνικό σύστημα καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων: πανεπιστημίων, δημόσιων εργαστηρίων, τεχνολογικών κέντρων, φυτωρίων επιχειρήσεων, ιδιωτικών εταιρειών, σχετικών ευρωπαϊκών οργανισμών και θεσμικών οργάνων της κοινωνίας των πολιτών, όπως επαγγελματικών και βιομηχανικών ενώσεων. Μετά από τις ευρείες συζητήσεις, η πρόταση των **15 τομέων προτεραιότητας** που προέκυψαν από το δεύτερο στάδιο δεν τροποποιήθηκε, αλλά η ομάδα εργασίας συνέστησε την ομαδοποίηση αυτών των τελικών τομέων σε πέντε άξονες, καθώς αυτό θα βοηθούσε στην εστίαση και την ευθυγράμμιση των βασικών παραγόντων και των στρατηγικών συμφερόντων σε πολλαπλά θέματα. Τέλος, μετά από επικύρωση από τα Επιστημονικά Συμβούλια του Εθνικού Ίδρυματος Επιστημών - FCT και των αρμόδιων Υπουργείων υποβλήθηκε προς έγκριση σχέδιο της Εθνικής Στρατηγικής RIS3 στα δύο εποπτικά Συμβούλια CNEI - Εθνικό Συμβούλιο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας και CNCT - Εθνικό Συμβούλιο Επιστήμης και Τεχνολογίας.

Πέρα από την αρχική επεξεργασία, κατά την παρακολούθηση και την εφαρμογή, μια κρίσιμη πτυχή της RIS3 είναι η διατήρηση και περαιτέρω ανάπτυξη της αρχικής δυναμικής της ομαδικής εργασίας. Ενώ στο αρχικό στάδιο της επεξεργασίας οι λεγόμενες διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης αποτελούνται από θεματικές ομάδες συζήτησης που οραματίζονται τον καθορισμό τομέων προτεραιότητας, στο στάδιο της εφαρμογής η ΔΕΑ οραματίζεται την ανακάλυψη ευκαιριών καινοτομίας, τον προσδιορισμό σχεδίων και άλλων πρωτοβουλιών που επιτρέπουν την ποικιλία που σχετίζεται με την περιοχή και, τελικά, τον πιθανό επανακαθορισμό των αρχικών τομέων προτεραιότητας.

Ο αρχικός ορισμός των τομέων προτεραιότητας σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο ήταν ουσιαστικά μια προσέγγιση «εκ των άνω προς τα κάτω», όπου η διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη χρησίμευε μόνο για την επικύρωση των επιλογών και των ορισμών των τομέων προτεραιότητας. Ωστόσο, η εφαρμογή της ΔΕΑ απαιτεί περαιτέρω συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών σε μια συνεχή διαδικασία δοκιμής και αναζήτησης σφαλμάτων, η οποία αρχικά οριοθετείται από τους καθορισμένους τομείς προτεραιότητας, αλλά ενδεχομένως οδηγεί στην ανακάλυψη επιχειρηματικών ευκαιριών που έχουν τη δυνατότητα να προκαλέσουν κοινωνικοοικονομικό μετασχηματισμό.

Ωστόσο, η ΔΕΑ σε εθνικό επίπεδο δεν πραγματοποιήθηκε. Η ANI, η οποία προεδρεύει της εκτελεστικής επιτροπής του ENEI και φιλοξενεί τη γραμματεία που είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της εθνικής RIS3, δεν έχει δημιουργήσει κανέναν από τους «Χώρους Επιχειρηματικής Ανακάλυψης» που προβλέπονταν στο αρχικό έγγραφο RIS3 (ENEI, 2014). Ως εκ τούτου, σε εθνικό επίπεδο, δεν υπάρχει συμμετοχή των φορέων σε συνεχή αναζήτηση έργων και πιθανών αναπροσαρμογών της εθνικής RIS3.

Σε περιφερειακό επίπεδο, η αρχική επεξεργασία των RIS3, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού των περιφερειακών τομέων προτεραιότητας και των δομών διακυβέρνησης, πραγματοποιήθηκε νωρίτερα ή παράλληλα με την εθνική διαδικασία. Ωστόσο, η πολυεπίπεδη άρθρωση σε αυτό το αρχικό στάδιο επεξεργασίας ήταν κάπως δύσκολη. Ορισμένες περιφέρειες, όπως οι Αζόρες και η Norte, ήταν οι πρώτες που καταχωρήθηκαν στην ευρωπαϊκή Πλατφόρμα RIS320. Συνολικά, οι περιφέρειες ακολούθησαν ορισμένες παραλλαγές της συνιστάμενης μεθοδολογικής προσέγγισης στον οδηγό RIS3 της Επιτροπής (Foray κ.ά., 2012). Με βάση τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, όλες οι περιφέρειες απέκλιναν από μια περιφερειακή διαγνωστική ανάλυση των ικανοτήτων Ε&Κ και των οικονομικών χαρακτηριστικών τους. Ορισμένες περιφέρειες διεξήγαγαν περιφερειακή έρευνα για τις τοπικές επιχειρήσεις, με στόχο τη λεπτομερή περιγραφή των γνώσεων τους σχετικά με τις τοπικές ικανότητες Ε&Κ, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα. Σε περιφερειακό επίπεδο, αυτή η αρχική διάγνωση θεωρήθηκε σημαντική συνιστώσα των ευρύτερων διαδικασιών σχεδιασμού της περιφερειακής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με τα ΕΔΕΤ. Στο τέλος αυτού του διαγνωστικού σταδίου, όλες οι περιφέρειες ήταν σε θέση να προτείνουν το εννοιολογικό τους όραμα για τους περιφερειακούς τομείς RIS3 και σε ορισμένες περιπτώσεις (ιδίως το Centro) προχώρησαν ακόμη περισσότερο στην προσπάθεια προσδιορισμού της σχετικής ποικιλίας μεταξύ και εντός των προτεινόμενων τομέων προτεραιότητας. Σε άλλες περιφέρειες, όπως οι Αζόρες, το αποτέλεσμα της ανάλυσης SWOT ήταν ο ορισμός των τομέων προτεραιότητας και ο απλός προσδιορισμός των τοπικών έργων ("projectos bandeira") που θα μπορούσαν να υλοποιήσουν τις διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης που σχετίζονται με τους τομείς προτεραιότητας. **Σε ένα δεύτερο στάδιο**, όλες οι περιφέρειες οργάνωσαν μια μεγάλης κλίμακας συμμετοχική διαδικασία με πολλούς τοπικούς φορείς, μέσω εργαστηρίων και θεματικών ομαδικών συζητήσεων. Όπως και με την εθνική RIS3, αυτή η συμμετοχική διαδικασία, γενικά, δεν άλλαξε τις αρχικές προτάσεις για τους τομείς προτεραιότητας. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις βοήθησε τις περιφέρειες να καθορίσουν

20 Πλατφόρμα RIS3, την οποία διαχειρίζεται το Κοινό Κέντρο Ερευνών: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>.

λεπτομερέστερα τις δραστηριότητες στους τομείς εξειδίκευσης. Παρά το γεγονός ότι ακολούθησαν τον οδηγό RIS3, ο οποίος συνιστά η διαδικασία καθορισμού προτεραιοτήτων να καθοδηγείται από επιχειρηματίες, οι περιφέρειες με λιγότερους πόρους γνώσης προτίμησαν τον ορισμό τομέων προτεραιότητας που συνδέονται με επιστημονικά πλεονεκτήματα, ιδίως εκείνων των τοπικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Με διαφορετικούς βαθμούς ανάπτυξης σε διαφορετικές περιφέρειες, υπήρξαν ενδιαφέρουσες προσπάθειες ερμηνείας και λειτουργίας της έννοιας της ΔΕΑ, μέσω της δημιουργίας περιφερειακών πλατφορμών ή θεματικών ομάδων εργασίας ευθυγραμμισμένων με τους περιφερειακούς τομείς προτεραιότητας.

Πρακτικές ΔΕΑ

Περιφέρεια Norte (PT) (Gianelle, Kyriakou, Cohen, & Przeor, 2016, p. 19)

Στην περιφέρεια Norte (PT), προέκυψε ένα μικροσύστημα καινοτομίας, το οποίο αναπτύσσει ευέλικτο αυτοματισμό στη βιομηχανία υποδημάτων, μετά τον συνδυασμό και την ενσωμάτωση των γνώσεων μηχανικής από το Πανεπιστήμιο του Πόρτο (INESC), των δεξιοτήτων εταιρειών που ειδικεύονται σε βιομηχανικά μηχανήματα, εργαλεία και λογισμικό, καθώς και του επιχειρηματικού οράματος λίγων επιχειρήσεων κατασκευής υποδημάτων που κατανοούν πολύ καλά την ανάγκη αναζωογόνησης μέσω της καινοτομίας. Στο πλαίσιο αυτό, οι δημόσιες δράσεις που επιδιώκουν τη ΔΥΕ θα είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές, καθώς βασίζονται σε ένα ήδη ενεργό και δεσμευμένο μικροσύστημα καινοτομίας.

Η περίπτωση της Γαλικίας (Ισπανία) και της Norte (Πορτογαλία): κοινή διασυνοριακή στρατηγική έξυπνης Εξειδίκευσης (HIGHER, 2016-2021)

Στόχος της δημιουργίας κοινής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης για την παραμεθόρια περιοχή Norte και Γαλικίας είναι ο καθορισμός πλαισίου στρατηγικής συνεργασίας προκειμένου να δοθεί συντονισμένη απάντηση σε κοινές προκλήσεις οι οποίες, εντός του πλαισίου για τις πολιτικές καινοτομίας, μπορούν να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα και αποδοτικότερα με κοινό τρόπο, να κινητοποιηθούν νέες πρωτοβουλίες και έργα και να διευκολυνθεί η άντληση κεφαλαίων από συγκεκριμένες πηγές χρηματοδότησης.

Οι περιφερειακοί φορείς καινοτομίας στην παραμεθόρια περιοχή αποφάσισαν να ευθυγραμμίσουν τους στόχους και τις προτεραιότητες έρευνας και καινοτομίας σε μια κοινή διασυνοριακή στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης, ώστε να αξιοποιήσουν καλύτερα τα διάφορα πλαίσια χρηματοδότησης (π.χ. περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα/χρηματοδότηση διασυνοριακής συνεργασίας) και να είναι πιο ανταγωνιστικοί σε διακρατικά προγράμματα έρευνας και καινοτομίας (π.χ. «Ορίζων 2020» και Era-net). Αυτό θα συμβάλει στην ανάπτυξη κρίσιμης μάζας σε μια διεθνή αξιακή αλυσίδα, μέσω της ανταλλαγής γνώσεων και του συνδυασμού των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας.

Προκειμένου να δημιουργηθεί μια κοινή στρατηγική RIS3, συστάθηκε το 2014 μια διασυνοριακή ομάδα εργασίας μεταξύ Norte και Γαλικίας, η οποία ενεργεί ως τεχνική γραμματεία για τη διευκόλυνση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών από κάθε περιοχή. Η ομάδα εργασίας αποτελείται από εμπειρογνώμονες της Επιτροπής Καινοτομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Γαλικίας και της Βόρειας Πορτογαλίας.

Οι ομάδες εργασίας πραγματοποίησαν ανάλυση των επιμέρους περιφερειακών τομέων προτεραιότητας RIS3 με στόχο τον εντοπισμό συνεργειών και διασταυρώσεων για συνεργασία μεταξύ των δύο περιφερειών. Ένα από τα κεντρικά στοιχεία της διαδικασίας ήταν η καθιέρωση μιας συμμετοχικής και ολοκληρωμένης διαδικασίας ανακάλυψης της επιχειρηματικότητας, στην οποία συμμετείχαν φορείς από τα συστήματα καινοτομίας της Γαλικίας και της Norte, εστιάζοντας στο διαπεριφερειακό δυναμικό και κλίμακα. Η διεξαγωγή μιας διαπεριφερειακής διαδικασίας ανακάλυψης της επιχειρηματικότητας θεωρήθηκε ως μια μεγάλη ευκαιρία για τη διεύρυνση της εμπειρογνομωσύνης και της γνώσης των αγορών, την αύξηση της πολυπλοκότητάς τους και την ανακάλυψη κρυφών ευκαιριών.

Η κοινή στρατηγική RIS3 ανέπτυξε ένα όραμα που περιγράφει κοινούς στόχους και προτεραιότητες έρευνας και καινοτομίας μεταξύ της Γαλικίας και της Norte και προσδιόρισε κοινές δράσεις που θα μπορούσαν να διεξαχθούν και να χρηματοδοτηθούν σε όλες τις περιφέρειες. Αυτό συμπληρώθηκε από ένα σύστημα αξιολόγησης με βασικούς δείκτες σχεδιασμένους για την παρακολούθηση της εφαρμογής των κοινών δράσεων.

Στο αρχικό στάδιο το 2014, η εθνική RIS3 – ENEI (2014) πρότεινε μια ολοκληρωμένη δομή πολυεπίπεδης διακυβέρνησης που αποσκοπούσε στη διάρθρωση της RIS3 οριζόντια σε σχετικούς τομείς πολιτικής και κάθετα σε γεωγραφικά επίπεδα.

Στο υψηλότερο επίπεδο, η εφαρμογή της εθνικής RIS3 διοικείται από μια διυπουργική επιτροπή που συνδυάζει τρία υπουργεία: το Υπουργείο Επιστημών, Τεχνολογίας και Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Ministério de Ciência, Tecnologia e Ensino Superior - MCTES), το Υφυπουργείο και το Υπουργείο Οικονομίας (Ministro Adjunto e da Economia) και το Υπουργείο Σχεδιασμού και Υποδομών (Ministro do Planeamento). Ο οριζόντιος συντονισμός μεταξύ υπουργείων με συναφείς δραστηριότητες στον τομέα της επιστήμης και της καινοτομίας (π.χ. Άμυνα, Υγεία, Γεωργία κ.λπ.) πραγματοποιείται σε αυτό το υψηλότερο επίπεδο πολιτικής μέσω αυτής της διυπουργικής επιτροπής. Στο υψηλότερο επίπεδο, προτάθηκε επίσης μια Διεθνής Επιτροπή Στρατηγικής Παρακολούθησης αποτελούμενη από αναγνωρισμένους διεθνείς εμπειρογνώμονες από τον επιστημονικό και επιχειρηματικό τομέα, αλλά δεν δημιουργήθηκε ποτέ. Μολονότι οι πληροφορίες παρακολούθησης θα συλλέγονταν από την εθνική γραμματεία RIS3 (που φιλοξενείται στην ANI – τον Εθνικό Οργανισμό Καινοτομίας), αυτή η διεθνής επιτροπή θα είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση του τρόπου εφαρμογής της στρατηγικής, ιδίως των αποτελεσμάτων, του αντικτύπου και της αποτελεσματικότητάς της

Μια άλλη σημαντική συνιστώσα σε ανώτατο επίπεδο είναι η διυπουργική επιτροπή συντονισμού (Comissão Inter-ministerial de Coordenação - CIC) της συμφωνίας εταιρικής σχέσης Portugal2020, με επικεφαλής τον υπουργό Προγραμματισμού. Αυτό το ειδικό όργανο υψηλού επιπέδου για τον διυπουργικό και πολυεπίπεδο συντονισμό εποπτεύει τον Οργανισμό Ανάπτυξης και Συνοχής – ADC και τις διαχειριστικές αρχές για τα θεματικά-εθνικά και περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα στο πλαίσιο του PT2020, τα οποία διαχειρίζονται τα κύρια μέσα υλοποίησης της RIS3 σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Η δομή περιελάμβανε επίσης δύο γνωμοδοτικά συμβούλια. Το ένα είναι το Εθνικό Συμβούλιο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας (Conselho Nacional de Empreendedorismo e Inovação - CNEI), που δημιουργήθηκε το 2011 και αποτελείται από 25 μέλη από τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, για την παροχή συμβουλών σχετικά με την πολιτική καινοτομίας. Εκπροσωπούνται 10 φορείς του δημόσιου τομέα, συμπεριλαμβανομένων ινστιτούτων όπως το IAPMEI, το AICEP και το ANI. Τα υπόλοιπα 15 μέλη είναι άτομα (που δεν εκπροσωπούν κάποια συγκεκριμένη οργάνωση) που έχουν προσκληθεί ως διακεκριμένοι εμπειρογνώμονες στην καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Το άλλο είναι το Εθνικό Συμβούλιο Επιστήμης και Τεχνολογίας (Conselho Nacional de Ciência e Tecnologia - CNCT), που δημιουργήθηκε αμέσως μετά το 2012 και αποτελείται από 20 ερευνητές υψηλού επιπέδου, για την παροχή συμβουλών σε τομείς προτεραιότητας της έρευνας.

Η διακυβέρνηση της εφαρμογής της εθνικής RIS3 περιλαμβάνει μια εκτελεστική επιτροπή υπό την προεδρία της ANI και με τη συμμετοχή των διαχειριστικών αρχών των σχετικών εθνικών/θεματικών επιχειρησιακών προγραμμάτων, δηλαδή της ανταγωνιστικότητας και της διεθνοποίησης - COMPETE2020 και του Ανθρώπινου Κεφαλαίου - PO CH. Περιλαμβάνει επίσης σχετικούς οργανισμούς όπως η FCT, η AICEP (Portugal Global Trade & Investment Agency) και η IAPMEI – (Agency for Small and Medium Enterprises). Η εκτελεστική επιτροπή περιλαμβάνει επίσης εκπροσώπους των εθνικών και περιφερειακών φορέων που είναι αρμόδιοι για τις πολιτικές χωροταξίας και ανάπτυξης, δηλαδή του Οργανισμού Ανάπτυξης και Συνοχής - ADC, των περιφερειακών κυβερνήσεων των Αζορών και της Μαδέρας και των Περιφερειακών Επιτροπών Συντονισμού και Ανάπτυξης (CCDR), αρμόδιων για την RIS3 σε περιφερειακό επίπεδο.

Σε περιφερειακό επίπεδο οι δομές για την εφαρμογή της RIS3 είναι πολύ παρόμοιες. Όλες οι περιφέρειες, εκτός από τη Λισαβόνα και την κοιλάδα του Τάγου και το Centro δημιούργησαν ένα Περιφερειακό Συμβούλιο Καινοτομίας. Όλες οι περιφέρειες διαθέτουν επίσης μια μονάδα διαχείρισης για την υποστήριξη της εφαρμογής της RIS3. Επιπλέον, σχεδόν όλες οι περιφέρειες δημιούργησαν κάποια μορφή ομάδων ή θεματικών πλατφορμών για να υποστηρίξουν την προώθηση της ΔΕΑ.

Το εθνικό σύστημα RIS3 (ENEI, 2014· σ. 81) περιλάμβανε τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος παρακολούθησης, το οποίο περιλάμβανε τέσσερις διαφορετικούς τύπους υποβολής εκθέσεων, όπως παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα. Συμπληρωματικά προς το σύστημα παρακολούθησης, θα διατίθετο επίσης ειδική ιστοσελίδα της στρατηγικής που θα περιλαμβάνει διασύνδεση με τις εθνικές και περιφερειακές συνιστώσες, προκειμένου να διευκολυνθεί η αποτελεσματική ενημέρωση, οικειοποίηση και παρακολούθηση της στρατηγικής από όλους τους ενδιαφερόμενους.

□ ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Η Εθνική Στρατηγική Ε&Κ (SNCDI) είναι το γενικό έγγραφο πολιτικής Ε&Κ που καθορίζει το όραμα, τις προτεραιότητες, τους στόχους και το πλαίσιο διακυβέρνησης για την περίοδο 2014-2020. Η SNCDI καθορίζει επίσης τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης για τη Ρουμανία και προσδιορίζει τους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης: βιοοικονομία, ΤΠΕ/διάστημα και ασφάλεια, ενέργεια και περιβάλλον, προηγμένα υλικά και οικολογικές νανοτεχνολογίες και υγεία (Purinis & Serbanica, 2021). Η SNCDI είχε τρεις γενικούς στόχους: τον καθορισμό της φιλοδοξίας για αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ρουμανικής οικονομίας μέσω της καινοτομίας· προώθηση της συμβολής της ρουμανικής έρευνας στην πρόοδο της επιστήμης· και ενίσχυση του ρόλου της καινοτομίας (European Commission, 2022).

Το SNCDI υλοποιείται κυρίως μέσω του Εθνικού Σχεδίου Ε&Α&Κ (PNCDI) και του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) «Ανταγωνιστικότητα», Άξονας Προτεραιότητας (ΑΠ) 1: «Έρευνα, Ανάπτυξη και Καινοτομία για τη στήριξη της επιχείρησης περιβάλλον και ανταγωνιστικότητα». Όλες οι περιφέρειες της Ρουμανίας έχουν εκπονήσει Περιφερειακές Στρατηγικές για Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3), κύριο μέσο υλοποίησης των οποίων είναι το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (ΠΕΠ), Άξονας Προτεραιότητας (ΑΠ) 1: «Προώθηση της μεταφοράς τεχνολογίας». Το SNCDI έχει επίσης συνέργειες με την Εθνική Στρατηγική Ανταγωνιστικότητας 2014-2020, το Εθνικό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και τις χρηματοδοτήσεις για Ε&Κ από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), την Εθνική Στρατηγική για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και τα μέτρα στήριξης του ανθρώπινου κεφαλαίου που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), ιδίως για διδακτορικούς και μεταδιδακτορικούς φοιτητές.

Οι οκτώ περιφέρειες έχουν καταρτίσει περιφερειακές στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3). Οι Οργανισμοί Περιφερειακής Ανάπτυξης (RDAs) έχουν επεξεργαστεί και εφαρμόσει τις στρατηγικές τους και οργανώνουν τις διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης, ξεκινώντας από την περίοδο 2014-2020. Κάθε περιφέρεια έχει συστήσει μια περιφερειακή κοινοπραξία καινοτομίας, με συμβουλευτικό ρόλο για τις διαδικασίες της έξυπνης εξειδίκευσης. Οι περιφερειακές στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης εγκρίθηκαν από τα Συμβούλια Περιφερειακής Ανάπτυξης και οι σχετικές δράσεις χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο των ΠΕΠ 2014-2020. Στο πλαίσιο των οκτώ ΠΕΠ που προετοιμάζονται για την περίοδο 2021-2027, οι νέες RIS3, που εγκρίθηκαν πρόσφατα από τα Συμβούλια Περιφερειακής Ανάπτυξης, θα αποτελέσουν μέρος του αναγκαίου πρόσφορου όρου για την πρόσβαση στα ταμεία της πολιτικής συνοχής στο πλαίσιο του στόχου πολιτικής 1 (European Commission, 2022, p. 53).

Η Ρουμανία βρίσκεται στη διαδικασία εκπόνησης και της εθνικής στρατηγικής Ε&Α&Κ για την περίοδο 2021-2027, η οποία θα ενσωματώσει τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης και θα αναπτυχθεί σε συνέργεια με τις στρατηγικές RIS3 που εκπονούνται σε περιφερειακό επίπεδο. Ορισμένες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στην Ε&Κ πρόκειται επίσης να υλοποιηθούν στο προσεχές σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (Purinis & Serbanica, 2021), (European Commission, 2022).

Σχεδιασμός RIS3 / ΔΕΑ21

Η διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης (EDP) που βρίσκεται στο επίκεντρο της έννοιας RIS3 πραγματοποιήθηκε σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Το Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας ήταν επίσημα επιφορτισμένο με τη διασφάλιση της δημιουργίας της εθνικής RIS3. Το υπουργείο ανέθεσε τη διαδικασία σε μια κοινοπραξία περίπου δώδεκα οργανισμών που συντονίζονταν από τον Εκτελεστικό Οργανισμό για τη Χρηματοδότηση της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, της Έρευνας, της Ανάπτυξης και της Καινοτομίας (Executive Agency for the Funding of Higher Education, Research, Development, and Innovation – UEFISCDI) και υποστηρίχθηκε από περισσότερους από 100 πρόσθετους οργανισμούς, κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, στον τομέα της E&A. Υπήρξε μικρή άμεση συμμετοχή άλλων υπουργείων στο σχεδιασμό ή το συντονισμό της διαδικασίας που περιγράφεται παρακάτω (πέρα από περιστασιακές συναντήσεις με βασικούς εκπροσώπους αυτών των 22 οργανισμών), αν και μέλη των κεντρικών και περιφερειακών διοικητικών υπηρεσιών συμμετείχαν σε διάφορες φάσεις των διαβουλεύσεων.

Ένας ευρέως συμμετοχικός σχεδιασμός εξετάστηκε και τελικά εφαρμόστηκε στη Ρουμανία. Στην ιδανική περίπτωση, όλοι οι σημαντικοί φορείς ΕΤΑΚ έπρεπε να εκπροσωπούνται, συμπεριλαμβανομένου των επιχειρήσεων, των δημόσιων οργανισμών και την κοινωνία των πολιτών. Η μεθοδολογία βασισμένη σε δεδομένα (evidence-based approach) θεωρήθηκε ιδιαίτερα σημαντική, με έμφαση στο να επιτρέψει στους συμμετέχοντες τόσο να κατανοήσουν το σύστημα ΕΤΑΚ, όσο και, εξίσου κρίσιμο, να αναγνωρίσουν τον εαυτό τους στο σύστημα. Ως εκ τούτου, ένα βασικό μέρος της προσπάθειας επενδύθηκε στην προσαρμογή των μεγάλης κλίμακας προβλέψεων, στις προκλήσεις και τα διλήμματα της «ανακάλυψης» και της ιεράρχησης προτεραιοτήτων. Εν συντομία, οι επιχειρησιακοί στόχοι της διαδικασίας συμπεριλάμβανε:

- παροχή μιας βάσης τεκμηρίωσης χωρίς αποκλεισμούς, δηλαδή μιας βάσης που συμπληρώνει την τυπική προσέγγιση της «μεγάλης εικόνας» βάσει βασικών δεικτών ΕΤΑΚ και οικονομικών δεικτών και βοηθά επιπλέον τους φορείς να παρακολουθούν τους δικούς τους ρόλους και τις σχετικές θέσεις τους στον «συστημικό χάρτη»·
- ενεργοποιώντας την επιχειρηματολογική διερεύνηση των επιλογών προτεραιοποίησης, δηλαδή επιτρέποντας στους συμμετέχοντες φορείς και ενδιαφερόμενα μέρη να υποστηρίξουν τις προτάσεις και τις εκτιμήσεις τους για τομείς προτεραιότητας E&K με συγκεκριμένα, ουσιαστικά επιχειρήματα σχετικά με ένα σύνολο προκαθορισμένων κριτηρίων σχετικών με την RIS3·
- μηχανική συναίνεση σχετικά με την επιλογή προτεραιοτήτων βάσει κοινών παραδοχών όσον αφορά το σύστημα ΕΤΑΚ.

Η παραπάνω διαδικασία αποτελούνταν από τέσσερις κύριες φάσεις:

1. Ανάπτυξη της βάσης τεκμηρίωσης.

Κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης δημιουργήθηκε ένα αποθετήριο δεδομένων σχετικά με τη έρευνα και ανάπτυξη, βάσει δημόσιων χρηματοδοτούμενων έργων, δημοσιεύσεων και διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, καθώς και δεδομένα σχετικά με το επιχειρηματικό περιβάλλον. Έπειτα, αναπτύχθηκαν στιγμιότυπα (ανάλυση κοινωνικών δικτύων ή γραφήματα τύπου SNA) των σχέσεων μεταξύ των διαφόρων

21 Βλ. Ministry of Research, Innovation and Digitalization :: www.research.gov.ro και τους σχετικούς συνδέσμους.

22 Τρεις από τους συντάκτες αυτού του εγγράφου υπηρέτησαν ως σύμβουλοι του Οργανισμού κατά τη χάραξη της στρατηγικής. Ο τέταρτος συγγραφέας ήταν διευθυντής του UEFISCDI εκείνη την εποχή.

παραγόντων. Οι τελευταίοι ονομάστηκαν «χάρτες γνώσης». Αυτό το είδος πληροφοριών τέθηκε στη διάθεση των συμμετεχόντων στις φάσεις διερεύνησης, ενοποίησης και επιλογής των προτεραιοτήτων, αλλά ήταν ιδιαίτερα σημαντικό στα δύο τελευταία στάδια.

2. Διερεύνηση των τρεχόντων ερευνητικών ενδιαφερόντων και πλεονεκτημάτων στο οικοσύστημα ETAK της Ρουμανίας.

Η διερευνητική φάση διαρθρώθηκε ως εξής:

- Μια αρχική συνεργατική επιλογή ενός μεγαλύτερου συνόλου δυνητικών πεδίων έξυπνης εξειδίκευσης. Η πρώτη επιλογή πραγματοποιήθηκε από ομάδα εμπειρογνομόνων και ενδιαφερόμενων μερών βάσει των χαρτών γνώσεων και διαφόρων αναλύσεων της ρουμανικής οικονομίας και της E&A, οι οποίες συνίστανται, μεταξύ άλλων, σε προβλέψεις σχετικά με τις επιδόσεις ανάπτυξης των τομέων βάσει διαφόρων οικονομικών δεικτών (JASPERS-ARUP 2013· WB 2011). Το βήμα αυτό οδήγησε σε ένα αρχικό σύνολο 29 δυνητικών τομέων έξυπνης εξειδίκευσης, οι οποίοι βασίστηκαν σε μεγάλο βαθμό στον κατάλογο ερευνητικών ειδικοτήτων εντός του οικονομικού τομέα που προσδιορίστηκε από τη JASPERS-ARUP (2013, 51-2).
- Περιορισμό του συνόλου σε σύντομο κατάλογο υποψήφιων πεδίων. Ο κατάλογος των 29 δυνητικών τομέων περιορίστηκε στη συνέχεια από μια ομάδα εμπειρογνομόνων σε 13 ευρέως καθορισμένους, υποψήφιους τομείς E&K. Ο βασικός στόχος αυτής της φάσης του έργου δεν ήταν, ωστόσο, να προσδιοριστούν μόνο οι τομείς, αλλά να διαχωριστούν σε πολλά υποσχόμενα προγράμματα E&K (ή «υποπεδία») σε σχέση με τον ορίζοντα του 2020.
- Εντοπισμός δυνητικά ελπιδοφόρων προγραμμάτων E&K στους προεπιλεγέντες τομείς μέσω διαδικασίας διαβούλευσης. Για να χαρτογραφηθούν οι πιθανές προτεραιότητες E&K στους 13 υποψήφιους τομείς, εμπειρογνώμονες, επιχειρηματικοί φορείς και άλλοι καινοτόμοι κλήθηκαν να συμμετάσχουν σε μια διαδικτυακή έρευνα (συνολικός αριθμός συμμετεχόντων: 1.543). Στόχος του ήταν να συμπληρώσει τα υποψήφια πεδία με προτάσεις σχετικά με συγκεκριμένα προγράμματα E&K που θεωρήθηκαν ελπιδοφόρα κατά την περίοδο 2014-2020. Ένα βασικό χαρακτηριστικό αυτού του γύρου διαδικτυακών διαβουλεύσεων ήταν η παροχή επιχειρημάτων για την υποστήριξη ατομικών επιλογών προγράμματος. Η έρευνα ζήτησε από προσκεκλημένους εμπειρογνώμονες και επιχειρηματικούς φορείς όχι μόνο να προτείνουν ή να περιγράψουν εν συντομία πολλά υποσχόμενα προγράμματα ή υποτομείς E&K, αλλά και να υποστηρίξουν τις προτάσεις τους με επιχειρήματα σχετικά με την οικονομική ή/και κοινωνική σημασία τους

3. Ενοποίηση των αποτελεσμάτων της διερευνητικής άσκησης.

Η έρευνα απέδωσε σημαντικό αριθμό προτάσεων για προγράμματα E&K εντός των 13 υποψήφιων πεδίων προτεραιότητας. Ο επόμενος στόχος ήταν, επομένως, να ενοποιηθούν όλες οι πληροφορίες και στη συνέχεια να μειωθεί το αποτέλεσμα σε περίπου 6-8 υποπεδία E&K για κάθε υποψήφιο τομέα έξυπνης εξειδίκευσης. Η ενοποίηση συνεπαγόταν ομαδοποίηση παρόμοιων προτάσεων, αξιολόγηση της υποστήριξης των ερωτηθέντων στο διαδίκτυο για τα διάφορα προγράμματα, καθώς και ορισμένες γενικές εργασίες καθαρισμού των ποιοτικών δεδομένων που συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια της διερευνητικής διαβούλευσης. Το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των 13 ομάδων εμπειρογνομόνων (μία ανά υποψήφιο τομέα), καθεμία από τις οποίες είχε περίπου 12-20 μέλη.

4. Επιλογή προτεραιοτήτων RIS3 για την Προγραμματική Περίοδο.

Ο τελικός κατάλογος των προγραμμάτων E&K έξυπνης εξειδίκευσης επιλέχθηκε μέσω μιας πολύ ευρείας διαδικτυακής διαβούλευσης στην οποία κλήθηκαν να συμμετάσχουν οι περισσότεροι ρουμανικοί οργανωτικοί και μεμονωμένοι φορείς ETAK και ενδιαφερόμενα μέρη. Η ηλεκτρονική διαβούλευση ακολούθησε μια μορφή Delphi (Gordon & Pease 2006; Gnatzy et al. 2011), και συγκεκριμένα την Dynamic

Argumentative Delphi (Gheorghiu et al. 2014)²³. Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε τους 13 υποψήφιους στρατηγικούς τομείς, και 90 προγράμματα Ε&Κ. Απεστάλη σε περίπου 44.000 δυνητικούς ερωτηθέντες – ερευνητές και ακαδημαϊκούς, διδακτορικούς φοιτητές και πρόσφατους διδάκτορες, μέλη της επιστημονικής διασποράς, στελέχη εταιρειών με σημαντική δραστηριότητα Ε&Α κ.ο.κ. Μέχρι το τέλος της διαβούλευσης, πάνω από 4.000 άτομα είχαν απαντήσει στο ερωτηματολόγιο (περίπου το 9% όσων προσκλήθηκαν). Η διαδικασία επιλογής των τελικών προτεραιοτήτων έξυπνης εξειδίκευσης πραγματοποιήθηκε στα 90 προγράμματα Ε&Κ και όχι στα 13 πεδία. Ο τελικός κατάλογος αποτελούνταν από 30 προγράμματα Ε&Κ τα οποία ομαδοποιήθηκαν ως συνάρτηση των αμοιβαίων συγγενειών τους σε 4 ευρείες «έξυπνες εξειδικεύσεις», και σε επιπλέον 3 τομείς «εθνικού συμφέροντος» που ανταποκρίνονται σε πιεστικές κοινωνικές προκλήσεις. Οι 4 τομείς έξυπνης εξειδίκευσης που επιλέχθηκαν ήταν: Βιοοικονομία, ΤΠΕ, Ενέργεια & Περιβάλλον, και Οικολογικές Τεχνολογίες. Οι 3 άλλοι («εθνικοί») τομείς προτεραιότητας ήταν η Υγεία, το Διάστημα και η Ασφάλεια, και η Εθνική Κληρονομιά (Gheorghiu, Andreescu, Zulean, & Curaj, 2017).

Σε περιφερειακό επίπεδο, η υποστήριξη του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συνέβαλε στη βελτίωση της διαδικασίας²⁴. Η Ρουμανία έχει οκτώ αναπτυξιακές περιφέρειες σε επίπεδο NUTS 2 (Centre, North East, North West, South East, South Muntenia, South West, West και η περιφέρεια της πρωτεύουσας Bucharest-Ilfov). Ο συγκεντρωτισμός της πολιτικής έρευνας και καινοτομίας δημιουργεί ιδιαίτερα πολύπλοκα πρότυπα στην περίπτωση της έξυπνης εξειδίκευσης, όπου η περιφερειακή διάσταση δεν έχει πολιτική εκπροσώπηση. Πράγματι, στη Ρουμανία, η περιφερειακή βαθμίδα είναι αμιγώς διοικητική, αποτελούμενη από οκτώ αναπτυξιακές περιφέρειες (σε επίπεδο NUTS2) και τέσσερις μακροπεριφέρειες (σε επίπεδο NUTS1) που είναι κυρίως υπεύθυνες για τον συντονισμό αναπτυξιακών έργων²⁵ και τη διανομή των κονδυλίων των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ και των περιφερειακών στατιστικών (Marinelli, Edwards, & Mironov, Higher Education for Smart Specialisation: The Case of North East Romania, 2017). Οι περιφερειακές στρατηγικές RIS3 έχουν εκπονηθεί και εφαρμόζονται από τους Οργανισμούς Περιφερειακής Ανάπτυξης (Regional Development Agencies) που αποτελούν επιχειρησιακούς βραχίονες των Περιφερειακών Συμβουλίων Ανάπτυξης, των κορυφαίων περιφερειακών διοικητικών οργάνων. Οι στρατηγικές RIS3 καθορίζουν περιοχές τοπικής ισχύος και προτεραιότητας για κάθε περιφέρεια, σε συσχέτισμό με τα Σχέδια Περιφερειακής Ανάπτυξης 2014-2020. Η επεξεργασία των στρατηγικών RIS3 εξελίχθηκε με διαφορετικές ταχύτητες στις οκτώ περιοχές. Οι περισσότερες περιφέρειες οριστικοποίησαν τις στρατηγικές τους κατά την περίοδο 2013-2018 (ορισμένες από αυτές, όπως η Δυτική και η Βορειοανατολική, άρχισαν να αναπτύσσουν περιφερειακές στρατηγικές καινοτομίας ακόμη και πριν από την έναρξη της περιφερειακής RIS3). Η

²³ Η διαβούλευση δεν ήταν τεχνικά στρογγυλή, αν και οι συμμετέχοντες είχαν την επιλογή να διατηρήσουν το ερωτηματολόγιο ανοικτό και να επιστρέψουν σε αυτό αργότερα. Δεδομένης της βασιζόμενης σε επιχειρήματα φύσης των Δελφών και της δυναμικής κατάταξης των επιχειρημάτων (βλ. λεζάντα στο σχήμα 16.5 και κείμενο παρακάτω για περαιτέρω επεξήγηση), οι ερωτηθέντες ήταν σε θέση να εκτιμήσουν την κατάσταση της συζήτησης σχετικά με τις προτεραιότητες Ε&Κ όπως εξελίχθηκε με την πάροδο του χρόνου και να αλλάξουν ανάλογα τις θέσεις τους.

²⁴ Έργο: Targeted Support to Smart Specialisation in Romania. Βλ. Romania - Smart Specialisation Platform (europa.eu).

²⁵ Τα τρία κύρια επίπεδα διακυβέρνησης στη Ρουμανία είναι εθνικά, νομαρχιακά και τοπικά (δήμος, πόλη ή κοινότητα).

περιφέρεια της πρωτεύουσας Bucharest-Ilfov άρχισε να αναπτύσσει τη στρατηγική RIS3 το 2019 με την υποστήριξη του JRC και αναμενόταν να την ολοκληρώσει έως τον Δεκέμβριο του 2020²⁶.

Πρακτικές Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

National Smart Specialization Strategy27 (COHES3ION, 2019-2023)

Η παρούσα Εθνική Στρατηγική για την Έρευνα και την Καινοτομία (SNCDI), έχει εκπονηθεί και υλοποιηθεί από την Εκτελεστική Μονάδα Χρηματοδότησης της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, της Έρευνας, της Ανάπτυξης και της Καινοτομίας (UEFISCDI), δημόσιο ίδρυμα με νομική προσωπικότητα, υπαγόμενο στο Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας (MEC). Η ευθυγράμμιση της RIS3 που αναπτύχθηκε από το UEFISCDI σε εθνικό επίπεδο και η στρατηγική RIS3 που αναπτύχθηκε στη Βορειοδυτική Περιφέρεια αντιμετωπίζει την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση. Σε εθνικό επίπεδο, η SNCDI επικεντρώνεται στον εντοπισμό εκείνων των αναδυόμενων τεχνολογιών με ρόλο μετασχηματισμού στους τομείς της έξυπνης εξειδίκευσης και στην ανάπτυξη των προηγμένων δυνατοτήτων γύρω από αυτές τις τεχνολογίες. Το διακύβευμα, σε εθνικό επίπεδο, είναι αυτές οι ικανότητες να παράγουν και να διαδίδουν καινοτόμες λύσεις. Σε περιφερειακό επίπεδο, οι στρατηγικές RIS3 προωθούν προτεραιότητες σύμφωνα με τα αποτελέσματα της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης.

Το UEFISCDI αναπτύσσει επί του παρόντος την Εθνική Στρατηγική για την Έρευνα, την Καινοτομία και την Έξυπνη Εξειδίκευση 2021-2027 (SNCISI) για το επίπεδο NUTS 0, σε μόνιμη διαβούλευση με τους εκπροσώπους του επιπέδου NUTS2, δηλαδή τους Οργανισμούς Περιφερειακής Ανάπτυξης. Μια ισχυρή πολυεπίπεδη συνεργασία όχι μόνο είναι δυνατή, αλλά στην πραγματικότητα απαιτείται από τους αναγκαίους πρόσφορους όρους που επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση προκειμένου να έχει πρόσβαση σε χρηματοδοτικούς πόρους από τα διαρθρωτικά ταμεία κατά την ευρωπαϊκή προγραμματική περίοδο 2021-2027.

Η SNCDI αναπτύχθηκε από μια κοινοπραξία 14 οργανισμών με προφίλ ETAK και με τη συμβολή 150 άλλων οργανισμών (ακαδημαϊκό περιβάλλον, οικονομικό περιβάλλον και δημόσιες αρχές). Ζητήθηκε η γνώμη περισσότερων από 4.000 ειδικών απευθείας ή διαδικτυακά, σε εθελοντική βάση.

Οι τομείς RIS3 που προσδιορίζονται σε εθνικό επίπεδο από την παρούσα εθνική στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης SNCDI αποτελούν κριτήρια επιλεξιμότητας για το τρέχον Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας, Άξονας 1 «ΕΤΑΚ για τη στήριξη της οικονομικής ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικής ανάπτυξης» και για το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, Άξονας 1 «Πρωώθηση της Μεταφοράς Τεχνολογίας», στην τελευταία αυτή περίπτωση συμπληρώνεται από τους τομείς RIS3 που προσδιορίζονται στην RIS3 από κάθε περιφέρεια.

Αυτή η καλή πρακτική αφορά την ευθυγράμμιση της RIS3 μεταξύ εδαφικών κλιμάκων, δηλαδή των επιπέδων NUTS 0 και NUTS 2, την τρέχουσα εθνική στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης που συμπληρώνει τις περιφερειακές στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης στη Ρουμανία.

Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η «χρηστή διακυβέρνηση της εθνικής ή περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης» αποτελεί «πρόσφορο όρο» για την πρόσβαση στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) που στηρίζει τον στόχο πολιτικής 1 «Μια εξυπνότερη Ευρώπη (καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός)» της Πολιτικής Συνοχής 2021-2027, αυτή η πολυεπίπεδη προσέγγιση της RIS3, -σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο-, θα πρέπει να πληροί εγκαίρως τον απαιτούμενο πρόσφορο όρο. Η κατανόηση της πολιτικής που είναι κατάλληλη για κάθε επίπεδο είναι ένα δύσκολο ζήτημα. Κατά συνέπεια, μπορεί να είναι ενδιαφέρον για όλους τους εταίρους του έργου ενόψει της προετοιμασίας της επόμενης προγραμματικής περιόδου 2021-2027.

26 Βλ. Romania - Smart Specialisation Platform (europa.eu).

27 Βλ. National Smart Specialization Strategy | Interreg Europe - Sharing solutions for better policy.

Σύστημα Διακυβέρνησης (Διαχείριση Εθνικής/Περιφερειακών RIS3)²⁸**Εθνικός συντονισμός των δημόσιων πολιτικών για την ΕΤΑΚ**

Ο συσχετισμός των πολιτικών των κύριων φορέων ΕΤΑΚ για την επίτευξη των στόχων της SNCDI, καθώς και η ενσωμάτωση της πολιτικής ΕΤΑΚ στις αναπτυξιακές στρατηγικές της Ρουμανίας, διασφαλίζονται από το Εθνικό Συμβούλιο Επιστημονικής και Τεχνολογικής Πολιτικής (CNPST), το οποίο αναπροσαρμόστηκε με την ενσωμάτωση της συνιστώσας της καινοτομίας - το Εθνικό Συμβούλιο Πολιτικής Επιστήμης, Τεχνολογίας και Καινοτομίας, CNPSTI - υπό την άμεση υπαγωγή του πρωθυπουργού. Το Συμβούλιο αποτελείται από εκπροσώπους των υπουργείων (Υγείας, Περιβάλλοντος, Ενέργειας κ.λπ.), των ερευνητικών φορέων (εθνικά ινστιτούτα έρευνας και ανάπτυξης, πανεπιστήμια, ινστιτούτα της Ρουμανικής Ακαδημίας κ.λπ.), του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Ο εκτελεστικός μηχανισμός του CNPSTI εξασφαλίζεται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας, μέσω του Εκπροσώπου του Υπουργού για την Ανώτατη Εκπαίδευση, την Επιστημονική Έρευνα και την Τεχνολογική Ανάπτυξη και των υπαγόμενων δομών του στο υπουργείο.

Στρατηγικός Σχεδιασμός

Εθνικός συντονιστής στρατηγικού σχεδιασμού ΕΤΑΚ είναι το Εθνικό Συμβούλιο Πολιτικής Επιστήμης, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (CNPSTI), ως διαβουλευτική οντότητα, το οποίο εγκρίνει τον (στρατηγικό) σχεδιασμό που πραγματοποιείται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας, ως κρατική αρχή για την επιστημονική έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία. Η εκτέλεση των δραστηριοτήτων στρατηγικού σχεδιασμού είναι ευθύνη του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας, μέσω του Εκπροσώπου του Υπουργού Ανώτατης Εκπαίδευσης, Επιστημονικής Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και των υπαγόμενων σε αυτόν δομών εντός του υπουργείου. Διασφαλίζει την υλοποίηση του σχεδιασμού μέσω εξωτερικής ανάθεσης, χρησιμοποιώντας μηχανισμούς δημοσίων συμβάσεων. Προκειμένου να ασκήσει τις αρμοδιότητές της, η MEN, ως κρατική αρχή για δραστηριότητες επιστημονικής έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας, βασίζεται σε εθνικά συμβουλευτικά όργανα στον τομέα, όπως: Συμβουλευτικό Κολλέγιο Έρευνας, Ανάπτυξης και Καινοτομίας (CCCDI), Εθνικό Συμβούλιο Επιστημονικής Έρευνας (CNCS), Εθνικό Συμβούλιο Δεοντολογίας της Επιστημονικής Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (CNECSDTI). Ετησίως, το CNPSTI παρουσιάζει στην κυβέρνηση, κατά τη διάρκεια κυβερνητικής συνεδρίασης, έκθεση που περιέχει συμπεράσματα και συστάσεις σχετικά με την επιστημονική έρευνα, τη μεταφορά τεχνολογίας, την καινοτομία και την ανάπτυξη της κοινωνίας και της οικονομίας της γνώσης στη Ρουμανία και η οποία δημοσιοποιείται.

Μηχανισμός Παρακολούθησης²⁹

Γενικά, οι αποφάσεις δέσμευσης χρηματοδοτικών πόρων, συμπεριλαμβανομένης της ΕΤΑΚ, τόσο από το κράτος όσο και από τον ιδιωτικό τομέα, λαμβάνονται με βάση μια εκτεταμένη και συνεχή διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης των εξελίξεων στο σύστημα, του κοινωνικοοικονομικού πλαισίου και της εξέλιξης του συστήματος ΕΤΑΚ σε παγκόσμιο επίπεδο.

Οι δυνητικοί χρήστες αυτών των πληροφοριών που προκύπτουν από τις διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης είναι οι φορείς που εμπλέκονται στο οικοσύστημα ΕΤΑΚ, οι οποίοι έχουν τις δικές τους ευθύνες και διακριτές ανάγκες πληροφόρησης, ως εξής: τις αρχές που διασφαλίζουν τη διαχείριση και την εφαρμογή των διαφόρων εθνικών προγραμμάτων και σχεδίων, τις επιτροπές παρακολούθησης, τη

28 Βλ. INSEMEX-STRATEGIE_20 nov 2013.pdf, σελ. 47.

29 Βλ. INSEMEX-STRATEGIE_20 nov 2013.pdf, σελ. 50.

Κυβέρνηση, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τις διεθνείς δομές (ΕΕ, ΟΗΕ, ΟΟΣΑ, ΠΟΥ κ.λπ.), την τοπική και διεθνή επιστημονική κοινότητα, εσωτερικοί και εξωτερικοί αξιολογητές, δικαιούχοι διαφόρων χρηματοδοτήσεων, ιδιώτες επενδυτές στη χώρα και στο εξωτερικό, κοινωνία των πολιτών, ευρύ κοινό.

Η διαδικασία παρακολούθησης συνίσταται στην τακτική εξέταση και ανάλυση του πλαισίου, των πόρων που δεσμεύτηκαν και χρησιμοποιήθηκαν, των αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν και των παρεμβάσεων που πραγματοποιήθηκαν κατά την υλοποίηση της στρατηγικής και των εργαλείων εφαρμογής της (PNCDI3, συνιστώσα ΕΤΑΚ των επιχειρησιακών προγραμμάτων, βασική θεσμική χρηματοδότηση, συμπληρωματική θεσμική χρηματοδότηση που στηρίζει τις επιδόσεις κ.λπ.), παρέχοντας επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με την υλοποίηση δείκτες και την πρόοδο των παρεμβάσεων προς την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν στη φάση στρατηγικού σχεδιασμού/προγραμματισμού.

Σε επίπεδο SNCDI 2020, αλλά και των βασικών μέσων υλοποίησής του (PNCDI3, συνιστώσα ΕΤΑΚ στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητας), αναπτύχθηκε ένα σύστημα ειδικών δεικτών παρακολούθησης. Τα συστήματα αυτά αποσκοπούν στην ομοιομορφία των δεδομένων και επιτρέπουν τη συγκέντρωση πληροφοριών από τη βάση προς την κορυφή σε διαφορετικά επίπεδα συγκέντρωσης.

Η παρακολούθηση της υλοποίησης της SNCDI πραγματοποιείται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας, μέσω του Εκπροσώπου Υπουργού Ανώτατης Εκπαίδευσης, Επιστημονικής Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και των υπαγόμενων σε αυτό δομών εντός του υπουργείου. Προκειμένου να εξορθολογιστεί η δραστηριότητα παρακολούθησης της εφαρμογής της SNCDI, αναμορφώθηκε η Εθνική Επιτροπή Στατιστικής και Πρόγνωσης της Ανώτατης Εκπαίδευσης (CNSPIS) με την ενσωμάτωση της δραστηριότητας RDI, η οποία γίνεται η Εθνική Επιτροπή Στατιστικής και Πρόγνωσης της Ανώτατης Εκπαίδευσης και CDI (CNSPIS-CDI), ως συμβουλευτικό όργανο του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας. Το κύριο καθήκον του CNSPIS-RDI είναι η προετοιμασία και η ετήσια δημοσίευση μιας έκθεσης που περιέχει δείκτες σχετικά με την εφαρμογή του SNCDI, του PNCDI3 και των επιμέρους προγραμμάτων, διαφόρων επιχειρησιακών προγραμμάτων με συνιστώσα ΕΤΑΚ, καθώς και άλλων δεικτών που καθορίζονται από το CNPSTI.

Η αξιολόγηση της SNCDI και των εργαλείων υλοποίησής του αποτελεί δραστηριότητα άρρηκτα συνδεδεμένη με τις ρυθμίσεις που σχετίζονται με τη διαχείριση και την εφαρμογή τους. Η αξιολόγηση είναι μια συστηματική και αντικειμενική ανάλυση του σχεδιασμού/προγραμματισμού, της υλοποίησης και των αποτελεσμάτων, εστιάζοντας σε διάφορες πτυχές: συνάφεια, αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα, συνέπεια και συνοχή, χρησιμότητα, βιωσιμότητα.

Σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς και τη νομοθεσία, προβλέπονται τρεις τύποι αξιολόγησης:

- εκ των προτέρων αξιολόγηση (που πραγματοποιείται παράλληλα με την εκπόνηση του σχεδίου, των προγραμμάτων)
- αξιολογήσεις στην πορεία, κατά τη διάρκεια της περιόδου υλοποίησης, οι οποίες μπορεί να είναι: ενδιάμεσες και ad hoc (θεματικές, για ορισμένες χρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις)
- εκ των υστέρων αξιολόγηση (μετά την υλοποίηση).

Η υλοποίηση των αξιολογήσεων των SNCDI και PNCDI3 είναι ευθύνη του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας, μπορεί να συντονίζεται από το CNPSTI και ανατίθεται από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας μέσω διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης για υπηρεσίες τεχνικής βοήθειας (εμπειρογνώμονες εξωτερικής αξιολόγησης).

□ ΙΣΠΑΝΙΑ

Η Ισπανική Στρατηγική για την Επιστήμη, την Τεχνολογία και την Καινοτομία – Estrategia Española de Ciencia, Tecnología e Innovación (EECTI) 2013-2020 θεωρείται ότι αποτελεί την εθνική RIS3 και έχει υλοποιηθεί μέσω του Ισπανικού κρατικού σχεδίου επιστημονικής και τεχνικής έρευνας και καινοτομίας

– Plan Estatal de Investigación Científica y Técnica (PECTI) 2013-2016 και του PECTI 2017-2020. Το PECTI 2017-2020 αποτελεί βασικό μέσο πολιτικής για την επίτευξη των στόχων τόσο της EECTI 2013-2020 όσο και της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», καθώς περιλαμβάνει όλα τα εθνικά προγράμματα στήριξης της E&K. Αυτές οι πολιτικές E&K είναι εγκάρσιες και απαιτούν στενό συντονισμό με άλλες τομεακές πολιτικές που καθορίζονται από τις διάφορες υπουργικές υπηρεσίες και συμπληρώνουν το PECTI.

Το Ετήσιο πρόγραμμα εργασίας – Plan de Actuación Annual (PAA) είναι το μέσο δημοσιονομικού σχεδιασμού για το PECTI και περιγράφει λεπτομερώς τις προγραμματισμένες δημόσιες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, καθώς και τους ειδικούς στόχους όσο και τα κύρια χαρακτηριστικά των τεσσάρων χρηματοδοτικών προγραμμάτων: i) ταλέντο και απασχολησιμότητα, ii) παραγωγή γνώσης και θεσμική ενίσχυση («ερευνητική αριστεία» στο προηγούμενο PECTI), iii) επιχειρηματική ηγεσία και iv) κοινωνικές προκλήσεις. Σύμφωνα με τους στόχους του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» και της EECTI, το PECTI 2017-2020 επικεντρώνεται σε οκτώ κοινωνικές προκλήσεις: i) υγεία, δημογραφική αλλαγή και ευεξία, ii) βιοοικονομία: βιωσιμότητα των συστημάτων πρωτογενούς παραγωγής και της δασοκομίας, ασφάλεια και ποιότητα των τροφίμων, θαλάσσια και ναυτιλιακή έρευνα και βιοπροϊόντα, iii) ασφαλής, αποδοτική και καθαρή ενέργεια, iv) βιώσιμες, ευφυείς και ολοκληρωμένες μεταφορές, v) κλιματική αλλαγή, περιβάλλον και φυσικοί πόροι, vi) κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες και προκλήσεις της ισπανικής κοινωνίας, vii) ψηφιακή οικονομία, κοινωνία και πολιτισμός, και viii) Ασφάλεια, προστασία και άμυνα. (Fernández-Zubieta, Ramos-Vielba, & Zacharewicz, 2018)

Σχεδιασμός RIS3 / ΔΕΑ

Η Στρατηγική είναι αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ της Γενικής Κρατικής Διοίκησης και των διοικήσεων των αυτόνομων κοινοτήτων. Κατά την προετοιμασία του, ελήφθησαν επίσης υπόψη τα εξής: (1) οι συνθήκες εκκίνησης και η πραγματικότητα του ισπανικού συστήματος επιστήμης, τεχνολογίας και καινοτομίας, (2) η ανάγκη προσανατολισμού των δραστηριοτήτων ETAK προς τις μεγάλες προκλήσεις του μέλλοντος, (3) η δέσμευση για βιωσιμότητα, η ενίσχυση των διαθέσιμων ικανοτήτων ETAK και η αναζήτηση κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ βασικής έρευνας, προσανατολισμένης έρευνας, εφαρμοσμένης έρευνας και καινοτομίας, και (4) η εξάλειψη των υφιστάμενων φραγμών μεταξύ έρευνας και καινοτομίας μέσω διαλόγου και συνεργασίας μεταξύ όλων των φορέων του συστήματος, που επιτρέπει τη δημιουργία φυσικής ροής επικοινωνίας μεταξύ της βασικής έρευνας και των δυνητικών τεχνολογικών εφαρμογών της, εκτός από τη διάδοσή τους.

Κατά την προετοιμασία της Στρατηγικής συμμετείχαν κοινωνικοί φορείς και μια εκτεταμένη ομάδα ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων που ανήκουν στην επιστημονική, τεχνολογική και επιχειρηματική κοινότητα της χώρας. Επίσης, η Στρατηγική είναι αποτέλεσμα μιας ανοικτής διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης, κατά τη διάρκεια της οποίας ελήφθησαν περισσότερα από 1.400 σχόλια που συνέβαλαν στον εμπλουτισμό του περιεχομένου της. Ως εκ τούτου, αντιπροσωπεύει το βασικό μέσο για τη διακυβέρνηση του ισπανικού συστήματος επιστήμης, τεχνολογίας και καινοτομίας. Τέλος, καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας, δημιουργήθηκε ένα περιβάλλον συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων υπουργείων, το οποίο επέτρεψε τον εντοπισμό των τομέων των τομεακών πολιτικών που συνδέονται με την καινοτομία και χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής και μελλοντικών εξελίξεων. Με αυτόν τον τρόπο, η Στρατηγική ανταποκρίνεται σε ένα γενικό όραμα του Συστήματος και καθορίζει τόσο τους κύριους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν όσο και τους τομείς δράσης των Δημόσιων Διοικήσεων κατά τη διάρκεια ισχύος του. Ωστόσο, δεν εξετάζει τα μέσα που έχουν σχεδιαστεί ειδικά για την επίτευξη αυτών των στόχων, τα οποία θα αναπτυχθούν στα αντίστοιχα σχέδια επιστημονικής και τεχνικής έρευνας και καινοτομίας.

Η δομή της Στρατηγικής αντιπροσωπεύει μια προσπάθεια ευθυγράμμισης των ισπανικών πολιτικών με τους στόχους που επιδιώκει η Ευρωπαϊκή Ένωση στον τομέα της ETAK, που ορίζονταν στο πρόγραμμα

πλαίσιο για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ "Horizon 2020", με στόχο την ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής των φορέων του οικοσυστήματος ΕΤΑΚ στην ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας και τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους στις υφιστάμενες πηγές χρηματοδότησης εντός του κοινοτικού πλαισίου. Υπό την έννοια αυτή, η Στρατηγική συμβάλει στην επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020», στην «Ένωση καινοτομίας», στον «Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας» και στο πρόγραμμα πλαίσιο «Ορίζοντας 2020», λαμβάνοντας πάντα υπόψη τις ιδιαιτερότητες του ισπανικού συστήματος ΕΤΑΚ, τις επιστημονικές, τεχνολογικές και καινοτόμες ικανότητές του και τα γενικά χαρακτηριστικά και συμφέροντα της χώρας και όλων των εδαφών της.

Σύμφωνα με τον Νόμο για την Επιστήμη, την Τεχνολογία και την Καινοτομία της 1ης Ιουνίου 2011 (Ley de la Ciencia, la Tecnología y la Innovación), που εγκρίθηκε με ευρεία κοινοβουλευτική συναίνεση, η Ισπανική Στρατηγική για την Επιστήμη και την Τεχνολογία και η Ισπανική Στρατηγική για την Καινοτομία αποτελούν μέσα του νέου μοντέλου διακυβέρνησης του Ισπανικού Συστήματος Επιστήμης, Τεχνολογίας και Καινοτομίας. Παρόλο που ο Νόμος αντιλαμβάνεται και τις δύο Στρατηγικές ως ανεξάρτητα έγγραφα, το Υπουργείο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας, μέσω του Υφυπουργού Έρευνας, Ανάπτυξης και Καινοτομίας, σε συμφωνία με το Γενικό Συμβούλιο Επιστημονικής, Τεχνολογικής και Καινοτόμου Πολιτικής, συμφώνησαν να ενσωματώσουν εννοιολογικά και λειτουργικά τις δύο Στρατηγικές, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα στρατηγικό πλαίσιο που προσδιορίζει τους άξονες προτεραιότητας και υποδεικνύει τους γενικούς στόχους των δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ ως συνεχούς, πολύπλοκης, και με πολλαπλές αλληλεπιδράσεις μεταξύ παραγόντων διαδικασίας. Αυτή η διαδικασία, η οποία αναφέρεται στο κείμενο χρησιμοποιώντας την έκφραση "από την ιδέα στην αγορά", δεν ανταποκρίνεται σε μια γραμμική λογική ούτε τα αποτελέσματά της είναι εύκολα προβλέψιμα, και έτσι αντικατοπτρίζεται τόσο στην Στρατηγική όσο και στις ενέργειες των διοικήσεων που απορρέουν από αυτήν.

Προκειμένου να ανταποκριθεί στις προκλήσεις και τις ανάγκες του Ισπανικού Συστήματος Επιστήμης, Τεχνολογίας και Καινοτομίας, να αξιοποιήσει τις δυνατότητές του, να ενισχύσει τους συμμετέχοντες φορείς και τις σχέσεις μεταξύ τους, να αυξήσει τα επίπεδα συμμετοχής των επιχειρήσεων σε δραστηριότητες ΕΤΑΚ και να αυξήσει τις κοινωνικές και οικονομικές αποδόσεις που προέρχονται από τις δημόσιες επενδύσεις που πρέπει να γίνουν, η Στρατηγική διαρθρώνεται σε:

- **5 Βασικές Αρχές** που συνθέτουν τα κριτήρια που είναι κοινά για όλους τους φορείς και πρέπει να τηρούνται κατά τον καθορισμό και την εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών ΕΤΑΚ i) Συντονισμός των Δημοσίων Διοικήσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση, ii) Ο Ορισμός ενός Σταθερού Πλαισίου Σχεδιασμού, iii) Η Εφαρμογή των Κριτηρίων Ποιότητας, Συνάφειας και Κοινωνικού Αντίκτυπου, iv) Αποτελεσματικότητα και ευθύνη των δημόσιων διοικήσεων, v) Ενσωμάτωση της Διάστασης του Φύλου.
- **4 Γενικοί Στόχοι** καταναμεμημένοι σε 18 ειδικούς στόχους, i) Αναγνώριση και Προώθηση των Ταλέντων στην ΕΤΑΚ και η απασχολησιμότητά τους, ii) Προώθηση της Επιστημονική και Τεχνικής Έρευνας της Αριστείας, iii) Ώθηση της επιχειρηματικής ηγεσίας σε τομείς ΕΤΑΚ, iv) Προώθηση δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ προσανατολισμένες στις παγκόσμιες προκλήσεις της Κοινωνίας.
- **6 Άξονες Προτεραιότητας** που θέτουν τα θεμέλια για τη μελλοντική οικονομική ανάπτυξη και ευημερία της κοινωνίας στηριζόμενη στη συλλογική ικανότητα, i) Ανάπτυξη ευνοϊκού περιβάλλοντος για ΕΤΑΚ, και συγκέντρωση και εξειδίκευση της γνώσης και του ταλέντου, ii) Μεταφορά και διαχείρισης της γνώσης, iii) Διεθνοποίηση και του Ισπανικού συστήματος ΕΤΑΚ και των φορέων, iv) Περιφερειακή έξυπνη εξειδίκευση και ανάπτυξη καινοτόμων ανταγωνιστικών περιοχών, vi), Επιστημονική, καινοτόμος και επιχειρηματική κουλτούρα.
- **6 Μηχανισμοί Διάρθρωσης** που αναφέρονται στην υιοθέτηση αρχών και μέσων διαχείρισης που δρουν συντονισμένα στις δράσεις της Δημόσιας Διοίκησης, i) Συνυπευθυνότητα όλων των

δημόσιων διοικήσεων, iii) Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα, iv) Διοικητική απλούστευση, v) Εναρμόνιση κριτηρίων και πρακτικών αξιολόγησης (ex-ante και ex-post), vi) Μέτρα, μεταρρυθμίσεις και σχεδιασμός μέσων που προσελκύουν ιδιωτική χρηματοδότηση.

Σε περιφερειακό επίπεδο, τα Περιφερειακά Συστήματα Επιστήμης, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (Sistemas Regionales de Ciencia, Tecnología e Innovación) είναι ζωτικής σημασίας για τη βέλτιστη λειτουργία και ανάπτυξη του οικοσυστήματος ETAK και, ως εκ τούτου, η Στρατηγική δεσμεύεται για τη συμπληρωματικότητα των επιστημονικών, τεχνολογικών και καινοτόμων ικανοτήτων, καθώς και των υφιστάμενων παραγωγικών ικανοτήτων **στις αυτόνομες κοινότητες, προκειμένου να αποφευχθεί μια εδαφικά κατακερματισμένη προσέγγιση. Οι περιφέρειες έχουν βασιστεί σε μια νέα προσέγγιση που επιτρέπει στον επιχειρηματικό τους ιστό, ιδίως στις MME, να αναπτύξουν υψηλό δυναμικό ανάπτυξης από το άνοιγμά τους στις παγκόσμιες αγορές και εξειδικευμένες απαιτήσεις, πολλές από αυτές σε εξειδικευμένες αναδυόμενες αγορές και με υψηλή συνιστώσα καινοτομίας που επιτυγχάνει την ένταξή τους στις παγκόσμιες αλυσίδες παραγωγής και δίκτυα (GOBIERNO DE ESPAÑA, 2013). Το 2014, και οι 17 ισπανικές περιφέρειες υιοθέτησαν την RIS3. Αναπτύχθηκαν περιφερειακές στρατηγικές, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα πλεονεκτήματα των περιφερειών, αν και ορισμένες περιφέρειες επικεντρώθηκαν σε παρόμοιες προτεραιότητες (ERAC, 2014). Μέχρι σήμερα, οι ισπανικές περιφερειακές κυβερνήσεις έχουν υλοποιήσει την RIS3 κυρίως μέσω δημόσιων προσκλήσεων υποβολής προτάσεων E&K με βάση τις προτεραιότητές τους RIS3 και χρηματοδοτούμενες από το αντίστοιχο ΕΠ. Ορισμένες περιφέρειες έχουν επίσης δημιουργήσει νέα μέσα, δράσεις και δομές διαχείρισης E&K (Rodríguez-Clemente, 2016). Σε πολλές ισπανικές περιφέρειες, ο προϋπολογισμός του ΕΤΠΑ αντιπροσωπεύει πάνω από το 40 % της προγραμματισμένης χρηματοδότησης για την υλοποίηση της RIS3 (European Commission, 2016, p. 35). (Fernández-Zubieta, Ramos-Vielba, & Zacharewicz, 2018, pp. 19-20).**

Πρακτικές ΔΕΑ

Andalucía (ES) - Launching a collaborative leadership dynamic (Gianelle, Kyriakou, Cohen, & Przeor, 2016, pp. 24-25)

Στην Ανδαλουσία (ES), η ίδια η ΔΕΑ δημιούργησε μια δυναμική «συνεργατικής ηγεσίας» στο πλαίσιο της οποίας επιχειρηματίες, εταιρείες, φορείς γνώσης και η περιφερειακή κυβέρνηση συνεργάστηκαν, συμπληρώνοντας ο ένας τον άλλον ανοίγοντας τη στρατηγική σε όλους τους πολίτες της περιοχής. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό χαρακτηρίζει τη ΔΕΑ: ο σχεδιασμός μιας συμμετοχικής και κοινής διαδικασίας λήψης αποφάσεων.

Η πρόκληση που αντιμετώπισε η περιφερειακή κυβέρνηση της Ανδαλουσίας ήταν να δημιουργήσει μια συνεργατική διαδικασία για να διασφαλίσει τη συμμετοχή των περιφερειακών ενδιαφερόμενων μερών στη ΔΕΑ για τον από κοινού σχεδιασμό της RIS3. Για να επιτευχθεί αυτό, η περιφερειακή κυβέρνηση συμπεριέλαβε τους φορείς καινοτομίας με την ευρεία έννοια, συμπεριλαμβανομένων των μεγάλων και μικρών επιχειρήσεων, των ανεξάρτητων φορέων καινοτομίας, των κέντρων τεχνολογίας και ικανοτήτων, των πανεπιστημίων και των δημόσιων οργανισμών, των επιστημονικών και επιχειρηματικών πάρκων κ.λπ.

Για το δύσκολο αυτό έργο, η περιφέρεια κάλεσε στη ΔΕΑ εκείνες τις περιφερειακές εταιρείες που είχαν επιδείξει δέσμευση για καινοτομία, δηλαδή εταιρείες που επένδυναν σε έργα καινοτομίας ή εισήγαγαν νέα προϊόντα/υπηρεσίες στην αγορά. Ομοίως, ελήφθησαν υπόψη μεμονωμένοι φορείς καινοτομίας και επιλέχθηκαν μεταξύ των φορέων, αναλαμβάνοντας τον κίνδυνο διερεύνησης νέων επιχειρηματικών ευκαιριών στην περιοχή, όπως νεοσύστατες επιχειρήσεις/τεχνοβλαστοί. Οι εν λόγω ενδιαφερόμενοι φορείς θεωρήθηκαν οι πλέον κατάλληλοι στην Ανδαλουσία για να γνωρίσουν ή/και να ανακαλύψουν ποιοι είναι οι πλέον ελπιδοφόροι τομείς εξειδίκευσης της περιοχής και, πάνω από όλα, να είναι οι πραγματικοί φορείς εκμετάλλευσης αυτών των τομέων στο μέλλον.

Θεσπίστηκαν διαφορετικοί τρόποι σχηματισμού και διαχείρισης των πάνελ. Ο στόχος ήταν να εξασφαλιστεί η συμμετοχή μεγάλου αριθμού ενδιαφερομένων μερών, καθώς και ένας ικανός αριθμός αρχικών ιδεών / τομέων που επισημαίνουν τις ευκαιρίες καινοτομίας που υπάρχουν στην περιοχή. Σύμφωνα με το προσωπικό που ήταν υπεύθυνο για την οργάνωση της ΔΕΑ, αυτό που αναμενόταν από τους εμπλεκόμενους φορείς ήταν η δέσμευση, η συνεργασία, η ικανότητα μάθησης και η πρόοδος.

Σύστημα Διακυβέρνησης (Διαχείριση Εθνικής/Περιφερειακών RIS3)

Υπάρχουν τρεις σημαντικοί πολυεπίπεδοι μηχανισμοί συντονισμού: i) σε υψηλό επίπεδο πολιτικής, το Συμβούλιο Επιστημών, Τεχνολογίας και Καινοτομίας – Consejo de Política Científica, Tecnológica y de Innovación (CPCTI) είναι υπεύθυνο για το συντονισμό με τις περιφερειακές διοικήσεις και άλλους παράγοντες του συστήματος Ε&Κ, ii) το δίκτυο δημόσιων πολιτικών για την Ε&Κ (Network on Public Policies for R&D&I – REDIDI), ως δίκτυο οντοτήτων Ε&Κ, διαδραματίζει υποστηρικτικό ρόλο για τη βελτίωση του συντονισμού της RIS3 σε εθνικό, περιφερειακό και ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά ενώ το REDIDI διήλθε μια περίοδο έντονης δραστηριότητας την περίοδο 2013-2015, δεν υπήρχαν διαθέσιμες ενημερώσεις σχετικά με τις δραστηριότητες του REDIDI το 2016 ή ένα δημοσίως διαθέσιμο σχέδιο για το 2017 (European Commission, 2016, p. 61), και iii) Αυτοματοποιημένη πλατφόρμα δεδομένων για R&I – Plataforma Automatizada de Datos de I+D+i (PAID), μια εσωτερική αυτοματοποιημένη πλατφόρμα για την ενοποίηση δεδομένων που βοηθά τους εθνικούς και περιφερειακούς διαχειριστές στην ανάλυση και παρακολούθηση του PECTI και των περιφερειακών σχεδίων Ε&Κ.

Ο νόμος 14/2011, της 1ης Ιουνίου, για την Επιστήμη, την Τεχνολογία και την Καινοτομία αναγνωρίζει την ανάγκη προώθησης του συντονισμού της επιστημονικής και τεχνικής έρευνας στη Γενική Κρατική Διοίκηση, αναθέτοντας στον Κυβερνητικό Εκπρόσωπο της Επιτροπής Πολιτικής ΕΤΑΚ τις λειτουργίες σχεδιασμού και παρακολούθησης και το συντονισμό μεταξύ των υπουργικών υπηρεσιών.

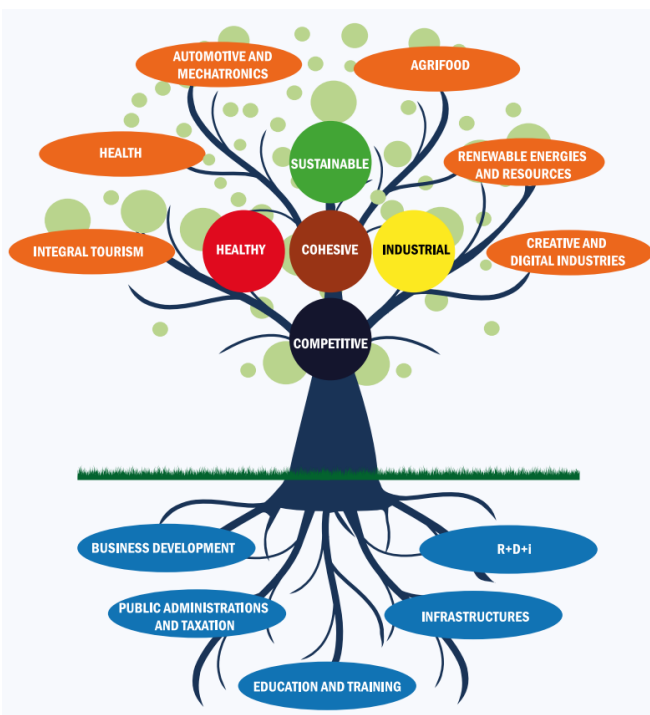
Πρακτικές Διακυβέρνησης

Navarre (ES) - Integrated policy fields (Gianelle, Kyriakou, Cohen, & Przeor, 2016, pp. 46-47)

Προκειμένου να αποφευχθεί μια προσέγγιση τύπου σιλό, η Ναβάρρα (ES) προβλέπει απόκριση δύο τύπων. Ο πρώτος συνεπάγεται κάθετη εστίαση σε συγκεκριμένες ομάδες, όπως συνιστάται από τη μεθοδολογία S3. Οι καθαρά οριζόντιες προσεγγίσεις στην Ε&Α ή στην παροχή δεξιοτήτων, για παράδειγμα, εμποδίζουν τον σχεδιασμό ολοκληρωμένων προσεγγίσεων, διότι είναι αδύνατο να γνωρίζουμε εκ των προτέρων ποιες τομείς θα χρησιμοποιήσουν αυτά τα μέσα και, ως εκ τούτου, να σχεδιάσουμε μια συντονισμένη υλοποίηση. Ο δεύτερος είναι μια ολιστική προσέγγιση της τομεακής ανάπτυξης, η οποία υπερβαίνει τα στενά καλούπια σχετικά με την επιστήμη και την τεχνολογία ή τις υποδομές και επιδιώκει να κατανοήσει τις πολλαπλές και αλληλένδετες ανάγκες τους.

Η RIS3 της Ναβάρρας στην Ισπανία είναι ένα παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί η ολοκλήρωση, όπως φαίνεται στο σχήμα. Οι τομείς που επιλέγονται για στήριξη προσδιορίζονται στο πάνω μέρος του διαγράμματος, ενώ οι ρίζες απαριθμούν τους πέντε βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη συνολική ανταγωνιστικότητά τους. Η επιθυμία ενοποίησης όλων των βασικών τομέων πολιτικής δράσης είναι πιθανό να δημιουργήσει σημαντικές συνέργειες μεταξύ των διαφόρων κυβερνητικών υπηρεσιών και μεταξύ των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Επιπλέον, η επιλογή των προτεραιοτήτων περιορίστηκε κατά τη διάρκεια της τρέχουσας διαδικασίας ενημέρωσης.

Η ολοκλήρωση αυτή επιτεύχθηκε επίσης με την ύπαρξη ενός εκτελεστικού οργανισμού (Fundación Moderna) που ήταν υπεύθυνος για την ανάπτυξη ενός νέου οικονομικού σχεδίου για τη Ναβάρρα (Plan Moderna) καθώς και για την επιχειρησιακή ανάπτυξη και παρακολούθηση του. Αργότερα, η ομάδα του Fundación Moderna ενσωματώθηκε στη SODENA, μια κυβερνητική υπηρεσία που προωθεί την περιφερειακή

ανάπτυξη κυρίως μέσω χρηματοδοτικών μέσων (επιχειρηματικά κεφάλαια, κεφάλαια εκκίνησης κ.λπ.). Η νέα κυβέρνηση επέκτεινε την προηγούμενη αποστολή της SODENA να φιλοξενήσει τη RIS3 και να δημιουργήσει ένα νέο μοντέλο διακυβέρνησης με τριπλό στόχο:

Εισαγωγή ορθολογισμού και συνοχής που συγκεντρώνουν τους υφιστάμενους δημόσιους οργανισμούς που διαχειρίζονται αναπτυξιακά προγράμματα.

Ενδυνάμωση των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων της περιοχής στο σύστημα διακυβέρνησης S3.

Βελτίωση του συντονισμού του οργανισμού με τις διάφορες κυβερνητικές υπηρεσίες που συμμετέχουν στην εφαρμογή του.

Μηχανισμός Παρακολούθησης

Το Σύστημα Πληροφοριών για την Επιστήμη, την Τεχνολογία και την Καινοτομία Sistema de Información sobre Ciencia, Tecnología e Innovación (SICTI)³⁰ δημιουργήθηκε με τον νόμο 14/2011, της 1ης Ιουνίου, υπό το Υπουργείο Επιστήμης και Καινοτομίας ως μέσο συλλογής και ανάλυσης δεδομένων για την προετοιμασία και την παρακολούθηση της Ισπανικής Στρατηγικής για την Επιστήμη, την Τεχνολογία και την Καινοτομία (EECTI) και των αναπτυξιακών σχεδίων της.

Πρόκειται για ένα κοινό σύστημα πληροφοριών της Γενικής Κρατικής Διοίκησης (AGE) και των Αυτόνομων Κοινοτήτων, με τη συμμετοχή υπουργικών υπηρεσιών, υπουργείων και κρατικών και περιφερειακών υπηρεσιών με δράσεις ETAK. Για την ανάπτυξή του, συστάθηκε το 2017 η Ομάδα Εργασίας SICTI στην οποία συμμετέχουν οι διάφορες διοικήσεις και φορείς χρηματοδότησης. Τα κριτήρια που διέπουν την ανταλλαγή πληροφοριών έχουν εγκριθεί από το Συμβούλιο Επιστημονικής, Τεχνολογικής Πολιτικής και Πολιτικής Καινοτομίας, όπως προβλέπεται στον Νόμο για την Επιστήμη.

Το SICTI περιέχει πληροφορίες σχετικά με όλες τις δράσεις που χρηματοδοτούνται από δημόσιους φορείς, τόσο της AGE όσο και των Αυτόνομων Κοινοτήτων και τις ενισχύσεις που χορηγούνται για έργα, ανθρώπινους πόρους, κέντρα, υποδομές και εξοπλισμό κ.λπ. Περιλαμβάνει επίσης πληροφορίες σχετικά με τους δικαιούχους φορείς και ερευνητές, καθώς και τα έργα που χρηματοδοτούνται με ευρωπαϊκά κονδύλια. Ομοίως, διατίθενται βιβλιομετρικές πληροφορίες, διπλώματα ευρεσιτεχνίας και άλλες μορφές προστασίας των αποτελεσμάτων, άδειες και συμβάσεις στον τομέα ETAK και των εταιρειών τεχνολογίας. Από την άλλη, το SICTI περιέχει όλες τις πληροφορίες σχετικά με τις πιστώσεις του προϋπολογισμού με τις οποίες χρηματοδοτούνται από την AGE και τις Αυτόνομες Κοινότητες οι Δράσεις ETAK.

Με τον τρόπο αυτό, το SICTI αποτελεί το κύριο εργαλείο για την ανάλυση των απαραίτητων δεικτών για τη διεξαγωγή της παρακολούθησης και αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών ETAK, των αποτελεσμάτων και των επιπτώσεών τους, καθώς και της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας αυτών των πολιτικών (GOBIERNO DE ESPAÑA, 2013, pp. 47-54).

Πρακτικές Παρακολούθησης και Αξιολόγησης

The case of Catalonia (Spain): Monitoring process for Smart Specialisation Communities (HIGHER, 2016-2021)

Οι κοινότητες RIS3CAT αποτελούν ουσιαστικό και καινοτόμο στοιχείο για την υλοποίηση της RIS3 της Καταλονίας (RIS3CAT) και την τόνωση των περιφερειακών διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης. Οι κοινότητες RIS3CAT είναι εθελοντικές ενώσεις εταιρειών και ενδιαφερομένων μερών στο Καταλανικό σύστημα E&K που εργάζονται σε συναφείς τομείς και συνεργάζονται για την ενσωμάτωση της E&K στις παραγωγικές δραστηριότητες.

Η διαδικασία παρακολούθησης RIS3CAT διαρθρώνεται σε διάφορα επίπεδα: έργα και μέσα· διαδικασία έξυπνης εξειδίκευσης· και αντίκτυπος. Οι πηγές για τη λήψη πληροφοριών για κάθε επίπεδο ανάλυσης έχουν δύο διαστάσεις: ποσοτική και ποιοτική.

Η πρώτη πηγή δεδομένων – ποσοτική – είναι η δέσμη δεικτών που καθορίζονται στο σχέδιο δράσης RIS3CAT, καθώς και εκείνοι που συνδέονται με το επιχειρησιακό πρόγραμμα (ΕΠ) των Ευρωπαϊκών Ταμείων Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

30 Βλ. Science, Technology and Innovation Information System (SICTI) (ciencia.gob.es).

για την Καταλονία, όταν τα μέσα υλοποίησης ενσωματώνονται στο πρόγραμμα. Η δεύτερη πηγή είναι ένα πακέτο ποιοτικών ερευνών και ανάλυσης περιεχομένου που εφαρμόζεται στα ενδιαφερόμενα μέρη για κάθε μέσο πολιτικής καινοτομίας και έργο, προκειμένου να ολοκληρωθεί το όραμα σχετικά με την ανάπτυξη και τον αντίκτυπο της στρατηγικής.

Η ανάλυση σε τέσσερα επίπεδα επιτρέπει την αξιολόγηση των επιδόσεων καθώς και του παγκόσμιου αντίκτυπου της στρατηγικής στους οικονομικούς τομείς της Καταλονίας και του συστήματος έρευνας και καινοτομίας.

Δείκτες του RIS3CAT

Το RIS3CAT διαθέτει ένα πλήρες σύνολο δεικτών που αναπτύχθηκαν προκειμένου να αξιολογηθούν οι επιδόσεις των έργων, τα αποτελέσματά τους και ο αντίκτυπος. Για να επιτευχθεί αυτό το επίπεδο αξιολόγησης, οι δείκτες συνδέονται με την εκτέλεση πράξεων και δραστηριοτήτων στο πλαίσιο των έργων και με τη συνολική εκτέλεση των μέσων, στο σύνολο των έργων.

Οι δείκτες για τις επιδόσεις των έργων είναι κοινοί για όλα τα έργα, ανεξάρτητα από το μέσο. Έχουν τρεις διαφορετικές κατηγορίες:

1. Καινοτομία και γνώση, με επίκεντρο τη βελτίωση του συστήματος καινοτομίας, την ανάπτυξη εταιρειών αναδυόμενων τεχνολογιών, την αξιοποίηση και τη διεθνοποίηση.
2. Βιώσιμη ανάπτυξη, εστιασμένη στην ανταγωνιστικότητα, τις επιχειρηματικές τάσεις και την αποτελεσματικότητα.
3. Έξυπνη εξειδίκευση, ως αποτέλεσμα της συνάντησης των δύο προαναφερθεισών κατηγοριών. Αποτελούν τον άξονα του κλάδου και την τεχνολογία ως σημείο αναφοράς τους.

Διαδικασία παρακολούθησης RIS3CAT

Η διαδικασία παρακολούθησης συνεπάγεται την εργασία σε τρία επίπεδα: έργα και μέσα (και τα δύο χρησιμοποιούν το ίδιο σύστημα και εργαλεία)· διαδικασία έξυπνης εξειδίκευσης· αντίκτυπος. Αυτά τα διαφορετικά επίπεδα έχουν τις φάσεις και τους μηχανισμούς τους για τη λήψη και την ανάλυση των πληροφοριών και των δεδομένων:

- **Έργα και μέσα:** τα δεδομένα και οι πληροφορίες συνδέονται άμεσα με τα πληροφοριακά συστήματα (ΠΣ) που χρησιμοποιούνται από τους διάφορους διαχειριστικούς φορείς των μέσων RIS3CAT για την παρακολούθηση των έργων και των επιδόσεων του μέσου. Αυτό περιλαμβάνει τα ΠΣ για το περιφερειακό ΕΠ του ΕΤΠΑ, πράγμα που σημαίνει ότι κάθε φορά που τροφοδοτούνται πληροφορίες σχετικά με την εκτέλεση των έργων (δηλ. πιστοποίηση δαπανών, αξιολόγηση ή παρακολούθηση κ.λπ.), τροφοδοτούνται επίσης οι δείκτες RIS3CAT και ο πίνακας αποτελεσμάτων του (ως σύνοψη όλων των πληροφοριών που συλλέγονται). Αυτό παρέχει ανατροφοδότηση σε πραγματικό χρόνο για όλες τις δραστηριότητες και τα καθήκοντα που σχετίζονται με το RIS3CAT, διευκολύνοντας επίσης την ανάλυση των πληροφοριών στο πλαίσιο κάθε μέσου και έργου.
- **Διαδικασία έξυπνης εξειδίκευσης:** περιλαμβάνει στενή παρακολούθηση και ανάλυση της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης, εστιάζοντας επίσης σε δύο βασικά στοιχεία, όπως οι κορυφαίοι τομεακοί τομείς και οι αναδυόμενες δραστηριότητες. Για την εφαρμογή μιας αποτελεσματικής μεθοδολογίας, ιδίως στις αναδυόμενες δραστηριότητες, η διαδικασία παρακολούθησης χρησιμοποιεί μια προσέγγιση που βασίζεται στην τεχνολογία και την εποπτεία της αγοράς και στη συνεχή ανατροφοδότηση με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Τα μέσα που χρησιμοποιούνται είναι, εκτός από εκείνα που αφορούν σχέδια και μέσα, ειδικά ερωτηματολόγια για εκείνους τους φορείς που βρίσκονται πιο κοντά στην αγορά, όπως συνεργατικοί σχηματισμοί ή επιχειρηματικές οργανώσεις. Η περιοδικότητα ποικίλλει ανάλογα με το μέσο και την πυκνότητα των φορέων εκμετάλλευσης γύρω από έναν οικονομικό τομέα.
- **Συνολικός αντίκτυπος της RIS3CAT:** η διαδικασία συνδέεται βασικά με το περιφερειακό ΕΠ του ΕΤΠΑ και συνεπάγεται την ανάλυση των μεταβλητών που σχετίζονται με τον αντίκτυπο των δημόσιων πολιτικών που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ και τον ρόλο που διαδραματίζει η RIS3CAT σε αυτό. Μέρος των εργαλείων εξακολουθεί να αναπτύσσεται σε συντονισμό με τον διαχειριστικό φορέα του περιφερειακού ΕΠ, ιδίως όσον αφορά τον αντίκτυπο της RIS3CAT στους τομείς προτεραιότητας του ΕΠ. Ο τελικός στόχος είναι να συσχετιστεί η ανάλυση του αντίκτυπου της RIS3CAT με τον συνολικό μετασχηματισμό του οικονομικού ιστού της Καταλονίας λόγω των δημόσιων πολιτικών που εφαρμόστηκαν κατά την περίοδο 2014-2020.

Υπάρχει μια εξειδικευμένη ομάδα που εργάζεται στη διαδικασία παρακολούθησης, η οποία είναι υπεύθυνη για την παραγωγή πληροφοριών και παραδοτέων, καθώς και για την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τη στρατηγική στη διευθύνουσα επιτροπή.

Διαδικασία παρακολούθησης και διακυβέρνηση RIS3CAT

Εκ σχεδιασμού, υπάρχει στενή σχέση μεταξύ της διαδικασίας παρακολούθησης και της διακυβέρνησης στη RIS3CAT. Κύριος στόχος είναι η παροχή επικαιροποιημένων και υψηλής ποιότητας πληροφοριών στα διαχειριστικά όργανα των μέσων, προκειμένου να συντονίζουν την εκτέλεση και να βελτιώνουν συνεχώς την απόδοσή τους. Τουλάχιστον μία φορά ετησίως

γίνεται αναθεώρηση του σχεδίου δράσης της RIS3CAT, καθώς και παρακολούθηση των μέτρων που εφαρμόζει κάθε διαχειριστικός φορέας χρησιμοποιώντας τις πληροφορίες που παράγονται κατά τη διαδικασία παρακολούθησης.

Monitoring as a way to manage strategy objectives - Galicia (ES) (Gianelle, Kyriakou, Cohen, & Przeor, 2016, pp. 108-109)

Το σύστημα παρακολούθησης RIS3 της Γαλικίας (ES) περιλαμβάνει μια ομάδα 74 δεικτών που κατηγοριοποιούνται σε δείκτες εκροών, αποτελεσμάτων και επιπτώσεων (πλαisiού), οι οποίοι επικαιροποιούνται συνεχώς κατά τη διάρκεια της προγραμματικής περιόδου που καλύπτεται από τη RIS3. Τα δεδομένα συλλέγονται από το Παρατηρητήριο Καινοτομίας της Γαλικίας, τον φορέα που είναι αρμόδιος για την ανάλυση του αντικτύπου των δημόσιων πολιτικών καινοτομίας στη Γαλικία, με την υποστήριξη ομάδας ανεξάρτητων εμπειρογνομόνων και ενδιαφερόμενων μερών. Η διάρθρωση των δεικτών που προσδιορίζεται στη RIS3 της Γαλικίας παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα: Τα τρία αλληλένδετα σύνολα δεικτών αποτελούν τον πίνακα αποτελεσμάτων RIS3 της Γαλικίας, ο οποίος σχεδιάστηκε ως το βασικό εργαλείο διαχείρισης που ενσωματώνει το εκτελεστικό και το επιχειρησιακό επίπεδο της στρατηγικής με στόχο την επίτευξη των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων RIS3.

Εργαλεία	Στρατηγικές Προτεραιότητες	Προκλήσεις και Όραμα
Δείκτες Επιδόσεων (εκροών)	Δείκτες Αποτελεσμάτων	Δείκτες Επιπτώσεων (πλαisiού)
Οι δείκτες επιδόσεων παρέχουν την εικόνα των αποτελεσμάτων του έργου που υλοποιούνται πραγματικά στο πλαίσιο της στρατηγικής μέσω της εφαρμογής των Εργαλείων	Οι δείκτες αποτελεσμάτων μετρούν τον τρόπο με τον οποίο οι δράσεις έχουν επηρεάσει την επίτευξη των Στρατηγικών Προτεραιοτήτων	Οι δείκτες επιπτώσεων παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τη συνολική πρόοδο όσον αφορά την καινοτομία σε σχέση με την αντιμετώπιση των Προκλήσεων και την υλοποίηση του Οράματος

Οι ενδιάμεσες τιμές και οι τιμές-στόχοι των δεικτών καθορίστηκαν σε αμοιβαία συμφωνία με τις κυβερνητικές υπηρεσίες που συμμετέχουν στην RIS3, λαμβάνοντας επίσης υπόψη την ιστορική εξέλιξη κάθε δείκτη και τον αναμενόμενο αντίκτυπο της στρατηγικής RIS3. Οι τιμές αναφοράς καθορίστηκαν χρησιμοποιώντας διαφορετικές πηγές, όπως το Ινστιτούτο Στατιστικής της Γαλικίας (IGE), η πλατφόρμα καινοτομίας της Γαλικίας (PINNG) ή η Υπηρεσία Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας της Γαλικίας (SEGAPI).

Προβλεπόταν η υλοποίηση ενδιάμεσης και τελικής αξιολόγησης το 2018 και το 2020 αντίστοιχα, στην οποία οι πραγματικές τιμές των δεικτών θα αντιπαραβάλλονταν με τις τιμές-στόχους. Οι αξιολογήσεις θα λάμβαναν υπόψη ποιοτικές πληροφορίες βάσει ερευνών σε δικαιούχους και ομάδες συζήτησης των ενδιαφερόμενων μερών της τετραπλής έλικας για την περαιτέρω επιβεβαίωση των στοιχείων που συλλέγονται μέσω ποσοτικών πληροφοριών. Οι αξιολογήσεις θα ανάλυαν τόσο τη χρονική εξέλιξη των επιμέρους δεικτών όσο και τις συγκριτικές επιδόσεις των δεικτών πλαisiού στην περιφέρεια, καθώς και σε άλλες ισπανικές και ευρωπαϊκές περιφέρειες. Σε περίπτωση αρνητικών αποκλίσεων από τους αναμενόμενους στόχους, θα σχεδιάζονταν διορθωτικά μέτρα σύμφωνα με ανάλυση κινδύνου. Σε περίπτωση θετικών αποκλίσεων, θα αναλύονταν οι πιθανές αιτίες προκειμένου να μεταφερθεί η εμπειρία σε άλλους τομείς και αποτελέσει τη βάση για μελλοντικές δράσεις.

□ ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Η διακυβέρνηση του περιβάλλοντος χάραξης δημόσιας πολιτικής της Ιρλανδίας χαρακτηρίζεται έντονα από μια προσέγγιση από την κορυφή προς τη βάση (π.χ. για τις εθνικές πολιτικές που σχετίζονται με την οικονομία, τις επενδύσεις, τις δεξιότητες και την εκπαίδευση) και μια κατεύθυνση από τη βάση προς την κορυφή, όπου οι τοπικές αρχές είναι υπεύθυνες για τη λήψη αποφάσεων στην επικράτειά τους (π.χ. σχετικά με τον σχεδιασμό των υποδομών). Ο «χώρος» χάραξης πολιτικής που καταλαμβάνουν οι περιφέρειες σχετίζεται κυρίως με το συντονισμό των ζητημάτων χωροταξικής και οικονομικής ανάπτυξης και, ως εκ τούτου, εκτείνεται τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο (Hunter, 2020, p. 3).

Η Ιρλανδία κατάρτισε μια στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης (S3) για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 της ΕΕ, η οποία υιοθέτησε μια ιδιαίτερα συγκεντρωτική και προσανατολισμένη στην έρευνα εστίαση, υποστηριζόμενη από 14 προτεραιότητες. Αυτές οι προτεραιότητες στη συνέχεια κατηγοριοποιήθηκαν σε 6 θεματικούς τομείς - ΤΠΕ, Βιομηχανία και υλικά, Υγεία και ιατρική, Τρόφιμα, Ενέργεια, Υπηρεσίες και επιχειρηματικές διαδικασίες. Κατά την περίοδο 2014-2020 υπήρξε έλλειψη

παρακολούθησης του S3 της χώρας, ιδίως σε περιφερειακό/τοπικό επίπεδο, καθιστώντας δύσκολο τον προσδιορισμό συγκεκριμένων επιπτώσεων και οφελών (Hunter, 2020, p. 3).

Σχεδιασμός RIS3 / ΔΕΑ

Τον Οκτώβριο του 2010, η κυβέρνηση συγκρότησε τη διευθύνουσα ομάδα για την ιεράρχηση προτεραιοτήτων στην έρευνα (Research Prioritisation Steering Group – RPSG), η οποία ήταν επιφορτισμένη με τον προσδιορισμό θεματικών τομέων γύρω από τους οποίους θα πρέπει να επικεντρωθούν οι μελλοντικές δημόσιες επενδύσεις ΕΤΑΚ κατά την περίοδο έως το 2017. Η ομάδα πραγματοποίησε το μεγαλύτερο μέρος των εργασιών της το 2011 (DJEI, 2014, p. 11).

Σύμφωνα με τη (DJEI, 2014, pp. 12-18) η RPSG περιλάμβανε ευρύ φάσμα επιχειρηματικών φορέων, συμπεριλαμβανομένων εκπροσώπων της ακαδημαϊκής κοινότητας, των επιχειρήσεων, του χρηματοπιστωτικού τομέα, οργανισμών του δημόσιου τομέα και συμβουλευτικών φορέων, καθώς και τον επικεφαλής επιστημονικό σύμβουλο της ιρλανδικής κυβέρνησης. Πρόεδρος της ομάδας ήταν ανώτερο στέλεχος της βιομηχανίας. Τη διαδικασία διαχειρίστηκε η Forfás, η συμβουλευτική υπηρεσία Εθνικής Πολιτικής της Ιρλανδίας, η οποία υποστήριξε επίσης το έργο της RPSG και συγκέντρωσε τη βάση τεκμηρίωσης στην οποία βασίζονται τα πορίσματα και τα συμπεράσματα. Το Γνωμοδοτικό Συμβούλιο για την Επιστήμη, την Τεχνολογία και την Καινοτομία (Advisory Council for Science Technology and Innovation – ACSTI) και η Διυπηρεσιακή Επιτροπή για θέματα Επιστήμης, Τεχνολογίας και Καινοτομίας (Science, Technology and Innovation – STI) παρείχαν επίσης εποπτεία καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Σημαντική συμβολή στις εργασίες της διευθύνουσας ομάδας αποτέλεσαν οι βασικές του Forfás σχετικά με: Global Market Opportunities, Growth Markets and the Positioning of the Irish Enterprise Base; Drivers, Trends and Societal Issues from a National Perspective in a Global Context· και ανασκόπηση των πλεονεκτημάτων και των τομέων της αναδυόμενης κρίσιμης μάζας στην ιρλανδική έρευνα. Επιπλέον, η ομάδα εξέτασε συμβουλευτικές ασκήσεις ιεράρχησης προτεραιοτήτων σε άλλες χώρες (Ηνωμένο Βασίλειο, Σουηδία, Δανία, Κάτω Χώρες και Ιαπωνία). Ειδικά εργαστήρια σχετικά με τις προσεγγίσεις για τη χρηματοδότηση της έρευνας στη Νέα Ζηλανδία και το Ισραήλ διοργανώθηκαν επίσης από μέλη της RPSG κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Ακολουθώντας τις βασικές μελέτες και τα διεθνή παραδείγματα, η RPSG επικεντρώθηκε στην επανεξέταση του εθνικού συστήματος έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας (RD&I) στην Ιρλανδία και του δυναμικού καινοτομίας. Αυτό έγινε μέσω επίσημων παρουσιάσεων, ακολουθούμενες από λεπτομερείς συζητήσεις από τα έξι κυβερνητικά τμήματα και δώδεκα χρηματοδοτικούς οργανισμούς/οργανισμούς που υποστηρίζουν την έρευνα και την καινοτομία στην Ιρλανδία. Οι παρουσιάσεις κάλυψαν την αποστολή, το χαρτοφυλάκιο χρηματοδότησης και τη στρατηγική κατεύθυνση σε κάθε οργανισμό.

Έχοντας ολοκληρώσει την ανάλυση του εθνικού πλαισίου και των δυνατοτήτων καινοτομίας και των αρχικών διαβουλεύσεων, όπως συζητήθηκε παραπάνω, η RPSG συγκρότησε τέσσερις Θεματικές Ομάδες Εργασίας (ΘΟΕ) με βαθιά γνώση των υπό εξέταση θεματικών περιοχών. Σε κάθε ομάδα προήδρευε ένα μέλος της διευθύνουσας ομάδας και κλήθηκαν να συμμετάσχουν και άλλα μέλη της διευθύνουσας ομάδας. Τα υπόλοιπα μέλη αποτελούνταν από εκπροσώπους καθενός από τους σχετικούς χρηματοδοτικούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στον θεματικό τομέα και εκπροσώπους από τον πανεπιστημιακό τομέα, τα τεχνολογικά ιδρύματα και τον τομέα των επιχειρήσεων. Στις ομάδες διορίστηκαν τεχνικοί εμπειρογνώμονες για να διευκολύνουν το έργο τους.

- Διοργανώθηκαν εκδηλώσεις συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών από καθεμία από τις ΘΟΕ, κατά τις οποίες οι απόψεις της RPSG κοινοποιήθηκαν στα ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να συγκεντρωθεί ανατροφοδότηση. Παράλληλα, προσκαλέστηκαν οι κύριοι φορείς εκπροσώπησης των επιχειρήσεων και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να παράσχουν επίσημες γραπτές

παρατηρήσεις στα έγγραφα συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών που συνέταξε κάθε ομάδα εργασίας.

- Στις αρχές Σεπτεμβρίου 2011 διοργανώθηκε μια ακόμη μεγάλης κλίμακας εκδήλωση για τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών προκειμένου να συγκεντρωθούν παρατηρήσεις από τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τις αναδυόμενες προτεραιότητες. Με βάση αυτές τις εισηγήσεις και περαιτέρω διαβουλεύσεις, η RPSG συμφώνησε τους τομείς προτεραιότητας που έπρεπε να προταθούν στην κυβέρνηση.

Συνολικά η ΔΕΑ της Ιρλανδίας ήταν εκτεταμένη. Επιτεύχθηκε εκτεταμένη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, από την εξέταση της ανάγκης για ιεράρχηση προτεραιοτήτων, έως τις φάσεις ανάλυσης και σχεδιασμού του υποβάθρου, τον σχεδιασμό της μεθοδολογίας, την ίδια τη διαδικασία ιεράρχησης προτεραιοτήτων και τις σχετικές συζητήσεις και τη συνεχιζόμενη εφαρμογή της. Αυτό περιλάμβανε διάφορους μηχανισμούς, συμπεριλαμβανομένης της διευθύνουσας ομάδας (ευρεία σύνθεση και ισχυρή προεδρία του κλάδου), πιο εξειδικευμένες θεματικές ομάδες εργασίας, παροχή συμβουλών σε εμπειρογνώμονες, ευρύτερη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών μέσω εργαστηρίων στρογγυλής τραπέζης, εκδήλωση σε συλλ. διάσκεψης με ολομέλειες και έκτακτες συνεδρίες, γραπτή διαδικασία υποβολής και καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας διμερείς δεσμεύσεις με βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς. Συμμετείχε ευρύ φάσμα παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων εκπροσώπων της ακαδημαϊκής κοινότητας, της βιομηχανίας, επιχειρηματιών, επιχειρηματικών κεφαλαίων, φορέων εκπροσώπησης της βιομηχανίας, φορέων του δημόσιου τομέα, συμβουλευτικών οργάνων, εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών και χρηστών και δικαιούχων έρευνας, ρυθμιστικών αρχών κ.λπ.

Το RPE προσδιόρισε τελικά, περί το 2012, 14 τομείς προτεραιότητας για την καθοδήγηση των επενδύσεων E&K με οικονομικά κίνητρα στην Ιρλανδία για την πενταετή περίοδο 2013-2017. Κατόπιν, δρομολογήθηκε από την ιρλανδική κυβέρνηση το 2015 η πρωτοβουλία «Καινοτομία 2020»³¹ (DJEI, 2015α). Πρόκειται για μια στρατηγική ολόκληρης της κυβέρνησης για την καινοτομία, η οποία περιλαμβάνει τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης της Ιρλανδίας και επομένως και την άσκηση ιεράρχησης προτεραιοτήτων στην έρευνα (RPE). Η πρωτοβουλία «Καινοτομία 2020» ανέφερε ότι το σκεπτικό για την ιεράρχηση προτεραιοτήτων στην έρευνα εξακολουθεί να ισχύει και τοποθέτησε τους 14 τομείς προτεραιότητας 29 σε 6 ευρείες επιχειρηματικές θεματικές ενότητες (Jordan & Fákó, 2018, pp. 28-30).

Η δεύτερη έκθεση προόδου για την Καινοτομία 2020 δημοσιεύθηκε τον Δεκέμβριο του 2017. Αυτό περιλάμβανε δράση για τη θέσπιση νέου κύκλου ιεράρχησης προτεραιοτήτων στους τομείς ΕΤΑΚ. Οι τομείς προτεραιότητας για την περίοδο 2018-2023 δημοσιεύθηκαν τον Μάρτιο του 2018 χωρίς σημαντική απόκλιση από τους αρχικούς τομείς προτεραιότητας (Jordan & Fákó, 2018, p. 30).

Σε περιφερειακό επίπεδο δεν υπήρξαν RIS3 αλλά προωθήθηκε η συνεργασία και η ενοποίηση για τη δημιουργία κρίσιμης μάζας ερευνητικής αριστείας σε τομείς προτεραιότητας και την υποστήριξη τεχνολογιών γενικής εφαρμογής μέσω της ανάπτυξης ερευνητικών κέντρων μεγάλης κλίμακας και μέσω αυξημένου συντονισμού και ευθυγράμμισης των χρηματοδοτικών μέσων. Αυτά τα κέντρα έχουν συνήθως τόσο ακαδημαϊκούς όσο και επιχειρηματικούς εταίρους σε τοποθεσίες σε περισσότερες από μία περιοχές, όπως για παράδειγμα το INSIGHT32 και AMBER33. Ενώ η RPE της Ιρλανδίας αποτελεί εθνική στρατηγική, είναι σαφές ότι ορισμένοι τομείς προτεραιότητας είναι σημαντικότεροι για την οικονομία σε

31 Βλ. innovation-2020.pdf (enterprise.gov.ie).

32 Βλ. Insight SFI Research Centre for Data Analytics (insight-centre.org).

33 Βλ. Homepage - Amber Centre.

ορισμένες περιφέρειες από ό,τι σε άλλες. Ωστόσο, η επιχειρηματική βάση σε έναν τομέα προτεραιότητας εκτείνεται συνήθως σε περισσότερες από μία περιφέρειες και οι ανάγκες έρευνας και ανάπτυξης στις εταιρείες είναι διεπιστημονικές και απαιτούν συνεργασίες σε διάφορους ερευνητικούς τομείς που αντλούν από τα πλεονεκτήματα της έρευνας σε εθνικό επίπεδο.

Η Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης ενθαρρύνει επισήμως τα ιδρύματα να ενοποιηθούν, όπου αυτό έχει νόημα, και να σχηματίσουν περιφερειακές ομάδες με σκοπό τη δημιουργία κρίσιμης μάζας και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας για την εξασφάλιση χρηματοδότησης της έρευνας. Έτσι, από τη βάση προς την κορυφή, μέσω της ανταγωνιστικής διαδικασίας χρηματοδότησης που απαιτεί συγχρηματοδότηση από τη βιομηχανία, τα κέντρα μεγάλης κλίμακας θα πρέπει να βρίσκονται (είτε φιλοξενούνται είτε έχουν σημαντικούς εταίρους) σε περιφέρειες όπου ο αντίκτυπος των επενδύσεων θα είναι πιο σημαντικός και με τις μεγαλύτερες ευκαιρίες για προσφορά και υιοθέτηση δεξιοτήτων και δευτερογενείς επιπτώσεις κ.λπ.

Σύστημα Διακυβέρνησης (Διαχείριση Εθνικής/Περιφερειακών RIS3): Σύμφωνα με την (DJEI, 2015, p. 76) η Ιρλανδία συνεχίζει με την υιοθέτηση μίας προσέγγισης για το σύνολο της κυβέρνησης όσον αφορά την πολιτική καινοτομίας, προκειμένου να εξασφαλίσει συνεκτική, συντονισμένη και εξορθολογισμένη εφαρμογή αυτής της στρατηγικής. Η Επιτροπή του Υπουργικού Συμβουλίου (Cabinet Committee) συνέχισε να διαδραματίζει βασικό ρόλο στην επίβλεψη της ανάπτυξης και της εφαρμογής της πολιτικής επιστήμης και καινοτομίας σε όλα τα σχετικά κυβερνητικά τμήματα.

Για να μεγιστοποιηθεί η αποτελεσματικότητα των κρατικών πόρων όσον αφορά την προώθηση και την επίβλεψη της εφαρμογής αυτής της στρατηγικής, ο αριθμός των ομάδων στον τομέα εξορθολογίστηκε. Η Διατμηματική Επιτροπή για θέματα ΕΤΑΚ (Interdepartmental Committee on STI), η ομάδα δράσης για την ιεράρχηση προτεραιοτήτων στην έρευνα (Prioritisation Action Group – PAG) και η ομάδα υψηλού επιπέδου «Ορίζων 2020» (Horizon 2020 High Level Group) συγχωνεύτηκαν σε μία συνεκτική ομάδα –την Ομάδα Υλοποίησης της Καινοτομίας 2020 (Innovation 2020 Implementation Group)– και η ομάδα αυτή επιφορτίστηκε στη συνέχεια με όλα τα θέματα της ημερήσιας διάταξης με τα οποία ασχολήθηκαν προηγουμένως οι τρεις αυτές ομάδες.

Μηχανισμός Παρακολούθησης: Με βάση τις εργασίες της PAG, η οποία ανέπτυξε ένα πλαίσιο για την παρακολούθηση των δημόσιων επενδύσεων στις ΕΤΚ, επιλέχθηκαν ορισμένοι εθνικοί δείκτες υψηλού επιπέδου με συναφείς στόχους έως το 2020 για τη μέτρηση της επιτυχίας στην εφαρμογή αυτής της στρατηγικής. Η αποτελεσματική και έγκαιρη υλοποίηση του φάσματος των δράσεων της στρατηγικής Innovation 2020 αποτελούσε επίσης βασικό δείκτη επιτυχίας. Η Ομάδα Υλοποίησης της Καινοτομίας 2020 υποβάλλει ετήσια έκθεση στην επιτροπή του υπουργικού συμβουλίου σχετικά με την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη στόχων υψηλού επιπέδου και την υλοποίηση δράσεων. Βασικές δράσεις υλοποιούνται επίσης μέσω του ετήσιου Σχεδίου Δράσης για την Απασχόληση. Η εφαρμογή αυτής της στρατηγικής αξιολογείται επίσης μεσοπρόθεσμα, ώστε να διασφαλιστεί η πρόοδος της υλοποίησης και ότι τυχόν απαραίτητες προσαρμογές μπορούν να γίνουν εγκαίρως. Μια αναδρομική αξιολόγηση αυτής της στρατηγικής θα πραγματοποιηθεί επίσης στο τέλος της θητείας της, προκειμένου να τροφοδοτηθεί η ανάπτυξη του διαδόχου της. (DJEI, 2015, p. 79).

4.3.4 Συνάφεια, συνδυασμός και συντονισμός εθνικής και περιφερειακών RIS3 και εντοπισμός καλών πρακτικών σε Ευρωπαϊκό επίπεδο στις περιπτώσεις χωρών που εφάρμοσαν παράλληλα εθνικές και περιφερειακές RIS3

□ Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης ΕΕ: Το παράδειγμα της Ιταλίας

Στην Ιταλία, τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης³⁴ διαχειρίζεται από το 2013 η κυβερνητική υπηρεσία Invitalia σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικής Ανάπτυξης (Ministero dello sviluppo economico) (MISE) και το Υπουργείο Παιδείας, Πανεπιστημίων και Έρευνας (Ministero dell'istruzione, università e ricerca) (MIUR), αρχής γενομένης με το έργο «Support and definition of regional R&I policies (Smart Specialisation Strategy)». Το 2014, με τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών, η Invitalia δημοσίευσε τον κατάλογο των περιφερειακών και τομεακών ειδικοτήτων, το σύνολο των δεικτών παρακολούθησης και υποστήριξε την κυβέρνηση στην επιλογή των θεματικών τομέων που θα συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα εταιρικής σχέσης 2014-2020 και στο νέο PNR.

Το 2015, το MISE και το MIUR επικύρωσαν την εθνική στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης 2015-2020, η οποία εγκρίθηκε τον Απρίλιο του 2016 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η στρατηγική προσδιόρισε πέντε εθνικά θεματικά πεδία και 12 περιφερειακά θεματικά πεδία εξειδίκευσης. Οι πέντε εθνικοί τομείς περιλαμβάνουν: Αεροδιαστημική και άμυνα· Υγεία, διατροφή και ποιότητα ζωής· Έξυπνη και βιώσιμη μεταποίηση, ενέργεια και περιβάλλον· Τουρισμός, πολιτιστική κληρονομιά και δημιουργικές βιομηχανίες· και Ψηφιακό θεματολόγιο, έξυπνες κοινότητες, υποδομές και έξυπνη κινητικότητα. Το Εθνικό Ερευνητικό Πρόγραμμα (Programma nazionale della ricerca – PNR) 2015-2020 οργανώθηκε αναλόγως γύρω από τους πέντε εθνικούς τομείς και τους δώδεκα περιφερειακούς τομείς εξειδίκευσης. Το πρόγραμμα για τις Ερευνητικές Υποδομές αναφέρεται επίσης στους τομείς εξειδίκευσης της RIS3. Το 2016, και οι 21 περιφέρειες (συμπεριλαμβανομένων των αυτόνομων επαρχιών του Bolzano και του Trento) είχαν καταρτίσει τη στρατηγική τους για την RIS3.

Επομένως, η Ιταλία έχει είκοσι μία RIS3 και μία εθνική RIS3. Το έργο του Οργανισμού Εδαφικής Συνοχής³⁵ «[Support to NSSS and RIS3 implementation and monitoring](#)» είναι αφιερωμένο σε θέματα RIS3 (χρηματοδοτούμενο από το «PON Governance e Capacità Istituzionale 2014-2020» (Δράση 3.1.1)). Το 2018 ο Οργανισμός ίδρυσε το «[Εθνικό Εργαστήριο για τις Πολιτικές E&K](#)» για την προώθηση της ad hoc αλληλεπίδρασης μεταξύ περιφερειακών και εθνικών διοικήσεων και άλλων φορέων του οικοσυστήματος καινοτομίας που συμμετέχουν στην εφαρμογή και τον επανασχεδιασμό των στρατηγικών.

Σχεδιασμός RIS3 / ΔΕΑ

Η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, ως εργαλείο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, συνθέτει σε ενιαία λογική τις τεχνολογικές και επιχειρηματικές γνώσεις και δεξιότητες στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας, που εντοπίζονται σε όλη την εθνική επικράτεια, ώστε να επικεντρωθούν οι επενδύσεις, δημόσιες και ιδιωτικές, σε αναπτυξιακές τροχιές ικανές να στηρίξουν μακροπρόθεσμα την ανάπτυξη της χώρας.

34 Οι πληροφορίες προέρχονται από τη Strategia Nazionale di Specializzazione Intelligente, Strategia_Nazionale_di_Specializzazione_Intelligente_Italia.pdf (agenziacoessione.gov.it).

35 Βλ. S3 - Smart Specialisation Strategy - Agenzia per la coesione territoriale (agenziacoessione.gov.it).

Οι εθνικοί θεματικοί τομείς είναι αποτέλεσμα διασταύρωσης των πορειών περιφερειακής ανάπτυξης - που προκύπτουν από τη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης - με το ευρωπαϊκό πλαίσιο. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο συνδέει τον εθνικό προγραμματισμό των πόρων, που διατίθενται από την πολιτική συνοχής, με τους θεματικούς στόχους του γενικού κανονισμού (άρθρο 9 του κανονισμού της ΕΕ αριθ. 13/03/2013), με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020», καθώς και με τους τομείς παρέμβασης θεματικών ταμείων, όπως ο ορίζοντας «Ορίζοντας 2020», τα οποία ενσωματώνουν την κοινωνικοοικονομική διάσταση στην έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία. Για τον λόγο αυτό, οι εθνικοί θεματικοί τομείς της στρατηγικής περιλαμβάνουν επίσης κοινωνικές προκλήσεις και εταιρικές σχέσεις, δημιουργώντας έτσι ένα όραμα οικονομίας που περιλαμβάνει τη ζήτηση και τη δυναμική της αγοράς. Ως εκ τούτου, οι θεματικές περιοχές προβλέπουν την ενσωμάτωση σε έναν «ενιαίο βιώσιμο οικονομικό κύκλο» της ζήτησης και της προσφοράς καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών και την ταυτόχρονη ανάπτυξη των τεχνολογιών γενικής εφαρμογής. Ο σχεδιασμός της Εθνικής Στρατηγικής βασίστηκε σε έναν μηχανισμό «στρατηγικής ακρόασης» των ενδιαφερόμενων μερών, με γνώμονα τη ζήτηση (demand driven) και τεκμηριωμένα στοιχεία (evidence based).

Σε εθνικό επίπεδο, η ΔΕΑ διευκολύνθηκε από το Έργο RIS3 «Supporto alla definizione delle politiche regionali di ricerca e innovazione (Smart Specialisation Strategy)», το οποίο χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο της PON GAT FESR 2007-2014 από το Τμήμα Ανάπτυξης και Πολιτικής Συνοχής (DPS) του MISE, σε συνεργασία με το MIUR.

Στο πλαίσιο του Έργου RIS3, πραγματοποιήθηκαν πέντε δημόσιες συζητήσεις για τα θέματα της Έξυπνης Εξειδίκευσης μεταξύ κεντρικών διοικήσεων και περιφερειακών διοικήσεων, καθώς και με εμπορικές ενώσεις, δημόσιους και ιδιωτικούς ερευνητικούς φορείς, το επιχειρηματικό σύστημα, επιχειρηματικές ενώσεις μεταξύ εταιρειών και ερευνητικών ιδρυμάτων (τεχνολογικές περιοχές, εθνικά τεχνολογικά συμπλέγματα κ.λπ.) και φορείς εδαφικής ανάπτυξης, στην οποία συμμετείχαν συνολικά περίπου 600 συμμετέχοντες. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων εξετάστηκαν θέματα σχετικά με την ανάλυση πλαισίου, το όραμα, τις προτεραιότητες εξειδίκευσης, το μείγμα πολιτικής, τη διακυβέρνηση, το σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης, σύμφωνα με το πρότυπο που πρότεινε η DG REGIO της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον ορισμό της RIS3.

Κατά τις εκδηλώσεις εμβαθύνθηκε και κεφαλαιοποιήθηκε η εμπειρία των διαφόρων φορέων καινοτομίας και των κεντρικών και περιφερειακών διοικήσεων μέσω του δημόσιου διαλόγου για τη συλλογή προτάσεων και προβληματισμών χρήσιμων για τον εντοπισμό τομέων εξειδίκευσης, την επιλογή μεθοδολογιών και περιεχομένων σε συγκεκριμένα θέματα, τα αποτελέσματα των οποίων κοινοποιήθηκαν στους συμμετέχοντες και διατέθηκαν στην πλατφόρμα ResearchItaly.

Τα αποτελέσματα των πέντε συνεδριάσεων, όσον αφορά τις παρουσιάσεις και το υλικό που παράχθηκε, δημοσιεύθηκαν στην πλατφόρμα ResearchItaly, προκειμένου να δοθεί η δυνατότητα στους φορείς να δουν τις πληροφορίες βάσει των οποίων εργάστηκαν οι εθνικές και περιφερειακές αρχές για τη σύνταξη της RIS3. Επιπλέον, μέσω της ειδικής θυρίδας ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του έργου RIS3, μετά από κάθε συνάντηση, αποστέλλονταν ενημερωτικά μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στα θέματα που ενδιαφέρονταν για τα θέματα Ε&Κ με τις περιλήψεις των θεμάτων που συζητήθηκαν κατά τις εργασίες ημέρες και τον σύνδεσμο προς την ενότητα της πλατφόρμας ResearchItaly από την οποία μπορείτε να δείτε τις παρουσιάσεις και το υλικό που παράχθηκε .

Η συνεργασία μεταξύ του MISE-MIUR και των περιφερειακών διοικήσεων για τον προσδιορισμό των εθνικών προτεραιοτήτων επιτεύχθηκε επίσης μέσω της εκπόνησης ενός πίνακα στον οποίο κάθε περιφερειακή διοίκηση συνέδεε τις τεχνολογικές προκλήσεις με τις δέκα θεματικές προτεραιότητες του Horizon 2020 προσδιορίζοντας τις πολιτικές και τα εργαλεία που πρέπει να ενεργοποιηθούν.

Τα κύρια αποτελέσματα αυτής της διαδικασίας εταιρικής σχέσης ήταν:

- Δημιουργία γλωσσαρίου για την ενθάρρυνση της απόκτησης μιας κοινής τεχνικής ορολογίας για τις κεντρικές και περιφερειακές διοικήσεις,
- ανάλυση των κύριων τομέων προτεραιότητας Ε&Κ σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, ώστε να παρέχονται χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τις βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες προοπτικές της χρηματοδοτούμενης έρευνας σε κάθε Περιφέρεια, και σε ορισμένες περιπτώσεις τις αλληλεπικαλύψεις, μεταξύ του αντίστοιχου προγραμματισμού,
- ανάλυση των τεχνολογικών, περιφερειακών και τομεακών εξειδικεύσεων, με ένδειξη, για κάθε τομέα, των τεχνολογικών τομέων και των βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής,
- έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε ιταλικές εταιρείες με τη μεγαλύτερη ικανότητα για έρευνα και καινοτομία,
- δημιουργία περιφερειακών φακέλων, οι οποίοι περιείχαν την ανάλυση της στρατηγικής θέσης των τοπικών πανεπιστημίων, βάσει αντικειμενικών στοιχείων (όπως βιβλιομετρικοί δείκτες που αναφέρονται από τις κύριες διεθνείς βάσεις δεδομένων που είναι προσβάσιμες σε δημόσια μορφή).

Σε εθνικό επίπεδο, κατά τη ΔΕΑ υλοποιήθηκαν διαβουλεύσεις στρογγυλής τραπέζης μεταξύ της κεντρικής διοίκησης και των Περιφερειών, ως εκπροσώπων των συμφερόντων και των αναγκών του περιφερειακού επιχειρηματικού και επιστημονικού συστήματος, προκειμένου να μοιραστούν τη μεθοδολογία της διαδικασίας καθορισμού των SNSI, τους εθνικούς θεματικούς τομείς και τις κύριες πορείες τεχνολογικής ανάπτυξης για κάθε τομέα.

Σε περιφερειακό επίπεδο οι διοικήσεις δημιούργησαν εταιρικές σχέσεις στις επιμέρους περιοχές με τη συμμετοχή φορέων καινοτομίας, όπως επιχειρήσεις, ερευνητικά ιδρύματα, εμπορικές ενώσεις και επιχειρηματικά-ερευνητικά ιδρύματα, με στόχο τη συλλογή των αναγκών και την ενίσχυση των ιδιαιτεροτήτων και του δυναμικού καινοτομίας των περιφερειών.

Οι Περιφέρειες κινητοποίησαν τους ενδιαφερόμενους φορείς για τη συμμετοχή τους στη ΔΕΑ με διάφορους τρόπους όσον αφορά τη μεθοδολογία, τους εμπλεκόμενους φορείς και τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν.

Όσον αφορά τη μεθοδολογία, αρκετές Περιφέρειες χρησιμοποίησαν Ομάδες Εστίασης με στόχο να αναδείξουν τις σχέσεις μεταξύ των φορέων και να εκφραστούν απόψεις ξεκινώντας από συγκεκριμένες πρακτικές εμπειρίες. Οι ομάδες εστίασης οργανώθηκαν, από ορισμένες Περιφέρειες, ανά θεματικό τομέα στους τομείς εξειδίκευσης που προσδιορίστηκαν και, από άλλες, ανά τύπο εμπλεκόμενου φορέα (εταιρείες, ερευνητικά ιδρύματα, επαγγελματικές ενώσεις κ.λπ.) και αναπτύχθηκαν στοχεύοντας στο διαμοιρασμό σημαντικών πρακτικών εμπειριών και την αλληλεπίδραση των ενδιαφερόμενων μερών σε θέματα καινοτομίας υπό την καθοδήγηση τομεακών εμπειρογνομόνων. Ο δημόσιος διάλογος επέτρεψε αφενός την ενίσχυση και ολοκλήρωση του πλαισίου των δυνατών σημείων και ευκαιριών ανάπτυξης των τομέων εξειδίκευσης που πρότεινε η Διοίκηση και, αφετέρου, την ανάδειξη τυχόν κρίσιμων ζητημάτων. Τα αποτελέσματα των ομάδων εστίασης συστηματοποιήθηκαν και τέθηκαν στη διάθεση των ενδιαφερόμενων μερών στο πλαίσιο διαδικτυακών πλατφορμών ή/και δημόσιων εκδηλώσεων. Μια άλλη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε από ορισμένες Περιφέρειες προέβλεπε την οργάνωση Ομάδων Εργασίας για διάφορους θεματικούς τομείς και εγκάρσιων ομάδων για τις κύριες τεχνολογίες γενικής εφαρμογής. Τόσο οι ομάδες εστίασης όσο και οι ομάδες εργασίας είδαν ευρεία συμμετοχή του επιχειρηματικού συστήματος.

Για να διασφαλιστεί η επιλογή των στρατηγικών επιλογών ως αποτέλεσμα πλήρους ανταλλαγής εταιρικών σχέσεων, οι Περιφέρειες πραγματοποίησαν συνεδρίες με συμμετέχοντες τόσο τους περιφερειακούς φορείς της έρευνας, της καινοτομίας, της οικονομίας και τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών όσο και τους τελικούς χρήστες των διαδικασιών καινοτομίας. Τα εργαλεία που

χρησιμοποιήθηκαν για την ενθάρρυνση της ενεργούς συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών ήταν τα εξής:

- αποστολή ερωτηματολογίων ανοικτής διακυβέρνησης στη φάση πριν από την πραγματοποίηση των ομάδων εστίασης για την ανίχνευση του πλαισίου που θα έπρεπε να επικεντρωθούν οι δημόσιες διαβουλεύσεις,
- διαδικτυακές πλατφόρμες δημόσιας διαβούλευσης για τη διατήρηση ανοικτού διαλόγου και τη συλλογή συνεισφορών και καινοτόμων ιδεών για την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα των Περιφερειών,
- υλοποίηση εκδηλώσεων και δημόσιας διαβούλευσης για την παρουσίαση της προόδου των RIS3,

Ο πίνακας παρουσιάζει τα κύρια στοιχεία της πορείας επιχειρηματικής ανακάλυψης που πραγματοποιήθηκε στις επιμέρους περιφερειακές περιοχές.

Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης στις Περιφέρειες (Ιταλία)

Περιφέρεια	Διεργασία	Συμμετέχοντες	Εκδηλώσεις
<i>Abruzzo</i>	<p>Συναντήσεις με συνεργατικούς σχηματισμούς καινοτομίας και τα AEI</p> <p>Ομάδες εργασίας για θεματικούς στόχους στους ακόλουθους τεχνολογικούς τομείς: Αυτοκινητοβιομηχανία/Μηχατρονική, Βιοεπιστήμες, ΤΠΕ/Διάστημα, Αγροδιατροφή, Μόδα/Σχεδιασμός)</p> <p>Τραπέζια διαλόγου για συγκεκριμένα θέματα</p> <p>5 θεματικές ομάδες εστίασης</p> <p>2 συνεδριάσεις θεσμικής εταιρικής σχέσης</p>	<p>Svimez - Ένωση για την ανάπτυξη της βιομηχανίας στο Νότο</p> <p>Βασικοί παράγοντες της έρευνας και της καινοτομίας (επιχειρήσεις, κόμβοι καινοτομίας, AEI, ερευνητικά κέντρα και κοινωνία των πολιτών)</p>	<p>1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία της RIS3</p>
<i>Basilicata</i>	<p>6 Συναντήσεις στο πλαίσιο του πιλοτικού έργου Capacity Lab (περίπου 60 ενδιαφερόμενοι)</p>	<p>Βασικοί παράγοντες του ερευνητικού συστήματος, τοπικές αρχές, ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια και επιχειρηματικές και εργατικές ενώσεις</p>	<p>2 Εκδηλώσεις ενημέρωσης για την πορεία της RIS3</p>
<i>Calabria</i>	<p>Επιτόπιες έρευνες με εταιρείες</p> <p>6 συναντήσεις με ενώσεις που εκπροσωπούν τον επιχειρηματικό ιστό, με τους 8 Πόλους Καινοτομίας, με πανεπιστήμια, με επιχειρήσεις στον κατασκευαστικό τομέα και με εμπειρογνώμονες του έργου CalabriaInnova</p> <p>Εργαστήρια με τοπικούς φορείς σε 4 κάθετα θέματα (Πράσινα κτίρια, Αγροδιατροφή, Τουρισμός και Πολιτιστικές και Δημιουργικές Βιομηχανίες, Έξυπνες Πόλεις) και 2 εγκάρσια (καινοτόμες νεοσύστατες επιχειρήσεις, Διακυβέρνηση RIS3)</p>	<p>Formez - Service Center, βοήθεια, μελέτες και εκπαίδευση για τον εκσυγχρονισμό του P.A.</p> <p>Βασικοί παράγοντες του επιχειρηματικού ιστού, των συνεργατικών σχηματισμών καινοτομίας και των πανεπιστημίων</p>	<p>1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία της RIS3</p>
<i>Campania</i>	<p>Διαδικτυακή πλατφόρμα ανοικτή στη συμμετοχή</p> <p>Συνεδριάσεις Ομάδων εργασίας (υπάλληλοι περιφερειακών δομών, εμπειρογνώμονες του περιφερειακού επιστημονικού συστήματος και αντιπροσωπευτικοί ενδιαφερόμενοι φορείς)</p>	<p>Κύριες εταιρείες, εμπορικοί εκπρόσωποι, επαγγελματικές ενώσεις, ενεργοί πολίτες, τοπική δημόσια διοίκηση</p>	<p>1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία της RIS3</p>

Περιφέρεια	Διεργασία	Συμμετέχοντες	Εκδηλώσεις
		Περιφερειακή ομάδα συντονισμού ενδιαφερόμενων μερών Campania Innovazione Spa	
<i>Emilia Romagna</i>	<p>Διαδικτυακή ενότητα στον περιφερειακό ιστότοπο</p> <p>8 ομάδες εργασίας (μία ομάδα για κάθε τομέα εξειδίκευσης και τρεις εγκάρσιες ομάδες), στις οποίες συμμετείχαν περίπου 110 άτομα</p> <p>Ομάδες εστίασης που πραγματοποιούνται από κάθε ομάδα εργασίας (στην οποία συμμετέχουν περίπου 50 ερευνητές και περίπου 100 εταιρείες)</p> <p>Σύνταξη ομοιογενών τεχνικών εγγράφων σχετικά με τις περιφερειακές τεχνολογικές πορείες για κάθε τομέα εξειδίκευσης</p> <p>Διαδικτυακή δημόσια διαβούλευση μέσω δομημένης μορφής (105 συνεισφορές)</p>	<p>Aster S. Cons. p. A</p> <p>Εργαστήρια του περιφερειακού δικτύου υψηλής τεχνολογίας, εταιρείες, ενώσεις και εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου, ερευνητικοί οργανισμοί, πανεπιστήμια</p>	<p>1 εναρκτήρια εκδήλωση RIS3 (300 συμμετέχοντες)</p> <p>1 εκδήλωση ενημέρωσης περί των αποτελεσμάτων των ομάδων εστίασης (310 συμμετέχοντες)</p>
<i>Friuli Venezia Giulia</i>	<p>2 ημέρες θεματικών συναντήσεων με αναφορά σε θεματικούς τομείς, και συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα δημόσια</p> <p>διαβούλευση μέσω διαδικτυακού ερωτηματολογίου (συμπληρώθηκαν 116 ερωτηματολόγια)</p> <p>7 διαβουλεύσεις στρογγυλής τραπέζης για τους τομείς περιφερειακής εξειδίκευσης (πάνω από 150 συμμετέχοντες)</p> <p>2 ημέρες διαβούλευσης για την εταιρική σχέση σχετικά με τα αποτελέσματα των θεματικών πινάκων με συλλογή συνεισφορών από τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς</p> <p>1 ημέρα εμβάθυνσης των αποτελεσμάτων των θεματικών πινάκων (πάνω από 100 συμμετέχοντες)</p> <p>2 ημέρες διαβούλευσης εταιρικής σχέσης σχετικά με τις αναπτυξιακές πορείες και τη σχετική ιεράρχηση προτεραιοτήτων με συλλογή συνεισφορών από την περιοχή</p> <p>1 ημέρα ενημέρωσης της Γενικής Συνέλευσης των ενδιαφερόμενων μερών του RIS3 (πάνω από 100 συμμετέχοντες)</p>	<p>Σχετικοί φορείς της επικράτειας: εταιρείες, πανεπιστήμια, ερευνητικά ιδρύματα και οργανισμοί, κέντρα μεταφοράς τεχνολογίας, δημόσιες διοικήσεις που προωθούν την κοινωνική καινοτομία, εμπορικά επιμελητήρια, οργανισμοί περιφερειακής ανάπτυξης, εκπρόσωποι της Πράσινης Τράπεζας (ενδιαφερόμενοι PSR)</p>	<p>1 εκδήλωση ενημέρωσης περί των αποτελεσμάτων των θεματικών πινάκων</p> <p>1 εκδήλωση ανοιχτή σε όλους τους ενδιαφερόμενους</p>
<i>Lazio</i>	<p>Αποστολή ερωτηματολογίων προς τα ενδιαφερόμενα μέρη (συμπληρώθηκαν περίπου 100 ερωτηματολόγια)</p> <p>7 θεματικές ομάδες εστίασης (περίπου 200 συμμετέχοντες εκ των οποίων 42% εταιρείες, 35% ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια, 23% ενώσεις και φορείς)</p>	<p>Ειδικοί στην E&K Filas Spa</p> <p>Εταιρείες, ενώσεις και εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου, ερευνητικοί οργανισμοί, πανεπιστήμια</p>	<p>1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία της RIS3</p>
<i>Liguria</i>	<p>3 διαβουλεύσεις στρογγυλής τραπέζης:</p> <p>1: εκπρόσωποι του ερευνητικού κόσμου (Πανεπιστήμιο της Γένοβας, Ιταλικό Ινστιτούτο</p>	<p>Liguria Ricerche Spa</p> <p>Εταιρείες, ενώσεις και εκπρόσωποι του επιχειρηματικού</p>	<p>1 εκδήλωση ενημέρωσης για</p>

Περιφέρεια	Διεργασία	Συμμετέχοντες	Εκδηλώσεις
	<p>Τεχνολογίας, CNR) των επιχειρήσεων (Εμπορικά Επιμελητήρια, Confindustria)-</p> <p>2: Τεχνολογικές περιοχές και πόλοι έρευνας και καινοτομίας που περιλαμβάνουν ευρεία εκπροσώπηση εταιρειών, ερευνητικών ομάδων και τελικών χρηστών που εμπλέκονται σε συγκεκριμένα θέματα,</p> <p>3: οργανώσεις εκπροσώπησης επιχειρήσεων (εμπορικά επιμελητήρια, Confindustria).</p> <p>Διαχείριση στη δημιουργία πλέγματος για τον εντοπισμό στρατηγικών τομέων και υποτομέων των περιοχών εξειδίκευσης.</p>	κόσμου, ερευνητικοί οργανισμοί, πανεπιστήμια	την πορεία της RIS3
Lombardia	<p>Ερωτηματολόγιο on-line (συμπληρώθηκαν 651 ερωτηματολόγια)</p> <p>Περιφερειακή ομάδα εργασίας συνεργατικών σχηματισμών</p> <p>Πίνακας εμπειρογνομόνων (βιομηχανία και έρευνα)</p> <p>Συναντήσεις με επαγγελματικές ενώσεις</p>	<p>Συμμετέχοντες στη διαβούλευση: 820 εταιρείες· 326 ελεύθεροι επαγγελματίες· 142 οντότητες· 95 ερευνητικά ιδρύματα· 70 επαγγελματική ένωση· Άλλα 197 θέματα (ενώσεις μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, φυτώρια, λογιστές, επιδοτούμενοι χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι</p> <p>Finlombarda S.p.A</p>	<p>1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία της RIS3</p> <p>1 με τις ιταλικές περιφέρειες στην εκδήλωση για την πορεία της RIS3</p> <p>1 με τις ευρωπαϊκές περιφέρειες για την πορεία της RIS3</p>
Marche	<p>5 ομάδες εστίασης (περίπου 90 συμμετέχοντες)</p> <p>1 τραπέζι διαβουλεύσεων με εκπροσώπους συνδικαλιστικών οργανώσεων και ενώσεων εργοδοτών</p> <p>Συναντήσεις με ομάδες χρηστών τεχνολογιών διαδικτυακού περιεχομένου ανοικτές σε όλους τους πολίτες «Προτείνετε την καινοτόμο ιδέα σας για το Marche»</p> <p>Διαχείριση ερωτηματολογίων από τους περιφερειακούς συνεργατικούς σχηματισμούς (συμπληρώθηκαν περίπου 98 ερωτηματολόγια)</p>	<p>Ομάδα συντονισμού αποτελούμενη από υπαλλήλους περιφερειακών δομών</p> <p>Ομάδα ενδιαφερομένων μερών, αποτελούμενη από εκπροσώπους των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, του επιστημονικού κόσμου και του πιστωτικού συστήματος, εκπροσώπους των σημαντικότερων αναγκών των χρηστών</p>	<p>1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία της RIS3 (περίπου 300 συμμετέχοντες)</p> <p>1 δημόσια εκδήλωση για ενημέρωση περί των αποτελεσμάτων της εταιρικής σχέσης (περίπου 1000 συμμετέχοντες).</p>
Molise	<p>Διαδικτυακή πλατφόρμα ανοικτή στη συμμετοχή και τη διαβούλευση των παραγόμενων εγγράφων</p> <p>Έρευνα πεδίου με ερωτηματολόγιο που χορηγήθηκε σε 52 άτομα (εταιρείες, ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια)</p> <p>2 συναντήσεις με ενδιαφερόμενους φορείς</p> <p>Θεματικές ομάδες εργασίας</p> <p>Σύγκριση με θέματα «εκτός» της περιφερειακής επικράτειας σε θέματα E&K</p>	<p>Διευθύνουσα επιτροπή με αποστολή το συντονισμό των δραστηριοτήτων</p> <p>Συμμετέχοντες του τοπικού παραγωγικού και οικονομικού ιστού, της δημόσιας και ιδιωτικής έρευνας και των τοπικών εκπροσώπων και συνομιλητών "εξωτερικών" προς την επικράτεια</p> <p>Sviluppo Italia Molise</p>	<p>1 εκδήλωση έναρξης RIS3 (περίπου 150 συμμετέχοντες)</p> <p>1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία RIS3</p>

Περιφέρεια	Διεργασία	Συμμετέχοντες	Εκδηλώσεις
	Τεκμηριωμένη ανάλυση των επιπτώσεων των περιφερειακών πολιτικών στην Ε&Κ του προηγούμενου προγραμματισμού Συνεχής παρακολούθηση μέσω διαδικασίας συνοδείας στον προγραμματισμό αιτημάτων και αναγκών από πολίτες και επιχειρήσεις	Βασικοί παράγοντες έρευνας και καινοτομίας (Επιχειρήσεις, ΑΕΙ, ερευνητικά κέντρα και κοινωνία των πολιτών)	
<i>Provincia Autonoma di Bolzano</i>	Θεματικές ομάδες εστίασης με εμπορικές ενώσεις και ερευνητικά ιδρύματα Διαδικτυακά ερωτηματολόγια (συμπληρώθηκαν περίπου 67 ερωτηματολόγια από εταιρείες)	Συμμετέχοντες του τοπικού παραγωγικού και οικονομικού ιστού, της δημόσιας και ιδιωτικής έρευνας και των τοπικών εκπροσώπων Archidata Srl	1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία RIS3
<i>Provincia Autonoma di Trento</i>	Διαδικτυακή ενότητα στον περιφερειακό ιστότοπο 6 συναντήσεις με θεσμικούς εκπροσώπους του συστήματος Ε&Κ 4 συναντήσεις με εμπορικές ενώσεις και εταιρείες 4 Ομάδες εστίασης (Αγροδιατροφή - 29 συμμετέχοντες, Ποιότητα ζωής - 34 συμμετέχοντες, Ενέργεια και Περιβάλλον - 36 συμμετέχοντες, Μηχατρονική - 23 συμμετέχοντες) Ερωτηματολόγια προς ενδιαφερόμενους φορείς	3 Ομάδα εμπειρογνομόνων Ε&Κ αποτελούμενη από εκπροσώπους της PAT Συμμετέχοντες του τοπικού παραγωγικού και οικονομικού ιστού, της δημόσιας και ιδιωτικής έρευνας και των τοπικών εκπροσώπων	1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία RIS3 1 εκδήλωση ενημέρωσης περί των τομέων εξειδίκευσης (81 συμμετέχοντες)
<i>Piemonte</i>	Διαδικτυακή πλατφόρμα ανοικτή στη συμμετοχή και τη διαβούλευση 8 συναντήσεις με 40 εκπροσώπους των ακόλουθων φορέων: 12 Πόλοι Καινοτομίας-κορυφαίες εταιρείες έργων που χρηματοδοτούνται από πλατφόρμες τεχνολογίας αυτοκινήτων και αεροδιαστημικής- ΑΕΙ, φυτώρια επιχειρήσεων και ερευνητικά κέντρα- 5 Θεματικές ομάδες εργασίας (περίπου 60 συμμετέχοντες) Ερωτηματολόγιο προς ενδιαφερόμενους φορείς	Συμμετέχοντες στη θεσμική και εδαφική εταιρική σχέση· φορείς καινοτομίας και έρευνας· συμμετέχοντες στην οριζόντια εταιρική σχέση (ενώσεις για την προστασία εκτεταμένων συμφερόντων, τριτογενής τομέας, ίσες ευκαιρίες, κοινωνία των πολιτών και ενώσεις, διασυνοριακές και τομεακές ενώσεις)	1 εκδήλωση έναρξης RIS3 1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία RIS3
<i>Puglia</i>	Διαδικτυακή ενότητα στον περιφερειακό ιστότοπο Θεματικές ομάδες εργασίας (οργανισμοί ARTI, InnovaPuglia και Puglia Sviluppo, με ερευνητικά θέματα, 6 τεχνολογικές περιοχές, 18 περιοχές παραγωγής, κοινωνία των πολιτών μέσω ζωντανών εργαστηρίων και εργαστηρίων) 8 ημέρες κατάρτισης στα θέματα RIS3 και της καινοτομίας Προπαρασκευαστικοί διαβουλευσεις για την έναρξη των Open Labs ως κυκλικού συστήματος διασταύρωσης ζήτησης και προσφοράς καινοτομίας	Formez - Service Center ARTI – Περιφερειακή Υπηρεσία Τεχνολογίας και Καινοτομίας της Puglia InnovaPuglia Spa Puglia Sviluppo Spa Συμμετέχοντες του τοπικού παραγωγικού και οικονομικού ιστού, της δημόσιας και ιδιωτικής έρευνας, των τεχνολογικών περιοχών και των τοπικών εκπροσώπων	1 εκδήλωση έναρξης RIS3 1 εκδήλωση ενημέρωσης περί των αποτελεσμάτων της δημόσιας διαβούλευσης 1 εκδήλωση διάδοσης και σύγκρισης σχετικά με το περιεχόμενο της RIS3

Περιφέρεια	Διεργασία	Συμμετέχοντες	Εκδηλώσεις
<i>Sardegna</i>	<p>3 Ομάδες εστίασης στους τομείς εμπειρογνομοσύνης της Biomed, των ΤΠΕ και της Ενέργειας</p> <p>44 δομημένες κατ' ιδίαν συναντήσεις με μια ομάδα ενδιαφερόμενων μερών για το AS Turismo</p> <p>Διμερείς συναντήσεις με παρατηρητές και υπεύθυνους χάραξης πολιτικής</p> <p>1 τραπέζι συνεργασίας για την RIS3</p>	<p>Συμμετέχοντες του τοπικού παραγωγικού και οικονομικού ιστού, της δημόσιας και ιδιωτικής έρευνας, των τεχνολογικών περιοχών και των τοπικών εκπροσώπων</p> <p>Περιφερειακό Κέντρο Προγραμματισμού</p> <p>Sardegna Ricerche - Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη στη Σαρδηνία</p> <p>Αεροδιαστημική περιοχή της Σαρδηνίας</p> <p>Agris - Περιφερειακή Υπηρεσία Έρευνας στη Γεωργία</p>	<p>2 σεμινάρια συνεργασίας για την έναρξη του Προγραμματισμού 2014-20 και της RIS3</p>
<i>Sicilia</i>	<p>Διαδικτυακή ενότητα στον περιφερειακό ιστότοπο</p> <p>4 ομάδες εστίασης σε συγκεκριμένα θέματα καινοτομίας (264 συμμετέχοντες)</p> <p>6 διαβουλεύσεις στρογγυλής τραπέζης (318 συμμετέχοντες)</p> <p>3 Ενημερωτικές ημερίδες για συγκεκριμένα θέματα καινοτομίας</p> <p>Διμερείς συναντήσεις με πανεπιστήμια, δημόσια ερευνητικά κέντρα εθνικής σημασίας, εμπορικές ενώσεις και μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα παραγωγής</p> <p>Ερωτηματολόγια προς ενδιαφερόμενους φορείς</p>	<p>Διυπηρεσιακή Ομάδα Εργασίας</p> <p>Επιχειρήσεις; ενώσεις και εκπρόσωποι του επιχειρηματικού κόσμου · ερευνητικοί οργανισμοί, πανεπιστήμια· Τεχνολογικές περιοχές</p> <p>Formez - Service Center P.A.</p> <p>Εμπειρογνώμονες E&A και Καινοτομίας</p>	<p>1 εκδήλωση για την έναρξη της RIS3 (181 συμμετέχοντες)</p> <p>1 διαπεριφερειακό σεμινάριο (76 συμμετέχοντες)</p> <p>1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία της RIS3 (81 συμμετέχοντες)</p> <p>1 εκδήλωση ενημέρωσης περί των αποτελεσμάτων των θεματικών πινάκων (222 συμμετέχοντες)</p>
<i>Toscana</i>	<p>Ανοικτά εργαστήρια με Πόλους Καινοτομίας και Τεχνολογικές Περιφέρειες για τη δημιουργία τεχνολογικών προβλέψεων και τον καθορισμό χαρτών πορείας (451 διακριτά θέματα μεταξύ εταιρειών, πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων και 119 χάρτες πορείας)</p> <p>2 συναντήσεις με 1 ομάδα ανεξάρτητων εξωτερικών εμπειρογνομόνων (12 μεταξύ ερευνητών και ακαδημαϊκών) για την αξιολόγηση των χαρτών πορείας που εκπόνησαν οι Πόλοι Καινοτομίας και οι Περιφέρειες·</p> <p>Διοργάνωση συναντήσεων ανοικτών στο κοινό με χαρακτήρα ολομέλειας (σχετικά με τη στρατηγική δομή και τα αποτελέσματα) και 8 θεματικών συνεδριών (σε συγκεκριμένους τομείς ενδιαφέροντος), με στόχο τη συζήτηση και την</p>	<p>Πόλοι καινοτομίας και τεχνολογικών τομέων · Επιχειρήσεις; πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα·</p> <p>Ομάδα θεματικών εμπειρογνομόνων και εμπειρογνομόνων E&A, εκτός της περιφέρειας</p> <p>Igret - Περιφερειακό Ινστιτούτο Οικονομικού Προγραμματισμού</p> <p>Περιφερειακό Παρατηρητήριο Επιχειρήσεων της Τοσκάνης (συμμετέχουν όλες οι ενώσεις εργοδοτών και συνδικαλιστικών οργανώσεων)</p>	<p>1 συνάντηση για την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με το όραμα (περίπου 300 συμμετέχοντες)</p> <p>1 εκδήλωση σχετικά με τις περιφερειακές πολιτικές μεταφοράς τεχνολογίας</p> <p>1 εκδήλωση για την κοινοποίηση των αποτελεσμάτων</p>

Περιφέρεια	Διεργασία	Συμμετέχοντες	Εκδηλώσεις
	<p>επικύρωση των χαρτών πορείας των κόμβων και αξιολογήσεων εμπειρογνομόνων 8 θεματικές συνεδρίες για τη συζήτηση χαρτών πορείας (περίπου 800 συμμετέχοντες)</p> <p>Διαδικτυακή πλατφόρμα αφιερωμένη στην RIS3.</p> <p>1 λογαριασμός Twitter</p> <p>1 κανάλι YouTube</p> <p>Διαδικτυακή μετάδοση θεματικών εργαστηρίων και εργαστηρίων ολομέλειας</p> <p>Διαδικτυακά ερωτηματολόγια σχετικά με τα αποτελέσματα της ολομέλειας και των θεματικών συνεδριάσεων</p>		<p>(300 συμμετέχοντες).</p> <p>1 εκδήλωση συζήτησης της προκαταρκτικής έκδοσης της RIS3 και σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές περιφέρειες.</p>
Umbria	<p>Διαδικτυακή ενότητα στον περιφερειακό ιστότοπο (συγκεντρώθηκαν 18 συνεισφορές για την RIS3 που ελήφθησαν από διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς και φορείς που συμμετείχαν στον θεματικό πίνακα που προσδιορίστηκε για την εκπόνηση της στρατηγικής)</p> <p>5 Συνεδριάσεις του θεματικού πίνακα «Οικονομική ανάπτυξη και πράσινη οικονομία» στο πλαίσιο της «Umbria 2015- Μια νέα συμμαχία για την ανάπτυξη»</p> <p>2 συναντήσεις με περιφερειακούς φορείς</p> <p>2 ημέρες παρουσιάσεων, εργαστήρια, και συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης για την καινοτομία</p> <p>Συναντήσεις με τοπικές εταιρείες μέσω δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται από τον Περιφερειακό Οργανισμό Καινοτομίας (11 δημόσιες εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ ομάδων εστίασης/σεμιναρίων και εργαστηρίων που απευθύνονται σε εταιρείες, ερευνητές και επαγγελματίες καινοτομίας 48 κατ' ιδίαν συναντήσεις με MME)</p>	<p>Θεματικός πίνακας Οικονομική ανάπτυξη και πράσινη οικονομία στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας «Umbria 2015 - Μια νέα συμμαχία για την ανάπτυξη» αποτελούμενη από εκπροσώπους της περιφερειακής οικονομικής και κοινωνικής εταιρικής σχέσης</p> <p>Τοπικές αρχές, οικονομικοί και κοινωνικοί εκπρόσωποι, εμπορικά επιμελητήρια, ακαδημαϊκοί χώροι, πολίτες</p> <p>Ιδιωτικός τομέας (MME της επικράτειας)</p>	<p>1 συνάντηση ενημέρωσης για την πορεία της RIS3</p>
Valle d'Aosta	<p>Διαδικτυακή ενότητα στον περιφερειακό ιστότοπο</p> <p>3 Ομάδες εστίασης επιχειρήσεων (18 συμμετέχοντες)</p> <p>1 Ομάδα εστίασης Κέντρα αριστείας (23 συμμετέχοντες)</p> <p>1 Ομάδα εστίασης Εμπορικές ενώσεις (6 συμμετέχοντες)</p> <p>Ειδική ηλεκτρονική θυρίδα</p> <p>Ερωτηματολόγιο προς ενδιαφερόμενους φορείς</p>	<p>Διατομεακή Ομάδα Εργασίας</p> <p>Συμμετέχοντες του τοπικού παραγωγικού ιστού, οικονομικοί, ερευνητικοί και τοπικοί εκπρόσωποι</p> <p>2 Σύμβουλοι</p>	<p>1 Εναρκτήρια συνάντηση της RIS3</p>
Veneto	<p>Διαδικτυακή ενότητα στον περιφερειακό ιστότοπο</p> <p>Ενημερωτικό δελτίο (Clusters people)</p> <p>Ερωτηματολόγιο ανοικτής ερώτησης</p>	<p>Εταιρείες</p> <p>Πανεπιστήμια, δημόσια και ιδιωτικά ερευνητικά κέντρα</p> <p>Επαγγελματικές ενώσεις</p>	<p>1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία της RIS3</p>

Περιφέρεια	Διεργασία	Συμμετέχοντες	Εκδηλώσεις
	<p>Διαβουλεύσεις στρογγυλής τραπέζης: με το πανεπιστήμιο. με εμπορικές ενώσεις. με πιστωτικά ιδρύματα · με άλλες περιφερειακές δομές</p> <p>4 θεματικά εργαστήρια σε τομείς εξειδίκευσης</p> <p>Συνεδρία συναντήσεων σχετικά με τα αποτελέσματα των εργαστηρίων με ερωτηματολόγιο για την επιλογή προτεραιοτήτων</p> <p>Online ερωτηματολόγια επικύρωσης σύμφωνα με το μοντέλο τετραπλής έλικας – 54 συμμετέχοντες</p> <p>Ποσοτικό ερωτηματολόγιο - 145 ερωτηθέντες</p>	<p>Κοινωνία των πολιτών</p> <p>Χρηματοπιστωτικά ιδρύματα</p> <p>Εμπειρογνώμονες σχεδιασμού συναντήσεων που συντόνισαν τα εργαστήρια</p> <p>Περιφερειακές εσωτερικές δομές</p>	<p>6 συναντήσεις επικύρωσης στην επικράτεια (μία για κάθε επαρχιακή περιοχή) - 224 συμμετέχοντες</p> <p>1 εκδήλωση ενημέρωσης για την πορεία της RIS3</p>

Πηγή. Quadro di sintesi del “Processo di scoperta imprenditoriale a livello regionale” (RIS3 (Italy), 2014, pp. 57-60)

Με βάση τα στοιχεία που προέκυψαν από την ανάλυση του οικονομικού και τεχνικού-επιστημονικού πλαισίου και των περιφερειακών διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης, σε συνδυασμό με τις στρατηγικές ανάγκες της επικράτειας που υπαγορεύονται από την αρμονία μεταξύ διαδικασιών από πάνω προς τα κάτω και από κάτω προς τα πάνω, ορίστηκαν 12 περιφερειακοί τομείς εξειδίκευσης: 1. Αεροδιαστημική, 2. Γεωργικά προϊόντα διατροφής, 3. Γαλάζια ανάπτυξη, 4. Πράσινη Χημεία, 5. Σχεδιασμός, δημιουργικότητα και made in Italy, 6. Ενέργεια, 7. Έξυπνες Κατασκευές, 8. Βιώσιμη κινητικότητα, 9. Υγεία, 10. Έξυπνες, ασφαλείς και χωρίς αποκλεισμούς κοινότητες, 11. Τεχνολογίες για περιβάλλοντα διαβίωσης, 12. Τεχνολογίες για την πολιτιστική κληρονομιά.

Πρακτικές ΔΕΑ:

EDP Governance Structures in Umbria - five thematic working groups (Beyond EDP, 2016-2021):

Η περιφέρεια της Umbria έχει ισχυρή παράδοση στη συμμετοχή του οικονομικού και κοινωνικού επιπέδου στη διαδικασία ανάπτυξης πολιτικών, στην προώθηση και ενίσχυση της συμμετοχής στη λειτουργία προγραμματισμού και στον προσδιορισμό των στόχων και των προτεραιοτήτων που πρέπει να επιδιωχθούν. Στο πλαίσιο αυτό, έχει θεσπιστεί ειδικό μοντέλο διακυβέρνησης με στόχο την ενημέρωση των επιλογών στη βάση της περιφερειακής στρατηγικής έρευνας και καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση.

Η διακυβέρνηση της διαδικασίας σχεδιασμού-υλοποίησης-αξιολόγησης-αναθεώρησης της RIS3 διαρθρώνεται σε τρία επίπεδα:

- **Συντονιστική Ομάδα**, που συντονίζεται από την Περιφερειακή Διοίκηση με τη συμμετοχή εκπροσώπων Πανεπιστημίων, Εμπορικών Επιμελητηρίων, Οικονομικών Κλάδων, Εμπορικών Ενώσεων.
- **Ομάδα Διαχείρισης**, αποτελούμενη από τη Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ και εξωτερικούς εμπειρογνώμονες.
- **Θεματικές Ομάδες Εργασίας**, μία για κάθε προτεραιότητα που προσδιορίζεται (Αγροδιατροφή, Ενέργεια, Πράσινη Χημεία, Βιοεπιστήμες, Έξυπνο Εργοστάσιο/ Αεροδιαστημική βιομηχανία) και αποτελείται από επιχειρηματίες και εκπροσώπους του ερευνητικού και ακαδημαϊκού τομέα.

Η συμμετοχή των τοπικών επιχειρηματιών στις πέντε ΘΟΕ που ενεργοποιήθηκαν έγινε σύμφωνα με την ένταξή τους σε Εθνικούς και Περιφερειακούς Τεχνολογικούς Συνεργατικούς Σχηματισμούς, αναφερόμενοι στους συγκεκριμένους τομείς προτεραιότητας της RIS3 που προσδιορίστηκαν. Οι εμπλεκόμενοι επιχειρηματίες ενεργούν επίσης ως φύλακες στην αλυσίδα τους, διαδίδοντας πληροφορίες σε άλλους τοπικούς επιχειρηματίες και τραβώντας τους στην εφαρμογή της RIS3.

Η προστιθέμενη αξία της ομάδας εργασίας συνδέεται με την ευκαιρία για την περιφερειακή αυτοδιοίκηση:

- να επαληθεύσει τις συγκεκριμένες ερευνητικές πορείες που προσδιορίστηκαν σε σχέση με τις προτεραιότητες RIS3 και να προσδιορίσει νέες,
- να αξιολογήσει και επανεξετάσει τις προτεραιότητες της RIS3,
- να συλλέξει σχόλια σχετικά με τις προσκλήσεις προκειμένου να αρθούν τα εμπόδια και να προωθηθεί η πρόσβαση,
- να προωθήσει την ενεργό συμμετοχή των κύριων παραγόντων στην περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη,

- να υποστηρίξει τη δικτύωση μεταξύ επιχειρήσεων και μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικού/ακαδημαϊκού τομέα.

Η πρακτική των Θεματικών Ομάδων Εργασίας για την ενσωμάτωση της ΔΕΑ στην RIS3 είναι δυναμικά εύκολο να μεταφερθεί και σε άλλες περιφέρειες.

Βασικοί παράγοντες επιτυχίας για τη μεταφορά που μπορούν να ληφθούν υπόψη:

- η ανάπτυξη ενός μοντέλου διακυβέρνησης RIS3, συμπεριλαμβανομένων διαφορετικών επιπέδων συντονισμού και στο πλαίσιο των οποίων ενσωματώνονται θεματικές ομάδες εργασίας,
- η «επιλογή» των επιχειρηματιών που θα συμμετάσχουν, βάσει κριτηρίων που συνδέονται σαφώς με τις στρατηγικές προτεραιότητες που έχουν προσδιοριστεί,
- καλό επίπεδο δεξιοτήτων διαχείρισης της καινοτομίας εκ μέρους των περιφερειακών συντονιστών,
- η αυτονομία της περιφερειακής διοίκησης όσον αφορά τον προγραμματισμό και τη χρηματοδότηση του ελέγχου των αναχωμάτων για την περιφερειακή ανάπτυξη,
- η ζωτικότητα της ακαδημαϊκής, επιστημονικής και επιχειρηματικής υποδομής που πιέζει και απαιτεί ενεργό συμμετοχή,
- η κουλτούρα συμμετοχής στον κύκλο πολιτικής, στο κοινωνικό κεφάλαιο, και στα αναμενόμενα συμπεριφορικά μοντέλα.

Σύστημα Διακυβέρνησης (Διαχείριση Εθνικής/Περιφερειακών RIS3)

Λόγω της διοικητικής δομής και διάρθρωσης και του ισχυρού ρόλου των περιφερειακών της διοικήσεων, η Ιταλία έχει υιοθετήσει ένα μοντέλο πολύ-επίπεδης και πολύ-συμμετοχικής διακυβέρνησης, που προωθεί τη συνεργασία μεταξύ εθνικού και περιφερειακού επιπέδου (Pianta, Nascia, & La Placa, 2018).

Για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής της RIS3 και τη διασφάλιση επαρκούς μορφής συμμετοχής των εταιρικών σχέσεων και των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης, ο κυβερνητικός κανονισμός (DPCM 25/02/2016) θέσπισε το διοικητικό όργανο της RIS3 στην Ιταλία («Cabina di regia») και τις ομάδες εργασίας για καθέναν από τους πέντε τομείς εξειδίκευσης της RIS3, βασισμένο σε ένα μοντέλο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Το σύστημα διακυβέρνησης αναμενόταν να ενεργοποιήσει συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα και τη συμμετοχή των ΑΕΙ και των Ιδιωτικών Ερευνητικών Οργανισμών στην υλοποίηση της RIS3.

Η «Cabina di regia» είχε ως αποστολή τον καθορισμό και την υιοθέτηση των σχεδίων εφαρμογής της στρατηγικής που αναφέρονται στους εθνικούς θεματικούς τομείς, ενώ κατά την εκτέλεση των καθηκόντων, επωφελούνταν από την υποστήριξη των ομάδων εργασίας.

Οι ομάδες εργασίας είχαν ως αποστολή:

την υποστήριξη της Cabina di regia στον καθορισμό των σχεδίων εφαρμογής της στρατηγικής

τη συγκέντρωση προτάσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος από σχετικές συμπράξεις,

την παροχή στην Cabina di regia, κατόπιν αιτήματος, κάθε πληροφορία που αποσκοπεί στην εκτέλεση των λειτουργιών και καθηκόντων της ίδιας.

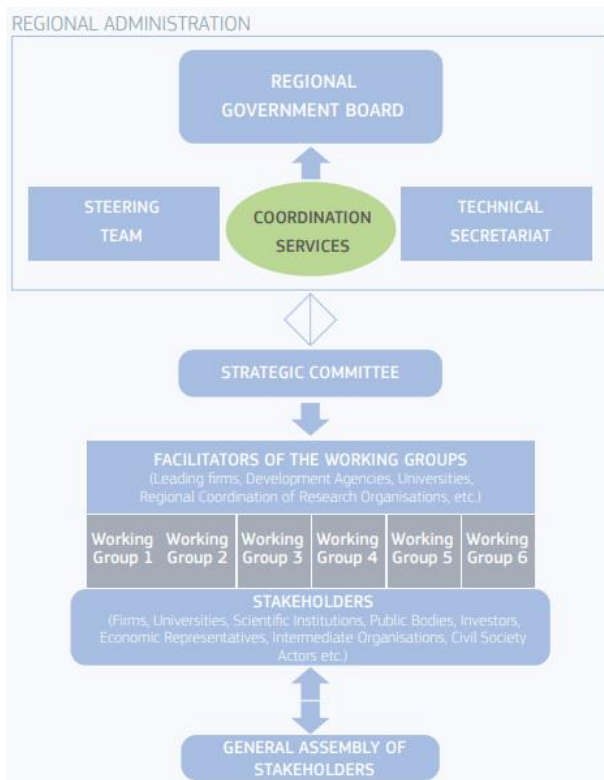
Για κάθε θεματική ομάδα εργασίας, ορίστηκε ένας συντονιστής από την Cabina di regia.

Πρακτικές Διακυβέρνησης:

Friuli Venezia Giulia – Μια δομή διακυβέρνησης σχεδιασμένη για την εφαρμογή της RIS3 (Gianelle, Kyriakou, Cohen, & Przeor, 2016, pp. 48-49)

Προκειμένου να επιτευχθεί καλύτερος συντονισμός των κονδυλίων, διαφάνεια των διαδικασιών, επικοινωνία και αξιολόγηση, η δομή διακυβέρνησης RIS3 που εκπονήθηκε στην Περιφέρεια Friuli Venezia Giulia καθορίζει σαφώς τους ρόλους και τις λειτουργίες των διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων:

- Η περιφερειακή διοίκηση παρέχει πολιτική κατεύθυνση και εξασφαλίζει τη διαχείριση της RIS3 με τη λειτουργία της Διευθύνουσας Ομάδας και της Τεχνικής Γραμματείας. Η διευθύνουσα ομάδα συντονίζει τη διαδικασία RIS3 και παρέχει στοιχεία σε άλλα τμήματα που είναι αρμόδια για συμπληρωματικές πολιτικές.
- Η Στρατηγική Επιτροπή είναι το συνδετικό όργανο μεταξύ της περιφερειακής διοίκησης και των ενδιαφερόμενων μερών και παρέχει στοιχεία στις φάσεις εφαρμογής της στρατηγικής και στην αναθεώρησή της. Αποτελείται από τους συντονιστές των Ομάδων Εργασίας RIS3 καθώς και από τους εκπροσώπους των οικονομικών ενώσεων και του Περιφερειακού Συντονιστικού Ερευνητικών Οργανισμών, που εκπροσωπούν τον παραγωγικό ιστό και το περιφερειακό επιστημονικό σύστημα αντίστοιχα.
- Οι ομάδες εργασίας RIS3 διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο για την εφαρμογή και την αναθεώρηση της στρατηγικής και αναφέρονται στους τομείς προτεραιότητας RIS3 καθώς και σε συγκεκριμένα θέματα. Είναι ανοικτές σε εκπροσώπους ολόκληρου του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας.

Η Γενική Συνέλευση των ενδιαφερομένων μερών της RIS3 επιτρέπει στην κοινότητα των περιφερειακών καινοτόμων να συζητηθούν και να συζητηθούν πώς αναπτύσσεται η στρατηγική. Τόσο το Συμβούλιο Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης όσο και η Διευθύνουσα Ομάδα συμμετέχουν και εμπιψυώνουν τη Γενική Συνέλευση, διασφαλίζοντας έτσι τη σύνδεση μεταξύ της πολιτικής ηγεσίας και της περιφερειακής κοινότητας.

Σημειώτέο ότι η δομή αυτή θα μπορούσε να επωφεληθεί από την ισχυρότερη παρουσία οργανισμών διανομής, οι οποίοι συνδέονται με την περιφερειακή διοίκηση για να εξασφαλίσουν τον συντονισμό, αλλά διαθέτουν σημαντικό επίπεδο αυτονομίας.

Μηχανισμός Παρακολούθησης

Όπως προαναφέρθηκε ο Οργανισμός Εδαφικής Συνοχής παρακολουθεί τη στρατηγική και προσδιορίζει, εγκρίνει και δημοσιοποιεί τα μοντέλα, τις παραμέτρους και τους δείκτες αναφοράς. Βάσει των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης, ο Οργανισμός Εδαφικής Συνοχής αναφέρει στην Cabina di regia κάθε ανάγκη αναθεώρησης, τροποποίησης και επικαιροποίησης των επιμέρους συνιστωσών της RIS3. Μερικώς επίσης για τις περιοδικές ανακοινώσεις προς Cabina di regia σχετικά με την πρόοδο της Στρατηγικής και προετοιμάζει την Ετήσια Έκθεση προς το Κοινοβούλιο σχετικά με την εφαρμογή της, η οποία υποβάλλεται από την Cabina di regia.

Ο συντονισμός των δραστηριοτήτων παρακολούθησης μεταξύ της Εθνικής Στρατηγικής και των Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, καθώς και μεταξύ της Στρατηγικής και των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, διασφαλίζεται πάντα από τον Οργανισμό Εδαφικής Συνοχής και μέσω του ΕΠ Διακυβέρνηση και Θεσμική Ικανότητα (PON Governance e Capacità), το οποίο αφιερώνει συγκεκριμένη δράση στην ποιότητα των στατιστικών πληροφοριών για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020.

Πρακτικές Παρακολούθησης και Αξιολόγησης:

Η περίπτωση της Emilia-Romagna (Ιταλία): Κοινοπραξία παρακολούθησης (HIGHER, 2016-2021)

Τις δραστηριότητες παρακολούθησης της έξυπνης εξειδίκευσης για την περιφέρεια Emilia-Romagna διαχειρίζεται η ASTER, μια κοινοπραξία για τη βιομηχανική έρευνα, τη μεταφορά τεχνολογίας και την καινοτομία. Το σύστημα παρακολουθεί και καταγράφει δείκτες εκροών, δείκτες μεταβολής και δείκτες αποτελεσμάτων και πλαισίου για μια ενισχυμένη διαδικασία έξυπνης εξειδίκευσης:

- 1 Εφαρμογή (δείκτες υλοποίησης και εκροών)
- 2 Μεταβολή της περιφερειακής οικονομίας στους τομείς εξειδίκευσης (δείκτες εξειδίκευσης και μετάβασης)
- 3 Αποτελεσματικότητα της στρατηγικής (δείκτες αποτελεσμάτων)
- 4 Εξέλιξη της περιφερειακής οικονομίας (δείκτες πλαισίου)

Παραδείγματα βασικών επιλεγμένων δεικτών περιλαμβάνουν: αριθμός διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, αριθμός ερευνητικών επιχορηγήσεων, αριθμός επαφών επιχειρηματικής έρευνας, αριθμός ΜΜΕ ανά τομέα εξειδίκευσης και αριθμός νεοφυών επιχειρήσεων.

Το σύστημα παρακολούθησης επιτρέπει στους περιφερειακούς φορείς καινοτομίας να παρακολουθούν την πρόοδο της περιφερειακής οικονομίας στους επιλεγμένους τομείς εξειδίκευσης (Αγροδιατροφή, Μηχατρονική και σύστημα μεταφορών, Επιστήμες Υγείας και ευημερίας, Κτίρια και Κατασκευές, και Πολιτισμικές και δημιουργικές βιομηχανίες), καθώς και τον τρόπο με τον οποίο η περιφερειακή οικονομία κινείται σύμφωνα με τους επιλεγμένους μοχλούς καινοτομίας, π.χ. βιώσιμη ανάπτυξη, υγιής και ενεργός ζωή, υπηρεσίες κοινωνίας της πληροφορίας και καινοτομίας.

Για τη διάδοση των γνώσεων που παράγονται μέσω της παρακολούθησης, δημιουργήθηκε μια διαδικτυακή πύλη για την παροχή εύκολα αξιολογήσιμων δεδομένων παρακολούθησης στα ενδιαφερόμενα μέρη και στο ευρύτερο κοινό, ενημερώνοντάς τα σχετικά με την εφαρμογή της περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης. Έχουν επίσης αναπτυχθεί φόρουμ ενδιαφερόμενων μερών για τη συνεχή παρακολούθηση και ανάπτυξη σχετικών δεικτών.

4.4 Προστιθέμενη αξία από την υλοποίηση των RIS3 των Περιφερειών - Συμπεράσματα και προτάσεις

4.4.1 Έλεγχος προστιθέμενης αξίας από την υλοποίηση της RIS3 των Περιφερειών

Ο σχεδιασμός της RIS3 τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο ξεκίνησε το 2012 με αρκετές δυσκολίες και προβλήματα, κυρίως σε ότι αφορά στην κατανόηση και στον τρόπο υλοποίησης της επιχειρηματικής ανακάλυψης.

Όπως προκύπτει από την ανάλυση που προηγήθηκε στο πλαίσιο του Παραδοτέου για την Περιφερειακή Διάσταση της RIS3, στην πλειοψηφία τους, οι περιφέρειες καθυστέρησαν σημαντικά στον σχεδιασμό και κατά συνέπεια στην υλοποίηση των στρατηγικών τους, με αποτέλεσμα να βρεθούν στην εκπνοή της προγραμματικής περιόδου χωρίς να έχουν προκηρύξει μεγάλο μέρος των προγραμματισμένων δράσεων.

Το σύστημα διακυβέρνησης και οι δομές παρακολούθησης των στρατηγικών RIS3 σχεδιάστηκαν, σε θεωρητικό επίπεδο τουλάχιστον, και στην πλειοψηφία τους περιλάμβαναν δυο (2) διακριτά μέρη: το επιτελικό για τη χάραξη πολιτικής και το εκτελεστικό για την υλοποίηση.

Σε ότι αφορά το πρώτο, σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση της RIS3 διαφαίνεται να έχει η θεσμοθέτηση των νέων Περιφερειακών Επιστημονικών Συμβουλίων Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ), η οποία παρέχει υποστήριξη για περισσότερη αυτονομία και ευελιξία στις περιφέρειες. Τα ΠΣΕΚ λειτουργούν υποστηρικτικά για τις περιφέρειες ως συμβουλευτικά όργανα σε θέματα E&TA. Στο εκτελεστικό επίπεδο, παρόλο που έχει αποτυπωθεί η ανάγκη για την δημιουργία νέων κατάλληλων δεικτών για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των δράσεων RIS3, δεν φαίνεται να έχουν γίνει σημαντικά βήματα με αποτέλεσμα οι διαθέσιμοι δείκτες να αδυνατούν να αποτιμήσουν με ασφάλεια την πορεία της έξυπνης εξειδίκευσης τόσο μεσοπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα.

Συνολικά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, εκπονήθηκαν μια (1) Εθνική και δεκατρείς (13) περιφερειακές στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης. Σε εθνικό επίπεδο, οι τομείς προτεραιότητας για την δημιουργία ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος περιλάμβαναν οκτώ (8) κλάδους εξειδίκευσης, ενώ προβλέφθηκε και η δημιουργία πλατφόρμας καινοτομίας για κάθε έναν από τους: – Αγροδιατροφή –

Υγεία , Φάρμακα – Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών (ΤΠΕ) – Ενέργεια – Περιβάλλον & Βιώσιμη Ανάπτυξη – Μεταφορές – Υλικά & Κατασκευές – Τουρισμός, Πολιτισμός, Δημιουργικές βιομηχανίες.

Οι προτεραιότητες εξειδίκευσης σε περιφερειακό επίπεδο ταυτίζονται σημαντικά μεταξύ τους, ενώ δεν εμφανίζονται ιδιαίτερα διαφοροποιημένες από αυτές του κεντρικού σχεδιασμού. Οι περισσότερες περιφέρειες εστιάζουν σε παρόμοιους τομείς και κλάδους, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας. Ωστόσο, είναι γεγονός ότι στις περισσότερες μελέτες RIS3, ο βαθμός τομεακής εξειδίκευσης παρουσιάζεται να είναι σχετικά χαμηλός (χαμηλή εξειδίκευση), γεγονός που αντικρούει τη λογική της RIS3.

Εμπειρικά ευρήματα από διάφορες μελέτες που έχουν γίνει σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα τελευταία χρόνια σχετικά με το πόσο επιτυχημένες ήταν οι στρατηγικές για την προώθηση της καινοτομίας στις Ευρωπαϊκές περιφέρειες και το κατά πόσο έχει επιτευχθεί ο στόχος της σύγκλισης μεταξύ αδύναμων και ισχυρών περιοχών, εστιάζουν κυρίως σε οικονομικά ασθενέστερες και συγκλίνουσες περιφέρειες (catch-up regions), οι οποίες κατά βάση χαρακτηρίζονται από κατακερματισμένα περιφερειακά συστήματα καινοτομίας (Martin and Trippl, 2014, Cooke and Memedovic, 2003), χαμηλή απορροφητική ικανότητα (Asheim and Grillitsch, 2015), χαμηλές μαθησιακές ικανότητες και δεξιότητες (Oughton et al., 2002), περιορισμένες δυνατότητες βιομηχανικής διαφοροποίησης (Boschma et al., 2014) που συνήθως οδηγούν σε αδυναμία αφενός του σχεδιασμού και αφετέρου της ανάπτυξης εποικοδομητικών πολιτικών στρατηγικής.

Σε αυτή την κατηγορία ανήκουν στο σύνολό τους και οι Ελληνικές περιφέρειες, με εξαίρεση την Κρήτη που αναβαθμίστηκε πρόσφατα σε strong innovation και χαρακτηρίστηκε ως «rocket of excellence» για την Ελλάδα (EC, 2019).

Τα ευρήματα επικεντρώνονται σε δυο (2) βασικούς άξονες αναλύοντας τους παράγοντες επιτυχίας και τις προκλήσεις υλοποίησης των στρατηγικών για την καινοτομία και την περιφερειακή ανάπτυξη που έχουν σχεδιαστεί και υλοποιηθεί τις τελευταίες τρεις δεκαετίες στην Ελλάδα.

Η ανάλυση των δεδομένων βασίστηκε σε τέσσερις γενιές πολιτικών καινοτομίας προγραμμάτων³⁶, καλύπτοντας την περίοδο 1977 έως και σήμερα. Σε ότι αφορά τους παράγοντες επιτυχίας αναδεικνύονται τρία (3) βασικά στοιχεία που φαίνεται να επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την αποτελεσματικότητα των περιφερειών να αναπτύσσουν διαχρονικά πολιτικές καινοτομίας:

- το θεσμικό περιβάλλον,
- οι δομές και τα εργαλεία διακυβέρνησης της πολιτικής και
- η ικανότητά τους να επιφέρουν αλλαγές και βελτιώσεις σε αυτά.

Και οι (3) τρεις αυτοί παράγοντες φαίνεται να έχουν βελτιωθεί και για τις δεκαετίες (13) Ελληνικές περιφέρειες από την αρχή των πολιτικών καινοτομίας μέχρι και σήμερα με την Εθνική RIS3.

Όσο πιο ανεπτυγμένο και σταθερό είναι το **θεσμικό περιβάλλον μιας περιφέρειας**, τόσες περισσότερες φαίνεται να είναι και οι πιθανότητες για μια καλά σχεδιασμένη και επιτυχημένη στρατηγική. Για παράδειγμα, ένα αξιοκρατικό, έμπιστο και ευέλικτο θεσμικό πλαίσιο λειτουργεί υποστηρικτικά στην δημιουργία και προώθηση της ενδοπεριφερειακής συνεργασίας, η οποία με τη σειρά της ενισχύει τη διάχυση νέας διεπιστημονικής γνώσης που θεωρείται απαραίτητη στη χάραξη πολιτικών καινοτομίας. Επίσης, ένα σταθερό θεσμικό περιβάλλον απαλλαγμένο από γραφειοκρατίες και αγκυλώσεις έχει περισσότερες πιθανότητες να εξαλείψει φαινόμενα διαφθοράς και να προσελκύσει περισσότερα ιδιωτικά κεφάλαια για επενδύσεις.

Περιφέρειες με σύγχρονες δομές και αυτόνομα συστήματα πολιτικής διακυβέρνησης, τα οποία είναι σημαντικά απαγκιστρωμένα από την γραφειοκρατία του κεντρικού κράτους, παρουσιάζουν δυνατότητες για από κάτω προς τα πάνω πρακτικές, οι οποίες αποτελούν ίσως το βασικότερο συστατικό στην χάραξη περιφερειακής στρατηγικής. Ένα αυτόνομο σύστημα διακυβέρνησης της πολιτικής που σχεδιάζεται και συντονίζεται σε περιφερειακό αντί σε κεντρικό επίπεδο μπορεί να ενσωματώσει πιο εύκολα τις τοπικές

³⁶ Γιώργος Παπαμιχαήλ και Αρτέμης Σαϊτάκης (2020), Οι περιφερειακές στρατηγικές καινοτομίας στην Ελλάδα: από τα RIS και RITS στην Έξυπνη Εξειδίκευση, 21ο Επιστημονικό Συνέδριο του Συνδέσμου Ελλήνων Περιφερειολόγων

ιδιαιτερότητες, να καλύψει καλύτερα τις ανάγκες της περιφέρειας και συνεπώς να είναι περισσότερο αποδοτικό.

Σε μελέτη, οι Paramichail et al. (2018) ανέδειξαν τη σπουδαιότητα που μπορεί να έχει η ανάπτυξη ικανοτήτων στην υλοποίηση της έξυπνης εξειδίκευσης, δείχνοντας εμπειρικά πως οι περιφέρειες με αυξημένες δυνατότητες E&TA φαίνεται να ανταποκρίνονται περισσότερο στις προκλήσεις υλοποίησης.

Οι συγγραφείς αναφέρονται σε συγκεκριμένες ικανότητες που φαίνεται να έχουν πρωτεύοντα ρόλο στη RIS3 όπως η ικανότητα του παραγωγικού ιστού να εντοπίζει και να αφομοιώνει νέα καινοτόμα γνώση για επιχειρηματική αξιοποίηση (absorptive and technology-innovation capabilities), η ικανότητα των περιφερειών να προωθούν ερευνητικές και επιχειρηματικές συνεργασίες (networking capabilities) τόσο εσωτερικά όσο και διαπεριφερειακά και η ικανότητα για λήψη στρατηγικών αποφάσεων για μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επενδύσεις (financial-investment capabilities).

Δύο (2) διακριτές συλλογικές ικανότητες παίζουν καθοριστικό ρόλο στη χάραξη περιφερειακής πολιτικής.

1. Πρώτον, η ικανότητα των περιφερειών να μπορούν να σχεδιάζουν στρατηγικές εξασφαλίζοντας ικανοποιητική κρίσιμη μάζα των τοπικών παραγόντων και κυρίως των επιχειρήσεων.
2. Δεύτερον, η ικανότητά τους να προωθούν και να υποστηρίζουν δημόσιες-ιδιωτικές επενδύσεις κατά την υλοποίηση της στρατηγικής.

Αναφορικά με τις προκλήσεις υλοποίησης της RIS3 και τις πολιτικές που ενισχύουν την έξυπνη εξειδίκευση στις Ελληνικές περιφέρειες, θα πρέπει να υποστηρίζονται δράσεις που ενισχύουν κυρίως:

- ◆ Την επιχειρηματική ανακάλυψη σαν βασικό στοιχείο της RIS3
- ◆ Την παρακολούθηση και αξιολόγηση της υλοποίησης μέσω κατάλληλων δεικτών και κατάλληλων διορθωτικών παρεμβάσεων αν απαιτείται.
- ◆ Τη διάδοση και καθοδήγηση για τη δημιουργία ενός κοινού στρατηγικού οράματος και της αναγνώρισης των ευκαιριών που αναδύονται στην περιφέρεια για την ενίσχυση της καινοτομικότητας και της ανταγωνιστικότητας της.
- ◆ Πρωτοβουλίες σε ορισμένες κατευθύνσεις μέσα από διάφορους μηχανισμούς, συμπεριλαμβανομένων και πιθανών επιχορηγήσεων υπό όρους.

Σε σχέση με τις τρεις (3) πρώτες γενιές των προγραμμάτων και δράσεων υποστήριξης της περιφερειακής καινοτομίας, το γενικότερο συμπέρασμα είναι ότι συνέβαλαν σημαντικά και προς τις τρεις κατευθύνσεις και συγκεκριμένα την ενίσχυση των θεσμών, τις ικανότητες επιτυχημένης διακυβέρνησης και τη δημιουργία ικανοτήτων στην περιφέρεια.

Σε σχέση με τους θεσμούς, την περίοδο υλοποίησης των RITTS, RIS και RTP δημιουργήθηκαν για την υλοποίηση τους για πρώτη φορά σε περιφερειακό επίπεδο Συντονιστικές Επιτροπές με στόχο την δημιουργία Στρατηγικών Σχεδίων για την Καινοτομία και καλλιεργήθηκε συστηματικά και αναπτύχθηκε η συνεργασία ακαδημαϊκών/ερευνητικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων. **Η κουλτούρα συνεργασίας αυτή έχει πλέον παγιωθεί κάτι που συνέβαλε στην επιτυχία των επόμενων προγραμμάτων. Η διαβούλευση των ενδιαφερομένων σε περιφερειακό επίπεδο είναι πλέον μια συνεχής διαδικασία.** Η συνεργασία αυτή συνέβαλε επίσης στην ανάπτυξη και λειτουργία ικανών συστημάτων διακυβέρνησης ιδιαίτερα από τις περιφερειακές αρχές.

Πέραν των ΠΣΕΚ που λειτουργούν σήμερα, διάφορες άλλες δομές υποστήριξαν και υποστηρίζουν την υλοποίηση των δράσεων των προγραμμάτων. Για παράδειγμα, στην Περιφέρεια Κρήτης, δημιουργήθηκε ειδική δομή για την υλοποίηση της RIS3 η οποία συνεργάζεται με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και θεσμοθετήθηκε Γραφείο Επιχειρηματικότητας, το οποίο θα λειτουργεί σαν γραφείο μιας στάσης για τις επιχειρήσεις. **Η συνεργασία με τα ακαδημαϊκά και ερευνητικά ιδρύματα προσέφερε τη δυνατότητα λύσεων σε τεχνολογικά προβλήματα. Η κατάρτιση που υποστηρίχθηκε από όλα σχεδόν τα προγράμματα καινοτομίας, συνέβαλε στη δημιουργία εξειδικευμένων στελεχών του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα.**

Σημαντικά είναι τα ευρήματα / συμπεράσματα από την έρευνα πεδίου και συγκεκριμένα από τη διενέργεια συνεντεύξεων με τα αρμόδια στελέχη των κατά τόπους περιφερειών, στην υλοποίηση των Περιφερειακών Σχεδίων για την Έξυπνη Εξειδίκευση, αλλά και από την έρευνα που διεξήχθη στις Ερευνητικές Υποδομές που ενισχύθηκαν στο πλαίσιο εφαρμογής του Οδικού Χάρτη Ερευνητικών Υποδομών.

Τα συμπεράσματα αυτά για την αποτύπωσή τους αλλά και την σύνδεσή τους με τα αξιολογικά ερωτήματα του έργου της αξιολόγησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση της περιόδου 2014-2020 RIS3, και την περιφερειακή διάσταση που αυτή σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε, κατηγοριοποιούνται σε τρεις (3) υποενότητες, και παρουσιάζονται ακολούθως:

Ως προς τη συνάφεια των Περιφερειακών Σχεδίων για την Έξυπνη Εξειδίκευση με την Εθνική RIS3: Η εκπόνηση στρατηγικών RIS3 (εθνικής και περιφερειακών) αποτέλεσε συστατικό στοιχείο της πολιτικής συνοχής και βασική προϋπόθεση (εκ των προτέρων αιρεσιμότητα) για την ενεργοποίηση επενδύσεων έρευνας, καινοτομίας και ψηφιακής σύγκλισης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Ο σχεδιασμός αυτός ξεκίνησε το 2012, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, μέσα από μια παράλληλη και αλληλοσυμπληρούμενη διαδικασία.

- ◆ Συνολικά ακολουθήθηκε μικτό μοντέλο συγκρότησης και εκπόνησης των στρατηγικών, μέσα από λογικούς συμβιβασμούς bottom up και top down διαδικασιών. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, ο καθορισμός των περιφερειακών προτεραιοτήτων στο πλαίσιο της RIS3, συνδέεται με μια αποτελεσματική αντιστοίχιση μεταξύ της από την κορυφή προς τη βάση διαδικασίας διατύπωσης των γενικών στόχων που ευθυγραμμίζονται με τις πολιτικές της ΕΕ και της από τα κάτω προς τα πάνω διαδικασίας που αναδεικνύει τις θέσεις των εμπλεκόμενων για την έξυπνη εξειδίκευση και τις περιοχές πειραματισμού/μελλοντικής ανάπτυξης ανά Περιφέρεια.
- ◆ Συνολικά παρατηρείται και αναγνωρίζεται σύμπτωση των τομέων προτεραιότητας της εθνικής στρατηγικής και των περιφερειακών στρατηγικών, με τους τομείς των περιφερειακών στρατηγικών να αποτελούν κατά κανόνα υποσύνολο των τομέων προτεραιότητας της εθνικής στρατηγικής.
- ◆ Παρατηρείται σε γενικές γραμμές περιορισμένη διαφοροποίηση/ εξειδίκευση των περιφερειακών στρατηγικών σε σχέση με την εθνική, ενώ αναγνωρίστηκε ως επιτυχημένο παράδειγμα η εστίαση ορισμένων περιφερειών σε κλάδους και αλυσίδες αξίας όπου εντοπίζεται περιφερειακή συγκέντρωση/ κλαδική εξειδίκευση η/και αυξημένος εξαγωγικός προσανατολισμός (βιομηχανίες μετάλλου, πλαστικών, μαρμάρου κοκ.).
- ◆ Απόρροια της διαπίστωσης για σύμπτωση των τομέων προτεραιότητας της εθνικής στρατηγικής και των περιφερειακών στρατηγικών, καθώς και της περιορισμένης εμπειρίας σχεδιασμού και παράλληλης εφαρμογής των παρεμβάσεων στα δύο χωρικά επίπεδα επισημάνθηκε η δυσκολία αναγνώρισης και σαφούς διάκρισης των παρεμβάσεων των δύο επιπέδων. Στο πλαίσιο αυτό διατυπώθηκαν σκέψεις και προτάσεις ανάδειξης της συμπληρωματικότητας των δύο επιπέδων και ενδεικτικά:
 - επικέντρωση σε οριζόντιου τύπου τομεακές παρεμβάσεις στο εθνικό επίπεδο και αντίστοιχα εστίαση στο περιφερειακό επίπεδο σε ιδιαίτερα προϊόντα και αλυσίδες αξίας που χαρακτηρίζουν τις περιφερειακές οικονομίες και προκύπτουν μέσα από τη διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης,
 - αξιοποίηση ανάλογης πρακτικής που ακολουθήθηκε στο πλαίσιο του HORIZON, όπως η χρηματοδότηση αξιόλογων προτάσεων που δεν προκρίθηκαν λόγω περιορισμένης διαθεσιμότητας πόρων δράσεων εθνικής εμβέλειας από πόρους των περιφερειακών προγραμμάτων, μετά από αξιολόγηση της συμβολής τους στο περιφερειακό οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας.

- ◆ Κοινή διαπίστωση του συνόλου σχεδόν των συμμετεχόντων ήταν ότι οι στόχοι της εθνικής στρατηγικής ήταν κατά κύριο λόγο εστιασμένοι στο χώρο της έρευνας και καινοτομίας, με επικέντρωση στις παρεμβάσεις του Θεματικού Στόχου 1 και αδύναμο προσανατολισμό στις παρεμβάσεις του Θεματικού Στόχου 3, **ενώ ο προσανατολισμός των περιφερειακών στρατηγικών έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στην επιχειρηματικότητα.**
- ◆ Κοινός υπήρξε ο προβληματισμός σχετικά με το εύρος των τομέων προτεραιότητας και το βάθος της εξειδίκευσης των περιφερειακών στρατηγικών. Ειδικότερα από σειρά περιφερειών διατυπώθηκε η άποψη ότι το ευρύ πεδίο των τομεακών προτεραιοτήτων διευκόλυνε την εφαρμογή των περιφερειακών στρατηγικών κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 (πιλοτική εφαρμογή της προσέγγισης έξυπνης εξειδίκευσης) παρέχοντας συνθήκες ευελιξίας που ήταν απαραίτητες για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 (η ππ 2014-2020 χαρακτηρίστηκε ως περίοδος πιλοτικής εφαρμογής της προσέγγισης έξυπνης εξειδίκευσης). Παράλληλα το σύνολο των περιφερειών διαπιστώνει την ανάγκη σταδιακού περάσματος από τη γενική τομεακή εξειδίκευση στην εστίαση για ενίσχυση της καινοτομίας στο επίπεδο των αλυσίδων αξίας και των ιδιαίτερων αναγνωρίσιμων και δυναμικών στην αγορά προϊόντων των περιφερειακών οικονομιών.
- ◆ Για την ενεργοποίηση των διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης από το σύνολο των περιφερειών αξιοποιήθηκε η εμπειρία και οι πρακτικές που εφαρμόστηκαν στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, μέσω της συμμετοχής της ως ωφελούμενη περιφέρεια της Προπαρασκευαστικής Δράσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο "Actual and desired state of the economic potential in regions outside the Greek capital Athens" με φορέα υλοποίησης το Κοινό Ερευνητικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (JRC/EC). Στο πλαίσιο αυτό όλες οι περιφέρειες εφάρμοσαν συμμετοχικά μοντέλα επιχειρηματικής ανακάλυψης, όπως ομάδες εργασίας, ημερίδες ενημέρωσης, ανοικτές και εστιασμένες συζητήσεις με θεματικό, τομεακό ή κλαδικό αντικείμενο και πλατφόρμες συνεργασίας, διακίνηση ερωτηματολογίων χαρτογράφησης ερευνητικού δυναμικού, ανακάλυψης καινοτομικής δραστηριότητας επιχειρήσεων και εξειδίκευσης προτεραιοτήτων και αναγκών των φορέων σε δράσεις καινοτομίας κινητοποιώντας για πρώτη φορά ένα σημαντικό δυναμικό της ακαδημαϊκής, ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας.
- ◆ Συνολικά παρατηρήθηκε **ενεργοποίηση φορέων όλων των μερών της τετραπλής έλικας (ακαδημαϊκή κοινότητα, φορείς επιχειρηματικότητας, φορείς του δημόσιου τομέα και της κοινωνίας των πολιτών)** με ιδιαίτερα σημαντική τη συμμετοχή της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας, τα στελέχη της οποίας ήταν περισσότερο εξοικειωμένοι με τις παρεμβάσεις στο πεδίο της έρευνας και καινοτομίας. Ζητούμενο αποτελεί για όλες τις περιφέρειες η περαιτέρω ενίσχυση της συμμετοχής στις διαδικασίες διαμόρφωσης των στρατηγικών και της επιχειρηματικής ανακάλυψης του επιχειρηματικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών.
- ◆ Κατά κανόνα οι διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης στις περιφέρειες της χώρας ήταν ιδιαίτερα εντατικές μέχρι και την περίοδο υιοθέτησης των Σχεδίων Δράσης των περιφερειακών στρατηγικών, σταδιακά ατόνησαν και ενεργοποιήθηκαν δυναμικότερα με αφορμή την εκκίνηση των διαδικασιών ενεργοποίησης των πόρων ενίσχυσης των δράσεων έρευνας και καινοτομίας των περιφερειακών προγραμμάτων. Συγκεντρώθηκε σημαντικό πλήθος ιδεών και προτάσεων ενίσχυσης της έρευνας και της επιχειρηματικής καινοτομίας, με ισχνά αποτελέσματα όμως σε τομείς όπως ο τουρισμός και η δημιουργική βιομηχανία, ενώ ένα αξιολογικό μέρος των ιδεών τόσο της επιχειρηματικής όσο και της ακαδημαϊκής κοινότητας δεν μετουσιώθηκε σε αιτήματα στήριξης σε συνέχεια των προσκλήσεων που ενεργοποιήθηκαν από τα περιφερειακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020. Αδύναμες και χαμηλής αποτελεσματικότητας αποδείχθηκαν οι διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης σε περιφέρειες που το παραγωγικό τους σύστημα

κυριαρχείται ή χαρακτηρίζεται από μονοκαλλιέργεια (π.χ. τουρισμός) και το περιφερειακό ερευνητικό δυναμικό είναι περιορισμένο (ανυπαρξία εκπαιδευτικών/ ερευνητικών υποδομών).

- ◆ Η καθυστέρηση στη συγκρότηση των ΠΣΕΚ περιορίσε τη δυνατότητα ουσιαστικής συμβολής τους στη διαμόρφωση των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης, ενώ εντοπίζονται και περιφέρειες με ουσιαστική συμβολή στην ενεργοποίηση των προσκλήσεων των ΠΕΠ, καθώς και περιφέρειες στις οποίες η συνολική λειτουργία των ΠΣΕΚ ήταν μη ανιχνεύσιμη.

3.

Ως προς την Αποτελεσματικότητα και Αποδοτικότητα των Περιφερειακών Σχεδίων για την Έξυπνη Εξειδίκευση RIS3: Η πορεία υλοποίησης των περιφερειακών στρατηγικών επιχειρήθηκε να παρακολουθηθεί ad hoc, μέσω της σύνταξης Ετήσιων Εκθέσεων Παρακολούθησης, με πέντε (5) από τις δεκατρείς (13) περιφέρειες να μην αποκρίνονται σε αυτή τη διαδικασία.

- ◆ Παρατηρήθηκε έλλειψη συγκροτημένης προσέγγισης για την υιοθέτηση ποσοτικών και ποιοτικών στόχων στις περιφερειακές στρατηγικές, καθώς και ειδικού πλαισίου οριοθέτησής τους. Το κενό αυτό επιχειρήθηκε να καλυφθεί με τη χρήση του συστήματος δεικτών των περιφερειακών προγραμμάτων, που μερικά ικανοποίησε τις ανάγκες ποσοτικοποίησης των στόχων των περιφερειακών στρατηγικών στο σκέλος που αφορούσαν ποσοτικοποιημένους στους δείκτες εκρών. Παράλληλα, κοινή διαπίστωση των συμμετεχόντων ήταν ότι οι δείκτες αποτελεσμάτων που χρησιμοποιήθηκαν δεν ήταν κατάλληλοι για την αποτύπωση της συμβολής των περιφερειακών στρατηγικών στις επιδιωκόμενες αλλαγές στο περιφερειακό σύστημα έρευνας και καινοτομίας.
- ◆ Συνολικά η διαδικασία συγκροτημένης παρακολούθησης επίτευξης των τεθέντων στόχων ακυρώθηκε στην πράξη εκ του γεγονότος ότι δεν συγκροτήθηκε ενιαίος μηχανισμός συλλογής και διαμοιρασμού των δεδομένων υλοποίησης των παρεμβάσεων των περιφερειακών στρατηγικών που χρηματοδοτήθηκαν από διαφορετικά χρηματοδοτικά εργαλεία και Ταμεία (ΕΠΑνΕΚ, ΠΕΠ, HORIZON, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ, αμιγώς εθνικοί πόροι κοκ.). Περιφέρειες που δημιούργησαν ειδικούς μηχανισμούς και δομές υποστήριξης της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης προσπάθησαν να συλλέξουν σχετικές πληροφορίες και δεδομένα υλοποίησης φυσικού αντικείμενου (παρακολούθηση ανοικτών δεδομένων εφαρμογής των παρεμβάσεων του Προγράμματος HORIZON, υπογραφή μνημονίων συνεργασίας με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, κατάθεση αιτημάτων παροχής στοιχείων δράσεων τομεακών προγραμμάτων με εφαρμογή στην Περιφέρεια κοκ.).
- ◆ Στους παράγοντες που επηρέασαν την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των περιφερειακών στρατηγικών αναφέρθηκαν η σημαντική καθυστέρηση στην εξειδίκευση και ενεργοποίηση των παρεμβάσεων, λόγω της έλλειψης τεχνογνωσίας κατάλληλου σχεδιασμού των παρεμβάσεων και των χρονοβόρων διαδικασιών προετοιμασίας και ενεργοποίησης των σχετικών προσκλήσεων, καθώς και η έλλειψη συντονισμού με το ΕΠΑνΕΚ για τον χρονισμό και το περιεχόμενο ομοειδών προσκλήσεων που απευθύνονταν στις ίδιες ομάδες στόχου/ δικαιούχους των ενισχύσεων. Αναφέρθηκε σημαντική επιβάρυνση των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης με διαδικασίες σχεδιασμού προσκλήσεων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους. Εντοπίστηκαν και περιπτώσεις μειωμένης απόκρισης δικαιούχων των ενισχύσεων σε σχετικές προσκλήσεις και συνολικά μειωμένης αποτελεσματικότητας στις περιπτώσεις δράσεων που δεν σχεδιάστηκαν ορθά, λόγω έλλειψης επαρκούς σχετικής εμπειρίας και τεχνογνωσίας των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των προγραμμάτων.
- ◆ Διαφοροποιημένη ανά Περιφέρεια είναι εικόνα της αποτελεσματικότητας και του αντικτύπου των δράσεων που ενεργοποιήθηκαν στο πλαίσιο των περιφερειακών στρατηγικών και ενδεικτικά ορισμένες περιφέρειες αναγνώρισαν υψηλό αντίκτυπο από την εφαρμογή δράσεων στήριξης των ερευνητικών υποδομών, ενώ άλλες από την εφαρμογή δράσεων στήριξης συμπράξεων επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς ή/και ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων. Σε

κάθε περίπτωση υψηλό αντίκτυπο είχαν όσες δράσεις ενίσχυσης των δομών υποστήριξης των περιφερειακών στρατηγικών ενεργοποιήθηκαν με στηρίξη πόρων των περιφερειακών προγραμμάτων (Κέντρα και Παρατηρητήρια Καινοτομίας, ανάπτυξη υβριδικών μηχανισμών στήριξης των μονάδων περιφερειών αρμόδιων για την παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών καινοτομίας κοκ.). Οι εν λόγω παρεμβάσεις είχαν άμεσο και θετικό αντίκτυπο στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης, στη δημιουργία δικτύων και τη διασύνδεση των επιχειρήσεων με τους ερευνητές και συνολικά την ερευνητική κοινότητα, στη δημιουργία φυτωρίου ιδεών καινοτομίας, την αποτύπωση και χαρτογράφηση των ικανοτήτων παραγωγής καινοτομίας κοκ.. Δεν αναφέρθηκαν παρεμβάσεις εφαρμογής.

- ◆ Δεν έχει υιοθετηθεί ενιαίο μοντέλο με τις περιφέρειες να υιοθετούν τα δικά τους ιδιαίτερα σχήματα και τους ιδιαίτερους υποστηρικτικούς μηχανισμούς διακυβέρνησης των περιφερειακών στρατηγικών. Ζητούμενο σε κάθε περίπτωση για όλες τις περιφέρειες ήταν και εξακολουθεί να αποτελεί η ενίσχυση της αρχής της ιδιοκτησίας των περιφερειακών στρατηγικών (Περιφερειακά Συμβούλια) και της επιβεβαίωσης αυτής της αρχής της σε όλο τον κύκλο ζωής τους (σχεδιασμός, εφαρμογή, αξιολόγηση και επικαιροποίηση/ ανατροφοδότηση των στρατηγικών). Στο πλαίσιο των συνεντεύξεων κατατέθηκαν και μεμονωμένες απόψεις, περί αδυναμίας σχεδιασμού και παρακολούθησης των στρατηγικών σε περιφέρειες όπου είναι αδύναμη ή ανύπαρκτη περιφερειακή μονάδα/ υπηρεσία με σχετικές αρμοδιότητες.
- ◆ Συνολικά καταγράφεται έλλειψη ικανού σε αριθμό και εμπειρου στελεχιακού δυναμικού, ενώ αναγνωρίζεται και το ουσιαστικό κενό πολιτικής με την ανάληψη της σχετικής «άτυπης αρμοδιότητας» από τις ΕΥΔ των ΠΕΠ, για τις ανάγκες έγκαιρης απόκρισης στις απαιτήσεις του κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ (σχεδιασμός και έγκριση στρατηγικών, επίτευξη προκαθορισμένων στόχων, κατανομή και απορρόφηση πόρων κοκ.).
- ◆ Κοινό τόπο αποτελεί η διαπίστωση περί αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων των επιμέρους στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης, συνδεδεμένης άμεσα με την υιοθέτηση αποδοτικού τυπικού ή/και άτυπου μηχανισμού διακυβέρνησης. Στα θετικά της όλης διαδικασίας καταγράφεται η ανάδραση ορισμένων περιφερειών στις προκλήσεις που απορρέουν από τις πολιτικές έξυπνης εξειδίκευσης με τη δημιουργία μονάδων/ υπηρεσιών αρμόδιων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή περιφερειακών πολιτικών καινοτομίας ή την ενεργοποίηση οργάνων της περιφέρειας όπως τα Περιφερειακά Ταμεία, την αξιοποίηση συγχρηματοδοτούμενων πόρων των ΠΕΠ για τη δημιουργία υποστηρικτικών μηχανισμών (Γραφεία Καινοτομίας, Παρατηρητήρια Επιχειρηματικής Καινοτομίας, συνεργασίες με εμπειρογνώμονες της αγοράς κοκ.) ή/και τη δημιουργία σχετικού υποστηρικτικού μηχανισμού στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των περιφερειακών προγραμμάτων.
- ◆ Στις προτάσεις βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των παρεμβάσεων περιλαμβάνονται:
 - Η υιοθέτηση διακριτού συστήματος δεικτών των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης που θα αποτυπώνει τα αναμενόμενα αποτελέσματα στο επίπεδο των εκρών και τον αντίκτυπο των παρεμβάσεων, που θα αποτελεί σημαντική εισροή για την επίκαιρη παρακολούθηση των αλλαγών, τη χαρτογράφηση των υποδομών και ικανοτήτων καινοτομίας που δημιουργούνται και τελικά την ανατροφοδότηση των στρατηγικών με επίκαιρα στοιχεία και κρίσιμες αναφορές,
 - Η ανάπτυξη διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων παρακολούθησης των επιμέρους παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από διαφορετικά χρηματοδοτικά εργαλεία και συνολικά των στρατηγικών,

- Η υιοθέτηση μόνιμων και θεσμοθετημένων διαύλων επικοινωνίας με τη ΓΓΕΚ για τη μεταφορά γνώσης από το εθνικό στο περιφερειακό επίπεδο σε θέματα σχεδιασμού και εφαρμογής παρεμβάσεων ενίσχυσης του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας,
 - Η υιοθέτηση καλών πρακτικών ενεργοποίησης παρεμβάσεων ενίσχυσης του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας, όπως ο σχεδιασμός και ενεργοποίηση δράσεων ανοικτής καινοτομίας, κυλιόμενων ετήσιων προσκλήσεων που θα καλύπτουν διαρκώς αναδυόμενες ανάγκες ενίσχυσης του περιφερειακού οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας και θα επιτρέπουν τη διάχυση των ωφελειών σε όλη τη διάρκεια των κύκλων των προγραμματικών περιόδων,
 - Η μεταφορά τεχνογνωσίας από όργανα και υπηρεσίες εθνικού επιπέδου (ΓΓΕΚ, ΕΥΔΕ ΕΤΑΚ κοκ.) και η παροχή σχετικών εργαλείων, όπως η εκπόνηση και διάθεση στις περιφέρειες πρότυπων τευχών προσκλήσεων ενημερωμένων π.χ. με τις ειδικές απαιτήσεις των καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων στους τομείς της έρευνας και καινοτομίας, τις εναλλακτικές λύσεις επιλεξιμότητας δαπανών, την ενσωμάτωση αποτελεσματικών διαδικασιών και ρυθμίσεων παρακολούθησης και πιστοποίησης των επενδύσεων με βάση την κατακτημένη εμπειρία από ανάλογες δράσεις που έχουν ενεργοποιηθεί σε εθνικό επίπεδο κοκ.,
- ♦ Οι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις δήλωσαν αδυναμία εντοπισμού ανιχνεύσιμου αντικτύπου από την εφαρμογή των περιφερειακών στρατηγικών, λόγω αφενός του γεγονότος ότι δεν υπάρχουν διαμορφωμένα κατάλληλα εργαλεία μέτρησης και απομόνωσης της συνεισφοράς των στρατηγικών στις αλλαγές που επέρχονται στις περιφέρειες και αφετέρου λόγω του ότι το σύνολο σχεδόν των συγχρηματοδοτούμενων από τα περιφερειακά προγράμματα δράσεων έρευνας και καινοτομίας βρίσκονται σε φάση υλοποίησης με την ολοκλήρωσή τους να αναμένεται στο τέλος του τρέχοντος έτους.

Ως προς την Προστιθέμενη αξία από την ενίσχυση των Ερευνητικών Υποδομών σε επίπεδο

Περιφέρειας: Κύριο μέσο, αλλά και εργαλείο για την ενίσχυση των Ερευνητικών Υποδομών των Περιφερειών της χώρας μας, ήταν ο Οδικός Χάρτης Ε.Υ. Η δημιουργία κρίσιμης μάζας μέσα από την δικτύωση, η ανοικτή πρόσβαση των χρηστών, η ανταπόκριση στις ανάγκες των επιχειρήσεων, η εξωστρέφεια και η διεθνής αναγνωσιμότητα αποτέλεσαν κύρια στοιχεία για την επιλογή και προτεραιοποίηση των Ερευνητικών Υποδομών που προωθήθηκαν προς χρηματοδότηση από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα - Επιχειρηματικότητα – Καινοτομία 2014-2020 (ΕΠΑΝΕΚ), στο πλαίσιο της Έξυπνης Εξειδίκευσης. Ο Οδικός Χάρτης Ερευνητικών Υποδομών, σε συνδυασμό με την υφιστάμενη επιστημονική εξειδίκευση στη χώρα, παρείχε μια ισχυρή βάση για επενδύσεις σε Ερευνητικές Υποδομές Ε.Υ., συμβάλλοντας στη δόμηση των ελληνικών ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας σύμφωνα με τις εθνικές προτεραιότητες της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης RIS3. Η διαδικασία αυτή οδήγησε στις υποδομές στρατηγικής σημασίας για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των περιφερειών της χώρας.

Από την έρευνα που διεξήχθη σε ερευνητικές υποδομές (Ε.Υ) οι οποίες συμμετείχαν στον Οδικό Χάρτη Ε.Υ της RIS3, στο πλαίσιο της παρούσας αξιολόγησης και αναφορικά με πεδία εξέτασης του αποτυπώματος στον ερευνητικό χώρο, της μεταβολή της έντασης της ερευνητικής προσπάθειας στους φορείς που συμμετείχαν, τις δημοσιεύσεις και τα διπλώματα ευρεσιτεχνιών, την κατοχύρωση πατεντών, το ανθρώπινο δυναμικό, τη δικτύωση των ερευνητικών φορέων, τη συμμετοχή σε άλλα προγράμματα, την συνεργασία με επιχειρήσεις στο πλαίσιο άλλων χρηματοδοτούμενων ή μη έργων, την εμπορική εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων των έργων, **τα κύρια συμπεράσματα** που προκύπτουν έχουν ως εξής:

- Οι Ε.Υ υποστηρίχθηκαν από τις περιφερειακές πολιτικές στήριξης, ώστε να ληφθούν υπόψη οι περιφερειακές διαστάσεις των εθνικών επενδύσεων. Οι περισσότερες ερευνητικές υποδομές βρίσκονται κατά το διάστημα της έρευνας σε πιλοτική λειτουργία ή/και επιχειρησιακή

- λειτουργία. Αρκετές Ε.Υ είχαν πρόσθετη χρηματοδότηση από περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα ή από άλλες εθνικές πηγές. Ωστόσο, οι συνέργειες με άλλα εθνικά και περιφερειακά προγράμματα χρηματοδότησης δεν κατευθύνονταν με στρατηγικό τρόπο.
- Για την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) γνώριζε το 89,47% των ερωτηθέντων ερευνητικών ιδρυμάτων, ενώ για τον Εθνικό Οδικό Χάρτη Ερευνητικών Υποδομών το 100%. Το γεγονός ότι η ενίσχυση ερευνητικών υποδομών σύμφωνα με τον Εθνικό Οδικό Χάρτη περιλαμβάνεται στο Σχέδιο Δράσης της RIS3, το γνώριζε το 94,74% των ερωτηθέντων, ενώ οι δράσεις θεωρήθηκαν ευθυγραμμισμένες με τη RIS3 σε ποσοστό 78,95%.
 - Η πλειονότητα των Ε.Υ, του Οδικού Χάρτη αφορούσε σε ερευνητικά κέντρα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, οι οποίες αναπτύχθηκαν με τη συνεργασία και άλλων εταίρων όπως ΑΕΙ, Ερευνητικά Κέντρα/Ινστιτούτα, Τεχνολογικούς Φορείς, - προέκυψαν συνεργασίες και σε άλλα έργα (εθνικά χρηματοδοτούμενα έργα έρευνας και ανάπτυξης ή/και HORIZON 2020) και κατά το διάστημα της έρευνας βρίσκονται σε πιλοτική λειτουργία ή/και επιχειρησιακή λειτουργία.
 - Τα περισσότερα έργα, υλοποιήθηκαν **στην περιφέρεια Αττικής**, έντεκα (11) συνολικά, με ποσοστό 57.8%, επί του συνόλου των έργων που υλοποιήθηκαν σε σύνολο περιφερειών, ενώ ο θεματικός τομέας που υλοποιήθηκαν τα περισσότερα έργα στο σύνολο των Περιφερειών ήταν ο τομέας «**Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη**», με συνολικά πέντε (5) έργα και ποσοστό της τάξεως του 26.3%.
 - Σύμφωνα με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα το σύνολο των Ε.Υ του Οδικού Χάρτη προχώρησε σε επιστημονικές δημοσιεύσεις, στη δημιουργία εξειδικευμένων υποδομών, καθώς και στην αναβάθμιση του ερευνητικού του εξοπλισμού. Συγκεκριμένα το σύνολο των ερευνητικών ιδρυμάτων σε απόλυτο ποσοστό 100%, προχώρησε σε επιστημονικές δημοσιεύσεις, στη δημιουργία εξειδικευμένων υποδομών, καθώς και στην αναβάθμιση του ερευνητικού του εξοπλισμού σε αντίστοιχο ποσοστό, ενώ σε δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προχώρησε ένα ποσοστό της τάξεως του 15,79%.
 - Η ενίσχυση των Ε.Υ οδήγησε ή/και αναμένεται να οδηγήσει μεσοπρόθεσμα στην ενίσχυση της έρευνας με διεπιστημονική προσέγγιση, στην ενδυνάμωση της συνεργασίας με τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, καθώς και στην αύξηση ικανότητας προσέλκυσης χρηστών, ενώ παράλληλα οι Ε.Υ του Οδικού Χάρτη μέσω της ενίσχυσης, προχώρησαν σε ανάπτυξη και αξιοποίηση τεχνολογικών και επιστημονικών καινοτομιών, στην ανάπτυξη ψηφιακών και άλλων εργαλείων, ενώ παρατηρείται αύξηση της πρόσβασης της Ε.Υ σε ένα ευρύ φάσμα χρηστών.
 - Σύμφωνα πάντα με την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας στην αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων / της παραγόμενης καινοτομίας, της επιστημονικής αριστείας προχώρησε σε διαφορετικό βαθμό το σύνολο των ερευνητικών ιδρυμάτων των περιφερειών της χώρας, ενώ ο βαθμός ικανοποίησης των συμμετεχόντων στην έρευνα αναφορικά με τη σύνδεση έρευνας και παραγωγής ποικίλει, με το μεγαλύτερο ποσοστό να θεωρεί πως το κριτήριο αυτό ικανοποιείται μέτρια.
 - Ο Οδικός Χάρτης Ε.Υ συνέβαλε στη δόμηση της ερευνητικής ικανότητας (και σε μικρότερο βαθμό καινοτομίας), σε σημαντικούς τομείς για τις ελληνικές επιστημονικές και οικονομικές εξειδικεύσεις και τη μελλοντική κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Οι περισσότερες Ε.Υ **παρείχαν υπηρεσίες κατάρτισης** αν και η φύση των αναφερόμενων υπηρεσιών ποικίλλει από ad hoc εργαστήρια έως πιο δομημένα μαθήματα κατάρτισης που απευθύνονται σε χρήστες, αναφέρουν αξιοσημείωτη αύξηση της επιστημονικής παραγωγής, ενίσχυση δεξιοτήτων (νέων) ερευνητών μέσω δράσεων κατάρτισης και ανάπτυξης ικανοτήτων.
 - Οι Ε.Υ που συμμετέχουν σε ορόσημα και έργα ESFRI έχουν επωφεληθεί από αυτή τη συμμετοχή, η οποία παρέχει σημαντική τεχνογνωσία και γνώσεις που τους βοηθά να αναπτυχθούν ταχύτερα και πιο αποτελεσματικά. Δεν διαπιστώνεται παρά ταύτα, συντονισμένη (συγκεντρωτική) προσπάθεια για την προώθηση του ελληνικού δικτύου Ε.Υ σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
 - Αναφορικά με την εξυπηρέτηση των αναγκών του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας εντοπίζεται έλλειψη τεχνογνωσίας στην προσέγγιση και ανάδειξη βασικών πτυχών της έξυπνης

εξειδίκευσης, όπως η αναγνώριση των τομέων προτεραιότητας και συγκριτικού πλεονεκτήματος των περιφερειακών οικονομιών και των αντίστοιχων οικοσυστημάτων έρευνας και καινοτομίας.³⁷

- Οι Ε.Υ μπορούν να προωθήσουν την περιφερειακή ανάπτυξη μέσω της συγκέντρωσης δεξιοτήτων και ταλέντου καινοτομίας γύρω από στρατηγικούς επιστημονικούς πόρους και να ενταχθούν σ' ένα ευρύτερο οικοσύστημα καινοτομίας που περιλαμβάνει Επιστημονικά Πάρκα, Θερμοκοιτίδες, Κέντρα Μεταφοράς Τεχνολογίας και Καινοτομίας κ.α άλλες δομές σε επίπεδο Περιφέρειας.

Συνοψίζοντας, από τη πορεία υλοποίησης του Οδικού Χάρτη Ε.Υ, έχει επιτευχθεί ουσιαστική βελτίωση

- στην πρόσβαση σε εξοπλισμό,
- σε εγκαταστάσεις, δεδομένα και υπηρεσίες τελευταίας τεχνολογίας,
- στην ενίσχυση της ανάπτυξης των δεξιοτήτων (νέων) ερευνητών μέσω δράσεων κατάρτισης και ανάπτυξης ικανοτήτων,
- της προώθησης της επιστήμης και της καινοτομίας και της σύνδεσης της επιστήμης με τις επιχειρήσεις και την παραγωγή.

Ως προς την Προστιθέμενη αξία από την Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης: Σε περιφερειακό επίπεδο (Metaxas, 2017) η **Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης, (ΔΕΑ)** υιοθετήθηκε από όλες της περιφέρειες. Οι περισσότερες χρησιμοποίησαν μοντέλα βασισμένα σε δεδομένα όπως ανάλυση SWOT, μελέτες για επιστημονικές/τεχνολογικές/οικονομικές τάσεις, χαρτογράφηση ικανοτήτων και εμπλεκόμενων φορέων, κ.ά. Όλες οι περιφέρειες εφάρμοσαν συμμετοχικά μοντέλα της ΔΕΑ όπως ομάδες εργασίας (και οι 13 περιφέρειες), θεματικές πλατφόρμες ανοιχτής διαβούλευσης και πλατφόρμες για συλλογή ιδεών και έργων σε επιλεγμένους τομείς προτεραιότητας (9 περιφέρειες).

Η συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων στη ΔΕΑ, τόσο σε εθνικό, όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, υπήρξε πολύ σημαντική. Βάσει διαθέσιμων συγκριτικών στοιχείων (Metaxas, 2017), στο διάστημα από την έναρξη των εργασιών έως και το έτος αναφοράς της έκθεσης (2017), περισσότεροι από 5.000 άνθρωποι κινητοποιήθηκαν μέσω 169 εκδηλώσεων σε περιφερειακό επίπεδο, ενώ σε εθνικό επίπεδο κινητοποιήθηκαν 850 άτομα σε ένα σύνολο 40 εκδηλώσεων. **Η επιχειρηματική ανακάλυψη ήταν μια βασική διαδικασία στη δικτύωση των πανεπιστημίων και των επιχειρήσεων.**

Για την ενεργοποίηση των διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης από το σύνολο των περιφερειών αξιοποιήθηκε η εμπειρία και οι πρακτικές που εφαρμόστηκαν στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, μέσω της συμμετοχής της ως ωφελούμενη περιφέρεια της Προπαρασκευαστικής Δράσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο "Actual and desired state of the economic potential in regions outside the Greek capital Athens" με φορέα υλοποίησης το Κοινό Ερευνητικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (JRC/EC). Στο πλαίσιο αυτό όλες οι περιφέρειες εφάρμοσαν συμμετοχικά μοντέλα επιχειρηματικής ανακάλυψης, όπως ομάδες εργασίας, ημερίδες ενημέρωσης, ανοικτές και εστιασμένες συζητήσεις με θεματικό, τομεακό ή κλαδικό αντικείμενο και πλατφόρμες συνεργασίας, διακίνηση ερωτηματολογίων χαρτογράφησης ερευνητικού δυναμικού, ανακάλυψης καινοτομικής δραστηριότητας επιχειρήσεων και εξειδίκευσης προτεραιοτήτων και αναγκών των φορέων σε δράσεις καινοτομίας κινητοποιώντας για πρώτη φορά ένα σημαντικό δυναμικό της ακαδημαϊκής, ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας. Ως αποτέλεσμα είχαμε

³⁷ Support to Greece for policies developing research infrastructures and the R&I ecosystem, Final Report, 2022

- ανάπτυξη της κουλτούρας καινοτομίας σε επιχειρήσεις και ερευνητικούς φορείς σε περιφερειακό επίπεδο χώρας, αλλά και
- ενισχυμένη συνεργασία μεταξύ του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, των ερευνητικών ιδρυμάτων και της κοινωνίας των πολιτών.

Ως προς την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας σε περιφερειακό επίπεδο: Κατά την προγραμματική 2014-2020, και μέσω των Περιφερειακών Σχεδίων για την Έξυπνη Εξειδίκευση στη λογική των εθνικών τομέων και προτεραιοτήτων της RIS3, διαφαίνεται πως ενισχύθηκε ο ρόλος των τοπικών και περιφερειακών αρχών προς την κατεύθυνση της κάλυψης του κενού καινοτομίας μεταξύ των περιφερειών της χώρας. Σε κάθε περίπτωση αναγνωρίστηκαν **στοιχεία προστιθέμενης αξίας και θετικού αντικτύπου από την εφαρμογή των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης και ειδικότερα στα παρακάτω πεδία:**

- αναγνώριση για πρώτη φορά σε περιφερειακό επίπεδο των βασικών αδύναμων και ισχυρών σημείων των περιφερειακών οικονομιών και των συντελεστών υποστήριξης και παραγωγής καινοτομίας, ως συστατικό στοιχείο τοποθέτησής τους στα περιφερειακά και διαπεριφερειακά ανταγωνιστικά περιβάλλοντα,
 - κατανόηση του όρου καινοτομίας και ανάπτυξη και ενίσχυση του οικοσυστήματος επιχειρηματικής και συνεργατικής καινοτομίας
 - διεύρυνση του φάσματος των συμμετεχόντων στη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης (περιλαμβανομένης και της χαρτογράφησης του ανθρώπινου και τεχνολογικού δυναμικού καινοτομίας) και κινητοποίηση εξαιρετικά μεγάλου αριθμού συντελεστών της τετραπλής έλικας και κυρίως αυτών της επιχειρηματικής κοινότητας,
 - δημιουργία άτυπων και τυπικών δικτύων έντασης γνώσης μεταξύ ερευνητικών οργανισμών, φορέων της δημόσιας διοίκησης, της επιχειρηματικής κοινότητας και μερικώς της κοινωνίας των πολιτών με προσανατολισμό στην εφαρμογή καινοτομιών στην επιχειρηματική δραστηριότητα.
- 4.

4.4.2 Συμπεράσματα & Προτάσεις / Κατευθύνσεις

Ένας από τους στόχους της συνεργασίας κεντρικού και περιφερειακού επιπέδου για την κατάρτιση στρατηγικών της Έξυπνης Εξειδίκευσης, ήταν **να ενθαρρυνθεί ο ρόλος των Περιφερειών στον προγραμματισμό και τη χρηματοδότηση δράσεων Έρευνας & Καινοτομίας που ενισχύουν την περιφερειακή ανάπτυξη.**

Οι Περιφέρειες και οι τοπικές κοινωνίες της χώρας, κλήθηκαν να αναγνωρίσουν και να αξιοποιήσουν τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα, να υποστηρίξουν την καινοτομία και να επικεντρώσουν τις επενδύσεις σε συγκεκριμένους τομείς, ώστε με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών σε όλα τα στάδια (διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης μέσω των δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ), να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος μετασχηματισμός της τοπικής οικονομίας.

Ο σχεδιασμός των Περιφερειακών Σχεδίων για την Έξυπνη Εξειδίκευση, αφενός δεν ακολούθησε την ίδια διαδρομή ενεργειών και βημάτων, αφετέρου η λογική της παρέμβασης και της αρχιτεκτονικής των Σχεδίων ανά Περιφέρεια, παρά το γεγονός της ενσωμάτωσης της τομέων και προτεραιοτήτων της συνάφειας, με τους τομείς της Εθνικής RIS3, παρουσιάζει διαφοροποιήσεις.

Ο αρχικός σχεδιασμός του συστήματος Διακυβέρνησης διασφάλιζε επί της αρχής την πολύ-επίπεδη σύνδεση και συνεργασία με τα περιφερειακά όργανα διακυβέρνησης σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης (Περιφερειακά Συμβούλια – Αποφασιστικές αρμοδιότητες, Επιτελικά όργανα, μονάδες ή υπηρεσίες σχεδιασμού και παρακολούθησης των περιφερειακών RIS3 και Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας – Επιτελικές αρμοδιότητες, Περιφερειακό Δίκτυο ΕΠ και ΠΕΠ, Φορείς Διαχείρισης και Υλοποίησης Δράσεων – Εκτελεστικές αρμοδιότητες) και τη συνεχή διάδραση τόσο κατά το σχεδιασμό των περιφερειακών RIS3 όσο και κατά το στάδιο της παρακολούθησης και αξιολόγησης της υλοποίησής τους.

Κατά συνέπεια, και σύμφωνα με πρακτικές άλλων Ευρωπαϊκών χωρών που υιοθέτησαν εθνική και περιφερειακή διάσταση της RIS3, ο βαθμός συνέργειας και συμπληρωματικότητας του μηχανισμού διακυβέρνησης με τα Περιφερειακά όργανα διακυβέρνησης κατά το στάδιο του σχεδιασμού ήταν ιδιαίτερα υψηλός.

Η αξιολόγηση των Περιφερειακών Σχεδίων για την Έξυπνη Εξειδίκευση της περιόδου 2014-2020, ανέδειξε πως η περιφερειακή προσέγγιση στο σχεδιασμό της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης είχε αρκετά καλές επιδόσεις και οδήγησε ορισμένες περιφέρειες στη δημιουργία μηχανισμών και εργαλείων για την υποστήριξη του πλαισίου ανάπτυξης και της υποστήριξης της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης σε περιφερειακό επίπεδο. Αυτή η διαδικασία εκμάθησης, τόσο σε επιχειρησιακό όσο και σε διαχειριστικό επίπεδο προτείνεται προς αξιοποίηση και την προγραμματική περίοδο 2021-2027, μέσα από το σύστημα διακυβέρνησης.

Τα αρμόδια Περιφερειακά Όργανα που έχουν οριστεί ανά Περιφέρεια, ώστε να συμμετάσχουν στο επιτελικό / συντονιστικό επίπεδο διακυβέρνησης της RIS 2021-2027 αποτυπώνονται στο Πίνακα που ακολουθεί:

Περιφερειακοί Αρμόδιοι Φορείς Διακυβέρνησης της ΕΣΕΕ 2021-2027

α/α	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΟΡΙΣΜΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΦΟΡΕΑ
1	Αττική	Κέντρο Καινοτομίας Περιφέρειας Αττικής (ΚΕ.Κ.Π.Α)
2	Βόρειο Αιγαίο	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Β. Αιγαίου
3	Νότιο Αιγαίο	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης της Περιφέρειας
4	Κρήτη	Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού / Διεύθυνση Ανάπτυξης Περιφερειακής οικονομίας & Εξωστρέφειας (ΔΑΠΟΕ)
5	Αν. Μακ., Θράκη	Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης (ΠΤΑ) Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης
6	Κεντρική Μακεδονία	Αυτοτελής Διεύθυνση Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας
7	Δυτική Μακεδονία	Δομή Στήριξης RIS Δυτικής Μακεδονίας / ΠΤΑ Δυτικής Μακεδονίας
8	Ήπειρος	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Ηπείρου
9	Θεσσαλία	-
10	Ιόνια Νησιά	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Ιόνιων Νησιών
11	Δυτική Ελλάδα	Ομάδα αρμοδίων στελεχών της Περιφέρειας, του ΠΣΕΚ και της ΕΥΔ με πρόεδρο τον αρμόδιο Αντιπεριφερειάρχη
12	Στερεά Ελλάδα	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Στ.Ελλάδας
13	Πελοπόννησος	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Ε.Π Περιφέρειας Πελοποννήσου

Η ενίσχυση συνεργασιών με επιχειρήσεις, στοχευμένες υποδομές έρευνας και καινοτομίας που ενδυναμώνουν τα περιφερειακά οικοσυστήματα, έδωσαν την προηγούμενη προγραμματική 2014-2020, τις ακόλουθες κατευθύνσεις για τη νέα προγραμματική 2021-2027:

- Ως αποτέλεσμα της περιφερειακής Διαδικασίας Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), διαμορφώθηκε / προέκυψε μια κρίσιμη μάζα επιχειρήσεων ανά /ή σε συγκεκριμένους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης,

- Δημιουργία σε ορισμένες περιφέρειες οργανωμένων clusters επιχειρήσεων, τεχνολογικών startups, οι οποίες συμβάλλουν και στην τοπική / περιφερειακή απασχόληση, καθώς και στην προσέλκυση επενδύσεων .

Ορισμένα προβλήματα / ζητήματα από τη μέχρι σήμερα υλοποίηση των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης που έχουν εντοπιστεί κατά την εφαρμογή της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, είναι τα εξής:

- Αδυναμία έγκαιρου και συνεχούς συντονισμού.
- Απουσία συντονισμού κέντρου – περιφέρειας κατά το σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Συμμετοχή μεγάλου αριθμού εκπροσώπων φορέων στο Συμβούλιο Έξυπνης Εξειδίκευσης, γεγονός που εμποδίζει την ουσιαστική συμμετοχή και καθυστερεί τη λήψη αποφάσεων.
- Απουσία ενιαίας εικόνας της πορείας εφαρμογής της εθνικής και των περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Μη χρήση κοινών δεικτών παρακολούθησης μεταξύ εθνικής και περιφερειακών στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Μη ενεργοποίηση του Συμβουλίου Έξυπνης Εξειδίκευσης ως προς την παρακολούθηση/αναθεώρηση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, αν και είχε τη σχετική αρμοδιότητα.
- Μη εκπόνηση ενδιάμεσης αξιολόγησης των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, ενώ προβλέπονταν στα Επιχειρησιακά Προγράμματα.
- Έλλειψη συστηματικής και έγκαιρης αποτίμησης των δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης
- Ανεπαρκής εκπροσώπηση στα ΠΣΕΚ εκπροσώπων της επιχειρηματικής κοινότητας.
- Μη αποτελεσματική λειτουργία των ΠΣΕΚ, με ελάχιστες εξαιρέσεις σε συγκεκριμένες περιφέρειες.
- Μη επαρκής εκπροσώπηση της κοινωνίας των πολιτών στον μηχανισμό επιχειρηματικής ανακάλυψης.
- Αδυναμία αποτελεσματικής λειτουργίας του περιφερειακού συστήματος διακυβέρνησης των στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Αδύναμη σύνδεση του επιπέδου σχεδιασμού και υλοποίησης των περιφερειακών στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Ένα βασικό μειονέκτημα της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 σε περιφερειακό επίπεδο ήταν η περιορισμένη χρήση των περιφερειακών ευρημάτων της ΔΕΑ (παρά την παρακολούθηση από ΓΓΕΚ και ΕΥΣΣΑ όλων των Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης), καθώς και η περιορισμένη εμπλοκή του επιχειρηματικού κόσμου.

Ένα επίσης μειονέκτημα της διακυβέρνησης της ΔΕΑ της ΕΣΕΕ 2014-20 είναι η μη συσχέτισή της με το Εθνικό Συμβούλιο για την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, το ΕΣΕΚ (σήμερα ΕΣΕΤΕΚ), η μη περιοδική παρακολούθηση, τεκμηρίωση και αξιολόγησή της, είτε μεθοδολογικά, είτε όσον αφορά τα αποτελέσματά της και τη συσχέτιση της με στόχους πολιτικής.³⁸

Σε περιφερειακό επίπεδο η ΔΕΑ ήταν μια μαθησιακή διαδικασία που απαιτεί περαιτέρω ενθάρρυνση με σκοπό να οδηγήσει στην ουσιαστική ενσωμάτωση της από το σύνολο των περιφερειών. Η ΔΕΑ σε περιφερειακό επίπεδο προτείνεται να συνεχιστεί σε πιο σταθερή βάση με τη συμβουλευτική συμμετοχή των ανανεωμένων ΠΣΕΚ και των συντονιστικών φορέων (Διευθύνσεις προγραμματισμού & Ανάπτυξης των περιφερειών).

Οι διεθνείς ευκαιρίες χρηματοδότησης, η διεθνοποίηση, η συμμετοχή στις διεθνείς αλυσίδες αξίας και ο ψηφιακός και βιομηχανικός μετασχηματισμός και τα οικοσυστήματα θα αποτελούν μέρος της περιφερειακής ανακάλυψης η οποία θα τροφοδοτεί την ΕΣΕΕ. Η συνεχής προσαρμογή και βελτίωση της ΔΕΑ δεν εξυπηρετεί μόνο την ανάγκη εκπλήρωσης των εθνικών υποχρεώσεων της τρέχουσας και

³⁸ Συνοπτικό Κείμενο ΕΣΕΕ2021-2027

επόμενης προγραμματικής περιόδου, θέτει και τις βάσεις του οικονομικού μετασχηματισμού, μέσα από την επένδυση σε αλληλοτροφοδοτούμενες ιδέες καινοτόμου επιχειρηματικότητας που συνδιαμορφώνονται στο πλαίσιο μιας συμμετοχικής διαδικασίας. Παράλληλα, οι υποστηρικτικές εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες για την καλλιέργεια επιχειρηματικού πνεύματος, η επιμόρφωση για την απόκτηση ή/και την ανάπτυξη κατάλληλων δεξιοτήτων και τέλος η ίδια η διαδικασία συμμετοχής στη ΔΕΑ αποτελούν ένα πλέγμα ενεργειών καλλιέργειας μιας συμμετοχικής επιχειρηματικής νοοτροπίας.

Αναφορικά με τις **κατευθύνσεις** που προτείνονται για την περίοδο 2021-2027, και όπως αυτές προκύπτουν από το έργο της αξιολόγησης των Περιφερειακών Σχεδίων για την Έξυπνη Εξειδίκευση που υλοποιήθηκαν την περίοδο 2014- 2020 σημειώνονται τα ακόλουθα:

1. **Βελτίωση των περιφερειακών συστημάτων έρευνας και καινοτομίας:** ενίσχυση των προσπαθειών για τη βελτίωση του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας και των συστατικών του με εξασφάλιση πόρων από τα νέα ΠΕΠ 2021-2027.
2. **Συνάφεια των μέσων πολιτικής:** συνάφεια των μέσων πολιτικής που αξιοποιήθηκαν κατά την περίοδο 2014-2020 με τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των τοπικών επιχειρήσεων.
3. **Ανάπτυξη ενδοπεριφερειακών δικτύων,** μεταξύ των συντελεστών της της τετραπλής έλικας που να επιτρέπουν την επίσημη μεταφορά τεχνολογίας, τη διάχυση γνώσεων και την ανάληψη κοινών πρωτοβουλιών, π.χ. μέσω σχημάτων clustering.
4. **Ορισμός αρμόδιου περιφερειακού οργανισμού** ή φορέα που είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.
5. **Εργαλεία παρακολούθησης και αξιολόγησης για τη μέτρηση των επιδόσεων ως προς την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής:** υιοθέτηση κοινά αποδεκτών αποτελεσμάτων και αντίστοιχων τιμών – στόχου.
6. **Απλούστευση και μείωση της γραφειοκρατίας:** απαιτούνται προσπάθειες για την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και τη μείωση της γραφειοκρατίας, προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση και η χρήση των ενδιαφερομένων σε χρηματοδότηση και πόρους για την έρευνα και την καινοτομία.
7. **Αποτελεσματική λειτουργία της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης:** η διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης εφαρμόστηκε αποκλειστικά κατά το στάδιο του σχεδιασμού της στρατηγικής. Αν και εφαρμόστηκε για πρώτη φορά, οι εντυπώσεις που κληρονόμησε στους συμμετέχοντες ήταν θετικές. Θα πρέπει να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη σε πλήθος και σχετική σημασία συμμετοχή του επιχειρηματικού τομέα, και των φορέων της κοινωνίας των πολιτών. Η λειτουργία της ΔΕΑ θα πρέπει να γίνει διαρκής και δυναμική.
8. **Μέτρα για τη διεθνή (και διαπεριφερειακή) συνεργασία:** προτείνεται ισχυρότερη ενεργοποίηση των Περιφερειακών Αρχών και των ενδιαμέσων φορέων του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας (*οργανισμοί μεταφοράς τεχνολογίας, κλαδικοί σύνδεσμοι, επιμελητήρια, ενώσεις εργοδοτών, συστάδες, κ.ο.κ.*) προς την κατεύθυνση της συμμετοχής σε δράσεις διεθνούς συνεργασίας.
9. **Αναγκαίες δράσεις για τη βελτίωση των εθνικών ή περιφερειακών συστημάτων έρευνας και καινοτομίας:** ενίσχυση των προσπαθειών για τη βελτίωση της θεσμικής ικανότητας του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας και των συστατικών του με εξασφάλιση των σχετικών πόρων από το νέο ΠΕΠ, συμπληρώνοντας, και επεκτείνοντας, εφόσον χρειαστεί, το μίγμα των παρεμβάσεων υπό το πρίσμα των αναγνωρισμένων φραγμών στη διάχυση της καινοτομίας, των απαιτήσεων για τη διαχείριση της βιομηχανικής μετάβασης και των μέτρων για την ενίσχυση της διαπεριφερειακής και διεθνούς συνεργασίας.
10. **Συντονισμός εθνικού και περιφερειακού επιπέδου:** Η διασύνδεση του εθνικού με το περιφερειακό επίπεδο αποτιμήθηκε στην ΕΣΕΕ 2014-2020 ως αδύνατο σημείο, ιδίως σε σχέση με την έκδοση Προσκλήσεων και τον προγραμματισμό τους. Προς αντιμετώπιση εκτιμάται ότι θα πρέπει να επανεξεταστεί η συγκεκριμένη διαδικασία έτσι ώστε, ενδεχόμενα, οριζόντιες

προτεραιότητες να σχεδιάζονται και να υλοποιούνται εθνικά ενώ συγκριμένες τομεακές/κλαδικές (καθετοποιημένες) προτεραιότητες περιφερειακά. Ταυτόχρονα, σε εθνικό επίπεδο προτείνεται η πιθανή εγκαθίδρυση κεντρικού σημείου (δομής) με ρόλο την οργάνωση και συντονισμό μεταξύ συστημάτων και μηχανισμών που παρακολουθούν επιμέρους θεματικές της Στρατηγικής, για λογαριασμό διαφορετικών φορέων άσκησης πολιτικής.

5. Βιβλιογραφία

- Aranguren, M., Morgan, K., & Wilson, J. (2016). *Implementing RIS3: The Case of the Basque Country*. Basque Institute of Competitiveness-Deusto Foundation, Cuadernos Orkestra 2016/17, ISSN 2340-7638. From <https://www.orkestra.deusto.es/es/investigacion/publicaciones/informes/cuadernos-orkestra/989-implementing-ris3-case-basque-country>
- Beyond EDP. (2016-2021). *Improve the RIS3 effectiveness through the management of the entrepreneurial discovery process (EDP)*. Lille: Interreg Europe. From <https://projects2014-2020.interreurope.eu/beyondedp/>
- COHES3ION. (2019-2023). *Integrating the territorial dimension for cohesive S3*. Lille: Interreg Europe. From <https://projects2014-2020.interreurope.eu/cohes3ion/>
- Dahlstrand, A., Jacob, M., & Sprutacz, M. (2017). *RIO Country Report 2016: Sweden*. Luxembourg: EUR 28574 EN, Publications Office of the European Union, ISBN 978-92-79-69881-1 (print), 978-92-79-68476-0 (pdf). doi:10.2760/115672 (online), 10.2760/70040 (print), JRC105928
- DJEI. (2014). *Ireland's Smart Specialisation Strategy for Research and Innovation*. Ireland: Department of Jobs, Enterprise and Innovation. Retrieved from http://temp.uefiscdi.ro/edigiregion_v4/RIS3summary2014%20ireland.pdf
- DJEI. (2015). *Innovation 2020: Ireland's strategy for research and development, science and technology*. Dublin: Department of Jobs, Enterprise and Innovation. Retrieved from <https://enterprise.gov.ie/en/publications/publication-files/innovation-2020.pdf>
- ERAC. (2014). *ERAC peer review of Spanish research and innovation system: Final report*. Brussels: European Research and Innovation Area Committee. From https://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/erac/es__peer_review_report__2014.pdf
- European Commission. (2011). *Investing in Europe's future : fifth report on economic, social and territorial cohesion*. Directorate-General for Regional and Urban Policy. Breska, E. (editor), Publications Office. doi:<https://data.europa.eu/doi/10.2776/29620>
- European Commission. (2016). *Encuentros anuales 2016*. Madrid: Comisión Europea (DG Política Regional y Urbana), Ministerio de Hacienda y Función Pública (Secretaría de Estado de Presupuestos y Gastos. Dirección General de Fondos Europeos).
- European Commission. (2020). *European Innovation Scoreboard 2020*. European Commission, Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs. Brussels: Publications Office of the European Union. From <https://data.europa.eu/doi/10.2873/6063>
- European Commission. (2021). *European innovation scoreboard 2021*. European Commission, Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs. Brussels: Publications Office of the European Union. From <https://data.europa.eu/doi/10.2873/725879>
- European Commission. (2022). *Country review of the Romanian research and innovation system : final report : PSF country*. Brussels: European Commission, Directorate-General for Research and Innovation, Publications Office of the European Union. doi:10.2777/28266

- Fernández-Zubieta, A., Ramos-Vielba, I., & Zacharewicz, T. (2018). *RIO Country Report 2017: Spain*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, EUR 29192 EN, ISBN 978-92-79-81829-5. doi:10.2760/976893, JRC111466
- Gheorghiu, R., Andreescu, L., Zulean, M., & Curaj, A. (2017). Chapter 14 - Entrepreneurial Discovery as a Foresight for Smart Specialization: Trade-Offs of Inclusive and Evidence-Based Consensus. In A. C. Slavo Radosevic, *Advances in the Theory and Practice of Smart Specialization* (pp. 319-344). London: Academic Press, ISBN 9780128041376. doi:/10.1016/B978-0-12-804137-6.00014-0
- Gianelle, C., Kyriakou, D., Cohen, C., & Przeor, M. (2016). *Implementing Smart Specialisation: A Handbook*. Brussels: European Commission, EUR 28053 EN. doi:10.2791/53569
- GOBIERNO DE ESPAÑA. (2013). *ESTRATEGIA ESPAÑOLA DE CIENCIA Y TECNOLOGÍA Y DE INNOVACIÓN*. Madrid: MINISTERIO DE ECONOMIA Y COMPETITIVIDAD. From https://www.ciencia.gob.es/dam/jcr:49a4ab93-ce39-4034-bdaf-e3bf999cb51f/Estrategia_espanola_ciencia_tecnologia_Innovacion.pdf
- GOBIERNO DE ESPAÑA. (2013). *PLAN ESTATAL DE INVESTIGACIÓN CIENTÍFICA Y TÉCNICA Y DE INNOVACIÓN 2013-2016*. Madrid: Ministerio de Economía y Competitividad. From https://www.aei.gob.es/sites/default/files/page/field_file/2021-10/Plan_Estatat_Inves_cientifica_tecnica_innovacion.pdf
- Hallonsten, O., & Slavcheva, M. (2018). *RIO Country Report 2017: Sweden*. Luxembourg: EUR 29174 EN, Publications Office of the European Union, ISBN 978-92-79-81325-2, JRC111. doi:10.2760/708700
- HIGHER. (2016-2021). *The case of Catalonia (Spain): Monitoring process for Smart Specialisation Communities*. Lille: HIGHER Good Practice Collection, Interreg Europe. From https://projects2014-2020.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/GoodPractice_Catalonia_Monitoring.pdf
- HIGHER. (2016-2021). *The case of Eilia-Romagna (Italy): A Monitoring Consortium*. Lille: Interreg Europe. From https://projects2014-2020.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/GoodPractice_EmiliaRomana.pdf
- HIGHER. (2016-2021). *The case of Galicia (Spain) and Norte (Portugal): Joint Cross-Border Smart Specialisation Strategy*. Lille: Interreg Europe. Retrieved from https://projects2014-2020.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/GoodPractice_Portugal.pdf
- HIGHER. (2016-2021). *The case of Värmland (Sweden): Institutionalised S3 collaboration for a leading forest-based bioeconomy*. Lille: Interreg Europe. From https://projects2014-2020.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/GoodPractice_V%C3%A4rmland.pdf
- HIGHER. (2016-2021). *The Entrepreneurial Discovery Process. The case of Stockholm (Sweden): The Stockholm Model for smart specialisation*. Lille: Interreg Europe. Retrieved from <https://projects2014-2020.interregeurope.eu/higher/>
- Hunter, A. (2020). *Smart Specialisation | Position Paper*. Ireland: Northern & Western Regional Assembly. From <https://www.nwra.ie/wp-content/uploads/2020/12/regional-smart-specialisation-paper.pdf>
- IMD. (2019). *World Competitiveness Ranking*.

- Jordan, D., & Fákó, P. (2018). *RIO Country Report 2017:Ireland*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, EUR 29167 EN. doi:10.2760/646408, JRC111329
- Laranja, M., Edwards, J., Pinto, H., & Foray, D. (2020). *Implementation of Smart Specialisation Strategies in Portugal: An assessment*. Luxembourg: EUR 30287 EN, Publications Office of the European Union, ISBN 978-92-76-21047-4. doi:10.2760/903016, JRC121189
- Marinelli, E., Bertamino, F., & Fernandez, A. (2019). *Layers, levels and coordination challenges: comparing S3 governance in Puglia and Extremadura*. Joint Research Centre. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2760/0807
- Marinelli, E., Edwards, J., & Mironov, C. (2017). *Higher Education for Smart Specialisation: The Case of North East Romania*. Luxembourg: JRC Technical Reports, Publications Office of the European Union. From <https://heinnovate.eu/sites/default/files/2021-09/Report%20-%20North-East%20Romania.pdf>
- Martí, E. F., Marinelli, E., Plaud, S., Quinquilla, A., & Massucci, F. (2020). *Open Data, Open Science & Open Innovation for Smart Specialisation monitoring: Lessons from the project “S3 Targeted Support in Lagging Regions”*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2760/55098, JRC119687
- OECD. (2018). *OECD Economic Surveys: Greece 2018*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD Publishing. From https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-greece-2018_eco_surveys-grc-2018-en
- Oxford Research. (2021). *Utvärdering av Tillväxtverkets regeringsuppdrag att stärka regionalt utvecklingsansvariga organisationer inom smart specialisering*. Stockholm: Oxford Research commissioned by the Swedish Agency for Economic and Regional Growth. Retrieved from <https://tillvaxtverket.se/download/18.6855bfcf184896002ffc31/1668765897337/Utv%C3%A4rdning%20av%20Tillv%C3%A4xtverkets%20regeringsuppdrag%20att%20.pdf>
- Paulson, D. (2019). *Report on the implementation of smart specialisation in Sweden*. Retrieved from https://www.centraweden.se/wp-content/uploads/Report-on-smart-specialisation-final_.pdf
- Perianez-Forte, I., & Wilson, J. (2021). *Assessing Smart Specialisation: The Entrepreneurial Discovery Process*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, EUR 30709, ISBN 978-92-76-37823-5. doi:10.2760/559139, JRC124405
- Pianta, M., Nascia, L., & La Placa, G. (2018). *RIO Country Report 2017: Italy*. Luxembourg: EUR 29189 EN, Publications Office of the European Union, ISBN 978-92-79-81007-7. doi:10.2760/449601, JRC111327
- Pinna, F. (2015). EDP in the real world. Lessons learnt in Centre-Va de Loire Region (France). *Paper presented at the 13th European Week of Regions and Cities, Open Days*. Brussels, 12-15 October 2015.
- Polverari, L., & Dozhdeva, V. (2018). *From Smart Growth to Smarter Europe: Learning from Smart Specialisation Delivery*. Delft: IQ-Net Thematic Paper 43(2), European Policies Research Centre Delft. Retrieved from https://eprc-strath.org/wp-content/uploads/2021/10/IQ-NetThematic_2018A.pdf
- Pupinis, M., & Serbanica, C. (2021). *PSF review of the Romanian R&I system : background report*. Brussels: European Commission, Directorate-General for Research and Innovation, Publications Office. doi:10.2777/38334
- RIS3 (Italy). (2014). *Strategia Nazionale di Specializzazione Intelligente*. Rome: Ministero dell Sviluppo Economico, Ministero dell'istruzione, dell'università e della ricerca. From

- https://www.agenziacoesione.gov.it/wp-content/uploads/2019/06/Strategia_Nazionale_di_Specializzazione_Intelligente_Italia.pdf
- Rodríguez-Clemente, R. (2016). *Involvement of a research organisation in the development of the RIS3: The experience of CSIC in Spain*. Seville: First SMARTER Conference on Smart Specialisation and Territorial Development, 28-30 September 2016. From <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/en/w/1st-smarter-conference-on-smart-specialisation-and-territorial-development>
- World Economic Forum. (2019). *The Global Competitiveness Report 2019*. From <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/country-economy-profiles/#economy=GRC>
- Εθν. Πρόγρ. Μεταρρυθμίσεων. (2020). *Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2020*. Ελληνική Δημοκρατία. Ανάκτηση από https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2020-european-semester-national-reform-programme-greece_el.pdf
- ΕΚΤ. (2022). *Βασικοί δείκτες για την καινοτομία στις ελληνικές επιχειρήσεις, 2018-2020*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης και Ηλεκτρονικού Περιεχομένου. From https://metrics.ekt.gr/sites/metrics-ekt/files/ekdoseis-pdf/2022/CISstatistics_2018-2020_el.pdf
- ΕΚΤ. (2022). *Βασικοί Δείκτες Έρευνας και Ανάπτυξης για δαπάνες και προσωπικό το 2021 στην Ελλάδα - Προκαταρκτικά στοιχεία*. From https://metrics.ekt.gr/sites/metrics-ekt/files/ekdoseis-pdf/2022/RDstatistics_2021_provisional_Greece_el.pdf
- ΕΛΣΤΑΤ. (2019b). *Δελτίο Τύπου, Έρευνα Διάρθρωσης Επιχειρήσεων: Έτος 2017*. Πειραιάς: Ελληνική Στατιστική Αρχή.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (2020). *Έκθεση χώρας - Ελλάδα 2020, που συνοδεύει το έγγραφο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2020. SWD(2020) 507 final*.
- ΙΟΒΕ. (2022a). *Η Ελληνική Οικονομία - Τριμηνιαία Έκθεση, Τεύχος 4/22*. Αθήνα: Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών. From http://iobe.gr/docs/economy/ECO_Q4_2022_REP_GR.pdf
- Πισσαρίδης, Χ., Βέττας, Ν., Βαγιανός, Δ., & Μεγήρ, Κ. (2020). *Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία - Τελική Έκθεση*. From <https://government.gov.gr/schedio-anaptixis-gia-tin-elliniki-ikonomia/>
- ΤτΕ. (2019a). *Νομισματική Πολιτική-Ενδιάμεση Έκθεση*. Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος. From https://www.bankofgreece.gr/Publications/Inter_NomPol2019.pdf
- ΤτΕ. (2020a). *Έκθεση του Διοικητή για το Έτος 2019*. Αθήνα: Τράπεζα της Ελλάδος. Ανάκτηση από <https://www.bankofgreece.gr/Publications/ekthdkth2019.pdf>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Πίνακες Πορείας Υλοποίησης Περιφερειακών Σχεδίων RIS3 και Πίνακας Αποτελεσμάτων Περιφερειακής Καινοτομίας

Πίνακας Π - 1: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Βορείου Αιγαίου

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1a	Ενίσχυση αναβάθμιση και συμπλήρωση ερευνητικών δομών στους τομείς ενδιαφέροντος της Περιφέρειας	ΕΤΠΑ	1.875.000	2279	Ενίσχυση της αναβάθμισης συμπλήρωσης ή και επέκτασης ή και δημιουργίας ερευνητικών δομών στους τομείς ενδιαφέροντος της Περιφέρειας	9	4.004.112	3.773.126	3.745.749	199,8%	93,5%
1b	Υποστηρικτικοί μηχανισμοί	ΕΤΠΑ	500.000	BA_ΕΤΠΑ_1β_78	Δημιουργία και λειτουργία υποστηρικτικού μηχανισμού για την υποστήριξη του επιχειρηματικού παραγωγικού ιστού και την προώθηση της καινοτομίας στη Περιφέρεια	1	750.000	511.163	208.715	41,7%	27,8%
1b	Προώθηση της καινοτομίας στις επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ	1.150.000	BA_ΕΤΠΑ_1β_Κ_35	Προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας ή και της χρήσης των αποτελεσμάτων έρευνας και τεχνολογίας στην παραγωγική και εμπορική δραστηριότητα υφιστάμενων και νέων ΜΜΕ ιδιαίτερα στον αγροδιατροφικό τομέα και στον τουρισμό	1	1.250.000	1.250.000	1.248.576	108,6%	99,9%
1b	Πιλοτικά Ερευνητικά προγράμματα	ΕΤΠΑ	2.725.000	BA_ΕΤΠΑ_1β_96	Ενίσχυση των συμφωνητικών συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και φορέων έρευνας και καινοτομίας	17	2.529.619	2.529.619	317.164	11,6%	12,5%
2b	Ενίσχυση επιχειρήσεων για χρήση ΤΠΕ στην επιχειρηματική δραστηριότητα τους	ΕΤΠΑ	300.000	BA_ΕΤΠΑ_2β_110	Ενίσχυση πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου για τον εκσυγχρονισμό τους μέσω της χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας ΤΠΕ συστημάτων αυτοματισμού καθώς και επενδύσεων ηλεκτρονικού εμπορίου πχ ηλεκτρονικό επιχειρείν ή και digital Marketing	27	598.461	598.461	19.275	6,4%	3,2%
2b	Επενδύσεις ηλεκτρονικού εμπορίου	ΕΤΠΑ	1.200.000							0,0%	
2c	Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία	ΕΤΠΑ	1.000.000	BA_ΕΤΠΑ_2c_65	Εφαρμογή των Νέων Τεχνολογιών στην καταγραφή και την ανάδειξη της Πολιτιστικής Κληρονομιάς για ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών ηλεκτρονικής προβολής των πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας ΟΧΕ	5	1.692.901	1.570.368	910.250	91,0%	53,8%
2c	Ενίσχυση δημοσίων υπηρεσιών	ΕΤΠΑ	200.000							0,0%	
2c	Ηλεκτρονική υγεία, ηλεκτρονική παιδεία κλπ	ΕΤΠΑ	300.000							0,0%	
2c	Ενίσχυση φορέων πολιτισμού για ηλεκτρονική προβολή	ΕΤΠΑ	0	BA_ΕΤΠΑ_2c_66	Ενίσχυση των φορέων πολιτισμού της Περιφέρειας για ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών ηλεκτρονικής προβολής των πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας	12	4.365.515	3.824.617	2.428.244		55,6%
3a	Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων για αξιοποίηση πατεντών & νέων παραγωγικών ιδεών για νέα προϊόντα και δραστηριότητες	ΕΤΠΑ	2.000.000	BA_ΕΤΠΑ_3α_98	Ενίσχυση υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων για την αξιοποίηση πατεντών και νέων παραγωγικών επιχειρηματικών ιδεών για την βελτίωση της παραγωγικής τους δραστηριότητας ή και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων	42	6.339.690	6.339.690	584.555	29,2%	9,2%
3a	Ενίσχυση της ίδρυσης καινοτόμων επιχειρήσεων για δεύτερη μεταποίηση	ΕΤΠΑ	1.000.000							0,0%	
3a	Ενίσχυση υποστηρικτικών μηχανισμών	ΕΤΠΑ	800.000							0,0%	
3b	Ενίσχυση υφιστάμενων επιχειρήσεων για επαναπροσδιορισμό του επιχειρηματικού μοντέλου	ΕΤΠΑ	3.000.000							0,0%	
3b	Ενίσχυση υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων για clusters εξαγωγών	ΕΤΠΑ	750.000							0,0%	
3d	Ενίσχυση υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων για βελτίωση παραγωγικών κλπ λειτουργιών	ΕΤΠΑ	2.500.000							0,0%	
3c		ΕΤΠΑ		012KE	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	131	19.739.400	19.739.400	8.896.311		45,1%
3d	Ενίσχυση για παραγωγή και προώθηση προϊόντων στο εξωτερικό τοπικής προέλευσης με χρήση καινοτομίας	ΕΤΠΑ	3.500.000							0,0%	
8iii	Ενίσχυση ανέργων για ίδρυση επιχειρήσεων	ΕΚΤ	550.000							0,0%	
8iii	Συμβουλευτική για ίδρυση επιχειρήσεων	ΕΚΤ	350.000							0,0%	
8v		ΕΚΤ		BA_ΕΚΤ_8v_46	Βελτίωση δεξιοτήτων και επαγγελματικών γνώσεων εργαζομένων σε θέματα καινοτομίας κτλ για την αναβάθμιση επαγγελματικών προσόντων	2	985.000	746.336			0,0%
8v	Συμβουλευτική σε επιχειρήσεις για αναδιοργάνωση	ΕΚΤ	200.000							0,0%	
8v	Ενίσχυση επιχειρήσεων για αναβάθμιση δεξιοτήτων	ΕΚΤ	200.000							0,0%	

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
	ανθρώπινου δυναμικού										
8v	Ενίσχυση για διατήρηση θέσεων απασχόλησης	ΕΚΤ	300.000							0,0%	
Σύνολο			24.400.000			247	42.254.698	40.882.780	18.358.839	75,2%	43,4%

Πίνακας Π - 2: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Νοτίου Αιγαίου

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1a	Ενθάρρυνση της επιχειρηματικής ανακάλυψης	ΕΤΠΑ	1.000.000	ΝΑΙΓ42	Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών για την υποστήριξη της στρατηγικής της έξυπνης εξειδίκευσης	3	936.421	931.886	919.872	92,0%	98,2%
1a	Ανάπτυξη μεθόδων για την αειφόρα διαχείριση της υδατοκαλλιέργειας - ανάπτυξη εργαστηρίου βιοτοξινών	ΕΤΠΑ	600.000								
1b	Σχεδιασμός και ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας	ΕΤΠΑ	1.403.246	ΝΑΙΓ82	Τέταρτη 5η Τροποποίηση Πρόσκλησης Υποβολής Προτάσεων έρευνας τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας επιχειρήσεων για τη Δράση 1β11 Ενίσχυση σχεδίων έρευνας ανάπτυξης καινοτομίας στους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου	7	2.863.697	2.863.697		0,0%	
1b	Ανάπτυξη της καινοτόμας επιχειρηματικότητας στον τουρισμό εμπειρίας	ΕΤΠΑ	1.000.000								
1b	Χαρτογράφηση ταυτοποίηση αξιοποίηση και βελτίωση του γενετικού υλικού αυτοχθόνων και μη ποικιλιών και φυλών και βελτίωση του πολλαπλασιαστικού υλικού	ΕΤΠΑ	1.000.000								
2b	Δημιουργία εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ για τον εμπλουτισμό της εμπειρίας	ΕΤΠΑ	1.487.000								
2b	Χρήση ΤΠΕ για την αύξηση της παραγωγικότητας, αυτονομίας και ποιότητας υπηρεσιών στον τουρισμό εμπειρίας	ΕΤΠΑ	565.840								
2b	Ανάπτυξη εφαρμογών ecommerce τροφίμων	ΕΤΠΑ	400000								
2c	Δημιουργία εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ για τον εμπλουτισμό της εμπειρίας για δημόσιους φορείς (μουσεία, επιμελητήρια)	ΕΤΠΑ	1.700.000	ΝΑΙΓ51	Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών στον τομέα του πολιτισμού για τον εμπλουτισμό του τουρισμού της εμπειρίας	18	1.947.395	1.550.723	557.624	32,8%	28,6%
2c	Ανάπτυξη εφαρμογών e-health για την υποστήριξη του τουρισμού εμπειρίας	ΕΤΠΑ	500.002								
2c	Ανάπτυξη υπηρεσιών elearning στον τουρισμό	ΕΤΠΑ	143.600								
3a	Ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας - επενδύσεις για την υλοποίηση των σχεδίων	ΕΤΠΑ	5.000.000	012ΚΕ	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	73	11.791.513	11.791.513	7.356.153	147,1%	62,4%
3a	Ενίσχυση επενδύσεων για την εισαγωγή καινοτομιών στην παραγωγή	ΕΤΠΑ	2.800.000								
3a	Στήριξη νέων καινοτόμων μεταποιητικών επιχειρήσεων στον τομέα της αγροδιατροφής	ΕΤΠΑ	1.000.000								
3d	Ανάπτυξη και εφαρμογή τοπικών ή άλλων σημάτων ποιότητας στον τουρισμό	ΕΤΠΑ	450.000								

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
3d	Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης σε όλη την αλυσίδα αξίας	ΕΤΠΑ	1.600.000								
3d	Απόκτηση σημάτων ποιότητας τροφίμων και επιχειρήσεων 2ης μεταποίησης	ΕΤΠΑ	600.000								
3d	Ανάπτυξη και υλοποίηση σχεδίων μάρκετινγκ και ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων τροφίμων για την εσωτερική και διεθνή αγορά	ΕΤΠΑ	2.000.000								
8iii	Ανάπτυξη της καινοτόμας επιχειρηματικότητας στη βιομηχανία της εμπειρίας-mentoring	ΕΚΤ	900.000								
8iii				ΝΑΙΓ98	Αναβάθμιση προσόντων και υποστήριξη της ένταξης στην αγορά εργασίας ανέργων στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	1	319.449	319.449	278.461		87,2%
8iii				ΝΑΙΓ117	Ενίσχυση υπό σύσταση και υφιστάμενων Πολύ Μικρών και Μικρών Επιχειρήσεων του Νοτίου Αιγαίου	27	2.055.352	2.055.352			
8v				ΝΑΙΓ117	Ενίσχυση υπό σύσταση και υφιστάμενων Πολύ Μικρών και Μικρών Επιχειρήσεων του Νοτίου Αιγαίου	25	2.010.113	2.010.113			
8v				ΝΑΙΓ100	Ανάπτυξη δεξιοτήτων καινοτομίας εργαζομένων και αυτοαπασχολούμενων στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	2	493.230	493.230	49.203		10,0%
8v				ΝΑΙΓ109	Αναβάθμιση προσόντων εργαζομένων στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	1	600.000	596.580	6.543		1,1%
8v				ΝΑΙΓ99	Αναβάθμιση προσόντων εργαζομένων στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	1	385.900	385.900	127.260		33,0%
8v	Ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων στον τουρισμό	ΕΚΤ	1.580.000								
	Σύνολο		25.729.688			158	23.403.068	22.998.442	9.295.115	36,1%	39,7%

Πίνακας Π - 3: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Κρήτης

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1b	Ενίσχυση συμπράξεων – συνεργασιών, επιχειρήσεων με ακαδημαϊκά και ερευνητικά κέντρα - Clusters και δικτύσεις	ΕΤΠΑ	11.724.419	RIS3Crete-1	Δράση 1b2 Συμπράξεις επιχειρήσεων με Οργανισμούς Έρευνας και Διάδοσης Γνώσεων σε τομείς της RIS3Crete	18	7.266.299	7.266.299	2.725.137	82,5%	49,7%
				RIS3Crete-3	Δράση 1b3 Έρευνα και ανάπτυξη από ΜΜΕ σε τομείς της RIS3Crete	2	310.710	310.710	121.369		
				ΕΤΠΑ-28	Δράση 1b1 Έργα επίδειξης πειραματικής ανάπτυξης που προωθούν την έρευνα και καινοτομία σε τομείς της RIS3Crete	10	2.096.905	2.096.900	1.958.111		
2b	Ανάπτυξη και εισαγωγή ολοκληρωμένων ψηφιακών εφαρμογών στις επιχειρήσεις και δράσεις αναβάθμισης δημόσιων πληροφοριακών υποδομών	ΕΤΠΑ	4.000.000	2.b.1.crete	Ψηφιακή Αναβάθμιση ΜΜΕ της Περιφέρειας Κρήτης	1.140	12.476.356	12.476.356	7.748.751	193,7%	62,1%
2c	Ανάπτυξη ολοκληρωμένων ψηφιακών υπηρεσιών / προϊόντων	ΕΤΠΑ	5.724.419	BAA_ch_3	Δράση 2cch1 Ηλεκτρονικές υπηρεσίες στους τομείς πολιτισμού τουρισμού ΣΒΑΑ Χανίων	2	266.922	266.922	266.922	34,8%	35,6%
				BAA_he_5	Δράση 2che1 Έξυπνες εφαρμογές ηλεκτρονικού πολιτισμού ηλεκτρονικού τουρισμού και ενίσχυσης ταυτότητας προορισμού ΣΒΑΑ Ηρακλείου 2	2	387.187	370.425	110.521		

				ΕΤΠΑ_44	Δράση 2c1 Ενίσχυση εφαρμογών στον τομέα του ηλεκτρονικού πολιτισμού και τουρισμού τομέων της RIS3Crete 2	11	2.586.923	1.551.549	58.125		
				ΕΤΠΑ-29	Δράση 2c1 Ενίσχυση εφαρμογών στον τομέα του ηλεκτρονικού πολιτισμού και τουρισμού τομέων της RIS3Crete	9	2.355.606	2.021.652	1.556.354		
3a	Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών ιδεών και δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών	ΕΤΠΑ	12.000.000	ΕΤΠΑ_49	Δράση 3a2 Παρατηρητήριο Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας Περιφέρειας Κρήτης	1	458.800	458.800		0,0%	0,0%
3c	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για επιχειρήσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας, πιστοποίηση, τυποποίηση και προβολή – προώθηση των προϊόντων	ΕΤΠΑ	18.173.254	012ΚΕ	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	202	31.082.521	31.082.521	11.231.988	61,8%	36,1%
4στ	Ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτόμων λύσεων και τεχνολογιών για την βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης	ΕΤΠΑ	2.000.000								
8iii	Συμβουλευτική καθοδήγηση και επιδότηση για δημιουργία νέων καινοτόμων επιχειρήσεων	ΕΚΤ	2.000.000								
8v	Συμβουλευτική καθοδήγηση, εργαλεία υποστήριξης και κατάρτιση του εργατικού δυναμικού και των επιχειρηματιών	ΕΚΤ	3.434.595	ΕΚΤ-35	Δράση 8v2 Κατάρτιση και πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων σε τομείς της RIS3Crete	7	3.461.868	2.852.964		0,0%	0,0%
	Σύνολο		59.056.686			1.404	62.750.098	60.755.099	25.777.278	43,6%	41,1%

Πίνακας Π - 4: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Ανατολικής Μακεδονίας, Θράκης

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
	Μηχανισμοί παρακολούθησης & αξιολόγησης της RIS3 / Δραστηριότητες ενημέρωσης και πληροφόρησης / Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης για την τυποποίηση και πιστοποίηση προϊόντων & υπηρεσιών κλπ	ΕΤΠΑ	2.000.000								
1β	Βελτίωση των ερευνητικών υποδομών στους δημόσιους ερευνητικούς οργανισμούς της Περιφέρειας συμπεριλαμβανομένης και της δημιουργίας ή βελτίωσης ερευνητικών υποδομών με βάση τον Εθνικό Χάρτη Ερευνητικών Υποδομών <ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας δημόσιων ερευνητικών οργανισμών σε πεδία εθνικών και περιφερειακών προτεραιοτήτων • Ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας επιχειρήσεων της ΠΑΜΘ που ανήκουν στους κλάδους εθνικής προτεραιότητας, ενίσχυση κοινών ερευνητικών προσπαθειών επιχειρήσεων και ακαδημαϊκών ή ερευνητικών φορέων με έδρα την ΠΑΜ-Θ • Ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας μεμονωμένων επιχειρήσεων κατάλληλου μεγέθους με έδρα την ΠΑΜ-Θ για την υποστήριξη της προϊόντικης καινοτομίας προϊόντική ή διεργασιακή, ή οργανωτική ή προωθητική καινοτομία • Ενίσχυση κοινών ερευνητικών προσπαθειών επιχειρήσεων & ακαδημαϊκών / ερευνητικών φορέων απ' όλη την επικράτεια (διαπεριφερειακή ερευνητική συνεργασία). • Υποστήριξη επιχειρήσεων και ερευνητικών ομάδων με προοπτικές αριστείας στη διεκδίκηση ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων • Παροχή κινήτρων σε μικρές επιχειρήσεις για συμμετοχή σε δράσεις ΕΤΑΚ (πχ. μέσω κουπονιών καινοτομίας). 	ΕΤΠΑ	13.800.956	ΑΜΘ36 ΑΜΘ89 ΑΜΘ42 ΑΜΘ66 ΑΜΘ48	Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων Χρηματοδοτικής Ενίσχυσης Επενδυτικών Σχεδίων Καινοτομίας Έρευνας και Ανάπτυξης Επιχειρήσεων του κλάδου Χημικών Πολυμερών Υλικών Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων Χρηματοδοτικής Ενίσχυσης Επενδυτικών Σχεδίων Καινοτομίας Έρευνας και Ανάπτυξης Επιχειρήσεων στους κλάδους της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης RIS3 στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανατολική Μακεδονία και Θράκη Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων Χρηματοδοτικής Ενίσχυσης Επενδυτικών Σχεδίων Καινοτομίας Έρευνας και Ανάπτυξης Επιχειρήσεων του κλάδου Λατομικών Ορυκτών Βιομηχανικών Ορυκτών Μαρμάρων και Αδρανών Υλικών Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων Χρηματοδοτικής Ενίσχυσης Επενδυτικών	48	7.373.258	7.373.258	3.993.706	25,3%	54,2%

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ			% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων	
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων			Ύψος πληρωμών
	<p>Η δημιουργία ενιαίου μηχανισμού υποστήριξης μεταφοράς τεχνολογίας για το σύνολο των ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων της Περιφέρειας που θα αποτελεί το εστιακό σημείο εξυπηρέτησης των επιχειρήσεων (εντός και εκτός ΠΑΜ-Θ) για την προσφερόμενη γνώση προς αξιοποίηση, τα ώριμα ερευνητικά αποτελέσματα, την παροχή υπηρεσιών και την πρόσβαση σε ερευνητικές ή εργαστηριακές υποδομές. Ο μηχανισμός αυτός θα συνδεθεί σε επίπεδο πρόσβασης σε πληροφορίες με άλλους αντίστοιχους σε εθνική κλίμακα (π.χ., δίκτυο ΠΡΑΞΗ).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η ενεργητική μεταφορά τεχνολογίας με αξιοποίηση του παραπάνω μηχανισμού, μετά από ανάλυση αναγκών στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις της ΠΑΜ-Θ στους αναδυόμενους κλάδους και στον πυρήνα εξειδίκευσης. • Η ανάπτυξη κοινών δομών πειραματισμού επιχειρήσεων και ακαδημαϊκών-ερευνητικών φορέων. • Η ανάπτυξη μικρής κλίμακας επιδεικτικών έργων σε συνδυασμό με έντονες προωθητικές ενέργειες για τη διάχυση τεχνολογικών ή μη καινοτομιών στο παραγωγικό σύστημα, συμπεριλαμβανομένων και εφαρμογών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής. • Η αναβάθμιση της ικανότητας για ΕΤΑΚ επιχειρήσεων μέσω τοποθέτησης σ' αυτές νέων αποφοίτων με μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών ή υποψήφιων διδακτόρων 	ΕΤΠΑ	2.000.000		Σχεδίων Καινοτομίας Έρευνας και Ανάπτυξης Επιχειρήσεων του κλάδου της Αγροδιατροφής Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων Χρηματοδοτικής Ενίσχυσης Επενδυτικών Σχεδίων Καινοτομίας Έρευνας και Ανάπτυξης Επιχειρήσεων των κλάδων Παραγωγής Ηλεκτρονικών Ηλεκτρολογικού Εξοπλισμού						
	<p>Υποστήριξη των δημόσιων ερευνητικών οργανισμών της ΠΑΜ-Θ για την κατοχύρωση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας</p> <ul style="list-style-type: none"> • Παροχή κινήτρων για την ίδρυση τεχνοβλαστών 	ΕΤΠΑ	2.500.000								
1b	<ul style="list-style-type: none"> • Στήριξη επιχειρηματικών σχεδίων για την εισαγωγή τεχνολογικής καινοτομίας (off the shelf) σε υφιστάμενες και νέες επιχειρήσεις • Υποστήριξη και καθοδήγηση των επιχειρήσεων (στρατηγική πληροφόρηση, καινοτομικής και τεχνολογική επιχειρηματικότητα, στήριξης της ποιότητας και παραγωγικότητας των επιχειρήσεων) • Παρεμβάσεις ενίσχυσης της εξωστρέφειας επιχειρήσεων της ΠΑΜ-Θ • Ενίσχυση επιχειρήσεων και εργαζομένων για την προσαρμογή στην αλλαγή 	ΕΤΠΑ	20.548.294								
	<ul style="list-style-type: none"> • Ενίσχυση δράσεων συνεργασιών μεταξύ παραγωγής, μεταποίησης, τυποποίησης και εμπορίας αγροτικών προϊόντων • Η λειτουργία Διεπαγγελματικών Οργανώσεων με σκοπό την ενθάρρυνση οργανωμένων δράσεων συλλογικής προώθησης τοπικών προϊόντων. • Ο εκσυγχρονισμός του αγροδιατροφικού συμπλέγματος και η βελτίωση της περιφερειακής προστιθέμενης αξίας με χρήση τεχνολογικά οδηγούμενης καινοτομίας. • Η προσαρμογή και χρήση ώριμων διεργασιών, οργανωτικών και προωθητικών καινοτομιών, συμπεριλαμβανομένων της χρήσης ΤΠΕ, της ενίσχυσης των πηγών μοναδικότητας (π.χ., προϊόντα ΠΟΠ) και αναβάθμιση των ανθρώπινων πόρων. • Υποστήριξη επενδυτικών σχεδίων σε τομείς μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων του αγροδιατροφικού συμπλέγματος • Υποστήριξη επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων του αγροδιατροφικού συμπλέγματος για την εισαγωγή τεχνολογιών ΑΠΕ. 	ΕΤΠΑ	16.000.000								
3a	<ul style="list-style-type: none"> • Προώθηση της ίδρυσης και υποστήριξης στα αρχικά στάδια λειτουργίας Νέων Επιχειρήσεων Έντασης Τεχνολογίας. • Δημιουργία Θερμοκοιτίδων Νέων Επιχειρήσεων Εντάσεως Έρευνας και Τεχνολογίας (NEET) • Ενίσχυση συνεργατικών σχημάτων (clusters) είτε μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων είτε επιχειρήσεων που σχηματίζουν ολοκληρωμένη αλυσίδα αξίας για την εισαγωγή καινοτομικών χαρακτηριστικών στα παραγόμενα προϊόντα/υπηρεσίες. 	ΕΤΠΑ	68.000.000	AM053	Δημιουργία Θερμοκοιτίδων Νέων Επιχειρήσεων Εντάσεως Έρευνας και Τεχνολογίας NEET	2	1.807.740	1.549.661	466.110	9,8%	32,2%
				AM044	Δημιουργία Δομών Στήριξης Επιχειρηματικότητας ΕΤΠΑ στον πλαίσιο των εγκεκριμένων Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	2	457.432	349.425	347.956		

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
	<ul style="list-style-type: none"> Ενίσχυση του εξωστρεφούς προσανατολισμού ομάδων επιχειρήσεων (οριζόντια και κάθετα clusters). Ολοκλήρωση αλυσίδας αξίας του τομέα τουρισμός-πολιτισμός. Στήριξη επιχειρηματικών σχεδίων για την εισαγωγή οργανωσιακής καινοτομίας σε υφιστάμενες και νέες επιχειρήσεις Υποστήριξη επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων για την εισαγωγή τεχνολογιών ΑΠΕ 			AM088	Ενίσχυση για την ίδρυση επιχειρήσεων κατά προτεραιότητα σε τομείς της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Δράση 3a42 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανατολική Μακεδονία και Θράκη 20142020 Κωδ Αποφ 11046 ΑΑ ΟΠΣ4124 12η τροποποίηση	162	18.330.441	18.330.441	5.816.150		
	<ul style="list-style-type: none"> Δημιουργία ανοικτών δημόσιων δεδομένων και εφαρμογών έξυπνων πόλεων στις πρωτεύουσες νομών, και οι δύο με σκοπό να υποστηρίξουν την ανάπτυξη ολοκληρωμένων λύσεων τουριστικής προβολής και διαχείρισης προορισμού (πχ. ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικός τουρισμός – πολιτισμός, ηλεκτρονική ένταξη). Δρομολόγηση της εθνικής πολιτικής για τις ΤΠΕ όσον αφορά στα δίκτυα νέας γενιάς, τις ψηφιακές υπηρεσίες της δημόσιας διοίκησης, δράσεις ψηφιακής ενσωμάτωσης με παρεμβάσεις στους ανθρώπινους πόρους & γενικά τις εθνικές προτεραιότητες για την κάλυψη των στόχων του ψηφιακού θεματολογίου 	ΕΤΠΑ	4.064.327								
3d		ΕΤΠΑ		AM086	Ενίσχυση για τον εκσυγχρονισμό αναβάθμιση υφιστάμενων επιχειρήσεων κατά προτεραιότητα σε τομείς της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Δράση 3δ561 στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης 10η τροποποίηση	136	34.423.361	34.423.361	10.846.531		
				012KE	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	171	26.660.173	26.660.173	13.999.463		
	Σύνολο		128.913.577 €				89.052.405	88.686.319	35.469.916	27,5%	39,8%

Πίνακας Π - 5: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Κεντρικής Μακεδονίας

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1a	Στοχευμένα συνεργατικά ερευνητικά & τεχνολογικά έργα για την επίλυση τεχνολογικών προκλήσεων	ΕΤΠΑ	2.250.000								
1a	Ερευνητικές & τεχνολογικές υποδομές (εκτός Εθνικού Οδικού Χάρτη για χρηματοδότηση από το ΕΠ ΠΚΜ)	ΕΤΠΑ	4.000.000	2197	Ενίσχυση δημόσιων υποδομών έρευνας και καινοτομίας	19	11.338.266 €	11.375.342 €	9.024.651 €	225,6%	79,6%
1a	Δημιουργία «Ινστιτούτου Ανταγωνιστικότητας» (παρακολούθηση κλάδου, έρευνες αγοράς, διάγνωση αναγκών & innovation benchmarking)	ΕΤΠΑ	1.000.000								
1b	Δικτύωση ερευνητικών φορέων	ΕΤΠΑ	5.625.000								
1b	Κουπόνια καινοτομίας προς τις επιχειρήσεις για την προμήθεια τεχνολογίας	ΕΤΠΑ	1.875.000	3975	Κουπόνια Καινοτομίας για τις ΜΜΕ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας	36	359.800 €	359.800 €	359.800 €	19,2%	100,0%
1b	Ανάπτυξη νέων καινοτομικών προϊόντων με εξωστρεφή προοπτική	ΕΤΠΑ	5.000.000								
1b	Νέα επιχειρηματικότητα (υποστήριξη δημιουργίας νέων επιχειρήσεων)	ΕΤΠΑ	15.000.000								
1b	Υποστήριξη ανάπτυξης startups	ΕΤΠΑ	17.000.000								

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ			% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων		
1b	Συνεργατική καινοτομία & διασύνδεση με άλλες αλυσίδες αξίας / Κινητικότητα ερευνητών προς τις επιχειρήσεις & προσέλκυση ταλαντούχων εργαζομένων	ΕΤΠΑ	8.000.000							
1b	Βράβευση καινοτομικών ιδεών	ΕΤΠΑ	450.000							
1b				4228	Επενδυτικά Σχέδια Καινοτομίας	156	46.052.199 €	5.725.101 €		
1b				2466	Μηχανισμός Υποστήριξης Οικοσυστήματος Καινοτομίας Επιχειρηματικότητας	1	919.975 €	919.975 €	859.273 €	93,4%
3a	Οριζόντια υποστηρικτικά έργα για την επίλυση τεχνολογικών & μη προκλήσεων (Ενέργεια, Περιβάλλον, ΤΠΕ, Μεταφορές & εφοδιαστική αλυσίδα, Οργανωσιακή καινοτομία (μέτρηση και βελτίωση ποιότητας, branding, marketing, κ.ά.)	ΕΤΠΑ	6.250.000							
3a	Υποδομές & πιλοτικές μονάδες για την παροχή τεχνολογικών υπηρεσιών (σχεδιασμός νέων προϊόντων, συσκευασία, κ.λπ.)	ΕΤΠΑ	1.000.000							
3d	Δημιουργία και Ανάπτυξη Clusters / Γραφεία μεταφοράς τεχνογνωσίας	ΕΤΠΑ	12.000.000	3368	Συνεργατικοί σχηματισμοί για την προώθηση της καινοτομίας στην τοπική επιχειρηματικότητα	5	3.258.899 €	3.258.899 €	186.472 €	1,6%
8iii	Εκπαίδευση & ευαισθητοποίηση του τεχνικού προσωπικού σε καινοτόμες πρακτικές & μέσα αλλά & στελεχών διοίκησης σε θέματα διαχείρισης καινοτομίας, marketing, ποιότητας, κ.λπ	ΕΚΤ	1.500.000							
2b				3663	Κουπόνια Τεχνολογίας για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας	434	4.747.589 €	4.747.589 €	4.127.198 €	86,9%
3c				2633	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	321	48.437.919 €	48.437.919 €	20.360.239 €	42,0%
3c				3554	Εκσυγχρονισμός υφιστάμενων πολύ μικρών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων εμπορίου και παροχής υπηρεσιών	120	5.013.221 €	5.013.221 €	3.225.085 €	64,3%
3d				3555	Ίδρυση και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων πολύ μικρών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μεταποίησης και τουρισμού	326	57.558.232 €	57.558.232 €	23.959.483 €	41,6%
8iii				2166	Συμβουλευτική και κατάρτιση ανέργων σε παραγωγικούς τομείς της RIS3 της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας	1	2.921.363 €	2.864.738 €	2.756.103 €	94,3%
8iii				5088	Ενίσχυση ανέργων για αυτοαπασχόληση και ίδρυση νέων επιχειρήσεων που θα δραστηριοποιηθούν στους τομείς προτεραιότητας της RIS3 στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	483	7.148.400 €	7.148.400 €	3.867.432 €	54,1%

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
8v				2185	Ανάπτυξη δεξιοτήτων καινοτομίας εργαζομένων σε επιχειρήσεις	1	609.559 €	€ 566.401	538.779 €		88,4%
8v				2186	Ενίσχυση και πιστοποίηση επαγγελματικών γνώσεων δεξιοτήτων εργαζομένων σε πολύ μικρές επιχειρήσεις σε δυναμικούς ή υπό αναδιάρθρωση κλάδους της περιφερειακής οικονομίας	1	684.004 €	€ 684.004	684.004 €		100,0%
10ii	Υποστήριξη Βιομηχανικών Διδακτορικών	ΕΤΠΑ	2.000.000								
	Σύνολο		82.950.000			1.904	189.049.425 €	148.659.619 €	69.948.519 €	84,3%	37,0%

Πίνακας Π - 6: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Δυτικής Μακεδονίας

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1a	Αναβάθμιση του υφιστάμενου εργαστηριακού εξοπλισμού & πιστοποίηση ΙΔΕΠ-Πρότυπο Κέντρο στη Δυτική Μακεδονία	ΕΤΠΑ	2.000.000	1682	Δράσεις αναβάθμισης των υφιστάμενων και δημιουργίας νέων ερευνητικών υποδομών	1	4.500.000	2.330.291	2.216.179	111%	49%
1a	Ίδρυση Κέντρου Ενεργειακής Απόδοσης, Εξοικονόμησης Ενέργειας & Ανανεώσιμων Πηγών	ΕΤΠΑ	1.500.000	2715	Δράσεις δημιουργίας νέων ερευνητικών υποδομών	9	1.919.154	1.806.728	1.634.967	109%	85%
1a	Εργαστήριο Οικολογικής & Ενεργειακής Πιστοποίησης Υλικών	ΕΤΠΑ	1.500.000	5122	Δράσεις αναβάθμισης των υφιστάμενων και δημιουργίας νέων ερευνητικών υποδομών Μελέτες ωρίμανσης έργων ερευνητικών υποδομών	2	772.013	0	0	0%	0%
1b	Χρήση καινοτόμων μηχανισμών οικονομικής στήριξης της έρευνας (Living Labs)	ΕΤΠΑ	500.000								
2c	Σύνταξη εδαφολογικών χαρτών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	ΕΤΠΑ	2.000.000								
2c	Πιλοτική εφαρμογή πρακτικών γεωργίας ακριβείας σε καλλιέργειες ροδάκινων στην περιοχή του Βελβεντού Κοζάνης	ΕΤΠΑ	850.000								
2c	Περιφερειακό Vortal Αγροτικής Ενημέρωσης & Προώθησης Γεωργίας Ακριβείας	ΕΤΠΑ	700.000								
2c	Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών (G.I.S.) Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	ΕΤΠΑ	1.000.000								
2c	Πλήρης Καταγραφή, Ανάλυση και Παρακολούθηση των χαρακτηριστικών (εδαφολογικών, γενετικών, οινικών, κ.λπ.) της Οινικής Ζώνης Αμυνταίου Φλώρινας, καθώς και της ζώνης ΠΟΠ Αμυνταίου για βελτιστοποίηση παραγωγικής διαδικασίας & ενίσχυση ανταγωνιστικότητας παραγόμενων αμπελοοινικών προϊόντων	ΕΤΠΑ	1.000.000								
2c	Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος της Δυτικής Μακεδονίας για την ανάπτυξη εργαλείων στήριξης τουριστικών δραστηριοτήτων	ΕΤΠΑ	1.500.000								
2c	Πληροφοριακό Σύστημα Επιχειρηματικότητας Δυτικής Μακεδονίας	ΕΤΠΑ	2.000.000								
3a	Περιφερειακή Δομή Ανάπτυξης της Επιχειρηματικότητας Δυτικής Μακεδονίας	ΕΤΠΑ	1.060.000	4714	Επιχειρηματική Ευκαιρία στη Δυτική Μακεδονία	87	7.239.392	7.239.392	1.032.658	97%	14%

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
3a	Δημιουργία «Φυτωρίου» νεοφυών & καινοτόμων επιχειρήσεων (micro-incubator)	ΕΤΠΑ	500.000	3091	Δημιουργία Δομών στήριξης ανταγωνιστικότητας καινοτομίας και εξωστρέφειας επιχειρήσεων	1	900.000	668.801	614.168	123%	68%
3b	Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Προορισμού (DMS) Δυτικής Μακεδονίας	ΕΤΠΑ	750.000								
3b	Περιφερειακή Δομή Πιστοποίησης Ποιότητας τοπικών προϊόντων Δυτικής Μακεδονίας	ΕΤΠΑ	1.100.000								
3b	Εξαγωγές στην πράξη στη Δυτική Μακεδονία	ΕΤΠΑ	350.000								
3b	Πρώθηση του Επιχειρηματικού Συνεργατικού Σχηματισμού των Επιχειρήσεων Μετάλλου (Clusters) Δυτικής Μακεδονίας	ΕΤΠΑ	3.000.000								
3b	Cluster τροφίμων – ποτών της Δυτικής Μακεδονίας	ΕΤΠΑ	630.000								
3b	Συνεργατικός σχηματισμός ανάπτυξης καινοτόμων τεχνολογικών εφαρμογών διαχείρισης, επεξεργασίας και ορθολογικής αξιοποίησης υδατικού πόρων (ΣΣ-ΔΥΠ)	ΕΤΠΑ	1.200.000								
3b	Ερευνητική φάρμα παραγωγής γουνοφόρων ζώων αναπαραγωγής-Εργαστήρια γενετικής βελτίωσης ζώων αναπαραγωγής και έρευνα για τη βελτίωση της υγιεινής & καλής διαβίωσης των ζώων με στόχο την ποιοτική αναβάθμιση της παραγωγής του κλάδου	ΕΤΠΑ	3.941.000								
3b	Αναβάθμιση και επέκταση βιολογικού καθαρισμού (έργα διαχείρισης και ασφαλούς διάθεσης υλός -κομποστοποίησης υλός) της Μακεδονικής Βιομηχανίας Κρέατος ΜΑΒΙΚ της Δυτικής Μακεδονίας	ΕΤΠΑ	530.000								
3b	Αξιοποίηση παραπροϊόντων ορυχείων και λατομείων μάρμαρου της δυτικής Μακεδονίας για την παραγωγή καινοτόμων/ έξυπνων υλικών υψηλής προστιθεμένης αξίας φιλικών προς το περιβάλλον	ΕΤΠΑ	1.050.000								
3b	Δημιουργία Κέντρου για την «Έξυπνη» Ανάπτυξη	ΕΤΠΑ	1.000.000								
4a	Ανάπτυξη δραστηριοτήτων Cluster Βιοενέργειας και Περιβάλλοντος (CLUBE)Δυτικής Μακεδονίας	ΕΤΠΑ	8.650.000								
4a	Πιλοτική μονάδα διυλιστηρίου αποβλήτων προς βελτιστοποίηση διαλογής υλικών και εναρμόνιση με τις αρχές της βιομηχανικής συμβίωσης.	ΕΤΠΑ	2.000.000								
4a	Εγκατάσταση ηλιακών θερμικών υψηλού βαθμού συγκέντρωσης για παραγωγή θερμικής ενέργειας για την τηλεθέρμανση και ηλεκτρικής ενέργειας	ΕΤΠΑ	5.000.000								
4a	Έρευνα & μελέτη των γεωθερμικών πεδίων στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας. Προοπτικές εκμετάλλευσής τους	ΕΤΠΑ	1.100.000								
4a	Τοπικά συστήματα τηλεθέρμανσης οικισμών με αξιοποίηση βιομάζας	ΕΤΠΑ	93.000.000								
4b	Εγκατάσταση πιλοτικής μονάδας δέσμευσης του CO2 σε υφιστάμενη θερμοηλεκτρική μονάδα καύσης λιγνίτη στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	ΕΤΠΑ	11.700.000								
4b	Καλλιέργεια μικροφυκών του γένους Chlorella για την παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (βιοκαυσίμων) και φαρμακευτικών προϊόντων/ συμπληρωμάτων διατροφής	ΕΤΠΑ	1.600.000								
4b	Έρευνα διόδων διαφυγής του CO2 στη λεκάνη της Φλώρινας και πιθανή επίδρασή του στο οικοσύστημα	ΕΤΠΑ	1.100.000								
4b	Βελτιστοποίηση Αξιοποίησης Προϊόντων Αεριοποίησης & Αναερόβιας Χώνευσης σε ηχανές Εσωτερικής Καύσης με σκοπό στη χρησιμοποίηση τους σε Αποκεντρωμένες Μονάδες Συμπαγωγής Μικρής Ισχύος.	ΕΤΠΑ	1.200.000								
4b	Ανάπτυξη συστήματος αποθήκευσης ενέργειας μεγάλης κλίμακας στην περιοχή της Δ. Μακεδονίας	ΕΤΠΑ	400.000								
4b	Ανάπτυξη τεχνολογίας μικρών ανεμογεννητριών & υδροστροβίλων για αστικές εφαρμογές	ΕΤΠΑ	500.000								

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1b				2836	Δράσεις συνεργασιών και δικτύωσης μεταξύ ερευνητικών φορέων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων σε τομείς προτεραιότητας του σχεδίου στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας	18	4.593.356	4.593.356	1.493.877		33%
3a				2633	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	7	1.181.017	1.181.017	533.875		45%
3a				3722	Ενίσχυση επιχειρήσεων για την εφαρμογή καινοτομιών ή και αποτελεσμάτων έρευνας και τεχνολογίας Ίδρυση και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων πολύ μικρών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μεταποίησης και τουρισμού	5	519.856	519.856	131.111		25%
3d				4367	Εξωστρεφής Επιχειρηματικότητα στη Δυτική Μακεδονία	75	6.232.901	6.232.901	924.978		15%
8iii				2835	Δράσεις ενθάρρυνσης της επιχειρηματικότητας και της αυτοαπασχόλησης με έμφαση στους τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας Συμβουλευτική κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στους τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	4	708.392	705.710			0%
8iii				5685	Συμβουλευτική κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στους τομείς προτεραιότητας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στην περιοχή παρέμβασης ΕΣΒΑΑ Δήμου Γρεβενών	1	299.600	299.600			0%
8iii				5700	Συμβουλευτική κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στους τομείς προτεραιότητας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στην περιοχή παρέμβασης ΕΣΒΑΑ Δήμου Καστοριάς	1	219.480				0%
8iii				5701	πρόσκλησης Συμβουλευτική κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στους τομείς προτεραιότητας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στην περιοχή παρέμβασης ΕΣΒΑΑ Δήμου Κοζάνης	1	219.360				0%

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
8iii				5707	πρόσκλησης Συμβουλευτική κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στους τομείς προτεραιότητας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στην περιοχή παρέμβασης ΕΣΒΑΑ Δήμου Εορδαίας	1	219.840				0%
8iii				5709	Συμβουλευτική κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στους τομείς προτεραιότητας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στην περιοχή παρέμβασης ΕΣΒΑΑ Δήμου Φλώρινας	1	219.840				0%
8iii				5711	Συμβουλευτική κατάρτιση και πιστοποίηση ανέργων στους τομείς προτεραιότητας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας στην περιοχή Παρέμβασης της ΟΧΕ αξιοποίησης λιμνών Δυτικής Μακεδονίας	3	299.528	99.067			0%
Σύνολο				155.911.000		217	30.043.728	25.676.717	8.581.812	5,5%	28,6%

Πίνακας Π - 7: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Ηπείρου

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1a	Ενίσχυση των υποδομών έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και των ικανοτήτων ανάπτυξης αριστείας στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας και της προαγωγής των κέντρων ικανότητας, ιδίως των κέντρων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος	ΕΤΠΑ	1.000.000	106 /2020	Ενίσχυση φορέων για την ανάπτυξη αριστείας μέσα από την υποστήριξη ερευνητικών υποδομών	1	605.988		0	0%	0%
1b	Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην Ε&Κ, ανάπτυξης δεσμών & συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας & ανάπτυξης & του τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων & υπηρεσιών	ΕΤΠΑ	9.000.000	44/2017	Ενίσχυση επιχειρήσεων για ερευνητικά έργα στους τομείς αγροδιατροφής, δημιουργικής βιομηχανίας, ΤΠΕ, υγείας και βιοτεχνολογίας	45	11.706.467	11.706.467	6.486.445	72%	55%
2b	Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ και του ηλεκτρονικού εμπορίου και της ενίσχυσης της ζήτησης για ΤΠΕ	ΕΤΠΑ	6.538.948	58-2018	Ηλεκτρονικό Επιχειρείν ebusiness	102	943.855	943.855	943.855	105%	98%
				80/2019	Ηλεκτρονικό Επιχειρείν ebusiness II	572	6.080.646	6.080.646	5.930.230		
2c	Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία	ΕΤΠΑ	2.500.000	56/2018	Ψηφιακές υπηρεσίες στα μνημεία						
				57/2018	Ανάπτυξη Έξυπνης Πλατφόρμας Τοπικής Αυτοδιοίκησης (smart cities)						
				64/2018	Ανάπτυξη και χρήση ψηφιακών συστημάτων, προϊόντων και υπηρεσιών από τους Ο.Τ.Α.						

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
3a	Προαγωγή της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων και μέσω θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων»	ΕΤΠΑ	8.725.019	60/2018	Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών	18	4.561.423	4.561.423	3.288.983	70%	33%
				82/2019	Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών II	61	13.861.776	13.861.776	2.812.461		
3b	Ανάπτυξη και εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για ΜΜΕ, ιδίως σε σχέση με τη διεθνοποίηση	ΕΤΠΑ	3.700.000	77/2019	Εκπόνηση & Εφαρμογή Επιχειρησιακών Σχεδίων ΜΜΕ για Οργανωτική Αναδιάρθρωση & Προσανατολισμό στην Εξωστρέφεια	2	116.700	116.700	78.395	3%	67%
3c	Στήριξη της δημιουργίας και επέκτασης προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών	ΕΤΠΑ	12.300.000	74/2018	Ενίσχυση των ΜΜΕ για επενδύσεις τεχνολογικού εκσυγχρονισμού και εξοικονόμησης ενέργειας	44	5.012.494	5.012.494	3.444.536	28%	69%
8i	Πρόσβαση στην απασχόληση για αναζητούντες θέση εργασίας και οικονομικά μη ενεργά άτομα, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων και των ατόμων που έχουν αποκοπεί από την αγορά εργασίας, μέσω επίσης τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων	ΕΚΤ	2.500.000	79/2019	Πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων των τομέων αιχμής της Περιφέρειας Ηπείρου για την απασχόληση ανέργων με υψηλά τυπικά προσόντα	261	6.836.724	6.903.360	6.675.377	273%	98%
8v	Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στις αλλαγές	ΕΚΤ	688.195								
Σύνολο			46.952.162			1.106	49.726.072	49.186.720	29.660.281	63,2%	59,6%

□ Πίνακας Π - 8: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Θεσσαλίας

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1a	Κύριες Δράσεις ΕΤΑΚ Υποστηρικτικές προς την ΕΤΑΚ δράσεις (ερευνητές, κινητικότητα, επιδεικτικά έργα, κ.ά.)	ΕΤΠΑ	11.250.000	115	Αναβάθμιση συμπλήρωση και επέκταση δημόσιων υποδομών έρευνας και καινοτομίας για την εξυπηρέτηση τομέων στρατηγικού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας Θεσσαλίας	21	4.527.332	1.640.560	0	0,0%	0,0%
2b	Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών Υπηρεσίες/ Υποδομές	ΕΤΠΑ	3.125.000								
3a	Μεταποίηση / Υπηρεσίες	ΕΤΠΑ	47.500.000								
3a	Παρεμβάσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας	ΕΤΠΑ	5.325.000	012ΚΕ	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	110	17.560.368	17.560.368	9.987.448	603,7%	34,3%
				066ΚΕ	Ενίσχυση υφιστάμενων ΜΜΕ επιχειρήσεων για την βελτίωση της παραγωγικής τους δραστηριότητας ή και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών	210	23.968.631	23.968.631	9.195.805		

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ			% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων	
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων			Ύψος πληρωμών
				073KE	Ενίσχυση νέων νεοσύστατων και υπό σύσταση επιχειρήσεων για την αξιοποίηση πατεντών ή και καινοτομιών καθώς και υποστηρικτικών υπηρεσιών για την βελτίωση της παραγωγικής τους δραστηριότητας ή και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών	373	52.284.319	52.284.319	12.962.518		
	Σύνολο		67.200.000	115		714	98.340.650	95.453.878	32.145.771	47,8%	32,7%

Πίνακας Π - 9: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Ιονίων Νήσων

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ			% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων	
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων			Ύψος πληρωμών
1a	Ερευνητική δραστηριότητα στον τομέα της αγροδιατροφής (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	1.700.000	ION40	Ερευνητική δραστηριότητα στον τομέα της αγροδιατροφής	11	2.006.822	1.993.756	1.613.989	94,9%	80,4%
1a	Εφαρμοσμένη έρευνα στο πεδίο της βιο-ιατρικής	ΕΤΠΑ	1.513.000	ION51	Ερευνητική δραστηριότητα στον τομέα της βιοιατρικής - βιοπληροφορικής στην Π.Ι.Ν	5	1.345.000	1.322.900	406.594	26,9%	30,2%
1b	Πρώθηση συνεργασιών για την ανάπτυξη ερευνητικού / εκπαιδευτικού τουρισμού	ΕΤΠΑ	400.000								
2b	Ενίσχυση επιχειρηματικότητας στον τομέα της πολιτιστικής & δημιουργικής οικονομίας	ΕΤΠΑ	1.200.000								
2c	Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ανάδειξης του συγκριτικού πλεονεκτήματος της ΠΙΝ στους τομείς Τουρισμός – Πολιτισμός - Περιβάλλον	ΕΤΠΑ	1.050.000	ION49	Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ανάδειξης του συγκριτικού πλεονεκτήματος της ΠΙΝ στους τομείς Τουρισμός – Πολιτισμός – Περιβάλλον	13	3.163.263	2.671.552	682.926	65,0%	21,6%
2c	«Έξυπνα συστήματα» για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας	ΕΤΠΑ	1.200.000								
3a	Δικτύωση και συνεργασίες στον αγροδιατροφικό τομέα	ΕΤΠΑ	450.000								
3a	Εισαγωγή αγροδιατροφικής τοπικότητας στην εστίαση	ΕΤΠΑ	1.000.000								
3a	Δικτύωση & συνεργασία μεταξύ των τομέων αγροδιατροφής & εστίασης	ΕΤΠΑ	400.000								
3a	Δικτύωση και συνεργασία αλιευτικού-υδατ. τομέα με τον τουριστικό (κυρίως) τομέα	ΕΤΠΑ	200.000								

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Υψος πληρωμών		
3a	Παραγωγή προϊόντων θαλάσσιας βιοτεχνολογίας	ΕΤΠΑ	500.000								
3a	Συμπράξεις για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού	ΕΤΠΑ	300.000								
3a	Επιχειρηματική αξιοποίηση θαλάσσιου τουρισμού	ΕΤΠΑ	1.000.000								
3a	Συμπράξεις για την ανάδειξη του θαλάσσιου πολιτιστικού πλούτου	ΕΤΠΑ	250.000								
3a	Επιχειρηματικότητα σε λοιπά πεδία της θαλάσσιας τουριστικής οικονομίας	ΕΤΠΑ	1.600.000								
3a	Διασύνδεση και συνεργασίες στο τουριστικό σύστημα (δικτύωση)	ΕΤΠΑ	600.000								
3a	Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας σε λοιπά πεδία θεματικού τουρισμού	ΕΤΠΑ	3.700.000	012ΚΕ	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	400	61.656.724	61.656.724	22.477.950	607,5%	36,5%
3c	Περιφερειακό σήμα ποιότητας στην εστίαση	ΕΤΠΑ	100.000								
3c	Δημιουργία περιφερειακού σήματος ποιότητας σε φιλοξενία & υπηρεσίες θεματικού τουρισμού	ΕΤΠΑ	150.000								
3a	Δημιουργία «Εκκολαπτηρίου Πολιτιστικών & Δημιουργικών Επιχειρήσεων»	ΕΤΠΑ	700.000								
3c	Παροχή εξειδικευμένης υποστήριξης παραγωγικού συστήματος	ΕΤΠΑ	1.775.000								
5b	«Εξυπνα συστήματα» για την διαχείριση κινδύνων (σεισμοί & θαλάσσια ρύπανση)	ΕΤΠΑ	2.000.000								
6a	«Εξυπνα συστήματα» για τη διαχείριση περιβαλλοντικών υπηρεσιών	ΕΤΠΑ	300.000								
6b	«Εξυπνα συστήματα» για τη διαχείριση περιβαλλοντικών υπηρεσιών	ΕΤΠΑ	800.000								
6c	Ανάδειξη γαστρονομικής ταυτότητας	ΕΤΠΑ	1.000.000								

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Υψος πληρωμών		
6c	Δημόσια δίκτυα στη θαλάσσια οικονομία	ΕΤΠΑ	500.000								
6c	Πολιτιστικές διαδρομές και δίκτυα	ΕΤΠΑ	1.000.000								
6d	Αξιοποίηση θαλάσσιου οικοσυστήματος ως πόλου έλξης	ΕΤΠΑ	1.000.000								
6d	Ειδικές υποδομές και δράσεις που σχετίζονται με τη φυσική κληρονομιά & το οικοσύστημα	ΕΤΠΑ	2.000.000								
7d	«Έξυπνα συστήματα» για τη διαχείριση της κυκλοφορίας	ΕΤΠΑ	800.000								
TB	Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών & εξειδικευμένης υποστήριξης	ΕΤΠΑ	500.000								
1b	Συμπράξεις στον αγροδιατροφικό τομέα (τρόφιμα)	ΕΤΠΑ	500.000	ION86	Συμπράξεις Επιχειρήσεων με Οργανισμούς Έρευνας και Διάδοσης Γνώσεων στους τομείς εξειδίκευσης της RIS3 της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	2	375.553	375.553	0	0,0%	0,0%
1b	Παραγωγή νέου πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού με τη συνδρομή της έρευνας	ΕΤΠΑ	350.000								
2c	Υποστήριξη της παραγωγικής αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς & δημιουργίας	ΕΤΠΑ	1.582.000								
3a	Μεταποίηση αγρο-διατροφικών προϊόντων (τρόφιμα)	ΕΤΠΑ	1.000.000								
3a	Ενίσχυση επιχειρηματικότητας στον τομέα της πολιτιστικής & δημιουργικής οικονομίας	ΕΤΠΑ	500.000								
6c	Ειδικές υποδομές και δράσεις που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά & δημιουργία	ΕΤΠΑ	2.500.000								
6c	Ειδικές υποδομές και δράσεις που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά & δημιουργία	ΕΤΠΑ	5.000.000								
6d	Ειδικές υποδομές και δράσεις που σχετίζονται με τη φυσική κληρονομιά & το οικοσύστημα	ΕΤΠΑ	1.500.000								
8i	Απόκτηση δεξιοτήτων από ανέργους στους τομείς προτεραιότητας	ΕΚΤ	380.000	ION73	Ενεργητικές πολιτικές και στοχευμένα Προγράμματα κατάρτισης για την προώθηση των ανέργων στην απασχόληση σε τομείς της Περιφερειακής εξειδίκευσης	2	1.407.366	627.734	0	686,8%	0,0%

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ			% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων	
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων			Ύψος πληρωμών
				ION88	Ενεργητικές πολιτικές και στοχευμένα Προγράμματα κατάρτισης για την προώθηση των ανέργων στην απασχόληση σε τομείς της Περιφερειακής εξειδίκευσης RIS	4	4.403.085	1.981.934	0		
8i	Δημιουργία θέσεων εργασίας σε επιχειρήσεις στους τομείς προτεραιότητας	EKT	805.000								
8iii	Δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω νέας επιχειρηματικότητας στους τομείς προτεραιότητας	EKT	225.000								
8iii	Δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω νέας επιχειρηματικότητας στους τομείς προτεραιότητας	EKT	220.000								
8v	Απόκτηση δεξιοτήτων από εργαζόμενους στους τομείς προτεραιότητας	EKT	795.000								
8v	Απόκτηση δεξιοτήτων από εργαζόμενους στους τομείς προτεραιότητας	EKT									
	Σύνολο		72.165.000			437	74.357.813	70.630.153	25.181.459	34,9%	33,9%

Πίνακας Π - 10: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Δυτικής Ελλάδας

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ			% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων	
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων			Ύψος πληρωμών
1a	Ενίσχυση των φορέων έρευνας & καινοτομίας	ΕΤΠΑ	2.000.000								
1b	Ενίσχυση υποδομών έρευνας & καινοτομίας σε επιχειρήσεις & συνεργατικούς σχηματισμούς τους (clusters)	ΕΤΠΑ	1.000.000								
1b	Ενίσχυση σχεδίων έρευνας ανάπτυξης & καινοτομίας στους τομείς προτεραιότητας της RIS3	ΕΤΠΑ	5.735.113	2948	Ενίσχυση σχεδίων έρευνας ανάπτυξης καινοτομίας στον τομέα προτεραιότητας της RIS3 Αγροδιατροφή	21	4.370.524	4.370.524	3.828.489	177%	89%
				2154	Ενίσχυση Επιχειρήσεων για ερευνητικά έργα στους τομείς Μικροηλεκτρονική και των προηγμένων υλικών	11	2.048.669	2.048.669	1.896.985		
				2849	Ενίσχυση Σχεδίων Έρευνας Ανάπτυξης Καινοτομίας στον Τομέα Προτεραιότητας της RIS3 Τεχνολογίες Πληροφορικής Επικοινωνιών	16	3.385.003	3.385.003	2.986.936		
				2942	Ενίσχυση Σχεδίων Έρευνας Ανάπτυξης Καινοτομίας στον Τομέα Προτεραιότητας της RIS3, Ενεργειακές Εφαρμογές	7	1.583.715	1.583.715	1.412.176		
1b	Προώθηση Διεθνικών ερευνητικών έργων για ΜΜΕ	ΕΤΠΑ	3.000.000	2159	Προώθηση Διεθνικών Ερευνητικών Έργων για Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις	5	1.132.220	1.132.220	956.305	71%	85%

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
				2657	Πρώθηση Διεθνικών Ερευνητικών Έργων για Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις έτους 2018	4	995.745	995.745	870.499		
				3385	Πρώθηση Διεθνικών Ερευνητικών Έργων για Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις έτους 2019	2	388.900	388.900	300.722		
2α	Αξιοποίηση και επέκταση μητροπολιτικών δικτύων οπτικών ινών και προώθηση ευρυζωνικότητας σε απομακρυσμένες περιοχές	ΕΤΠΑ	25.000.000								
2α	Αξιοποίηση των ΤΠΕ για την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών σε δυναμικούς παραγωγικούς τομείς της περιφερειακής οικονομίας με προτεραιότητα στις αρχές του Ανοικτού Λογισμικού (πολιτισμός, τουρισμός, αγροτική οικονομία κλπ.)	ΕΤΠΑ	3.877.449								
2c	Ανάπτυξη ηλεκτρονικών υποδομών και υπηρεσιών	ΕΤΠΑ	2.000.000	4275	Ανάπτυξη ψηφιακών πολιτιστικών υποδομών	1	1.971.199	1.967.880	1.672.697	84%	85%
3α	Στήριξη επιχειρήσεων (υφιστάμενων και νέων) & ειδικών μορφών επιχειρηματικότητας	ΕΤΠΑ	45.000.000	2633	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	106	16.241.510	16.241.510	10.930.472	162%	36%
				3534	Ενίσχυση των δημιουργικών επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας	51	4.153.535	4.153.535	1.084.271		
				4410	Σύγχρονη Μεταποίηση στη Δυτική Ελλάδα Ενίσχυση του μεγέθους και της ανταγωνιστικότητας Μεταποιητικών και λοιπών επιχειρήσεων της ΠΔΕ	203	41.526.570	41.526.570	8.395.820		
				4549	Σύγχρονη Μεταποίηση στη Δυτική Ελλάδα: Ενίσχυση του μεγέθους και της ανταγωνιστικότητας Μεταποιητικών και λοιπών επιχειρήσεων της ΠΔΕ ΟΧΕ ευρύτερης περιοχής του Άξονα Κατακόλου Αρχαίας Ολυμπίας	4	799.115	799.115	251.371		
				4554	Σύγχρονη Μεταποίηση στη Δυτική Ελλάδα: Ενίσχυση του μεγέθους και της ανταγωνιστικότητας Μεταποιητικών και λοιπών επιχειρήσεων της ΠΔΕ ΟΧΕ περιοχής Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου Αιτωλικού	5	548.216	548.216	88.292		
				4555	Σύγχρονη Μεταποίηση στη Δυτική Ελλάδα: Ενίσχυση του μεγέθους και της ανταγωνιστικότητας Μεταποιητικών και λοιπών επιχειρήσεων της ΠΔΕ ΒΑΑ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ	4	609.236	609.236	157.664		
				4556	Σύγχρονη Μεταποίηση στη Δυτική Ελλάδα: Ενίσχυση του μεγέθους και της ανταγωνιστικότητας Μεταποιητικών και λοιπών επιχειρήσεων της ΠΔΕ ΒΑΑ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	2	299.416	299.416	127.515		
				3651	Ενίσχυση των πράσινων επιχειρήσεων ανακύκλωσης στη Δυτική Ελλάδα	11	1.585.272	1.585.272	433.389		

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
				3578	Ενίσχυση των δημιουργικών επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας ΟΧΕ ευρύτερης περιοχής του Άξονα Κατακόλου Αρχαίας Ολυμπίας	8	308.400	308.400	31.928		
				3579	Ενίσχυση των δημιουργικών επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας ΟΧΕ περιοχής Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου Αιτωλικού	2	52.733	52.733	18.056		
				3580	Ενίσχυση των δημιουργικών επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας ΒΑΑ Δήμου Πατρέων	9	745.464	745.464	187.615		
				3581	Ενίσχυση των δημιουργικών επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας ΒΑΑ Δήμου Αγρινίου	1	39.207	39.207			
				3866	Ενίσχυση των πράσινων επιχειρήσεων ανακύκλωσης στη Δυτική Ελλάδα ΟΧΕ ευρύτερης περιοχής του Άξονα Κατακόλου Αρχαίας Ολυμπίας	2	222.422	222.422			
				3867	Ενίσχυση των πράσινων επιχειρήσεων ανακύκλωσης στη Δυτική Ελλάδα ΟΧΕ περιοχής Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου Αιτωλικού	1	183.237	183.237	90.583		
				4192	Μηχανισμός Στήριξης Επιχειρηματικότητας Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	1	5.798.240	5.798.240	4.474.630		
3c	Υποστήριξη σε υπάρχοντα & νέα cluster επιχειρήσεων	ΕΤΠΑ	6.000.000								
3d	Ενέργειες διεθνοποίησης & εξαγωγών των επιχειρήσεων	ΕΤΠΑ	1.500.000	3545	Εξωστρέφεια Διεθνοποίηση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας έτους 2019	4	180.200	180.200		0%	0%
3d				2773	Εξωστρέφεια Διεθνοποίηση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	5	610.214	610.214	395.690		65%
3d				3545	Εξωστρέφεια Διεθνοποίηση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας έτους 2019	14	1.621.716	1.621.716	316.968		20%
4b	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις για ενεργειακή αναβάθμιση και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	ΕΤΠΑ	2.000.000	3651	Ενίσχυση των πράσινων επιχειρήσεων ανακύκλωσης στη Δυτική Ελλάδα	13	1.446.527	1.446.527	590.970	72%	41%
4c	Επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές για ενεργειακή αναβάθμιση και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	ΕΤΠΑ	1.600.000								
4e	Πρώθηση εναλλακτικών μορφών αστικών μεταφορών φιλικών στο περιβάλλον	ΕΤΠΑ	350.000								
6ε	Επενδύσεις για την προστασία της βιοποικιλότητας εντός ή πλησίον πολεοδομικών συγκροτημάτων»	ΕΤΠΑ	500.000								
6c	Επενδύσεις για τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών με την προστασία & την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς & των φυσικών τοπίων	ΕΤΠΑ	500.000								
6e	Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης	ΕΤΠΑ	5.500.000								
8ii	Βελτίωση δεξιοτήτων ανέργων & δημιουργία θέσεων εργασίας	ΕΚΤ	1.600.000								

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
8iii	Υποστήριξη ανέργων για τη δημιουργία νέων & καινοτόμων επιχειρήσεων σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας	EKT	2.000.000	3456	Επιχειρηματική Εκκίνηση Ενίσχυση νέων και υπό σύσταση πολύ Μικρών και μικρών Επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας	48	5.039.955	5.039.955			
8v	Υποστήριξη εργαζομένων & επιχειρηματιών σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας	EKT	2.202.279								
1b, 3a				4410	Σύγχρονη Μεταποίηση στη Δυτική Ελλάδα Ενίσχυση του μεγέθους και της ανταγωνιστικότητας Μεταποιητικών και λοιπών επιχειρήσεων της ΠΔΕ	93	17.139.488	17.139.488	1.605.166		9%
1b, 3a				4549	Σύγχρονη Μεταποίηση στη Δυτική Ελλάδα: Ενίσχυση του μεγέθους και της ανταγωνιστικότητας Μεταποιητικών και λοιπών επιχειρήσεων της ΠΔΕ ΟΧΕ ευρύτερης περιοχής του Άξονα Κατακόλου Αρχαίας Ολυμπίας	5	797.663	797.663			0%
1b, 3a				4554	Σύγχρονη Μεταποίηση στη Δυτική Ελλάδα: Ενίσχυση του μεγέθους και της ανταγωνιστικότητας Μεταποιητικών και λοιπών επιχειρήσεων της ΠΔΕ ΟΧΕ περιοχής Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου Αιτωλικού	6	725.913	725.913	203.865		28%
1b, 3a				4555	Σύγχρονη Μεταποίηση στη Δυτική Ελλάδα: Ενίσχυση του μεγέθους και της ανταγωνιστικότητας Μεταποιητικών και λοιπών επιχειρήσεων της ΠΔΕ ΒΑΑ Δήμου Πατρέων	1	130.065	130.065			0%
1b, 3a				4556	Σύγχρονη Μεταποίηση στη Δυτική Ελλάδα: Ενίσχυση του μεγέθους και της ανταγωνιστικότητας Μεταποιητικών και λοιπών επιχειρήσεων της ΠΔΕ ΒΑΑ Δήμου Αγρινίου	2	259.159	259.159			0%
2b				4363	Ενίσχυση των Επιχειρήσεων ΤΠΕ της Δυτικής Ελλάδας	8	2.190.066	2.190.066			0%
2b				4533	Ενίσχυση των Επιχειρήσεων ΤΠΕ της Δυτικής Ελλάδας ΒΑΑ Πάτρας	1	188.105	188.105			0%
3a,3d				2773	Εξωστρέφεια Διεθνοποίηση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	4	357.275	357.275	49.101		14%
8iii				3693	Επιχειρηματική Εκκίνηση Ενίσχυση νέων και υπό σύσταση πολύ Μικρών και μικρών Επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας ΟΧΕ ευρύτερης περιοχής του Άξονα Κατακόλου Αρχαίας Ολυμπίας	1	156.300	156.300			0%
8iii				3695	Επιχειρηματική Εκκίνηση Ενίσχυση νέων και υπό σύσταση πολύ Μικρών και μικρών Επιχειρήσεων	2	193.743	193.743			0%

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
					της Δυτικής Ελλάδας ΒΑΑ Δήμου Αγρινίου						
8v				3456	Επιχειρηματική Εκκίνηση Ενίσχυση νέων και υπό σύσταση πολύ Μικρών και μικρών Επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας	155	15.043.247	15.043.247	3.986.062		26%
8v				3693	Επιχειρηματική Εκκίνηση Ενίσχυση νέων και υπό σύσταση πολύ Μικρών και μικρών Επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας ΟΧΕ ευρύτερης περιοχής του Άξονα Κατακόλου Αρχαίας Ολυμπίας	3	226.096	226.096	65.206		29%
8v				3694	Επιχειρηματική Εκκίνηση Ενίσχυση νέων και υπό σύσταση πολύ Μικρών και μικρών Επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας ΟΧΕ περιοχής Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου Αιτωλικού	5	448.506	448.506	203.996		45%
8v				3695	Επιχειρηματική Εκκίνηση Ενίσχυση νέων και υπό σύσταση πολύ Μικρών και μικρών Επιχειρήσεων της Δυτικής Ελλάδας ΒΑΑ Δήμου Αγρινίου	4	300.299	300.299	48.502		16%
	Σύνολο		111.364.841			851	136.043.084	136.039.766	47.661.940	42,8%	35,0%

Πίνακας Π - 11: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Στερεάς Ελλάδας

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1a	Ανάπτυξη εργαστηριακού εξοπλισμού και υποδομών ερευνητικών φορέων	ΕΤΠΑ	1.000.000								
1b	Χαρτογράφηση, ταυτοποίηση, αξιοποίηση και βελτίωση του γενετικού υλικού αυτοχθόνων και μη ποικιλιών και φυλών και βελτίωση του πολλαπλασιαστικού υλικού	ΕΤΠΑ	300.000								
1b	Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης (π.χ. clusters) στη γεωργία/κτηνοτροφία & μεταποίηση	ΕΤΠΑ	300.000								
1b	Έρευνα των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και ανάπτυξη των υπηρεσιών εμπειρίας που μπορούν να αναπτυχθούν σε κάθε ΠΕ	ΕΤΠΑ	500.000								
1b	Ανάπτυξη νέων & βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας	ΕΤΠΑ	750.000								
1b	Οργάνωση και στήριξη cluster μετάλλου	ΕΤΠΑ	2.600.000								
1b		ΕΤΠΑ		46	Ενίσχυση Σχεδίων Έρευνας Τεχνολογικής Ανάπτυξης & Καινοτομίας σε Τομείς της RIS3	15	8.175.750	7.430.108	817.920		10,0%
2b	Χρήση ΤΠΕ για την αύξηση της παραγωγικότητας, αυτονομίας & ποιότητας υπηρεσιών στη βιομηχανία της εμπειρίας	ΕΤΠΑ	1.000.000								
2b	Δημιουργία εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ για τον εμπλουτισμό της εμπειρίας	ΕΤΠΑ	1.000.000								

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
2b		ΕΤΠΑ		57	Ενίσχυση πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας για την αναβάθμισή τους μέσω της χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας ΤΠΕ καθώς και συστημάτων αυτοματισμού	282	5.085.941	5.085.941	1.207.150		23,7%
5b	Θεσμοθέτηση βιομηχανικής περιοχής & δημιουργία βασικών υποδομών	ΕΤΠΑ	9.000.000								
5a + 5b	Διαμόρφωση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος σε περιοχές που εντάσσονται στις σχεδιαζόμενες υπηρεσίες εμπειρίας	ΕΤΠΑ	2.000.000								
6g	Χρήση πράσινων τεχνολογιών στη μεταποίηση και τον τουρισμό	ΕΤΠΑ	840.000								
6g	Πρόγραμμα βιομηχανικής συμβίωσης για την αξιοποίηση των απορριπτόμενων και τη μείωση της χρήσης πόρων	ΕΤΠΑ	2.415.000								
12a	Τεκμηρίωση της δυνατότητας αξιοποίησης βιομάζας από διάφορες πηγές για την παραγωγή ενέργειας	ΕΤΠΑ	100.000								
3a	Στήριξη νέων καινοτόμων μεταποιητικών επιχειρήσεων	ΕΤΠΑ	500.000								
3a		ΕΤΠΑ		21	Ίδρυση & Λειτουργία Κέντρου Υποστήριξης Επιχειρήσεων ΚΥΕ	1	1.036.000	1.036.000	945.207		91,2%
3c	Ανάπτυξη και εφαρμογή τοπικών σημάτων ποιότητας	ΕΤΠΑ	160.000								
3c	Πιστοποίηση, τυποποίηση και εισαγωγή καινοτομιών στη μεταποίηση αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων	ΕΤΠΑ	1.500.000								
3c		ΕΤΠΑ		012ΚΕ	Ενίσχυση της Ίδρυσης & Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	13	2.186.782	2.186.782	828.983		37,9%
3c		ΕΤΠΑ		55	Ενίσχυση Μεσαίων Επιχειρήσεων στη Στερεά Ελλάδα για την Αναβάθμιση & τον Εκσυγχρονισμό τους	12	9.076.109	9.076.109	1.460.854		16,1%
3c	Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος	ΕΤΠΑ	160.000	87	Δράσεις Κινητοποίησης των Παραγωγικών Δυνάμεων της Πολιτιστικής Περιβαλλοντικής Τουριστικής Διαδρομής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	1	184.000	184.000	0	0,0%	0,0%
3d	Μάρκετινγκ και ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων τροφίμων για την εσωτερική και διεθνή αγορά	ΕΤΠΑ	500.000								
3a	Ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων σε δραστηριότητες σχετιζόμενες με τον τουρισμό	ΕΤΠΑ	1.000.000								
3a + 3d	Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης σε όλη την αλυσίδα αξίας	ΕΤΠΑ	800.000								
8iii + 8v	Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού	ΕΚΤ	100.000								
	Σύνολο		26.525.000				25.744.582	24.998.940	5.260.114	19,8%	19,8%

Πίνακας Π - 12: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Πελοποννήσου

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1a	Υποστήριξη ερευνητικής υποδομής των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Περιφέρειας, δημιουργία ερευνητικών υποδομών με την συνεργασία ερευνητικών κέντρων του εξωτερικού	ΕΤΠΑ	1.500.000	ΠΕΛ83	Ενίσχυση της αναβάθμισης συμπλήρωσης ή και επέκτασης ή και δημιουργίας ερευνητικών υποδομών στην Πελοπόννησο κυρίως για την εξυπηρέτηση των αναπτυξιακών στόχων της Περιφέρειας	6	2.252.444	1.832.272	483.727	32,2%	21,5%

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1b	Σύσταση και υποστήριξη της λειτουργίας με φθίνουσα επιδότηση κατ' έτος του Κέντρου Μεταφοράς Τεχνολογίας και Καινοτομίας Πελοποννήσου - Πρόσληψη Τεχνικού Συμβούλου για την μεταβατική περίοδο μέχρι την ενεργοποίηση και λειτουργία του Κέντρου	ΕΤΠΑ	1.000.000	ΠΕΛ95	Δημιουργία δομών υποστήριξης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας έντασης γνώσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	1	3.824.115	0	0	14,5%	3,4%
		ΕΤΠΑ		ΠΕΛ43	Μηχανισμός διαχείρισης παρακολούθησης και εφαρμογής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Πελοποννήσου	1	499.596 €	499.596	144.956		
	Κουπόνια καινοτομίας προς τις επιχειρήσεις και μηχανικούς – επιστήμονες για τους υποστηρικτικούς τομείς με σκοπό την προμήθεια τεχνολογίας ανάπτυξης των κύριων τομέων	ΕΤΠΑ	2.300.000	ΚΕ-ΠΕΛ-01	Ενίσχυση πρωτοβουλιών ΜΜΕ για ανάπτυξη Έρευνας και Καινοτομίας Κουπόνια Καινοτομίας στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	8	115.000	115.000	70.000	5,0%	44,1%
		ΕΤΠΑ		ΚΕ-ΠΕΛ-02	Δημιουργία αναβάθμιση εργαστηρίων ποιοτικού ελέγχου και καινοτομίας στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	4	145.772	145.772	45.046		
2b	Πρωώθηση/Υποστήριξη δράσεων ηλεκτρονικού εμπορίου (e-commerce) και e-marketing / e-branding), Ανάπτυξη εργαλείων ΣΠΕ, λογισμικό και εφαρμογών τόσο για βιομηχανική χρήση, αυτοματισμών και ανάπτυξη τεχνολογιών στην παραγωγή προϊόντων όσο και για την παροχή ποιοτικών και εξειδικευμένων – καινοτομικών υπηρεσιών	ΕΤΠΑ	1.500.000	ΚΕ-ΠΕΛ-03	Ενίσχυση πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων της Περιφέρειας Πελοποννήσου για τον εκσυγχρονισμό τους μέσω της χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας ΤΠΕ καθώς και συστημάτων αυτοματισμού	217	4.901.800	4.901.800	652.856	43,5%	13,3%
2c	Ενίσχυση των φορέων πολιτισμού και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Περιφέρειας, για ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών ηλεκτρονικής προβολής των πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας	ΕΤΠΑ	1.000.000	ΠΕΛ47	Δημιουργία και διαχείριση Συστήματος Διαχείρισης Προορισμού DMS σε περιφερειακό επίπεδο	1	1.876.498	1.792.948	386.162	38,6%	20,6%
3a	Νέα επιχειρηματικότητα στον αγροδιατροφικό τομέα (υποστήριξη δημιουργίας νέων επιχειρήσεων) - Υποστήριξη ανάπτυξης start-ups Νέα επιχειρηματικότητα στον τουριστικό κλάδο και υποστήριξη δημιουργίας νέων επιχειρήσεων και υποστηρικτικών δομών Νέα επιχειρηματικότητα και υποστήριξη δημιουργίας νέων επιχειρήσεων & Υποστήριξη ανάπτυξης τεχνολογικών start-up των σημαντικών υποστηρικτικών κλάδων Υποδομές και πιλοτικές μονάδες για την παροχή τεχνολογικών υπηρεσιών προς τον αγροδιατροφικό τομέα (σχεδιασμός νέων προϊόντων, συσκευασία, κ.λπ.) Ενθάρρυνση συνεργασιών ανάμεσα σε ξενοδόχους και παραγωγούς	ΕΤΠΑ	9.000.000	ΚΕ-ΠΕΛ-04	Ενίσχυση της ίδρυσης εκσυγχρονισμού ΜΜΕ επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου με έμφαση στην καινοτομία και την ανάπτυξη νέων προϊόντων και υπηρεσιών	199	21.402.547	21.402.547	1.026.419	138,1%	23,2%
		ΕΤΠΑ		012ΚΕ	Ενίσχυση της ίδρυσης και λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	160	25.151.707	25.151.707	10.868.377		
		ΕΤΠΑ		ΚΕ-ΠΕΛ-07	Ενίσχυση της ίδρυσης εκσυγχρονισμού ΜΜΕ επιχειρήσεων στον τομέα του τουρισμού εντός της περιοχής παρέμβασης της ΟΧΕ Μάνης	35	1.660.405	1.660.405	329.870		
		ΕΤΠΑ		ΚΕ-ΠΕΛ-08	Ενίσχυση της ίδρυσης εκσυγχρονισμού μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων στους τομείς του τουρισμού της αγροδιατροφής και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή εντός της ΒΑΑ Καλαμάτας	33	975.179	975.179	0		
		ΕΤΠΑ		ΠΕΛ96	Δημιουργία Θερμοκοιτίδων Νέων Επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	1	423.029	87.239	0		
		ΕΤΠΑ		ΚΕ-ΤΑΠΤΟΚ1	Ενίσχυση του εκσυγχρονισμού επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών ή στην παραγωγή και διάθεση μεταποιητικών προϊόντων	30	3.999.997	3.999.997	201.323		
	ΕΤΠΑ	1.000.000									
3c	Αναβάθμιση των καταλυμάτων σε ανώτερο επίπεδο υπηρεσιών Ανακαίνιση και τουριστική αξιοποίηση από επιχειρήσεις μεταποίησης, παραδοσιακών βιομηχανικών εγκαταστάσεων και κτιρίων ιδιαίτερης	ΕΤΠΑ	3.000.000								
8v	Δράσεις κατάρτισης για την προσαρμογή των εργαζομένων σε επιχειρήσεις Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση του τεχνικού προσωπικού σε καινοτόμες πρακτικές βασισμένες στις αρχές της περιβαλλοντικής προστασίας, της εξοικονόμησης, ενέργειας, της χρήσης νέων υλικών, των ευφύων μεταφορών κλπ. Δράσεις υποστήριξης (mentoring, κλπ) για τη συνένωση μικρών επιχειρήσεων με στόχο τις οικονομίες κλίμακας, μείωση κόστους κλπ και την αύξηση της εξωστρέφειας τους	ΕΚΤ	8.000.000	ΠΕΛ119	Ενίσχυση και ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων για εργαζόμενους επιχειρήσεων σε δυναμικούς ή υπό αναδιάρθρωση κλάδους της Περιφέρειας Πελοποννήσου	1	3.774.125	2.422.465	0	0,0%	0,0%

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
8iii	Δράσεις κατάρτισης ανέργων κυρίως αυξημένων εκπαιδευτικών προσόντων Παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης για ειδικό τουριστικό προϊόν Ευαισθητοποίηση τουριστικών επιχειρήσεων για τις δυνατότητες που προσφέρει η διαφοροποίηση	ΕΚΤ	1.600.000	ΚΕ-ΠΕΛ_09	Ενίσχυση της ίδρυσης επιχειρήσεων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου από ανέργους	346	5.120.800	5.120.800	2.328.866	145,6%	45,5%
Σύνολο			29.900.000			1.043	76.123.015	70.107.728	16.537.602	55,3%	21,7%

Πίνακας Π - 13: Πορεία υλοποίησης Σχεδίου Δράσης της RIS3 Αττικής

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1.a.	Κέντρο Στρατηγικού Σχεδιασμού Περιφέρειας Αττικής	ΕΤΠΑ		ΑΤΤ071	Κέντρο Καινοτομίας Περιφέρειας Αττικής ΚΕΚΠΑ	1	1.647.400	1.359.728	335.441		20,4%
1.a	Ανάπτυξη Υποδομών και Δομών σε κρίσιμες περιοχές & τομείς Ε&Κ (competence centers)	ΕΤΠΑ		ΑΤΤ100	Ανάπτυξη Υποδομών και Δομών σε κρίσιμες περιοχές και τομείς ΕΚ σε συμφωνία με την Υλοποίηση της RIS3 της Περιφέρειας Αττικής	14	13.033.795	8.861.328	4.546.130		34,9%
1.a				ΑΤΤ034	Προσθήκη νέου τριώροφου κτιρίου με υπόγειο για χρήση γραφείων εργαστηρίων και αμφιθεάτρου του γεωδυναμικού Ινστιτούτου του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών	1	4.740.000	2.677.635	2.405.764		50,8%
1a,1b				ΑΤΤ045	Προσθήκη δύο υπογείων & επισκευή & αποκατάσταση ανακαίνιση υπαρχόντων κτιρίων 1 2 3Α 4Β 5 & ανάπλαση περιβάλλοντος χώρου στο Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο στην Κηφισιά	2	3.000.000	3.000.000	2.373.338		79,1%
1.a	Ανάπτυξη και λειτουργία τεχνολογικών πλατφορμών & δικτύων μάθησης	ΕΤΠΑ									
1.a	Δομές δημιουργικής μάθησης & συνεργασίας μέσα και έξω από το σχολείο (technology playgrounds, creativity parks, ...)	ΕΤΠΑ									
1.a	Διάχυση και ενημέρωση των ερευνητικών αποτελεσμάτων ΑΕΙ-ΕΚ στο ευρύ κοινό, στα σχολεία και σε συλλογικούς φορείς και φορείς ΤΑ	ΕΤΠΑ									
1.b	Ίδρυση και λειτουργία Εκκολαπτηρίων και Θερμοκοιτίδων εντός των ΕΚ και ΑΕΙ της Αττικής	ΕΤΠΑ									
1.b	Μητρώο συμβούλων σε ζητήματα διαχείρισης πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας	ΕΤΠΑ									
1.b	Πιστοποίηση δημοσίων φορέων έρευνας και τεχνολογικών υπηρεσιών για την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών Ε&Τ	ΕΤΠΑ									
1.b	Ενίσχυση δημοσίων φορέων έρευνας και τεχνολογικών υπηρεσιών για την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών και την αξιοποίηση της έρευνας	ΕΤΠΑ									

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
1.b	Ενίσχυση σχεδίων διερεύνησης της σκοπιμότητας αξιοποίησης ερευνητικών αποτελεσμάτων (proof-ofconcept) στο πεδίο της δημιουργικής οικονομίας	ΕΤΠΑ		ΑΣΔΑ_22	ειNNOHUB Δυτικής Αθήνας Ανάπτυξη και Διασύνδεση της Έρευνας και της Επιχειρηματικότητας και Διάδοση και Διευκόλυνση της Αξιοποίησης των Αποτελεσμάτων Έρευνας και Ανάπτυξης στους τομείς της Στρατηγικής της ΒΑΑΟΧΕ για τις έξυπνες πόλεις την τοπική έξυπνη οικονομία την έξυπνη διαβίωση των πολιτών και σε έξυπνα συστήματα προσέλκυσης και διαχείρισης ρών επισκεψιμότητας	2	600.000	577.580	31.453		5,2%
1.b	Ενίσχυση σχεδίων διερεύνησης της σκοπιμότητας αξιοποίησης ερευνητικών αποτελεσμάτων (proof-ofconcept) στο πεδίο της γαλάζιας οικονομίας	ΕΤΠΑ		PIR021	Υποστήριξη για τη δημιουργία και ανάπτυξη Κοινότητας Γνώσης και Καινοτομίας για τη Γαλάζια Οικονομία ΚΓΚΓΟ στον Πειραιά	1	2.090.000	2.020.146	946.200		45,3%
1.b	Δημιουργία καινοτόμων προϊόντων/υπηρεσιών που προτείνονται από επιχειρήσεις, φορείς του δημοσίου και της ΤΑ, δημόσια διαβούλευση κλπ. (customer-driven)	ΕΤΠΑ									
1.b	Χρηματοδότηση δράσεων τύπου “hackathon”	ΕΤΠΑ									
1.b	Ενίσχυση μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων δράσεων Ε&Α&Κ στα πεδία εξειδίκευσης από επιχειρήσεις ή συνεργατικούς σχηματισμούς	ΕΤΠΑ		ΑΤΤ123	Συνέργειες έρευνας και καινοτομίας στην Περιφέρεια Αττικής	48	16.112.871	1.097.007			0,0%
1.b	Ενίσχυση ανάπτυξης προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ	ΕΤΠΑ									
1.b	Ανάπτυξη εφαρμογών e-επιχειρείν από μεμονωμένες επιχειρήσεις ή ομάδες επιχειρήσεων	ΕΤΠΑ		ΕΑΤΑ20	Ψηφιακός Μετασχηματισμός επιχειρήσεων με έδρα στο Δήμο Αθηναίων	1	952.940	893.420			0,0%
1.b	Ενίσχυση της ανάπτυξης ψηφιακών πλατφορμών επιχειρηματικών συναλλαγών και συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων, μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών και μεταξύ επιχειρήσεων και φορέων του δημοσίου (B2B, B2C, C2C κλπ)	ΕΤΠΑ		ΑΣΔΑ_16	Πιλοτικές Εφαρμογές έξυπνης πόλης Smart City στο Δήμο Αιγάλεω με έμφαση στην τοποθέτηση της περιοχής ως νέου προορισμού αναψυχής και πολιτισμού με αξιοποίηση βιωματικών εμπειριών Πολιτών και Επισκεπτών	1	432.692	432.692	10.575		2,4%
1.b	Ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών δικτύωσης και συνεργασίας μεταξύ των φορέων στήριξης και κινητοποίησης, των ΜΜΕ, των ΑΕΙ και Ερευνητικών Κέντρων	ΕΤΠΑ									
1.b	Ενίσχυση της ίδρυσης και ανάπτυξης ψηφιακών πλατφορμών χρηματοδότησης από το πλήθος (crowdfunding), μικροπίστωσης, ανεύρεσης πόρων από το πλήθος (crowdsourcing), δικτύων υποστήριξης (επιχειρηματικών αγγέλων, μεντόρων, coaches, θερμοκοιτίδων κλπ), υποβολής ιδεών και προτάσεων και συμμετοχικής αξιολόγησης προτάσεων, ιδεών και μελών του οικοσυστήματος	ΕΤΠΑ									
2.c	Ενίσχυση έργων ανάπτυξης καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ, από νεοφυείς και υφιστάμενες επιχειρήσεις, στο πλαίσιο προσκλήσεων προμηθειών φορέων του Δημοσίου (ΤΑ, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ κοκ) - καινοτόμες προμήθειες, επιδεικτικά, πιλοτικά έργα και έργα φάροι	ΕΤΠΑ		ΑΤΤ044	Ενιαίο Αυτόματο Σύστημα Συλλογής Κομίστρου ΑΣΣΚ για τις εταιρείες του Ομίλου ΟΑΣΑ Β΄ Φάση Υλοποίησης ΕΣΠΑ 2014 - 2020	2	29.120.325	29.120.325	27.758.957		95,3%
				ΕΑΤΑ7	Ανάπτυξη και αξιοποίηση διαδικτυακών εργαλείων για την προώθηση του προορισμού στο πλαίσιο της Έξυπνης Πόλης	1	906.378	906.378	906.378		100,0%

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
				PIR003	Ανάπτυξη ευφύων υπηρεσιών που αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής Πολιτών και Επισκεπτών της Πόλης του Πειραιά και ενισχύουν τις Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες την Ηλεκτρονική Δημοκρατία τη Λογοδοσία και υποστηρίζουν τις Εταιρικές Σχέσεις και τον Μηχανισμό Διακυβέρνησης της ΟΧΕ	2	1.602.834 €	1.013.390 €	962.550 €		60,1%
				ΑΣΔΑ_14	Διαδημοτική Διαδραστική Πύλη Έξυπνων Λειτουργιών και Υπηρεσιών προς Πολίτες Κοινωνικά Δίκτυα και Κοινωνικούς Φορείς Πιλοτικές Δράσεις για την Ενιαία και Συνολική Έξυπνη Διαχείριση των Αστικών Πόρων και Δυναμικών Πληροφοριών και Υπηρεσιών Καθημερινότητας στη Δυτική Αθήνα	2	974.380	974.380	73.858		7,6%
				ΑΤΤ137	Αναβάθμιση του εθνικού κόμβου υπολογισμού υψηλών επιδόσεων ARIS hrcgrnetgr Α φάση	1	3.800.000				0,0%
				ΣΥΔΝΑ11	Έξυπνες εφαρμογές ηλεκτρονικού πολιτισμού ηλεκτρονικού τουρισμού και ενίσχυσης βιώσιμης κινητικότητας	1	204.171	12.400	624		0,3%
				ΣΥΔΝΑ12	Ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης περιβαλλοντικών παραμέτρων	1	208.602	12.400	744		0,4%
				ΑΤΤ106	Επέκταση του Εθνικού Δικτύου Τηλεϊατρικής ΕΔΙΤ Τμήμα 2ης ΥΠΕ σε Νησιά της Περιφέρειας Αττικής για την παροχή υπηρεσιών υγείας και ανάπτυξης συνθηκών ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας	1	1.407.800	1.341.246			0,0%
2.c	Ανάπτυξη εφαρμογών ΤΠΕ ψηφιακού και αλληλεπιδραστικού περιεχομένου και λειτουργίας	ΕΤΠΑ		ΑΤΤ063	Ψηφιοποίηση αρχαιολογικού υλικού υλοποίηση ψηφιακών πολυμεσικών εφαρμογών δημιουργία νέου διαδικτυακού τόπου του Μουσείου Ακρόπολης	1	1.564.338	1.564.338	1.534.621		98,1%
				ΑΤΤ133	Ψηφιακός Εκσυγχρονισμός των Ιατρικών και Οδοντιατρικών Συλλόγων της Περιφέρειας Αττικής	4	1.100.000	537.044			0,0%
				ΑΤΤ033	Ψηφιακές Εξ' αποστάσεως Υπηρεσίες Διαχείρισης Στόλου και Ενημέρωσης Επιβατών από τον ΟΑΣΑ Β' Φάση Υλοποίησης ΕΣΠΑ 2014 2020	1	2.088.000	2.087.622	1.959.621		93,9%
				ΑΤΤ128	Ψηφιακή Ανάδειξη της Σαλαμίνας μέσω παρουσίασης της Ιστορίας και του Πολιτιστικού της Αποθέματος με χρήση σύγχρονων οπτικοακουστικών συστημάτων	1	920.000	900.860			0,0%
3.a	Ενίσχυση για την ίδρυση και λειτουργία Εκκολαπτηρίων και Θερμοκοιτίδων εκτός των ΕΚ και ΑΕΙ της Αττικής	ΕΤΠΑ		012ΚΕ	Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	381	17.996.779	17.996.779	10.526.386		58,5%
				ΕΑΤΑ24	Καινοτόμες Πρωτοβουλίες Δίκτυο προώθησης και στήριξης των συλλογικών φορέων επιχειρηματικότητας στο Δήμο Αθηναίων Athens Business Toolkit	5	492.330	352.588	222.993		45,3%
				PIR010	Δράσεις προώθησης της επιχειρηματικότητας νεοφυών επιχειρήσεων	1	4.000.000	3.932.660			0,0%
				ΑΣΔΑ_23	Δημιουργία Θεματικών Μικροθερμοκοιτίδων Νέων Επιχειρήσεων στη Δυτική Αθήνα στους τομείς της Δημιουργικής και Πολιτιστικής Βιομηχανίας και της Ανάπτυξης των Πόλεων ως Ευφύων και Βιώσιμων Οικοσυστημάτων Διαβίωσης Απασχόλησης Επιχειρηματικότητας και Αναψυχής	4	1.026.789	950.894	635.443		61,9%
				ΣΥΔΝΑ16	Φυτώρια επιχειρήσεων	1	2.100.000				0,0%

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
3.a	Προγράμματα, υποστήριξης, εκπαίδευσης και κατάρτισης και δικτύωσης προσωπικού δομών κινητοποίησης και μελών των δικτύων τους (μεντόρων, επιχειρηματικών αγγέλων κλπ.)	ΕΤΠΑ									
3.a	Ενίσχυση επιχειρηματικών ομάδων στο στάδιο εκκόλαψης (με αξιοποίηση επιχειρηματικών υποτροφιών και κουπονιών καινοτομίας)	ΕΤΠΑ									
3.a	Ενίσχυση της ίδρυσης και ανάπτυξης νεοφυών επιχειρήσεων για την υλοποίηση του επιχειρηματικού σχεδίου τους για 1-2 έτη (με αξιοποίηση κουπονιών καινοτομίας)	ΕΤΠΑ									
3.a	Δραστηριότητες προσέλκυσης και βράβευσης καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών σε πεδία εξειδίκευσης	ΕΤΠΑ									
3.a	Στήριξη νεοφυών επιχειρήσεων και ΜμΕ για την προστασία της βιομηχανικής και πνευματικής ιδιοκτησίας	ΕΤΠΑ									
3.a	Μηχανισμοί ενίσχυσης χρηματοδοτικών εργαλείων (Matching Funds)	ΕΤΠΑ									
3.a	Σχέδια Ενίσχυσης & Δημιουργίας συνεργατικών σχηματισμών (cluster)	ΕΤΠΑ		PIR011	Υποστήριξη για την ανάπτυξη συνεργατικών σχημάτων επιχειρήσεων στον Πειραιά	1	496.000	441.440			0,0%
				ATT074	Πρώθηση της επιχειρηματικότητας μέσω της δημιουργίας συνεργατικών σχηματισμών καινοτομίας στην Περιφέρεια Αττικής	6	3.541.860	3.541.860	472.225		13,3%
3.a	Ανάπτυξη και εφαρμογή "πρωτοκόλλων" ή σημάτων	ΕΤΠΑ									
3.a	Ενίσχυση για την πραγματοποίηση δοκιμών προϊόντων και υπηρεσιών στην Αττική	ΕΤΠΑ									
3.a	Ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών στο πλαίσιο προσκλήσεων προμηθειών φορέων του Δημοσίου (ΤΑ, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ κοκ)	ΕΤΠΑ									
3c	Ενίσχυση έργων ανάπτυξης καινοτόμων προϊόντων	ΕΤΠΑ									
3c	Ενίσχυση ΜμΕ για την ανάπτυξη σύγχρονων μεθόδων παραγωγής	ΕΤΠΑ									
3c	Ενίσχυση ΜμΕ σε κλάδους με νέες δυνατότητες ανάπτυξης για την υλοποίηση ολοκληρωμένων σχεδίων αναδιάρθρωσης	ΕΤΠΑ		EATA28	Athens Business Green Toolkit Αναβάθμιση των επιχειρήσεων στο Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας με όρους πράσινης λειτουργίας για τη βελτίωση της εικόνας τους	111	2.303.392	2.303.392	270.879		11,8%
				EATA25	Υποστήριξη των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο χώρο του πολιτισμού εντός των ορίων περιοχής παρέμβασης της ΟΧΕ του Δήμου Αθηναίων	95	6.666.950	6.666.950	6.089.867		91,3%
3c	Ενίσχυση ομάδων ΜμΕ σε κλάδους με νέες δυνατότητες ανάπτυξης για την υλοποίηση ολοκληρωμένων σχεδίων αναδιάρθρωσης μέσω της συγκρότησης συνεργατικών σχηματισμών	ΕΤΠΑ									
3c	Ενίσχυση υφιστάμενων και υποστήριξη για τη συγκρότηση νέων συνεργατικών σχηματισμών	ΕΤΠΑ									
3c	Ενίσχυση της απασχόλησης δυναμικού σε μακροπρόθεσμα έργα Ε&Α σε υφιστάμενες επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ									

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ				% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων	Ύψος πληρωμών		
3d	Συμμετοχή επιχειρήσεων σε διεθνείς εκθέσεις & συνέδρια, οργάνωση επιχειρηματικών αποστολών	ΕΤΠΑ		PIR004	Έξυπνη πρόβλεψη προσέλκυση προγραμματισμός και βιώσιμη διαχείριση Αστικών Τουριστικών και Πολιτιστικών Ροών στην Πόλη του Πειραιά	1	1.100.000	1.071.165			0,0%
3d	Οργάνωση διεθνούς εμβέλειας κλαδικών εκθέσεων	ΕΤΠΑ		EATA6	Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα αξιοποίησης B2B και B2C καναλιών για τη προώθηση της οικονομίας επισκεπτών στη Αθήνα	1	6.004.694	5.917.965	6.023.603		100,3%
3d	Συμμετοχή σε διεθνείς τεχνολογικές, εμπορικές και επιχειρηματικές συνεργασίες & δίκτυα καθώς & ανταλλαγή επισκέψεων	ΕΤΠΑ									
3d	Εξειδικευμένες μελέτες για στόχευση αγορών (market analysis), προϊόντων και συγκριτικής ανάλυσης του ανταγωνισμού	ΕΤΠΑ									
3d	Προετοιμασία, εφαρμογή & αξιολόγηση «περιφερειακών σχεδίων εξωστρέφειας»	ΕΤΠΑ									
3d	Σύσταση φορέα με σκοπό την ανάδειξη και προβολή και προώθηση τοπικά παραγόμενων προϊόντων	ΕΤΠΑ									
3d	Δημιουργία γραφείου(“film commission”, “music commission”, “festival commission”)	ΕΤΠΑ									
3d	Υποστήριξη δράσεων διεθνοποίησης, διοργάνωσης διεθνών συναντήσεων, δικτύωσης φορέων στήριξης της νέας και αλληλέγγυας επιχειρηματικότητας	ΕΤΠΑ									
3d	Δημιουργία και υποστήριξη δράσεων Soft Landing	ΕΤΠΑ									
3a,3c,3d				ΣυDNA7	Κέντρο στήριξης Επιχειρηματικότητας	4	4.400.000	4.196.398	179.395		4,1%
8.v	Ανάπτυξη επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων σε θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας, εξαγωγών	ΕΚΥ		ΣΥDNA9	Κατάρτιση και πιστοποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων εργαζομένων	1	1.187.000	1.179.878	2.900		0,2%
8.v	Υποτροφίες για μεταπτυχιακές σπουδές στα πεδία εξειδίκευσης	ΕΚΤ									
9.v	Υποστήριξη της προετοιμασίας για την εκκόλαψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών ΚΑΛΟ	ΕΤΠΑ									
9.v	Ενίσχυση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών ΚΑΛΟ	ΕΤΠΑ									
9.v	Προγράμματα υποστήριξης, εκπαίδευσης, κατάρτισης και δικτύωσης προσωπικού δομών κινητοποίησης και μελών των δικτύων τους (μεντόρων, επιχειρηματικών αγγέλων κλπ.) στον τομέα της ΚΑΛΟ	ΕΤΠΑ									
8iii				ΑΣΔΑ_27	Ανάπτυξη Οικοσυστήματος Ενδυνάμωσης των εν δυνάμει Επιχειρηματιών και Προώθησης της Δημιουργίας Νέων Καινοτόμων μικροΕπιχειρήσεων στη Δυτική Αθήνα ιδίως στους Τομείς της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Αττικής	1	2.715.800	2.692.984	2.323.123		85,5%
8iii				EATA30	Υποστήριξη της Εκκόλαψης Νέων Επιχειρήσεων σε κλάδους της RIS με αξιοποίηση των κλειστών καταστημάτων στο κέντρο της Αθήνας εμπορικό τρίγωνο	1	2.842.948	2.087.894			0,0%
8iii				ΣυDNA4	Φυτώρια νέων ιδεών Σχολεία επιχειρηματικότητας	1	1.625.350	20.150			0,0%
8v				ΑΤΤ098	Ενίσχυση της προσαρμοστικότητας εργαζομένων στο νέο αναπτυξιακό πρότυπο της Περιφέρειας Αττικής	6	7.999.770	3.340.451			0,0%

Επενδυτική Προτεραιότητα	Δράση RIS3	Ταμείο	ΔΔ Δράσης RIS3	Ενεργοποίηση ΠΕΠ		Υλοποίηση ΠΕΠ			% απορρόφησης Δράσης RIS	% απορρόφησης εντάξεων	
				Κωδικός Πρόσκλησης	Τίτλος Πρόσκλησης	Αριθμός έργων	ΔΔ ενταγμένων έργων	ΔΔ συμβάσεων			Ύψος πληρωμών
8v				EATA8	Εργαλεία Προώθησης της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων Κέντρο Στήριξης Επιχειρηματικότητας Δήμου Αθηναίων	1	1.302.000	1.302.000	1.302.000		100,0%
	Σύνολο					711	154.308.186	117.385.365	71.895.067		46,6%

Πίνακας Π - 14: Πίνακας Αποτελεσμάτων Περιφερειακής καινοτομίας (RCI-2016 & RCI2023)

	ΑΤΤΙΚΗ		ΑΜΘ		Δ. ΕΛΛΑΔΑ		Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ		ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ		ΗΠΕΙΡΟΣ		Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ		ΚΡΗΤΗ		Ν. ΑΙΓΑΙΟ		ΠΕΛ/ΣΟΣ		ΣΤ. ΕΛΛΑΔΑ		ΘΕΣΣΑΛΙΑ		Β. ΑΙΓΑΙΟ		
	2016	2023	2016	2023	2016	2023	2016	2023	2016	2023	2016	2023	2016	2023	2016	2023	2016	2023	2016	2023	2016	2023	2016	2023	2016	2023	2016
0 Συνοπτικός δείκτης καινοτομίας	75,7	97,6	49,9	74,5	62,1	83,0	50,0	75,2	46,5	60,5	52,0	85,1	61,7	86,5	75,7	89,4	45,6	60,1	46,2	77,0	52,4	75,1	52,6	78,5	51,7	62,4	
1.1.2 Πληθυσμός με τριτοβάθμια εκπαίδευση	148,1	148,1	90,3	90,3	87,8	87,8	99,2	99,2	66,7	66,7	82,3	82,3	121,9	121,9	73,8	73,8	43,9	43,9	92,0	92,0	80,6	80,6	85,7	85,7	78,1	78,1	
1.1.3 Πληθυσμός που συμμετέχει στη δια βίου μάθηση	36,7	36,7	20,4	20,4	22,4	22,4	23,5	23,5	7,1	10,2	32,7	32,7	21,4	21,4	17,3	17,3	9,2	9,2	3,1	3,1	6,1	6,1	28,6	28,6	32,7	32,7	
1.2.1 Διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις	123,3	186,0	51,6	98,9	127,8	209,7	39,2	77,9	26,6	40,5	194,3	273,7	101,3	169,2	188,2	274,9	3,6	17,5	16,2	27,4	16,8	30,3	56,2	142,2	76,9	138,2	
1.2.2 Επιστημονικές δημοσιεύσεις που συγκαταλέγονται στο 10% των πιο αναφερόμενων επιστημονικών δημοσιεύσεων	78,0	87,7	91,5	96,5	92,0	78,0	40,8	155,7	139,3	58,0	82,8	72,7	75,5	92,1	122,7	104,3	121,0	125,5	44,6	89,2	89,3	140,0	80,6	106,2	92,0	107,9	
1.3.2 Άτομα με βασικές γενικές ψηφιακές δεξιότητες	85,6	84,0	70,3	72,1	68,8	73,1	70,3	72,1	68,8	73,1	68,8	73,1	70,3	72,1	81,4	73,7	81,4	73,7	68,8	73,1	68,8	73,1	70,3	72,1	81,4	73,7	
2.1.1 Δαπάνες Ε&Α στον κρατικό τομέα	76,7	104,8	76,7	100,0	106,3	136,5	60,2	75,7	51,3	63,8	111,6	150,7	90,7	110,8	140,8	159,0	47,0	51,3	55,2	67,2	30,5	32,4	80,6	105,5	106,3	105,5	
2.2.1 Δαπάνες Ε&Α στον επιχειρηματικό τομέα	58,0	89,4	32,3	44,0	33,5	50,4	12,2	31,1	0,0	32,3	24,4	38,6	31,1	59,9	22,9	39,6	0,0	8,6	25,9	54,6	47,3	72,3	19,3	53,3	12,2	22,9	
2.2.2 Δαπάνες καινοτομίας εκτός Ε&Α	85,0	118,9	145,5	115,0	142,9	113,9	135,5	109,4	135,8	136,3	117,5	148,8	131,3	121,3	153,9	139,0	177,3	102,9	88,2	178,7	121,7	147,4	133,2	155,0	95,8	144,7	
2.2.3 Δαπάνες καινοτομίας ανά απασχολούμενο	87,9	110,4	53,4	75,8	80,2	108,9	45,2	77,6	125,9	82,9	61,9	101,4	77,0	86,1	92,2	83,9	61,1	60,6	63,0	94,6	87,6	104,4	88,4	89,1	61,6	77,4	
2.3.2 Απασχολούμενοι ειδικοί ΤΠΕ	98,8	146,9	0,0	0,0	13,4	26,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	22,7	39,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	9,0	2,2	10,6	0,0	0,0	
3.1.1 ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες προϊόντων	104,1	228,5	100,4	208,3	119,7	228,5	112,2	225,4	75,6	180,0	64,9	228,5	97,6	228,5	106,3	228,5	115,2	228,5	92,2	228,5	104,0	228,5	118,6	228,5	84,3	183,3	
3.1.2 ΜΜΕ που εισάγουν καινοτομίες επιχειρηματικών διαδικασιών	136,4	222,8	113,2	211,3	152,3	222,8	139,0	216,6	130,1	205,3	118,0	222,8	155,4	222,8	188,8	222,8	104,2	163,2	155,7	222,8	127,0	222,8	106,7	222,8	87,9	153,3	
3.2.1 Καινοτόμες ΜΜΕ που συνεργάζονται με άλλους	172,7	222,7	131,3	158,3	132,8	246,9	187,7	196,7	108,4	59,6	68,8	151,3	140,7	207,0	215,0	175,4	87,5	116,7	85,7	246,9	106,3	152,9	132,9	192,4	141,2	75,0	
3.2.2 Συνδημοσιεύσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα	140,0	181,8	68,1	145,8	139,4	185,3	62,1	129,6	53,0	53,4	110,9	181,1	109,9	169,5	143,9	200,6	24,1	48,7	54,7	64,4	65,9	79,4	92,7	130,2	66,4	115,8	
3.3.1 Αιτήσεις διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ΡCT	48,2	49,1	20,7	19,0	44,7	38,8	21,1	8,9	0,0	0,0	18,8	32,5	33,2	36,5	36,7	41,8	26,7	16,8	16,8	25,7	16,6	23,8	33,9	25,0	0,0	23,0	
3.3.2 Αιτήσεις εμπορικών σημάτων	79,3	124,7	30,2	62,5	25,5	57,1	17,6	44,4	13,8	39,0	12,6	62,8	69,9	136,0	55,1	142,6	51,6	46,1	25,3	70,7	30,5	42,8	29,0	105,2	49,6	37,9	
3.3.3 Εφαρμογές σχεδιασμού	45,4	42,6	0,0	34,3	15,3	32,1	38,6	60,0	0,0	16,6	22,0	14,4	57,4	67,0	59,8	40,0	12,4	34,8	0,0	69,1	36,0	67,5	27,6	19,5	19,1	0,0	
4.1.1 Απασχόληση σε δραστηριότητες έντασης γνώσης	130,0	130,0	16,7	16,7	30,0	30,0	0,0	0,0	4,2	4,2	0,0	0,0	46,7	46,7	15,0	15,0	36,7	36,7	21,7	21,7	5,8	5,8	17,5	17,5	22,5	22,5	
4.1.2 Απασχόληση σε καινοτόμες επιχειρήσεις	111,0	162,9	92,2	164,5	86,7	151,7	66,8	128,9	65,8	139,6	107,2	160,4	112,2	179,9	107,9	161,3	55,6	142,3	105,3	132,2	109,8	161,0	121,6	161,6	120,9	101,9	
4.2.3 Πωλήσεις νέων καινοτομιών στην αγορά και νέων καινοτομιών στην επιχείρηση	152,4	243,6	83,7	211,5	140,5	207,2	136,7	182,6	39,7	236,5	22,8	275,0	108,2	227,5	148,8	205,4	30,7	149,8	75,7	131,5	175,6	275,0	51,6	215,3	81,3	97,5	
4.3.2 Αέριες εκπομπές μικροσωματιδίων	75,1	97,3	0,0	102,2	73,9	150,1	11,7	138,0	83,8	164,3	85,4	151,1	0,0	88,5	57,5	144,0	56,9	125,2	95,7	162,1	87,9	153,8	39,3	126,4	46,0	138,7	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Έκθεση Συνεντεύξεων & Ομάδων Εστίασης

Παραδοτέο Π-Β2:
Έκθεση Συνεντεύξεων με
Εκπροσώπους των Οργάνων
Σχεδιασμού, Υποστήριξης και
Παρακολούθησης υλοποίησης
της RIS3

Σεπτέμβριος 2023

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<u>ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ</u>	198
<u>1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	199
<u>2. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ</u>	200
<u>2.1 Διενέργεια Προσωπικών Συνεντεύξεων</u>	200
<u>3. ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ</u>	202
<u>3.1 Συνεντεύξεις Στελεχών για το Σχεδιασμό και Εφαρμογή των Περιφερειακών Στρατηγικών</u>	202
<u>3.2 Ομάδες Εστίασης</u>	Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.
<u>4. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΝΤΟΠΙΣΤΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ</u>	209
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ</u>	210
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Εργαλεία ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας πεδίου</u>	210
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Πίνακας συμμετεχόντων στις συνεντεύξεις</u>	214

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ

ΑΑ	Αναθέτουσα Αρχή
ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν
ΒΔ	Βάση Δεδομένων
ΓΓΕΚ	Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας
ΓΓΕΤ	Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας
ΕΔΚ	Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ
Ε&Α	Έρευνα και Ανάπτυξη
Ε&Κ	Έρευνα και Καινοτομία
Ε&Τ	Έρευνα και Τεχνολογία
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΠΑνεΚ	Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΕΤΑΚ	Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΠ	Προγραμματική Περίοδος
ΠΡΟ	Δ/ση Σχεδιασμού & Προγραμματισμού Πολιτικών και Δράσεων Έρευνας & Καινοτομίας
ΠΣΚΕ	Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων
RIS3	Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation

6. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν παραδοτέο με τίτλο «Π-Β2: Έκθεση συνεντεύξεων με εκπροσώπους των οργάνων σχεδιασμού, υποστήριξης και παρακολούθησης υλοποίησης της RIS3 (πρόσθετο παραδοτέο)» εκπονήθηκε στο πλαίσιο της Σύμβασης με ημερομηνία υπογραφής την 12/05/2023 μεταξύ της «Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας, Δ/νση Σχεδιασμού και Προγραμματισμού Πολιτικών και Δράσεων Έρευνας & Καινοτομίας» και της Εταιρείας Planet A.E. στο πλαίσιο του Έργου: «Αξιολόγηση της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3) 2014-2020» και αφορά πρόσθετο παραδοτέο και αποτελείται από την παρούσα Εισαγωγή και τα ακόλουθα Κεφάλαια:

- **Κεφάλαιο 2: Συνοπτική παρουσίαση της μεθοδολογίας διενέργειας συνεντεύξεων**, το οποίο περιλαμβάνει την παρουσίαση της μεθοδολογία που ακολουθήθηκε κατά την διενέργεια των Προσωπικών Συνεντεύξεων και των Ομάδων Εστίασης, στο πλαίσιο της σχετικής σύμβασης που έχει συνάψει με την «Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας».
- **Κεφάλαιο 3: Σύνοψη Συμπερασμάτων**, το οποίο περιλαμβάνει την ανάλυση των αποτελεσμάτων των προσωπικών συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν με τα Στελέχη, τα Στελέχη για το Σχεδιασμό και Εφαρμογή των Περιφερειακών Στρατηγικών και τις προσωπικές συνεντεύξεις με τους Στρατηγικούς Φορείς για το Σχεδιασμό της Εθνικής Στρατηγικής, καθώς και των ομάδων εστίασης, στο πλαίσιο της σχετικής σύμβασης που έχει συνάψει με την «Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας».
- **Κεφάλαιο 4: Αναφορά σε Προβλήματα που Εντοπίστηκαν κατά τη Διενέργεια των Συνεντεύξεων**, το οποίο περιλαμβάνει την αναλυτική παρουσίαση των προβλημάτων που παρουσιάστηκαν κατά την διενέργεια των συνεντεύξεων με τα αρμόδια στελέχη και στις ομάδες εστίασης, στο πλαίσιο της σχετικής σύμβασης που έχει συνάψει με την «Γενική Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας».
- **Παραρτήματα**
 - **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I:** Εργαλεία ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας πεδίου
 - **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I:** Οδηγός Συνέντευξης Στελεχών για τον Σχεδιασμό και την Εφαρμογή των Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης
 - **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I.6:** Οδηγός Συνέντευξης Στελεχών ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ για τις Δράσεις RIS
 - **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II:** Πίνακας συμμετεχόντων στις συνεντεύξεις

7. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

7.1 Διενέργεια Προσωπικών Συνεντεύξεων

Βασικός στόχος των συνεντεύξεων ήταν να εμπλουτιστούν οι έρευνες πεδίου με πρόσθετες πληροφορίες παράγοντες και ερμηνευτικά σχήματα για τα ζητήματα της αξιολόγησης όπως αυτά προέκυψαν από τα αξιολογικά ερωτήματα. Η λίστα των συνεντευξιζόμενων παρατίθεται στο Παράρτημα II και περιλαμβάνει στελέχη της ΓΓΕΚ, της ΕΥΔΕ-ΕΤΑΚ, της ΕΥΔ-ΕΠΑΝΕΚ, της ΕΥΣΠΕΠ, και αρμόδιων οργάνων των Περιφερειών σχετικών με θέματα σχεδιασμού, εφαρμογής και παρακολούθησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, των Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης καθώς και Δράσεων που άπτονται της Εθνικής και των Περιφερειακών RIS3. Κατά τη διάρκεια της συνέντευξης πραγματοποιήθηκε μια ανοιχτού τύπου συζήτηση ώστε οι συνεντευξιζόμενοι να παραθέσουν τις απόψεις τους όχι μόνο μέσω της δομημένης μορφής ενός ερωτηματολογίου, αλλά στο ευρύτερο πλαίσιο μιας συζήτησης για τα υπό μελέτη κριτήρια όπως παρατίθενται στους Οδηγούς Συνέντευξης στο Παράρτημα I.

Αναλυτικότερα, πραγματοποιήθηκαν προσωπικές συνεντεύξεις με τα Στελέχη για το Σχεδιασμό και Εφαρμογή των Περιφερειακών Στρατηγικών, για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και παρακολούθηση της Εθνικής RIS3, των Περιφερειακών RIS3 αλλά και Δράσεων. Επίσης πραγματοποιήθηκαν προσωπικές συνεντεύξεις με Στρατηγικούς Φορείς για το Σχεδιασμό της Εθνικής Στρατηγικής που σκοπό είχε άντληση απόψεων, εμπειριών, σκέψεων, προβληματισμών και προτάσεων των άμεσα εμπλεκόμενων μερών στον σχεδιασμό, στην υλοποίηση της Εθνικής και Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και στην αξιολόγηση των Δράσεων που υλοποιήθηκαν. Στόχος ήταν η καλύτερη κατανόηση του βαθμού υλοποίησης των στόχων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, της εφαρμογής του σχεδιασμού, τις επίτευξης των στόχων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης καθώς και το βαθμό που η Εθνική RIS3 επηρέασε τον σχεδιασμό των Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, πως διαμορφώθηκε το Σχέδιο Δράσης και κατά πόσο συνέβαλε στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων τόσο για άμεση λήψη διορθωτικών και βελτιωτικών μέτρων όσο και για τον καλύτερο σχεδιασμό αντίστοιχων έργων στο μέλλον.

Εργαλεία Διενέργειας ημιδομημένων συνεντεύξεων

Οι συνεντεύξεις είναι ένα από τα βασικότερα εργαλεία της ποιοτικής έρευνας. Οι συνεντεύξεις χρησιμοποιούνται για την άντληση στοιχείων και εκτιμήσεων που δεν είναι διαθέσιμα από υπάρχουσες πηγές. Επίσης, οι συνεντεύξεις παρέχουν ιδιαίτερη ευελιξία στην άντληση των αναγκαίων πληροφοριών και σημαντικά υψηλότερο βαθμό ελευθερίας για την κατάθεση νέων απόψεων. Απαραίτητες προϋποθέσεις για μια επιτυχημένη συνέντευξη είναι αφ' ενός το ισχυρό γνωστικό υπόβαθρο και αφ' ετέρου το υψηλό επίπεδο εμπειρίας των στελεχών που παίρνουν τις συνεντεύξεις, προκειμένου να διαμορφώνουν το φάσμα της συνέντευξης χωρίς όμως να επιδρούν στις απαντήσεις που δίδονται. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα πεδίου με τη διενέργεια συνεντεύξεων είναι τεχνική, που εξυπηρετεί τη λήψη σχετικών πληροφοριών για τη λογική, τις αρχές και την αναπαράσταση των ερωτηθέντων για το έργο ή το πρόγραμμα γενικότερα. Εκτός από τις αντικειμενικές αναπαραστάσεις, εξυπηρετεί επίσης στη συλλογή πληροφοριών με ατομική πρακτική. Οι συνεντεύξεις είναι ιδιαίτερα πολύτιμες, στην εξερεύνηση μεθόδων με τις οποίες υλοποιήθηκε ένα έργο καθώς και στον προσδιορισμό καλών πρακτικών.

Η διαδικασία των συνεντεύξεων περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

Στάδιο 1: Οργάνωση/Προγραμματισμός Συνεντεύξεων

Το στάδιο αυτό περιλάμβανε τα εξής βήματα:

Βήμα 1: Επιλογή των συνεντευξιαζόμενων

Σε σύγκριση με την έρευνα πεδίου που πραγματοποιείται με τη χρήση ερωτηματολογίων, στην έρευνα που πραγματοποιείται μέσω συνεντεύξεων το απαιτούμενο δείγμα είναι μικρότερο, ενώ ο αριθμός των συνεντεύξεων που πραγματοποιούνται εξαρτάται από διάφορους παράγοντες όπως π.χ., το θέμα της συνέντευξης, την ομάδα-στόχο, από τους διαθέσιμους πόρους κ.λπ.. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης αξιολόγησης της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν σε προκαθορισμένες ομάδες στόχου.

Βήμα 2: Σχεδιασμός της συνέντευξης

Ο σχεδιασμός των συνεντεύξεων βασίστηκε στην κατάρτιση οδηγών συνέντευξης (βλ. Παράρτημα Ι) που χρησιμοποιήθηκε από το Σύμβουλο Αξιολόγησης κατά τη διενέργεια των συνεντεύξεων. Μέσω των οδηγών αυτών εξετάστηκαν και διευκρινίστηκαν βασικά ζητήματα της συνέντευξης από τον Σύμβουλο Αξιολόγησης.

Βήμα 3: Επιλογή και εκπαίδευση των ατόμων που θα πάρουν τη συνέντευξη

Το βήμα αυτό αφορά τους ερευνητές που θα πραγματοποιήσουν τις συνεντεύξεις. Τα άτομα που επιλέχθηκαν έχουν σημαντική εμπειρία στην πραγματοποίηση αυτού του είδους συνεντεύξεων μέσω της συμμετοχής τους σε αντίστοιχες αξιολογήσεις άλλων έργων ή/και προγραμμάτων. Η εκπαίδευση αυτή αφορούσε κυρίως στο αντικείμενο της προς αξιολόγηση θεμάτων, επισημαίνοντας σημεία που απαιτούσαν ιδιαίτερη προσοχή. Επίσης, σε αυτό το βήμα προσδιορίστηκε και ο αριθμός των συνεντεύξεων ανά ερευνητή.

Στάδιο 2: Διεξαγωγή των συνεντεύξεων

Το στάδιο αυτό αφορά την πραγματοποίηση των προκαθορισμένων συνεντεύξεων. Ο αριθμός των ερωτήσεων όσο και η πορεία της κάθε συνέντευξης ήταν προκαθορισμένη ανάλογα με το προφίλ του συνεντευξιαζόμενου, όπως η θέση που κατέχει, ο βαθμός εμπλοκής του στην Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, ο βαθμός συμμετοχής του στον σχεδιασμό των Δράσεων, ο βαθμός συμμετοχής του στον σχεδιασμό της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης κ.λπ.. Να σημειωθεί ότι, με στόχο την ορθή και ομαλή διεξαγωγή της συνέντευξης, στον οδηγό της συνέντευξης ενσωματώθηκαν και οι λογικοί έλεγχοι που θα καθορίζουν τη ροή της συνέντευξης.

Το σχέδιο εργασιών για την υλοποίηση των συνεντεύξεων το οποίο σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε από τον Σύμβουλο περιλάμβανε τα ακόλουθα βήματα:

- Επικοινωνία με τον υποψήφιο συνεντευξιαζόμενο ηλεκτρονικά ή / και τηλεφωνικά για τον από κοινού ορισμό του τρόπου (τηλεφωνικά ή διαδικτυακά μέσω «Teams» ή άλλης εφαρμογής) και της ημερομηνίας της συνέντευξης βάσει διαθεσιμότητας του συνεντευξιαζόμενου.
- Αποστολή στον συνεντευξιαζόμενο στοιχείων σχετικών με το αντικείμενο της έρευνας και το ευρύτερο αντικείμενο του έργου καθώς και του σχετικού οδηγού συνέντευξης, μετά την οριστικοποίηση του σχετικού ραντεβού και πριν την διεξαγωγή της κάθε συνέντευξης.
- Πραγματοποίηση της συνέντευξης κατά την ορισθείσα ημερομηνία βάσει καθορισμένου προγράμματος των συνεντεύξεων.

Στάδιο 3: Επεξεργασία και Ανάλυση των Στοιχείων

Στο στάδιο αυτό πραγματοποιήθηκε η επεξεργασία και η ανάλυση των στοιχείων που έχουν συλλεχθεί κατά τη διάρκεια συνεντεύξεων. Μετά την ολοκλήρωση της συνέντευξης, και σε δεύτερο χρόνο, ακολουθούσε η αποδελτίωση των συνεντεύξεων και όλων των θεμάτων που συζητήθηκαν σε αυτή. Να

σημειωθεί ότι για τα τελικά αποτελέσματα της αξιολόγησης, τα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας συνδυάστηκαν με τα αποτελέσματα που εξήχθησαν από την επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν μέσω των ερωτηματολογίων.

8. ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

8.1 Συνεντεύξεις Στελεχών για το Σχεδιασμό και Εφαρμογή των Περιφερειακών Στρατηγικών

Στην παρούσα υποενότητα αποτυπώνονται ανά ερώτημα/ζητούμενο της κάθε ενότητας του πρότυπου οδηγού συνέντευξης, όπως αυτό είχε συνταχθεί και περιλαμβάνεται στο Παράρτημα Ι3 του Παραδοτέου, οι ποιοτικές πληροφορίες, τα στοιχεία που συλλέχθηκαν σχετικά με τους παράγοντες που επηρέασαν θετικά ή αρνητικά τόσο τον σχεδιασμό όσο και την υλοποίηση των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης.

Τα κύρια ερωτήματα, θεματικές με βάση τα οποία οργανώθηκαν οι συνεντεύξεις, αφορούσαν και εξέταζαν τέσσερις (4) κύριες ενότητες/ γενικά κριτήρια αξιολόγησης, σχετικά με τη Συνάφεια, την Αποτελεσματικότητα (αποτελέσματα και αντίκτυπος), την Αποδοτικότητα και τέλος την προστιθέμενη αξία των Περιφερειακών Στρατηγικών, σε σχέση πάντα με την Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) για την προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Οι απόψεις που κατατέθηκαν από τους συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις κατά κανόνα αντικατοπτρίζουν την αντίληψη των φορέων που εκπροσωπούν σχετικά με τα ζητήματα που άπτονται του σχεδιασμού και της εφαρμογής των περιφερειακών στρατηγικών, ενώ όπου δεν υπήρχε συλλογική αντίληψη/ εκτίμηση τις προσωπικές απόψεις τους.

Συνάφεια

1. Η εκπόνηση στρατηγικών RIS3 (εθνικής και περιφερειακών) αποτέλεσε συστατικό στοιχείο της πολιτικής συνοχής και βασική προϋπόθεση (εκ των προτέρων αιρεσιμότητα) για την ενεργοποίηση επενδύσεων έρευνας, καινοτομίας και ψηφιακής σύγκλισης από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Ο σχεδιασμός αυτός ξεκίνησε το 2012, τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, μέσα από μια παράλληλη και αλληλοσυμπληρούμενη διαδικασία.
2. Βασική εισροή για την εκπόνηση των στρατηγικών σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο αποτέλεσαν τα πορίσματα μελετών στρατηγικής (π.χ. McKinsey & Company, «Η Ελλάδα δέκα χρόνια μπροστά», ΣΕΒ, ΙΟΒΕ, κ.λπ.), που ανέδειξαν τομείς συγκριτικού πλεονεκτήματος/ έξυπνης εξειδίκευσης, καθώς και οι εκθέσεις ομάδας εμπειρογνομόνων της ΕΕ για την υποστήριξη της προετοιμασίας στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης της χώρας ως βάση για τον προγραμματισμό των διαρθρωτικών ταμείων για την περίοδο 2014-2020 (13 εκθέσεις για τις περιφέρειες και 1 έκθεση για το σύνολο της χώρας).
3. Αναγνωρίστηκε η δυσκολία σχεδιασμού και αποτελεσματικής εφαρμογής των περιφερειακών στρατηγικών, απόρροια της περιορισμένης εμπειρίας των περιφερειακών φορέων πολιτικής, της έλλειψης οργάνων/ μονάδων αρμόδιων για το σχεδιασμό και την παρακολούθηση εφαρμογής των στρατηγικών και της περιορισμένης επιχειρησιακής ικανότητας και στελέχωσης των λοιπών φορέων του περιφερειακού οικοσυστήματος. Μερικά και άτυπα αυτό το κενό καλύφθηκε από τις μονάδες των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των περιφερειών, λόγω της σχετικής εξοικείωσης τους όχι με τις αρχές και κατευθύνσεις των πολιτικών έξυπνης εξειδίκευσης αλλά με την ευρύτερη λογική και τις απαιτήσεις οριοθέτησης/ αξιοποίησης και παρακολούθησης εφαρμογής στρατηγικών και πολιτικών.

4. Την πρωτοβουλία για την εκπόνηση των περιφερειακών στρατηγικών επωμίσθηκαν οι Ειδικές Υπηρεσίες των Περιφερειακών Προγραμμάτων, μέσω της προσφυγής σε υπηρεσίες εξωτερικών συμβούλων, λύση που υιοθετήθηκε λόγω της ανάγκης άμεσης εκπλήρωσης των σχετικών αιρεσιμοτήτων και γρήγορης ενεργοποίησης/ κινητοποίησης των πόρων στήριξης των παρεμβάσεων ενίσχυσης του περιφερειακού συστήματος έρευνας και καινοτομίας.
5. Η διαδικασία εκπόνησης των περιφερειακών στρατηγικών αποτέλεσε μια πολύπλοκη και χρονοβόρα διαδικασία, που κινήθηκε παράλληλα με τις διαδικασίες εκπόνησης των προγραμματικών κειμένων των επιχειρησιακών προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, ενώ συνεχίσθηκε μέχρι την έγκρισή τους από τα Περιφερειακά Συμβούλια στο πρώτο εξάμηνο του 2015.
6. Συνολικά ακολουθήθηκε μικτό μοντέλο συγκρότησης και εκπόνησης των στρατηγικών, μέσα από λογικούς συμβιβασμούς bottom up και top down διαδικασιών. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, ο καθορισμός των περιφερειακών προτεραιοτήτων στο πλαίσιο της RIS3, συνδέεται με μια αποτελεσματική αντιστοίχιση μεταξύ της από την κορυφή προς τη βάση διαδικασίας διατύπωσης των γενικών στόχων που ευθυγραμμίζονται με τις πολιτικές της ΕΕ και της από τα κάτω προς τα πάνω διαδικασίας που αναδεικνύει τις θέσεις των εμπλεκομένων για την έξυπνη εξειδίκευση και τις περιοχές πειραματισμού/μελλοντικής ανάπτυξης ανά Περιφέρεια.
7. Συνολικά παρατηρείται και αναγνωρίζεται σύμπτωση των τομέων προτεραιότητας της εθνικής στρατηγικής και των περιφερειακών στρατηγικών, με τους τομείς των περιφερειακών στρατηγικών να αποτελούν κατά κανόνα υποσύνολο των τομέων προτεραιότητας της εθνικής στρατηγικής. Παρατηρείται σε γενικές γραμμές περιορισμένη διαφοροποίηση/ εξειδίκευση των περιφερειακών στρατηγικών σε σχέση με την εθνική, ενώ αναγνωρίστηκε ως επιτυχημένο παράδειγμα η εστίαση ορισμένων περιφερειών σε κλάδους και αλυσίδες αξίας όπου εντοπίζεται περιφερειακή συγκέντρωση/ κλαδική εξειδίκευση η/και αυξημένος εξαγωγικός προσανατολισμός (βιομηχανίες μετάλλου, πλαστικών, μαρμάρου κοκ.).
8. Απόρροια της διαπίστωσης για σύμπτωση των τομέων προτεραιότητας της εθνικής στρατηγικής και των περιφερειακών στρατηγικών, καθώς και της περιορισμένης εμπειρίας σχεδιασμού και παράλληλης εφαρμογής των παρεμβάσεων στα δύο χωρικά επίπεδα επισημάνθηκε η δυσκολία αναγνώρισης και σαφούς διάκρισης των παρεμβάσεων των δύο επιπέδων. Στο πλαίσιο αυτό διατυπώθηκαν σκέψεις και προτάσεις ανάδειξης της συμπληρωματικότητας των δύο επιπέδων και ενδεικτικά:
 - επικέντρωση σε οριζόντιου τύπου τομεακές παρεμβάσεις στο εθνικό επίπεδο και αντίστοιχα εστίαση στο περιφερειακό επίπεδο σε ιδιαίτερα προϊόντα και αλυσίδες αξίας που χαρακτηρίζουν τις περιφερειακές οικονομίες και προκύπτουν μέσα από τη διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης,
 - αξιοποίηση ανάλογης πρακτικής που ακολουθήθηκε στο πλαίσιο του HORIZON, όπως η χρηματοδότηση αξιόλογων προτάσεων που δεν προκρίθηκαν λόγω περιορισμένης διαθεσιμότητας πόρων δράσεων εθνικής εμβέλειας από πόρους των περιφερειακών προγραμμάτων, μετά από αξιολόγηση της συμβολής τους στο περιφερειακό οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας.
9. Κοινή διαπίστωση του συνόλου σχεδόν των συμμετεχόντων ήταν ότι οι στόχοι της εθνικής στρατηγικής ήταν κατά κύριο λόγο εστιασμένοι στο χώρο της έρευνας και καινοτομίας, με επικέντρωση στις παρεμβάσεις του Θεματικού Στόχου 1 και αδύναμο προσανατολισμό στις

παρεμβάσεις του Θεματικού Στόχου 3, ενώ ο προσανατολισμός των περιφερειακών στρατηγικών έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στην επιχειρηματικότητα.

10. Κοινός υπήρξε ο προβληματισμός σχετικά με το εύρος των τομέων προτεραιότητας και το βάθος της εξειδίκευσης των περιφερειακών στρατηγικών. Ειδικότερα από σειρά περιφερειών διατυπώθηκε η άποψη ότι το ευρύ πεδίο των τομεακών προτεραιοτήτων διευκόλυνε την εφαρμογή των περιφερειακών στρατηγικών κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 (πιλοτική εφαρμογή της προσέγγισης έξυπνης εξειδίκευσης) παρέχοντας συνθήκες ευελιξίας που ήταν απαραίτητες για την προγραμματική περίοδο 2014-2020 (η ππ 2014-2020 χαρακτηρίστηκε ως περίοδος πιλοτικής εφαρμογής της προσέγγισης έξυπνης εξειδίκευσης). Παράλληλα το σύνολο των περιφερειών διαπιστώνει την ανάγκη σταδιακού περάσματος από τη γενική τομεακή εξειδίκευση στην εστίαση για ενίσχυση της καινοτομίας στο επίπεδο των αλυσίδων αξίας και των ιδιαίτερων αναγνωρίσιμων και δυναμικών στην αγορά προϊόντων των περιφερειακών οικονομιών.
11. Στο περιφερειακό επίπεδο εξακολουθεί να εντοπίζεται έλλειψη τεχνογνωσίας στην προσέγγιση και ανάδειξη βασικών πτυχών της έξυπνης εξειδίκευσης όπως:
 - η αναγνώριση των τομέων προτεραιότητας και συγκριτικού πλεονεκτήματος των περιφερειακών οικονομιών και των αντίστοιχων οικοσυστημάτων έρευνας και καινοτομίας. Χαρακτηριστική εδώ είναι η περίπτωση του τομέα της υγείας, ο οποίος σε ορισμένες περιφέρειες διαθέτει υψηλού επιπέδου ακαδημαϊκό και ερευνητικό δυναμικό, χωρίς όμως ανεπτυγμένη επιχειρηματική δραστηριότητα. Ζητούμενο σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η διάγνωση της δυνατότητας και ικανότητας κινητοποίησης του επενδυτικού ενδιαφέροντος για ανάπτυξη καινοτόμων υπηρεσιών και εφαρμογών με την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας που αναπτύσσεται από τις διαθέσιμες εκπαιδευτικές/ ερευνητικές υποδομές,
 - η αναγνώριση βασικών εννοιών και προσεγγίσεων, όπως η αναγνώριση χαρακτηριστικών, βημάτων και διαδικασιών υιοθέτησης επιχειρηματικής καινοτομίας, τόσο από τους φορείς σχεδιασμού των παρεμβάσεων, όσο και από τους φορείς αποδέκτες των ενισχύσεων (επιχειρήσεις). Κοινή διαπίστωση στο σύνολο των περιφερειών αποτελεί το γεγονός ότι στους τομείς του τουρισμού, πολιτισμού και τη δημιουργικής βιομηχανίας, πέραν της ανάπτυξης και χρήσης νέων εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ, δύσκολα τα εμπλεκόμενα μέρη αναγνωρίζουν και υιοθετούν πρακτικές βασισμένες στη γνώση και την καινοτομία, όπως η ανάπτυξη και εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος, η ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, η αξιοποίηση της ευρύτερης αλυσίδας αξίας του τουρισμού, η υιοθέτηση καινοτόμων πρακτικών οργάνωσης και προώθησης του τουριστικού προϊόντος κ.ο.κ.. Όμοια προβλήματα προσέγγισης εντοπίζονται σε ορισμένες περιφέρειες και σε παραδοσιακούς κλάδους του τομέα της αγροδιατροφής (οινοποιεία, ελαιόλαδο κ.ο.κ.).
12. Για την ενεργοποίηση των διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης από το σύνολο των περιφερειών αξιοποιήθηκε η εμπειρία και οι πρακτικές που εφαρμόστηκαν στην Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, μέσω της συμμετοχής της ως ωφελούμενη περιφέρεια της Προπαρασκευαστικής Δράσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο "Actual and desired state of the economic potential in regions outside the Greek capital Athens" με φορέα υλοποίησης το Κοινό Ερευνητικό Κέντρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (JRC/EC). Στο πλαίσιο αυτό όλες οι περιφέρειες εφάρμοσαν συμμετοχικά μοντέλα επιχειρηματικής ανακάλυψης, όπως ομάδες εργασίας, ημερίδες ενημέρωσης, ανοικτές και εστιασμένες συζητήσεις με θεματικό, τομεακό ή κλαδικό αντικείμενο και

πλατφόρμες συνεργασίας, διακίνηση ερωτηματολογίων χαρτογράφησης ερευνητικού δυναμικού, ανακάλυψης καινοτομικής δραστηριότητας επιχειρήσεων και εξειδίκευσης προτεραιοτήτων και αναγκών των φορέων σε δράσεις καινοτομίας κινητοποιώντας για πρώτη φορά ένα σημαντικό δυναμικό της ακαδημαϊκής, ερευνητικής και επιχειρηματικής κοινότητας.

13. Συνολικά παρατηρήθηκε ενεργοποίηση φορέων όλων των μερών της τετραπλής έλικας (ακαδημαϊκή κοινότητα, φορείς επιχειρηματικότητας, φορείς του δημόσιου τομέα και της κοινωνίας των πολιτών) με ιδιαίτερα σημαντική τη συμμετοχή της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας, τα στελέχη της οποίας ήταν περισσότερο εξοικειωμένοι με τις παρεμβάσεις στο πεδίο της έρευνας και καινοτομίας. Ζητούμενο αποτελεί για όλες τις περιφέρειες η περαιτέρω ενίσχυση της συμμετοχής στις διαδικασίες διαμόρφωσης των στρατηγικών και της επιχειρηματικής ανακάλυψης του επιχειρηματικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών.
14. Κατά κανόνα οι διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης στις περιφέρειες της χώρας ήταν ιδιαίτερα εντατικές μέχρι και την περίοδο υιοθέτησης των Σχεδίων Δράσης των περιφερειακών στρατηγικών, σταδιακά ατόνησαν και ενεργοποιήθηκαν δυναμικότερα με αφορμή την εκκίνηση των διαδικασιών ενεργοποίησης των πόρων ενίσχυσης των δράσεων έρευνας και καινοτομίας των περιφερειακών προγραμμάτων. Συγκεντρώθηκε σημαντικό πλήθος ιδεών και προτάσεων ενίσχυσης της έρευνας και της επιχειρηματικής καινοτομίας, με ισχνά αποτελέσματα όμως σε τομείς όπως ο τουρισμός και η δημιουργική βιομηχανία, ενώ ένα αξιόλογο μέρος των ιδεών τόσο της επιχειρηματικής όσο και της ακαδημαϊκής κοινότητας δεν μετουσιώθηκε σε αιτήματα στήριξης σε συνέχεια των προσκλήσεων που ενεργοποιήθηκαν από τα περιφερειακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020.
15. Αδύναμες και χαμηλής αποτελεσματικότητας αποδείχθηκαν οι διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης σε περιφέρειες που το παραγωγικό τους σύστημα κυριαρχείται ή χαρακτηρίζεται από μονοκαλλιέργεια (π.χ. τουρισμός) και το περιφερειακό ερευνητικό δυναμικό είναι περιορισμένο (ανυπαρξία εκπαιδευτικών/ ερευνητικών υποδομών).
16. Η καθυστέρηση στη συγκρότηση των ΠΣΕΚ περιόρισε τη δυνατότητα ουσιαστικής συμβολής τους στη διαμόρφωση των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης, ενώ εντοπίζονται και περιφέρειες με ουσιαστική συμβολή στην ενεργοποίηση των προσκλήσεων των ΠΕΠ, καθώς και περιφέρειες στις οποίες η συνολική λειτουργία των ΠΣΕΚ ήταν μη ανιχνεύσιμη. Σε κάθε περίπτωση διαπιστώνεται:
 - δυσανάλογη εκπροσώπηση των ερευνητικών φορέων σε βάρος της συμμετοχής των φορέων της επιχειρηματικότητας,
 - εστίαση των προσεγγίσεων των ΠΣΕΚ για την ικανοποίηση αναγκών πρωτίστως της ερευνητικής κοινότητας και αδυναμία προσέγγισης και σύζευξης με την επιχειρηματική κοινότητα,
 - λειτουργία των ΠΣΕΚ κυρίως ως μηχανισμών/ αντένες της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΑΚ)

Αποτελεσματικότητα/ Αποδοτικότητα

1. Παρατηρήθηκε έλλειψη συγκροτημένης προσέγγισης για την υιοθέτηση ποσοτικών και ποιοτικών στόχων στις περιφερειακές στρατηγικές, καθώς και ειδικού πλαισίου οριοθέτησής τους. Το κενό αυτό επιχειρήθηκε να καλυφθεί με τη χρήση του συστήματος δεικτών των περιφερειακών προγραμμάτων, που μερικά ικανοποίησε τις ανάγκες ποσοτικοποίησης των στόχων των περιφερειακών στρατηγικών στο σκέλος που αφορούσαν ποσοτικοποιημένους στους δείκτες εκρών. Παράλληλα, κοινή διαπίστωση των συμμετεχόντων ήταν ότι οι δείκτες αποτελεσμάτων που χρησιμοποιήθηκαν δεν ήταν κατάλληλοι για την αποτύπωση της συμβολής των περιφερειακών στρατηγικών στις επιδιωκόμενες αλλαγές στο περιφερειακό σύστημα έρευνας και καινοτομίας.
2. Η πορεία υλοποίησης των περιφερειακών στρατηγικών επιχειρήθηκε να παρακολουθηθεί ad hoc, μέσω της σύνταξης Ετήσιων Εκθέσεων Παρακολούθησης, με πέντε (5) από τις δεκατρείς (13) περιφέρειες να μην αποκρίνονται σε αυτή τη διαδικασία.
3. Συνολικά η διαδικασία συγκροτημένης παρακολούθησης επίτευξης των τεθέντων στόχων ακυρώθηκε στην πράξη εκ του γεγονότος ότι δεν συγκροτήθηκε ενιαίος μηχανισμός συλλογής και διαμοιρασμού των δεδομένων υλοποίησης των παρεμβάσεων των περιφερειακών στρατηγικών που χρηματοδοτήθηκαν από διαφορετικά χρηματοδοτικά εργαλεία και Ταμεία (ΕΠΑνΕΚ, ΠΕΠ, HORIZON, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ, αμιγώς εθνικοί πόροι κοκ.). Περιφέρειες που δημιούργησαν ειδικούς μηχανισμούς και δομές υποστήριξης της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης προσπάθησαν να συλλέξουν σχετικές πληροφορίες και δεδομένα υλοποίησης φυσικού αντικείμενου (παρακολούθηση ανοικτών δεδομένων εφαρμογής των παρεμβάσεων του Προγράμματος HORIZON, υπογραφή μνημονίων συνεργασίας με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, κατάθεση αιτημάτων παροχής στοιχείων δράσεων τομεακών προγραμμάτων με εφαρμογή στην Περιφέρεια κοκ.).
4. Στους παράγοντες που επηρέασαν την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των περιφερειακών στρατηγικών αναφέρθηκαν η σημαντική καθυστέρηση στην εξειδίκευση και ενεργοποίηση των παρεμβάσεων, λόγω της έλλειψης τεχνογνωσίας κατάλληλου σχεδιασμού των παρεμβάσεων και των χρονοβόρων διαδικασιών προετοιμασίας και ενεργοποίησης των σχετικών προσκλήσεων, καθώς και η έλλειψη συντονισμού με το ΕΠΑνΕΚ για τον χρονισμό και το περιεχόμενο ομοειδών προσκλήσεων που απευθύνονταν στις ίδιες ομάδες στόχου/ δικαιούχους των ενισχύσεων. Αναφέρθηκε σημαντική επιβάρυνση των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης με διαδικασίες σχεδιασμού προσκλήσεων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο των αρμοδιοτήτων τους. Εντοπίστηκαν και περιπτώσεις μειωμένης απόκρισης δικαιούχων των ενισχύσεων σε σχετικές προσκλήσεις και συνολικά μειωμένης αποτελεσματικότητας στις περιπτώσεις δράσεων που δεν σχεδιάστηκαν ορθά, λόγω έλλειψης επαρκούς σχετικής εμπειρίας και τεχνογνωσίας των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των προγραμμάτων.
5. Διαφοροποιημένη ανά Περιφέρεια είναι εικόνα της αποτελεσματικότητας και του αντικτύπου των δράσεων που ενεργοποιήθηκαν στο πλαίσιο των περιφερειακών στρατηγικών και ενδεικτικά ορισμένες περιφέρειες αναγνώρισαν υψηλό αντίκτυπο από την εφαρμογή δράσεων στήριξης των ερευνητικών υποδομών, ενώ άλλες από την εφαρμογή δράσεων στήριξης συμπράξεων επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς ή/και ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων. Σε κάθε περίπτωση υψηλό αντίκτυπο είχαν όσες δράσεις ενίσχυσης των δομών υποστήριξης των περιφερειακών στρατηγικών ενεργοποιήθηκαν με στηρίξη πόρων των περιφερειακών προγραμμάτων (Κέντρα και Παρατηρητήρια Καινοτομίας, ανάπτυξη υβριδικών

μηχανισμών στήριξης των μονάδων περιφερειών αρμόδιων για την παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών καινοτομίας κοκ.). Οι εν λόγω παρεμβάσεις είχαν άμεσο και θετικό αντίκτυπο στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης, στη δημιουργία δικτύων και τη διασύνδεση των επιχειρήσεων με τους ερευνητές και συνολικά την ερευνητική κοινότητα, στη δημιουργία φυτωρίου ιδεών καινοτομίας, την αποτύπωση και χαρτογράφηση των ικανοτήτων παραγωγής καινοτομίας κοκ.. Δεν αναφέρθηκαν παρεμβάσεις εφαρμογής.

6. Δεν έχει υιοθετηθεί ενιαίο μοντέλο με τις περιφέρειες να υιοθετούν τα δικά τους ιδιαίτερα σχήματα και τους ιδιαίτερους υποστηρικτικούς μηχανισμούς διακυβέρνησης των περιφερειακών στρατηγικών. Ζητούμενο σε κάθε περίπτωση για όλες τις περιφέρειες ήταν και εξακολουθεί να αποτελεί η ενίσχυση της αρχής της ιδιοκτησίας των περιφερειακών στρατηγικών (Περιφερειακά Συμβούλια) και της επιβεβαίωσης αυτής της αρχής της σε όλο των κύκλο ζωής τους (σχεδιασμός, εφαρμογή, αξιολόγηση και επικαιροποίηση/ ανατροφοδότηση των στρατηγικών). Στο πλαίσιο των συνεντεύξεων κατατέθηκαν και μεμονωμένες απόψεις, περί αδυναμίας σχεδιασμού και παρακολούθησης των στρατηγικών σε περιφέρειες όπου είναι αδύναμη ή ανύπαρκτη περιφερειακή μονάδα/ υπηρεσία με σχετικές αρμοδιότητες.
7. Συνολικά καταγράφεται έλλειψη ικανού σε αριθμό και εμπειρου στελεχιακού δυναμικού, ενώ αναγνωρίζεται και το ουσιαστικό κενό πολιτικής με την ανάληψη της σχετικής «άτυπης αρμοδιότητας» από τις ΕΥΔ των ΠΕΠ, για τις ανάγκες έγκαιρης απόκρισης στις απαιτήσεις του κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ (σχεδιασμός και έγκριση στρατηγικών, επίτευξη προκαθορισμένων στόχων, κατανομή και απορρόφηση πόρων κοκ.).
8. Κοινό τόπο αποτελεί η διαπίστωση περί αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων των επιμέρους στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης, συνδεδεμένης άμεσα με την υιοθέτηση αποδοτικού τυπικού ή/και άτυπου μηχανισμού διακυβέρνησης. Στα θετικά της όλης διαδικασίας καταγράφεται η ανάδραση ορισμένων περιφερειών στις προκλήσεις που απορρέουν από τις πολιτικές έξυπνης εξειδίκευσης με τη δημιουργία μονάδων/ υπηρεσιών αρμόδιων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή περιφερειακών πολιτικών καινοτομίας ή την ενεργοποίηση οργάνων της περιφέρειας όπως τα Περιφερειακά Ταμεία, την αξιοποίηση συγχρηματοδοτούμενων πόρων των ΠΕΠ για τη δημιουργία υποστηρικτικών μηχανισμών (Γραφεία Καινοτομίας, Παρατηρήτρια Επιχειρηματικής Καινοτομίας, συνεργασίες με εμπειρογνώμονες της αγοράς κοκ.) ή/και τη δημιουργία σχετικού υποστηρικτικού μηχανισμού στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των περιφερειακών προγραμμάτων.
9. Στις προτάσεις βελτίωσης της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των παρεμβάσεων περιλαμβάνονται:
 - Η υιοθέτηση διακριτού συστήματος δεικτών των στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης που θα αποτυπώνει τα αναμενόμενα αποτελέσματα στο επίπεδο των εκρών και τον αντίκτυπο των παρεμβάσεων, που θα αποτελεί σημαντική εισροή για την επίκαιρη παρακολούθηση των αλλαγών, τη χαρτογράφηση των υποδομών και ικανοτήτων καινοτομίας που δημιουργούνται και τελικά την ανατροφοδότηση των στρατηγικών με επίκαιρα στοιχεία και κρίσιμες αναφορές,
 - Η ανάπτυξη διαλειτουργικότητας μεταξύ των συστημάτων παρακολούθησης των επιμέρους παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από διαφορετικά χρηματοδοτικά εργαλεία και συνολικά των στρατηγικών,

- Η υιοθέτηση μόνιμων και θεσμοθετημένων διαύλων επικοινωνίας με τη ΓΓΕΚ για τη μεταφορά γνώσης από το εθνικό στο περιφερειακό επίπεδο σε θέματα σχεδιασμού και εφαρμογής παρεμβάσεων ενίσχυσης του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας,
 - Η υιοθέτηση καλών πρακτικών ενεργοποίησης παρεμβάσεων ενίσχυσης του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας, όπως ο σχεδιασμός και ενεργοποίηση δράσεων ανοικτής καινοτομίας, κυλιόμενων ετήσιων προσκλήσεων που θα καλύπτουν διαρκώς αναδυόμενες ανάγκες ενίσχυσης του περιφερειακού οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας και θα επιτρέπουν τη διάχυση των ωφελειών σε όλη τη διάρκεια των κύκλων των προγραμματικών περιόδων,
 - Η μεταφορά τεχνογνωσίας από όργανα και υπηρεσίες εθνικού επιπέδου (ΓΓΕΚ, ΕΥΔΕ ΕΤΑΚ κοκ.) και η παροχή σχετικών εργαλείων, όπως η εκπόνηση και διάθεση στις περιφέρειες πρότυπων τευχών προσκλήσεων ενημερωμένων π.χ. με τις ειδικές απαιτήσεις των καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων στους τομείς της έρευνας και καινοτομίας, τις εναλλακτικές λύσεις επιλεξιμότητας δαπανών, την ενσωμάτωση αποτελεσματικών διαδικασιών και ρυθμίσεων παρακολούθησης και πιστοποίησης των επενδύσεων με βάση την κατακτημένη εμπειρία από ανάλογες δράσεις που έχουν ενεργοποιηθεί σε εθνικό επίπεδο κοκ.,
10. Οι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις δήλωσαν αδυναμία εντοπισμού ανιχνεύσιμου αντικτύπου από την εφαρμογή των περιφερειακών στρατηγικών, λόγω αφενός του γεγονότος ότι δεν υπάρχουν διαμορφωμένα κατάλληλα εργαλεία μέτρησης και απομόνωσης της συνεισφοράς των στρατηγικών στις αλλαγές που επέρχονται στις περιφέρειες και αφετέρου λόγω του ότι το σύνολο σχεδόν των συγχρηματοδοτούμενων από τα περιφερειακά προγράμματα δράσεων έρευνας και καινοτομίας βρίσκονται σε φάση υλοποίησης με την ολοκλήρωσή τους να αναμένεται στο τέλος του τρέχοντος έτους. Σε κάθε περίπτωση αναγνωρίστηκαν στοιχεία προστιθέμενης αξίας και θετικού αντικτύπου από την εφαρμογή των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης και ειδικότερα στα παρακάτω πεδία:
- αναγνώριση για πρώτη φορά σε περιφερειακό επίπεδο των βασικών αδύναμων και ισχυρών σημείων των περιφερειακών οικονομιών και των συντελεστών υποστήριξης και παραγωγής καινοτομίας, ως συστατικό στοιχείο τοποθέτησής τους στα περιφερειακά και διαπεριφερειακά ανταγωνιστικά περιβάλλοντα,
 - η διεύρυνση του φάσματος των συμμετεχόντων στη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης (περιλαμβανομένης και της χαρτογράφησης του ανθρώπινου και τεχνολογικού δυναμικού καινοτομίας) και η κινητοποίηση εξαιρετικά μεγάλου αριθμού συντελεστών της τετραπλής έλικας και κυρίως αυτών της επιχειρηματικής κοινότητας,
 - η δημιουργία άτυπων και τυπικών δικτύων έντασης γνώσης μεταξύ ερευνητικών οργανισμών, φορέων της δημόσιας διοίκησης, της επιχειρηματικής κοινότητας και μερικώς της κοινωνίας των πολιτών με προσανατολισμό στην εφαρμογή καινοτομιών στην επιχειρηματική δραστηριότητα.

9. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΝΤΟΠΙΣΤΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Δεδομένου ότι οι έρευνες πεδίου υλοποιήθηκαν εν μέσω της θερινής περιόδου, ο Σύμβουλος Αξιολόγησης προχώρησε στην υποβολή Αιτήματος Παράτασης Υποβολής των Πρόσθετων Παραδοτέων Π-Β1: Αποτελέσματα – συμπεράσματα έρευνας πεδίου και Π-Β2: Έκθεση συνεντεύξεων με εκπροσώπους των οργάνων σχεδιασμού, υποστήριξης και παρακολούθησης υλοποίησης της RIS3 προς την Αναθέτουσα Αρχή την 02/08/2023, με νέα ημερομηνία υποβολής των εν λόγω Παραδοτέων την 20/09/23.

Ο σκοπός του συγκεκριμένου αιτήματος ήταν να παραταθεί η χρονική διάρκεια υλοποίησης των ερευνών πεδίου πέραν της θερινής περιόδου στοχεύοντας στην επιτυχή ολοκλήρωση των ερευνών πεδίου τόσο με επίτευξη των επιθυμητών, κατά το δυνατόν, ποσοστών απόκρισης και αριθμού συνεντεύξεων όσο και με την ορθή επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων. Κατόπιν της παρατάσεως και με την ολοκλήρωση των ερευνών πεδίου τα επιθυμητά ποσοστά απόκρισης επιτεύχθηκαν σε μεγάλο βαθμό όπως παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση καθώς και στο Παραδοτέο **Παραδοτέο Π-Β1: Αποτελέσματα – Συμπεράσματα Έρευνας Πεδίου**.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η ιδιαίτερη χρονική περίοδος διενέργειας της αξιολόγησης (περιλαμβανομένης της επιβάρυνσης των περιφερειακών οργάνων με την οριστικοποίηση των διαδικασιών τελικής αναθεώρησης των ΠΕΠ της ΠΠ 2014-2020) και η καθυστέρηση στη διάθεση στοιχείων εφαρμογής των περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης και των σχεδίων δράσης τους, περιλαμβανομένων και των στοιχείων σχετικά με τις διαδικασίες επιχειρηματικής ανακάλυψης στις περιφερειακές στρατηγικές από τις αρμόδιες περιφερειακές στρατηγικές επέφερε μια επιπλέον δυσκολία με τον προγραμματισμό και υλοποίηση των συνεντεύξεων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Εργαλεία ποιοτικής και ποσοτικής έρευνας πεδίου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.3: Οδηγός Συνέντευξης Στελεχών για τον Σχεδιασμό και την Εφαρμογή των Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης

Σκοπός των συνεντεύξεων είναι να αξιολογηθεί ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης που χρηματοδοτήθηκαν από τα οικεία Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Ο στόχος είναι η σε βάθος συλλογή ποιοτικών πληροφοριών σχετικά με τους παράγοντες που επηρέασαν θετικά ή αρνητικά τόσο τον σχεδιασμό όσο και την υλοποίηση των στρατηγικών RIS σε περιφερειακό επίπεδο.

Ξεκινώντας θα θέλαμε να συστηθούμε και να μας πείτε λίγα λόγια για εσάς, τη θέση σας, το βαθμό και το στάδιο εμπλοκής σας στο σχεδιασμό της Περιφερειακής Στρατηγικής;

Συνάφεια

1. Πως επηρέασε η Εθνική Στρατηγική τον σχεδιασμό της Περιφερειακής Στρατηγικής;
2. Αποτυπώθηκαν στην Περιφερειακή Στρατηγική με επαρκή τρόπο οι ιδιαίτερες ανάγκες, προκλήσεις και ιδιαιτερότητες της Περιφέρειας;
3. Εντοπίστηκαν αστοχίες συνέργειας / συμπληρωματικότητας με την Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης;
4. Εντοπίστηκαν άλλες αστοχίες (στόχευση της Στρατηγικής);
5. Πόσο συμμετοχικός ήταν ο σχεδιασμός της Στρατηγικής; Πώς λειτούργησε ο μηχανισμός της τετραπλής έλικας; Υποστηρίχθηκε η δημιουργία δικτύου φορέων;
6. Σε ποιο βαθμό συμμετείχαν τα ΠΣΕΚ στο σχεδιασμό της Περιφερειακής Στρατηγικής;
7. Η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης συνέβαλε στον καθορισμό των τομέων προτεραιότητας κατά το σχεδιασμό της Στρατηγικής;
8. Πως οργανώθηκε η διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης κατά την εφαρμογή της Στρατηγικής (θεματικά, σε κύκλους κοκ.);
9. Ποιες δομές, εργαλεία και διαδικασίες (περιφερειακά δίκτυα, θεματικές ομάδες εργασίας, εργαστήρια, fora, πλατφόρμες, κ.λπ.) αξιοποιήθηκαν στη διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης;

Αποτελεσματικότητα, Αποτελέσματα και Αντίκτυπος

1. Υιοθετήθηκαν κατάλληλοι ποσοτικοί ή ποιοτικοί στόχοι στην Περιφερειακή Στρατηγική; Αν ναι, παρακολούθηθηκε η επίτευξή τους και σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκαν; Ποιοι ήταν οι σημαντικότεροι παράγοντες που επηρέασαν την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων;
2. Ποιες δράσεις της Περιφερειακής Στρατηγικής ήταν οι πλέον αποτελεσματικές; Σε ποιο βαθμό η Περιφερειακή Στρατηγική είχε μετρήσιμα αποτελέσματα;
3. Εντοπίζεται ανιχνεύσιμος αντίκτυπος από την εφαρμογή της Περιφερειακής Στρατηγικής π.χ. στην επιχειρηματικότητα, τις ερευνητικές υποδομές και συνολικά στο περιφερειακό οικοσύστημα έρευνας και καινοτομίας, το ανθρώπινο δυναμικό κοκ., και ποιος είναι αυτός;

4. Υπάρχουν προτάσεις βελτίωσης;

Αποδοτικότητα

1. Υπήρξαν καθυστερήσεις και αλλαγές κατά την υλοποίηση των Δράσεων της Περιφερειακής Στρατηγικής; Αν ναι, ποιοι ήταν οι κύριοι λόγοι και πώς ξεπεράστηκαν;
2. Ο μηχανισμός διακυβέρνησης συντονισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης της Περιφερειακής Στρατηγικής υπήρξε επαρκής;
3. Θα μπορούσαν να γίνουν κάποιες ενέργειες ώστε να απλουστευθούν κάποιες διαδικασίες, και αν ναι ποιες; Τι βελτιώσεις θα προτείνατε;

Προστιθέμενη Αξία

1. Ποια η συμβολή της Περιφερειακής Στρατηγικής στην ενίσχυση του οικοσυστήματος της Έρευνας και της Καινοτομίας στην Περιφέρεια;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.4: Οδηγός Συνέντευξης Στελεχών ΓΓΕΚ – ΕΥΔΕ ΕΤΑΚ για τις Δράσεις

Σκοπός των συνεντεύξεων είναι να αξιολογηθεί η Δράση «.....» που χρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ & ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ» (ΕΠΑνΕΚ) 2014-2020. Ο στόχος της συνέντευξης είναι η σε βάθος συλλογή ποιοτικών πληροφοριών σχετικά με τους παράγοντες που επηρέασαν θετικά ή αρνητικά την αποτελεσματικότητα της Δράσης.

Οι συνεντεύξεις θα πρέπει να είναι περιεκτικές και συνθετικές (όχι αναλυτικές) ως προς την παρουσίαση δίνοντας έμφαση στην οικοδόμηση επιχειρημάτων για τα επιτεύγματα της Δράσης και την ανάδειξη των παραγόντων που διευκόλυναν ή έθεσαν εμπόδια στην επιτυχία της.

Ξεκινώντας θα θέλαμε να συστηθούμε και να μας πείτε λίγα λόγια για εσάς, τη θέση σας, το βαθμό και το στάδιο εμπλοκής σας στην Δράση;

Συνάφεια

1. Σε ποια στοιχεία βασίσθηκε ο σχεδιασμός της Δράσης;
2. Ποια είναι η εμπειρία σας από το σχεδιασμό; Υπήρξε συμμετοχικός σχεδιασμός; Πως καταγράφηκαν οι ανάγκες
3. Πόσο αποτελεσματικά θεωρείται ότι καλύπτει η Δράση τις ανάγκες των δικαιούχων/ωφελούμενων; Καλύφθηκαν και με ποιον τρόπο, από τον σχεδιασμό της Δράσης;
4. Η Δράση αποτελεί συνέχεια κάποιας προηγούμενης Δράσης; Αν ναι, αξιοποιήθηκε η προηγούμενη εμπειρία στο σχεδιασμό;

Αποτελεσματικότητα, Αποτελέσματα και Αντίκτυπος

1. Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκαν οι στόχοι της Δράσης; Ποιοι παράγοντες λειτούργησαν για την επίτευξη ή μη των επιδιωκόμενων στόχων; Σε ποιο βαθμό καλύφθηκαν οι δείκτες αποτελέσματος;
2. Ποιοι είναι οι λόγοι επίτευξης ή μη των τεθέντων στόχων;
3. Υλοποιήθηκε η Δράση σύμφωνα με το σχεδιασμό; Υπάρχουν προτάσεις βελτίωσης;
4. Ποιοι παράγοντες που σχετίζονται με τη διοίκηση της Δράσης από τη ΓΓΕΚ-ΕΥΔΕ ΕΤΑΚ βοήθησαν ή εμπόδισαν την επιτυχία της;
5. Ποιοι παράγοντες που σχετίζονται με το εξωτερικό περιβάλλον της Δράσης βοήθησαν ή εμπόδισαν την επιτυχία της (Ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον (κυρίως για επιχειρήσεις), Ανταγωνισμός, Αδυναμία ή ευκολία πρόσληψης ανθρώπινου δυναμικού, Άλλο).
6. Σε ποιο βαθμό η Δράση είχε μετρήσιμα αποτελέσματα;
7. Πως αξιολογείται η δημοσιότητα της Δράσης; Πόσο αποτελεσματικά ήταν τα κανάλια επικοινωνίας και ενημέρωσης;

Αποδοτικότητα

1. Σε ποιο βαθμό οι επιλέξιμες δαπάνες κάλυψαν τις ανάγκες των δικαιούχων/ωφελούμενων; Η χρηματοδότηση ήταν επαρκής; Τι άλλο θα προτεινάτε να ενταχθεί ως επιλέξιμη δαπάνη σε μια μελλοντική Δράση;
2. Υπήρξαν καθυστερήσεις κατά την υλοποίηση της Δράσης; Αν ναι, ποιοι ήταν οι κύριοι λόγοι και πώς ξεπεράστηκαν;
3. Ο μηχανισμός συντονισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης της Δράσης υπήρξε επαρκής;
4. Θα μπορούσαν να γίνουν κάποιες ενέργειες ώστε να απλουστευθούν κάποιες διαδικασίες, και αν ναι ποιες;

Προστιθέμενη Αξία

1. Πόσο συνέβαλε η Δράση στην επίτευξη των στόχων της RIS3;
2. Αναγνωρίζονται τυχόν καλές πρακτικές που θα βοηθήσουν σε μελλοντικό σχεδιασμό παρόμοιων Δράσεων;
3. Τι προτάσεις θα θέλατε να κάνετε σχετικά με τη Δράση, ώστε αυτό να συμβάλλει στο σχεδιασμό και άλλων αντίστοιχων Δράσεων;
4. Ποιες άλλες δράσεις θα μπορούσαν να τρέξουν συμπληρωματικά με αυτή την Δράση;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Πίνακας συμμετεχόντων στις συνεντεύξεις

α/α	Υπηρεσία	Όνομα/Επώνυμο	Ιδιότητα	Ημερομηνία διεξαγωγής
1	Αττικής	Δρόσης Δημήτριος	Προϊστάμενος ΕΥΔΠ «Αττική»	15/09/2023
		Ποδάρης Πέτρος	Υπεύθυνος συντονιστής ΚΕΚΠΑ	
2	Ανατολική ς Μακεδονί ας και Θράκης	Γρηγορίου Μαρία	Ερευνήτρια, μέλος ΠΣΕΚ	15/09/2023
		Κουδουμάτος Παναγιώτης		
		Καλερίδης Βασίλης	ΓΓΕΚ	
3	Ηπείρου	Μπαλτογιάννης Νικόλαος	Προϊστάμενος ΕΥΔ	12/09/2023
4	Ιονίου	Στίγγος Θανάσης	Προϊστάμενος Μονάδας Α'	11/09/2023
		Κυριακή Κούλα	Διεύθυνση αναπτυξιακού προγραμματισμού	
		Βαρότσης Νικόλας	Πρόεδρος ΠΣΕΚ	
		Δραγώνας Ιωάννης	Αντιπρόεδρος ΠΣΕΚ	
		Χριστοπούλου Ελένη	Γραμματέας ΠΣΕΚ	
		Φλώρος Ανδρέας	Μέλος ΠΣΕΚ	
		Ζερβάκης Μιχαήλ	Μέλος ΠΣΕΚ	
		Δρακάτος Γεώργιος	Μέλος ΠΣΕΚ	
5	Κεντρική Μακεδονί α	Κωστάρας Γεώργιος	Προϊστάμενος Μονάδας Α1	12/09/2023
		Γουλάπση Μαρία	Διεύθυνση Υποστήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας	
		Λαγκάνη Χριστίνα	One stop liaison office - Technical Expert	
		Μαντζανάκης Σταύρος	One stop liaison office - Technical Expert	
6	Κρήτη	Δασκαλάκη Χρύσα	Αναπληρώτρια Προϊσταμένη - Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού	13/09/2023
		Μπίλιος Χρήστος	Στέλεχος του Τμήματος Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας	
		Σταύρος Καουκάκης	Παρατηρητήριο Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας Περιφέρειας Κρήτης	
		Κασωτάκη Μαρία	Προϊσταμένη Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Προγράμματος "Κρήτη"	
		Ρουσάκη Κατερίνα	Αν. Προϊσταμένη Γενικής Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού	
		Καλερίδης Βασίλης	ΓΓΕΚ	
7	Στερεά Ελλάδα	Κούτσικος Γιάννης	Προϊστάμενος Μονάδας Α'	13/09/2023
8	Δυτική Ελλάδα	Θωμόπουλος Βασίλης	Στέλεχος Μονάδας Α'	08/09/2023
		Μαμασιούλας Αριστείδης	Στέλεχος Μονάδας Α'	
		Καρβέλη Σοφία	Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού	
		Καλερίδης Βασίλης	ΓΓΕΚ	
9	Νότιο Αιγαίο	Αντώνης Βουτσίνος	Προϊστάμενος ΕΥΔ	06/09/2023
		Αραγιάννης Βαγγέλης	Στέλεχος μονάδας Α'	
		Αγγελική Παλαιολόγου	Στέλεχος μονάδας Α'	
10		Καλατζής Ιωάννης	Δ/ση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού	06/09/2023

	Βόρειο Αιγαίο	Στρογγυλόπουλος Γεώργιος	Συντονιστής γραφείου καινοτομίας Βόρειου Αιγαίου
12	Θεσσαλία	-	-
13	Πελοπόννησος	-	-
	Δυτική Μακεδονία	-	-